HERRLJUNGA KOMMUN

KALLELSE/FÖREDRAGNINGSLISTA
Kommunstyrelsen

2020-01-13

Instans: Kommunstyrelsen

Tid: 2020-01-20 kl. 08:30

Plats: Sämsjön (B-salen), kommunhuset

Gunnar Andersson (M)	Mattias Strandberg
Kommunstyrelsens ordförande	Sekreterare

Förslag på justerare: Mats Palm (S)

Samtliga ärenden har beretts av kommunstyrelsens ordförande. I samtliga beslutsärenden föreslås kommunstyrelsen besluta i enlighet med förvaltningens/tidigare nämnds förslag till beslut om inget annat framgår av ordförandeskrivelse.

Information:

- KS = slutgiltigt beslut fattas i Kommunstyrelsen.
- KF = slutgiltigt beslut fattas i Kommunfullmäktige.
- Info = Information.
- Ett X markerar att handlingar finns bifogade i kallelsen.
- VS markerar att handlingar presenteras vid sammanträdet.

KL	*NR*	*Besluts -organ*	*Ärende*	*DNR*	*Handlingar bifogas*	*Föredragande/ Kommentar*
08.30			Sammanträdets öppnande			Ordförande
			Upprop			Nämndsamordnare
			Val av justerare och tid för justering			Ordförande
08.35	1	Info	Information om Projekt sänkt sjukfrånvaro	KS 46/2018	X	HR-specialist
08.55	2	Info	Information om Åtgärdsvalsstudie (ÅVS) väg 181	KS 100/2017	--	Kommundirektör
09.30	3	KS	Riktlinje för hantering av samhällsstörningar och extra ordinära händelser i Herrljunga kommun	KS 217/2019	X	Säkerhetssamordnare
09.40	4	KS	Testamenterad kvarlåtenskap till förmån för Orraholmen	KS 4/2020	X	Ordförande
09.50	5	KS	Fråga till teknisk chef angående uppdrag att öka beläggningsgraden i kommunens sporthallar	KS 230/2018	X	Ordförande
09.55	6	KS	Godkännande av socialnämndens åtgärdsplan för att få budget 2019 i balans	KS 15/2019	X	Ordförande
10.00			**PAUS**			
10.15	7	KS	Yttrande över Konkurrensverkets promemoria med förslag till utvecklad reglering av upphandlingstillsynen	KS 219/2019	X	Upphandlingsansvarig
10.30	8	KS	Svar på granskning av Herrljunga kommuns investeringsprocess	KS 253/2019	X	Ekonomichef
10.45	9	KF	Budget och verksamhetsplan 2020 för Boråsregionen - Sjuhärads kommunalförbund	KS 252/2019	X	Ekonomichef
10.50	10	KF	Motion om identifierade behov av nyrekrytering	KS 62/2019	X	Tf. enhetschef
11.05	11	KF	KF Filmning och direktsändning av kommunfullmäktiges sammanträden	KS 247/2019	X	Ordförande
11.15	12	KF	Svar på medborgarförslag om att lyfta ut Orraholmens område ur kommunens skogsbruksplaner	KS 100/2019	X	Ordförande

NR	*Meddelandeförteckning*	*DNR*	*Handlingar bifogas*
1	Södra hälso- och sjukvårdsnämnden § 162/2019-11-26 Verksamhetsplan 2020 för samverkan och samfinansiering av lokalt folkhälsoarbete i Herrljunga kommun	KS 179/2019	X
2	Styrelseprotokoll för Sjuhärads samordningsförbund 2019-12-06	KS 43/2019	X
3	Protokoll från Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund sammanträdesdatum 2019-12-06	KS 56/2019	X
4	Aktualitetsprövning av översiktsplan, Vara kommun	KS postlista 79/2019	X
5	Protestlista gällande Borgstena Bergtäkt/Fristads express	KS postlista 77/2019	X
6	Avtal om musikanvändning i kommunal verksamhet	KS postlista 86/2019	X
7	Protokoll från Nossan Förvaltningsaktiebolags styrelsesammanträde 2019-12-02 (protokoll nr. 77)	KS 53/2019	X
8	Protokoll Herrljunga Elektriska AB 2019-11-20	KS 83/2019	X
9	Protokoll Herrljunga Vatten AB 2019-12-03	KS 83/2019	X

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Carolina Forsberg

Tjänsteskrivelse
2019-12-16
DNR KS 46/2018 102

Information utvärdering projekt sänkt sjukfrånvaro

Sammanfattning

Herrljunga kommun har som personalpolitiskt mål att sänka sjukfrånvaron för anställda. Som en del i arbetet med att nå målet startades projekt ”sänkt sjukfrånvaro 2017-2019” i januari 2017 tillsammans med Vårgårda kommun. Kommunerna beslutade att avsätta 50% av en heltidstjänst för att driva projektet. Inledningsvis valdes enheter ut för att delta i en gemensam projektgrupp där enheternas chefer har träffats och format nya arbetssätt och insatser. Enheter som valdes var hemtjänsten, hemgården, förskolorna Ytterby och Innerby. Enheterna valdes ut utifrån kriterierna: kontaktyrken, en högre grad av sjukfrånvaro samt utifrån tidigare forskning som visat att dessa yrkesgrupper är s k riskgrupper för ohälsa.

Fyra delmål för projektet togs fram som innebar - att öka chefers kunskap i tidig rehab, att tydliggöra rehabiliteringsprocessen utifrån perspektiven tidiga insatser och tidig rehab, att öka förståelsen för sjukfrånvarokostnader samt att förbättra och utveckla samarbetet med de externa parterna Närhälsan, Försäkringskassan och företagshälsovård.

För att nå dessa delmål har projektet arbetat utifrån tre perspektiv - strategiskt, operativt och externt. När det gäller det strategiska perspektivet har projektet utformat en ny rehabiliteringsprocess, arbetsmiljöstruktur, sjukanmälningsrutin och en ny metod för personalekonomisk uppföljning. När det gäller det operativa perspektivet har det i projektet erbjudits föreläsningar i tidig rehab, handledning för chefer och flera olika tidiga insatser vid psykisk ohälsa för medarbetare. När det gäller utveckling av samarbetet med de externa parterna har regelbundna samverkansmöten genomförts för att tillsammans utveckla en kontinuitet i sjukskrivningsprocessen och för att öka förståelsen i delar som ”fallit mellan stolarna”.

Utvärdering

Under projektets gång har insatser utvärderas av de enheter som deltagit i projektgruppen. Utvärdering av projektet som helhet har utförts under hösten genom en enkät där alla chefer i båda kommunerna fått möjlighet att svara. Utöver det har intervjuer av chefer genomförts för att säkerställa analys av enkäten. Resultatet av utvärderingen visar att chefer idag arbetar mer med tidiga insatser än för tre år sedan. Det finns dock en viss skillnad vad man anser är ”tidig insats”. Det framgår vidare att samarbetet med de externa aktörerna bör öka samt att den gemensamma synen på vad bra förebyggande arbete är. Utvärderingen visar även vikten av chefers förutsättningar som närvarande ledarskap, omfattning av uppdrag för att ha möjlighet att arbeta förebyggande och med tidiga insatser. Men även att som chef ha tydliga rutiner och processer och vara tydlig med hur rutiner fungerar och efterlevs.

Sjukfrånvaron har under projektets gång gått upp och ner. Inför starten 2016 låg sjukfrånvaron på 6,5%, 2017 6,1%, 2018 5,8% och 2019 5,8%. Projektets huvudmål att sänka sjukfrånvaron har därför uppfylld med 0,7%. Det går även att konstatera att delmålen är uppnådda - att öka chefers kunskap i tidig rehab, att tydliggöra rehabiliteringsprocessen utifrån perspektiven tidiga insatser och tidig rehab, att öka förståelsen för sjukfrånvarokostnader samt att förbättra och utveckla samarbetet med de externa parterna.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Carolina Forsberg

Tjänsteskrivelse
2019-12-16
DNR KS 46/2018 102

Carolina Forsberg
HR-specialist

Marie Granberg Klasson
Personalchef

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Anders Svensson

Tjänsteskrivelse
2020-01-08
DNR KS 217/2019 162

Riktlinje för hantering av samhällsstörningar och extra ordinära händelser i Herrljunga kommun

Sammanfattning

Enligt en överenskommelse mellan Sveriges kommuner och regioner (SKR) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) regleras uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med krisberedskap under perioden 2019-2022.

En plan för hantering av en extra ordinär händelse ska finnas i var kommun. Den antagna riktlinjen skickas till länsstyrelsen som är tillsyningsmyndighet för krisberedskapsarbetet.

Förslag till Herrljunga kommuns riktlinje för hantering av samhällsstörning och extraordinär händelse beskriver kommunens organisation för ledning, stabsarbete och kommunikation vid samhällsstörningar och extraordinära händelser i enlighet med lag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544).

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2020-01-08
Riktlinje för hantering av samhällsstörningar och extra ordinära händelser i Herrljunga kommun

Förslag till beslut

1. Riktlinje för hantering av samhällsstörningar och extra ordinära händelser i Herrljunga kommun antas.

Anders Svensson
Säkerhetssamordnare

Expedieras till:	Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom till:	Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Anders Svensson

Tjänsteskrivelse
2020-01-08
DNR KS 217/2019 162

Ekonomisk bedömning

Enligt överenskommelsen mellan Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) regleras uppgifter och därtill kopplat stöd för kommunernas arbete med krisberedskap under perioden 2019-2022.

Överenskommelsen utgår från 5 kap. *Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap* (LEH) där det anges att kommunerna skall få ersättning av staten för kostnader för förberedande uppgifter som de utför enligt 2 kap. LEH. Den statliga ersättningen avser de specifika uppgifter som regleras i LEH och denna överenskommelse. Ersättningen ska utgöra ett komplement till kommunens egen finansiering av arbete med krisberedskap.

Juridisk bedömning

1: Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH)

2: Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2019-2022 (MSB, SKL 2018)

Samverkan

Information delges till CSG under år 2020.

Motivering av förslag till beslut

En plan för hantering av en extra ordinär händelse ska finnas i var kommun. Den antagna riktlinjen skickas till länsstyrelsen som är tillsyningsmyndighet för krisberedskapsarbetet.

DIARIENUMMER:	KS 217/2019 162
FASTSTÄLLD:	åååå-mm-dd
VERSION:	1
SENAS T REVIDERAD:	åååå-mm-dd
GILTIG TILL:	åååå-mm-dd
DOKUMENTANSVAR:	Kommundirektör

Riktlinje

För hantering av samhällsstörningar och extraordinära händelser.

Riktlinje för hantering av samhällsstörningar och extraordinära händelser enligt lag 2006:544 om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

HERRLJUNGA KOMMUN

Våga vilja växa!

Innehåll

Inledning ... 3
Vad är en kris? ... 3
Vad är en extraordinär händelse? ... 3
Vad är en samhällsstörning? ... 4
Syfte och mål ... 4
Inriktning ... 5
Helhetssyn ... 5
Perspektivförståelse ... 5
Geografiskt områdesansvar ... 6
Ansvar och roller ... 6
Närhetsprincipen ... 6
Samhällets skyddsvärden ... 7
Krisorganisation ... 7
Inriktning och samordningsfunktion ISF ... 7
Stab ... 8
Funktioner i staben ... 8
Arbetssätt för lyckat stabsarbete ... 9
Uthållighet ... 10
Lokaler ... 10
Vid inträffad händelse ... 11
Snabb bedömning ... 11
Beredskapsnivåer ... 11
Startmöte, leds av stabschef ... 12
Avstämningsmöte, leds av stabschef ... 12
Avveckling ... 12
Utvärdering ... 12
Krisledningsnämnd ... 13
Kriskommunikation ... 14
Inledning ... 14
Syfte och mål ... 14
Ansvar och roller ... 15
Samverkan ... 15
Roller ... 15
Kommunikativ lägesbild ... 16
Aktörskunskap ... 17

Krisstöd 17
Räddningstjänsten Herrljunga 17
Västra Götalandsregionen 18
Polisen 18
Länsstyrelsen i Västra Götalands län 19
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB 19
Trafikverket 19
Livsmedelsverket 20
Försvarsmakten 20
SOS alarm 112 20
113 13 20
Viktigt meddelande till allmänheten 20

Inledning

Herrljunga kommuns riktlinje för hantering av samhällsstörning och extraordinär händelse beskriver kommunens organisation för ledning, stabsarbete och kommunikation vid samhällsstörningar och extraordinära händelser i enlighet med *lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.*

Utgångspunkter för denna riktlinje är:

- Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.
- Överenskommelse om kommunernas krisberedskap - 2019-2022 (SKL och MSB 2018)
- Herrljunga kommuns handlingsprogram för krisberedskap
- Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar (MSB 2015)

I ovan nämnda överenskommelse om kommunernas krisberedskap - 2019-2022 står att kommunen ska ta fram en plan för hantering av extraordinära händelser. Planen ska innehålla:

- hur kommunen ska organisera sig under extraordinära händelser.
- hur kommunens organisation för krisledning ska bedriva samverkan och ledning i syfte att uppnå inriktning och samordning.
- vilka lokaler med nödvändig teknisk utrustning för samverkan och ledning som disponeras vid extraordinära händelser.

Rutiner till denna riktlinje delegeras att fastställas av kommundirektören och omfattar bland annat mallar, checklistor, kontakt och larmlistor som stöd i arbetet före, under och efter samhällsstörningar och extraordinära händelser.

Vad är en kris?

En kris är en allvarlig händelse som medför att kommunen inte kan bedriva sin verksamhet som vanligt. Det krävs till exempel en större samordning, snabbare beslut, mer information och kommunikation än i vardagen. Det handlar om att leda under ibland kaotiska och oförutsägbara förhållanden. I krisledningssammanhang talar vi om extraordinära händelser, samhällsstörningar och särskilda händelser vilka kan vara orsaken till att kommunens krisorganisation aktiveras. Detta ska ske när:

- ordinarie rutiner för ledning och samordning inte svarar mot situationens krav
- det finns ett stort behov av kriskommunikation
- det finns ett stort behov av samverkan med andra aktörer

Vad är en extraordinär händelse?

En extraordinär händelse är en händelse som omfattar följande: (SFS 2006:544, § 4).

- avviker från det normala
- innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner
- kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting

Vad är en samhällsstörning?

Begreppet samhällsstörning saknar motsvarande definition i lag, men kan sägas innebära:

- en händelse som drabbar många människor och stora delar av samhället och hotar grundläggande värden och funktioner
- ett tillstånd som inte kan hanteras med normala resurser och ordinarie organisation
- en oväntad händelse, utanför det vanliga och vardagliga, som fordrar samordnade åtgärder från flera aktörer
- ett ökat behov av samordning

Syfte och mål

Syftet med riktlinjen är att tydliggöra krisorganisationens uppgifter vid samhällsstörningar och extraordinära händelser och underlätta för ett systematiskt krisledningsarbete.

Syftet med krisorganisationens arbete under en händelse är att öka kommunens förmåga och kapacitet att åstadkomma inriktning, samordning och ledning. Arbetet i staben ska vara ett stöd till beslutsfattaren.

Målet med krisberedskapsarbetet är att:

- Minska risken för och konsekvenserna av allvarliga störningar och olyckor
- Trygga människors hälsa och personliga säkerhet
- Hindra eller begränsa skador på egendom och miljö

Inriktning

Inriktningen för krisorganisationens arbete utgår ifrån att

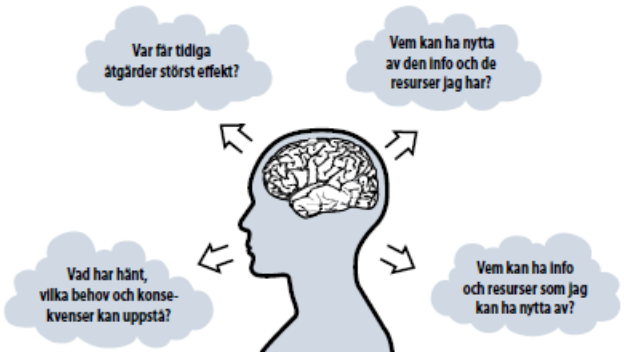
- Tillämpa en helhetssyn på det som ska skyddas, på vilka hjälpbehov som finns, på resurser och på effekter av olika sätt att agera.
- Se olika perspektiv för att förstå hela skeenden och identifiera flera behov.
- Se människan som en del av systemet och förstå hur grupper och individer påverkar och påverkas av varandra.
- Ta hänsyn till alla tidsskalor, se behov och effekter både på kort och på lång sikt.
- Agera proaktivt, förutse skeenden och ta tidiga initiativ.
- Se att störningar kan få konsekvenser samtidigt, på flera nivåer och sektorer i samhället.
- Använd kriskommunikation snabbt, öppet och korrekt.
- Fatta beslut i en medveten process och tillsammans med andra.

Helhetssyn

Helhetssyn är ett förhållningssätt som utgår från samhällets skyddsvärden. Det innebär att se sin egen hantering som en del av en helhet. Det bidrar till att samhällets resurser används så effektivt som möjligt.

En aktör med helhetssyn

- förstår hur skeendet vid samhällsstörningar påverkar hela samhället
- förstår vilka behov som finns, även utanför det egna ansvarsområdet
- ser vilka effekter som har uppnåtts, eller håller på att uppnås och kan identifiera de effekter som saknas
- kan prioritera, om de samlade resurserna inte räcker för att möta alla behov

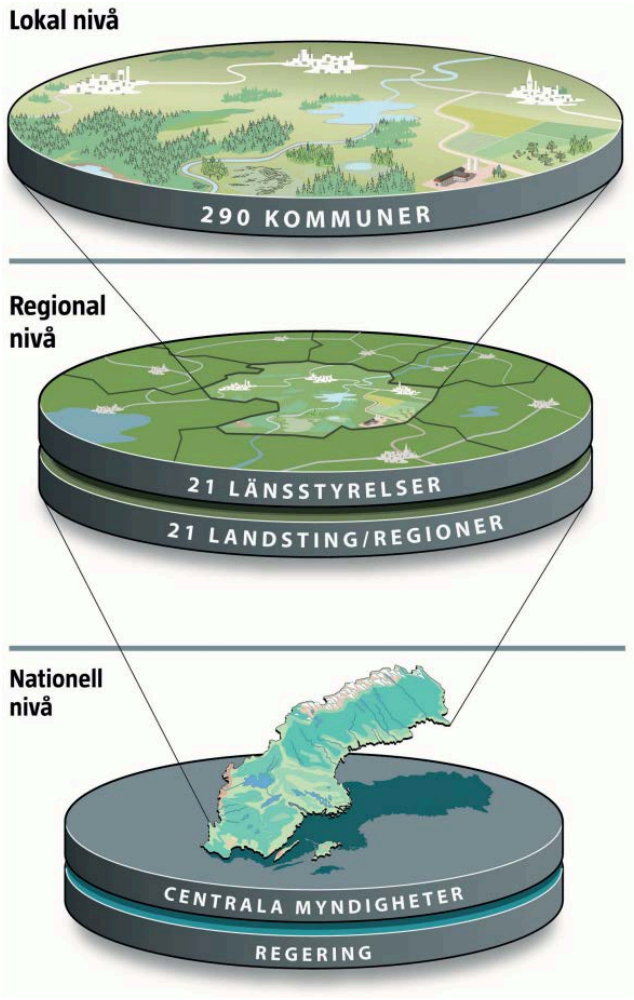

- Att ha en helhetssyn innebär att känna ansvar för mer än den egna uppgiften och att se sin egen och andra aktörers hanteringar som en helhet, för att tydligt bidra till att helheten använder samhällets samlade resurser effektivt.

Perspektivförståelse

Förståelse för andras perspektiv ökar förmågan att förstå hela skeendet, identifiera och effektivare kunna hantera samhällsstörningar.

Geografiskt områdesansvar

Genom sitt geografiska områdesansvar ska kommunen verka för att olika aktörer i kommunen samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet för extraordinära händelser samt att de åtgärder som vidtas av olika aktörer under en extraordinär händelse samordnas. Kommunen ska även sörja för att informationen till allmänheten under en extraordinär händelse samordnas (SFS 2006:544). Det geografiska områdesansvaret finns på tre nivåer – lokal, regional och nationell nivå. På lokal nivå verkar kommunen, på regional nivå länsstyrelserna och på nationell nivå regeringen.

Ansvar och roller

Ansvarsfördelningen för en extraordinär händelse och samhällsstörning sker enligt följande principer:

Ansvarsprincipen

Ansvarsprincipen innebär att den som ansvarar för en verksamhet under normala förhållanden har det också under en samhällsstörning. I ansvaret ligger även att samverka med övriga berörda aktörer.

Likhetsprincipen

Likhetsprincipen innebär att en verksamhet ska så långt det är möjligt fungera på liknande sätt vid en samhällsstörning som i vardagen. Verksamheten ska så långt det är möjligt även utföras på samma plats som under normala förhållanden.

Närhetsprincipen

Närhetsprincipen innebär att en samhällsstörning ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda och ansvariga.

Samhällets skyddsvärden

Det är de värden som regering och riksdag har satt som mål för samhällets krisberedskap, det som ska skyddas. Det är:

- Människors liv och hälsa
- Samhällets funktionalitet
- Demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter
- Miljö och ekonomiska värden
- Nationell suveränitet

Vi har alla ett ansvar, en skyldighet, att se till att vi på ett effektivt sätt samverkar för att skydda samhällets värden.

Krisorganisation

Krisorganisationen i Herrljunga kommun är dynamisk och består initialt av kommundirektör, RCB (Räddningschef i beredskap) och kommunikatör. Efter en första bedömning tillkallas eventuellt kommunens stab för krishantering in. Till krisledningen kan verksamhetschefer eller andra funktioner kallas in efter behov och delta vid ledningsgenomgångar/avstämningsmöten.

Kommundirektören tillika beslutsfattare ska hålla krisledningsnämndens ordförande informerad om händelseutvecklingen.

Om krisen bedöms vara en extraordinär händelse bereder krisledningsgruppen ärenden åt krisledningsnämnden samt sköter kommunens strategiska ledning. Krisledningen verkställer normativa beslut, fastställer tidsplaner, resursfördelning och geografiska avgränsningar.

Inriktning och samordningsfunktion ISF

I kris är det av vikt med aktörsgemensamma samverkansformer. Kommunen ska därför kunna stå som värd för en inriktning och samordningsfunktion (ISF). Det kan göras genom att bjuda in andra berörda aktörer till möte eller via samverkanskonferens på länk. Syftet är att kommunen inom sitt geografiska områdesansvar ska kunna ge en samlad lägesbild och samordna information till kommunmedborgare.

En ISF är en tillfälligt sammansatt grupp med representanter från flera aktörer. ISF har till uppgift att träffa överenskommelser om aktörsgemensam inriktning och samordning av åtgärder för att hantera konsekvenserna av samhällsstörningar. Den aktiveras när behov uppstår. Alla aktörer i en ISF kan föreslå att den bör aktiveras.

ISF ska, med helhetsmetoden som stöd, bidra till att hantera konsekvenserna av samhällsstörningar genom att avväga eller prioritera åtgärder och resurser till de mest angelägna hjälpbehoven. ISF lämnar förslag till beslut till respektive aktörs beslutsfattare. En ISF kan ses som ett rådgivande organ, som kompletterar staben.

En ISF blir sannolikt aktuell att sammankalla då något extraordinärt är på gång (väderrelaterade händelser) eller om en händelse blir utdragen i tid.

Ansvaret att sammankalla och vara värd för en ISF åligger de aktörer som har ett geografiskt områdesansvar, dvs kommunerna (lokalt områdesansvar), Länsstyrelsen (regionalt områdesansvar) eller annan statlig myndighet (nationellt områdesansvar). En ISF kan kallas ihop spontant, utefter en viss typ av händelse, eller vara en i förväg utsedd aktörsgrupp.

Stab

En stab är ett hjälpmedel, ett stöd för beslutsfattaren. Den ska avlasta beslutsfattaren genom att bland annat kunna följa händelseutvecklingen, leda verksamheten, inhämta underlag för beslut, omsätta beslut i arbetsuppgifter, delge organisationen och sköta praktiska uppgifter med mera. Staben kan också vara ett stöd för omgivningen och organisationen, genom att den samlar och sprider information, och genom att dess medlemmar fungerar som experter.

Funktioner i staben

Arbetsuppgifterna i staben delas in i nio funktioner och följer *”Nato-standard”*. Benämningen K står för Kommun. Fördelen med detta är att respektive funktion kan samverka med andra aktörers motsvarande funktion. Detta är ett sätt att effektivisera stabsarbetet och förebygga missförstånd. Några av funktionerna kanske inte aktiveras i inledningen av en händelse, eller kanske inte behövs, men genom att ha de nio standardiserade funktionerna så skapas en inbyggd möjlighet för staben att växa och bli mer uthållig, efter behov.

Följande funktioner finns i staben:

- Beslutsfattare - Kommundirektör
- Stabschef
- K 1. Dokumentation, administration och personal
- K 2. Lägesbild och rapportering
- K 3. Operativ ledning och inriktnings- och samordningsfunktion
- K 4. Stöd, service och logistik
- K 5. Analys och planering
- K 6. Tekniska stödsystem
- K 7. Information och kommunikation
- K 8. Särskild kompetens / specialister
- K 9. Samverkan och ledningsstöd

Som ett stöd för varje funktionsområde finns det funktionskort, rutiner och mallar. Funktionskorten beskriver grunduppgifter, men om händelseutvecklingen kräver det, kan befattningen/funktionen tvingas prioritera andra arbetsuppgifter.

Arbetssätt för lyckat stabsarbete

En kommun av Herrljungas storlek arbetar sällan i stab, så möjligheterna att via övning och skarpa händelser arbeta in och förfina en särskild stabsmetodik är begränsade. Utgångspunkten är istället att ha en tydlig arbetsfördelning, samla staben för repetition/fortbildning/övning samt följa de nationellt överenskomna arbetssätten.

Här nedan listas ett antal tips och råd att arbeta efter när det väl blir dags att sammankalla staben.

- Aktivera staben när det är möjligt, så att kompetensen upprätthålls. Utvärderingar pekar ofta på att kommuner väntar för länge innan man startar sin kris-stab.
- Använd begreppen från *Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar*.
- Håll gemensamt fokus på det som har inträffat, övriga arbetsuppgifter läggs åt sidan.
- Skapa framförhållning och arbeta i flera tidsperspektiv samtidigt om det är möjligt. Risken är annars att alla arbetar med det som händer här och nu.
- Lägesbild – en hörnsten i arbetet. Alla bidrar till att skapa en så korrekt lägesbild som möjligt. Alla bedömningar och beslut ska utgå från lägesbilden. Kan inte beslut fattas baserat på lägesbilden så behöver den förbättras/kompletteras. Kommunicera lägesbilden kortfattat och likadant till alla mottagare.
- Använd kommunens inriktning för kriskommunikation. Det vi kommunicerar ut måste vara bekräftad information eller vara baserat på ett eftertänkt antagande. Rykten kan lätt starta i stressade lägen.
- Disciplin gällande tider, roller och ansvar – vi följer ordningsreglerna och använder de framtagna mallarna
- Tredjedelsregeln – Ett bra tips för hur man kan lägga upp sitt arbete mellan lägesgenomgångarna. Fördela tilldelad tid i tre lika stora delar. Den första består i att förstå uppgiften och samla in nödvändig information, den andra tredjedelen ägnas åt analys och att ta fram en lösning, och slutligen den sista tredjedelen avsätts för att ta fram presentationsmaterial och förbereda en dragning av uppgiften.
- Tillräckligt bra. I en stressad och svår situation så kan inte allt bli perfekt. Det vi gör ska vara tillräckligt bra, givet de förutsättningar situationen ger. Att leverera underlag i tid kan i brådskande lägen vara viktigare än att de är fullständigt kompletta. Fakta är viktigare än form i vissa fall. Meddela i stället vad som återstår att göra, eller gör en ny version om tiden medger detta senare.
- Ta hjälp av andra (men beakta eventuell sekretess). Grannkommuner, myndigheter, personal med expertkunskap eller särskild lämplighet m.fl. När vi har ett krisläge får alla hjälpa till.

Uthållighet

En långvarig samhällsstörning kan vara en stor utmaning för staben då den måste bemannas för att vara uthållig över tid. Det är viktigt att alla funktioner får vila och får sina grundläggande behov tillgodosedda, det är därför bra om staben i ett tidigt skede ser över hur bemanningssituationen ska lösas.

VG Stab (Länsstyrelsen Västra Götaland)

VG Stab är en kvalificerad stabsstödsresurs med syfte att förstärka, avlasta och komplettera krisorganisationen i t.ex. en drabbad kommuns kris-stab eller räddningstjänst. Deltagarna är representanter ur kommuner och räddningstjänster med kompetenser som experter inom kvalificerat analys- och beredningsarbete samt i rollen som stabschef. Kommunens centrala krisledning eller räddningstjänsten kan avropa resursen genom Länsstyrelsens tjänsteman i beredskap, TiB.
I Herrljunga kommun beslutar kommundirektör eller dennes ersättare om att avropa sådant stöd.

Kriskommunikationsavtal

För att säkra tillgången på krisinformatörer vid extraordinära händelser och andra samhällsstörningar har ett avtal upprättats mellan Sjuhäradskommunerna. Kommundirektör har i uppdrag att besluta när det gäller att ge och ta emot hjälp med kriskommunikation.

Lokaler

De lokaler som används för var funktionsområde, uppstartsmöte, avstämningsmöte, ISFstöd etc. finns listade i separat rutin.

Vid inträffad händelse

Vid en befarad eller inträffad händelse bedöms påverkan av våra verksamheter enligt **Nivå på händelsen** (se nedan), vid behov larmas 112 och sedan underrättas ansvarig chef.
Ett larm om en händelse kan även komma från exempelvis räddningstjänsten, polisen, länsstyrelsen eller landstinget.
Oberoende karaktär och vart larmet inkommit ifrån ska alltid kommundirektör, RCB alt. Kris & säkerhetssamordnare och kommunikatör sammanträda för en **snabb bedömning.**
Om man ej kan nå en av ovanstående funktioner har de två återstående mandat att larma in staben efter den snabba bedömningen.

Snabb bedömning

Efter ett inkommande larm gör kommundirektör, RCB alt. Kris & Säkerhetssamordnare och kris-kommunikatör en snabb bedömning utifrån följande:
(mall för snabb bedömning finns i separat rutin)

- Vad har hänt?
- Vad är redan gjort?
- Läget just nu?
- Hur påverkar detta kommunen?

Nivå på händelse

Beroende på föregående frågeställning beslutas inriktningen enligt följande nivåer.

1. Ingen åtgärd
2. Avvakta
3. Informera inom organisationen
4. Larmning av stab
5. Larmning av förstärkt stab

Beredskapsnivåer

Bedömning av händelsen görs enligt nedanstående beredskapsnivåer.

Normalläge	Ordinarie verksamhet pågår utan åtgärder.
Störning på verksamhetsnivå	Kan sannolikt hanteras inom ramen för kommunens ordinarie organisation eller en verksamhets/bolags egen krisplan. Omprioriteringar, stöd och samordning från egen organisation eller kommunledningsnivå kan eventuellt krävas.
Allvarlig händelse / samhällsstörning	Kan inte hanteras inom den berörda verksamhetens krisledning utan kräver centralt stöd och samordning i form av en kris-stab.
Extraordinär händelse	En händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner eller överhängande risk för sådana störningar och kräver skyndsamma insatser av kommunen.
Höjd beredskap	Efter regeringens beslut

Startmöte, leds av stabschef

Staben är aktiverad och stabschef håller i startmötet. Presentation av en första samlad lägesbild. (mall för startmöte finns i separat rutin)

Avstämningsmöte, leds av stabschef

Staben är aktiverad och stabschef håller i avstämningsmötet. Presentation av en samlad lägesbild. (mall för avstämningsmöte finns i separat rutin)

Avveckling

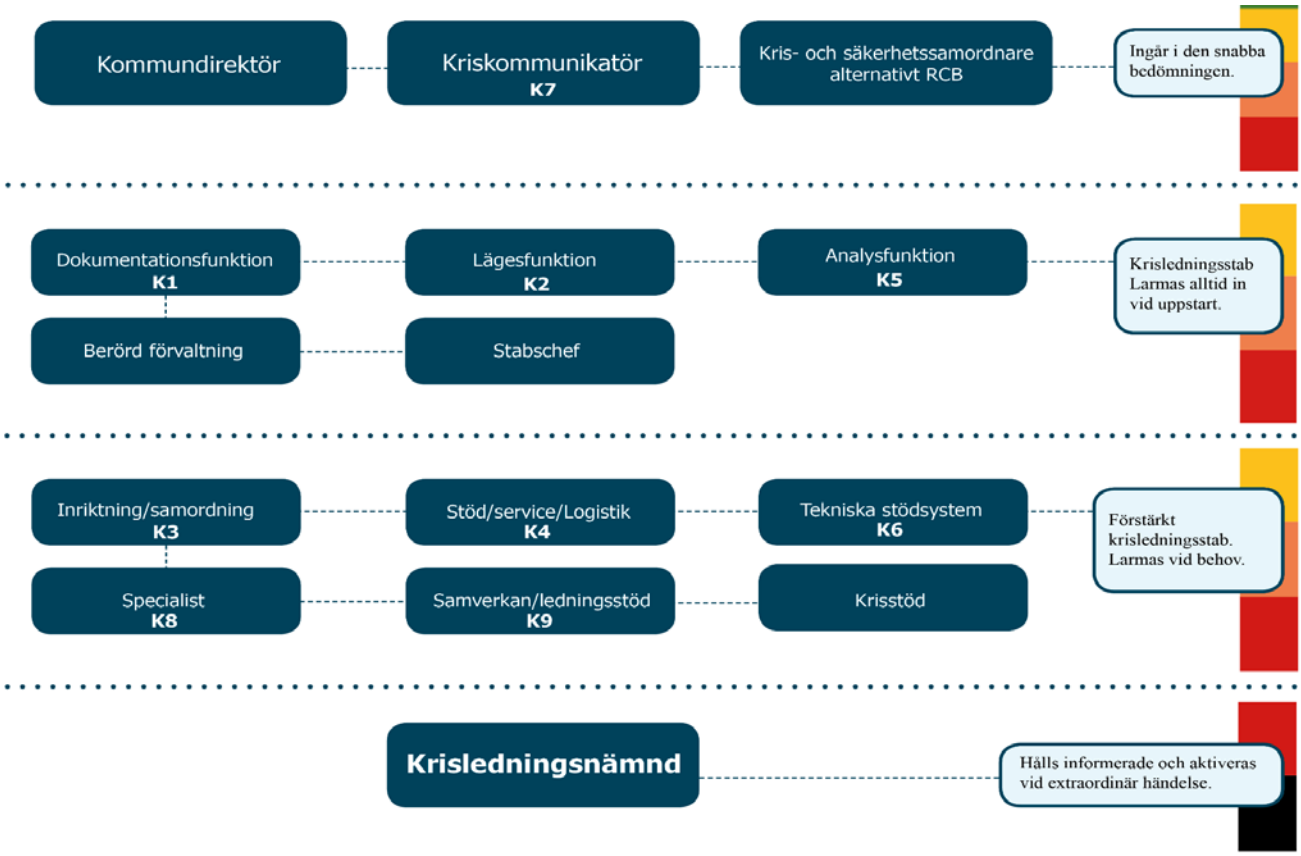
Kommundirektör eller dennes ersättare beslutar i samråd med stabschefen om att avveckla stabsarbete och dess stödfunktioner. Beslutet ska dokumenteras. Avvecklingen ska planeras och bör ske stegvis, då det ibland finns behov av att någon funktion fortsatt är aktiv efter det att andra slutat. (mall för avveckling finns i separat rutin)

Utvärdering

Krisberedskapsarbetet utgår ifrån att man ska förutse, förebygga och utbilda organisationen för att vara motståndskraftiga vid en samhällsstörning.

Men det är också lika viktigt att dra lärdomar och erfarenheter av en oönskad eller extraordinär händelse. Vid händelse där staben aktiverats ska drabbad förvaltning eller bolag utvärdera händelsen, verksamhetens arbete och åtgärdernas effekter.
Stöd i detta arbete är kris & säkerhetssamordnaren. Syftet med utvärderingen är att dra erfarenheter för att utveckla verksamhetens krisberedskapsförmåga inför framtida utmaningar.

Organisationsskiss över när de olika funktionsområdena träder i kraft.

Krisledningsnämnd

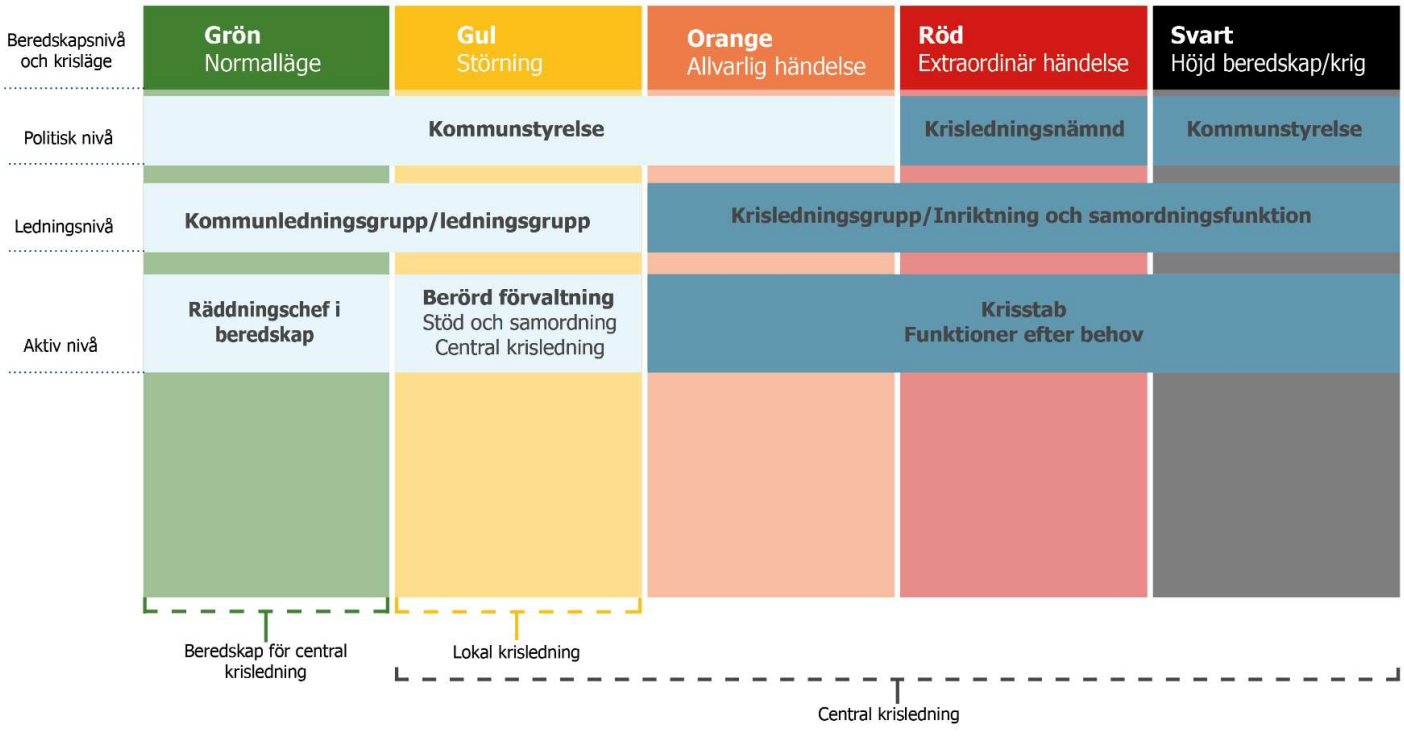
Kommunfullmäktige har utsett 5 +5 ledamöter från kommunstyrelsen att utgöra krisledningsnämnd. Ledamöterna tjänstgör i skift. Krisledningsnämnden har det övergripande ansvaret för att samordna kommunens resurser för att upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna under en extraordinär händelse.
Krisledningsnämnden kan samlas utan att en extraordinär händelse är beslutad. Syftet är då att informera nämnden och hålla den informerad om händelsen. Krisledningsnämnden fattar normativa beslut, d.v.s. principiella och övergripande beslut. De fastställer inriktning och sätter ramar för den strategiska ledningen.

Krisledningsnämndens ansvar och uppgifter:

- Tolka kommunens roll under den extra ordinära händelsen
- Ange inriktning för kommunens krishantering
- Företräda kommunen
- Besluta i principiella frågor
- Besluta om förändringar i servicenivåer
- Besluta om omfördelning av kommunens resurser
- Vid behov begära bistånd utifrån
- Besluta om hjälp till enskild

Krisledningsreglementet reglerar ytterligare krisledningsnämndens arbete.

Bilden nedan visar vilka enheter som aktiveras vid de olika beredskapsnivåerna.

Kriskommunikation

Inledning

Vid en kris, samhällsstörning eller extraordinär händelse är god kommunikation A och O för att kunna hantera en händelse på bästa sätt och nå målen för Herrljunga kommuns krisberedskap. *Kommunikationspolicy för Herrljunga kommun* gäller även vid kris och framhåller att vår kommunikation ska vara sann, tydlig och snabb.

Herrljunga kommuns kriskommunikation ska följa den inriktning som Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram i form av *Kriskommunikationssamverkan i Västra Götaland, inriktning och rutiner* samt *När de ordinarie kanalerna inte fungerar eller räcker till, kriskommunikation under svåra förhållanden – en vägledning*.

Syfte och mål

Syfte med Herrljunga kommuns kriskommunikation är att bidra till att vi når målen för samhällets krisberedskap (se sida 4).

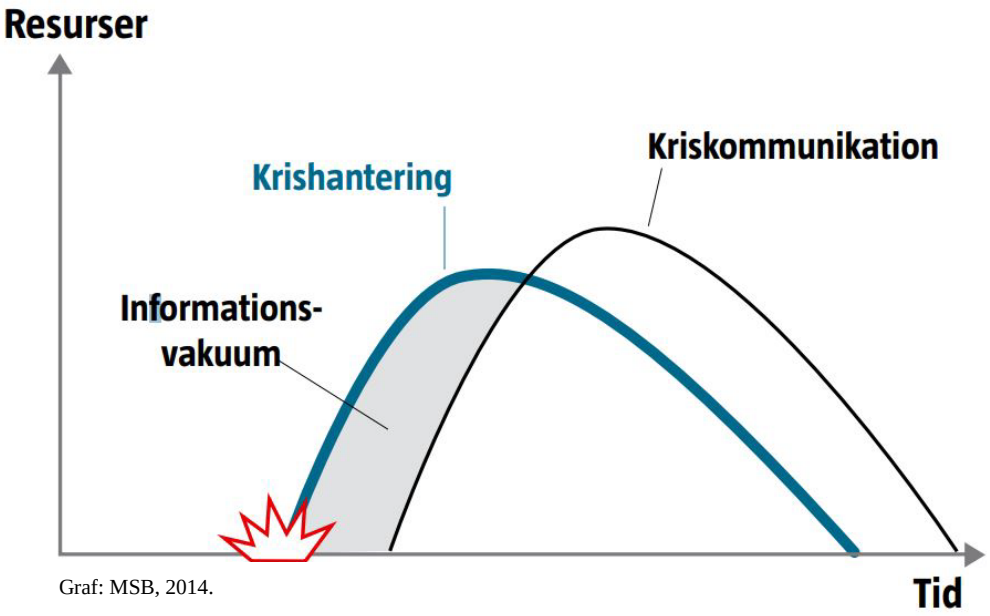
Vi strävar efter att vår kriskommunikation förutom sann, tydlig och snabb är:

- Öppen
- Empatisk
- Ansvarstagande
- Proaktiv
- Samstämmig

Det är viktigt att komma igång med kriskommunikationen direkt vid första tecken på en samhällsstörning, extraordinär händelse eller kris. Även om vi inte vet så mycket i inledningsskedet, är det bättre att gå ut med det vi vet än att vänta in mer information eller inte gå ut med någon information alls. Öppen och korrekt kriskommunikation ger förtroende och underlättar samarbete mellan aktörer.

Därför ska vi:

- låta kriskommunikationskompetens vara en integrerad del av vår organisation
- börja med kriskommunikation redan vid den initiala bedömningen, när man försöker förstå vad som händer eller har hänt
- samverka kring kriskommunikation under hela hanteringen
- lyssna till målgruppernas behov och anpassa kriskommunikationen därefter
- låta kriskommunikationen präglas av snabbhet, öppenhet och korrekthet (MSB, 2014).

Graf: MSB, 2014.

Grafen visar informationsvakuumet som ofta uppstår vid samhällsstörningar. För att det ska bli så litet som möjligt börjar vi med kriskommunikation redan vid den initiala händelsen. När vi kommunicerar tidigt konkurrerar vi med färre motbilder. Då kan vi ägna tid åt att kommunicera om situationen istället för att hantera rykten.

Ansvar och roller

Ansvaret för kriskommunikation i Herrljunga kommun styrs av ansvars-, likhets- och närhetsprincipen som ligger till grund för det svenska krishanteringssystemet (se sidan 5).

Dessa principer innebär i praktiken att alla aktörer har samma informationsansvar under en samhällsstörning som vid normala förhållanden. Med andra ord, det är ingen aktör som går in och tar över informationsansvaret från någon annan (Länsstyrelsen Västra Götalands län, 2015).

Samverkan

Herrljunga kommun har ansvar och skyldighet att samverka med och stödja andra aktörer enligt de grundläggande principerna. Detta kallas ibland för den utökade ansvarsprincipen. Denna princip gäller även för samverkan kring kriskommunikation.

Kommundirektör beslutar om kriskommunikationsstöd från sjuhäradskommuner enligt överenskommelse. Kommundirektör beslutar även om stöd från VG stab som kan förstärka, avlasta och komplettera ledningsorganisationen med strategiskt kommunikationsstöd. Kriskommunikatör ser till att eventuellt kommunikationsstöd introduceras och får ett tydligt uppdrag.

Roller

Vid en samhällsstörning där två eller flera verksamheter i Herrljunga kommun berörs utnämner kommundirektör en talesperson som ger en gemensam bild av händelsen. Kriskommunikatör ansvarar för att samordna kommunikationen och utföra en kommunövergripande kommunikativ lägesbild.

Kommunikativ lägesbild

Kommunikationsarbetet vid en samhällsstörning eller kris ska alltid utgå från en kommunikativ lägesbild. Den är en del av den övergripande lägesbilden.

Aktörskunskap

Krisstöd

I Socialstyrelsen handbok; Krisstöd vid allvarlig händelse (2018) beskrivs krisstöd som; […] *allt medmänskligt, praktiskt, psykologiskt och socialt stöd som olika samhällsinstanser förmedlar i samband med allvarliga händelser. Allvarlig händelse beskrivs i Socialstyrelsens termbank som en händelse som är så omfattande eller allvarlig att resurserna måste organiseras, ledas och användas på särskilt sätt.* s.11. Krisstödet i Herrljunga kommun samordnas av Verksamhetschef Socialt stöd.

I första hand aktiveras Krisstödet efter beslut av Räddningschef i beredskap (RCB) eller Verksamhetschef Socialt Stöd.

I Krisstödets ledningsgrupp ingår representanter från socialförvaltningen, bildningsförvaltningen, vårdcentralen/Närhälsan, kyrkorna, räddningstjänst samt polis. Krisstödet ska enbart aktiveras när den ordinarie organisationen bedöms vara otillräcklig.

Herrljunga kommun

Kommunen har det geografiska områdesansvaret på lokal nivå. Kommunen ska samverka med andra aktörer inom kommunens geografiska område för att uppnå samordning i krishanteringen. Kommunen ska samordna kommunikation och information gällande händelsen. Detta tas t.ex. i uttryck genom att man stämmer av med andra aktörer och är med och skapar en gemensam lägesbild för att sedan gå ut med gemensam information till allmänheten.

Räddningstjänsten Herrljunga

Räddningstjänstens uppgift vid en krissituation består primärt av att upprätthålla sin samhällsviktiga verksamhet och göra prioriterade räddningsinsatser enligt *Lagen om skydd mot olyckor*.
Räddningstjänstens arbete utförs under ledning av en räddningsledare. Räddningsledaren har en stark ställning i lagstiftningen, inte minst under överhängande fara då han eller hon kan beordra myndigheter och företag att hjälpa till i räddningsarbetet. Räddningsledaren kan också beordra alla medborgare i åldern 18 till 65 år att delta, i den mån deras kunskaper, hälsa och kroppskrafter tillåter det. Räddningsledaren kan inom ramen för en räddningsinsats besluta om utrymning, tillträde till platser och byggnader, ianspråktagande av annans egendom etc.

Räddningstjänsten kan bistå med samverkansbefäl i kommunens krisstab, alternativt finnas tillgänglig via telefon/Rakel om räddningstjänsten aktiverar sin egen stab vid en större händelse. Räddningstjänsten i Herrljunga kommun består av två deltidsstationer, i Herrljunga och Annelunds tätort.

Räddningstjänsten har ansvaret för räddningsinsatser på land och i sjöar, samt vid utsläpp av miljöfarliga ämnen på land och i sjöar. Räddningstjänsten har räddningsansvaret i samtliga utom i Sveriges tre största sjöar.

Västra Götalandsregionen

Södra Älvsborgs sjukhus, SÄS, i Borås är ett av tre kompletta sjukhus i Västra Götaland. De andra är Sahlgrenska i Göteborg och Skaraborgs sjukhus i Skövde. På SÄS finns en organisation för katastrofmedicin som går igång vid större händelser. På SÄS finns en sjukhus-TIB.

Vårdcentraler i Västra Götalandsregionen har katastrofmedicinsk planering för att bl.a. kunna ta emot lätt skadade. Vid en olyckshändelse finns normalt en medicinskt ansvarig och en sjukvårdsledare på skadeplats. Sjukvårdsledaren ansvarar bl.a. samverkan, logistik och kommunikation. Dennes ansvar kan vid en större händelse tas över av en regional beredskapsläkare och sjukvårdsledare och medicinska ansvarig ingår då i dennes stab.

Arbete med skadade sker enligt fastställda rutiner gällande omhändertagande av skadade, prioritering, dokumentation, och journalhantering. De patienter som anländer till sjukhus tas också omhand och registreras enligt särskilda rutiner med medföljande dokumentation från skadeplats.

Ambulansstationerna i Alingsås, Herrljunga, Lerum och Vårgårda är organiserade som en avdelning med samma enhetschef. I Alingsås finns två ambulanser som tjänstgör dygnet runt sju dagar i veckan. I Vårgårda finns en ambulans som tjänstgör dagtid på vardagar. I Herrljunga och i Lerum finns en ambulans vardera som tjänstgör dygnet runt sju dagar i veckan.

Regionen ansvarar vidare för att ha en smittskyddsläkare som har övervakande och informerande ansvar om hur olika smittor ska hanteras.

PKL, psykosocial katastrofledning, är sjukvårdens organisation för krisstöd till drabbade och skadade.

VGR:s ledning har TIB och kan bistå med resurser utöver sjukvård, såsom kommunikatörer och kollektivtrafik. TIB på VGR har helhetsbilden över hela VGRs verksamhet. SÄS blir sannolikt upptagna av själva sjukvårdsinsatsen vid en extraordinär händelse.

1177 är numret för råd eller för hjälp med att hitta rätt i vården.

Polisen

Vid större händelser samlar polisen de resurser som krävs för att de ska kunna genomföra sina insatser. Vid en kris kan polisen ansvara för avspärrning, utredning av brott, utrymning samt registrering av avlidna, skadade eller vid utrymning (katastrofregistrering). Polisen är även räddningsledare vid eftersök av försvunnen person. Det är i första hand till polisen som anhöriga ska vända sig för information. Polisen ansvarar också för att underrätta anhöriga till skadade och döda.

Polisen organiserar sig i stab under vid det som de benämner ”särskild händelse” och arbetar med en sådan händelse separat från övrigt pågående polisarbete. Emellanåt kan polisen hantera flera särskilda händelser parallellt. En särskild händelse kan vara känd på förhand (fotbollsmatch, demonstration etc.) eller uppkommit oplanerat (större olycka, grovt brott etc.).

I polisregion Väst, Västra Götaland och Halland, bildar polisen stab i första hand i Göteborg, i anslutning till deras regionala ledningscentral. En mindre delregional stab kan även startas i Borås (Polisområde Älvsborg). Polisen kan även behöva starta en ledningsplats på fältet, i närheten av det som inträffat. Det kan vara i en skola eller liknande som kommunen kan behöva bistå med. Polisen kan bistå med samverkansperson i kommunens stab.

Akut nås polisen via 112. 114 14 är numret för alla icke-akuta ärenden till polisen (anmälan om brott som ej pågår eller som nyss har inträffat, tips, frågor etc.)

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

Länsstyrelsen har det regionala geografiska områdesansvaret. Under en extraordinär händelse ska länsstyrelsen stödja alla samverkande myndigheter, kommuner, samhällsviktiga företag och organisationer, samt samordna aktörernas insatser. Vid höjd beredskap samordnar länsstyrelsen det civila försvaret och samordnar även kontakten med försvarsmakten. Vid mycket omfattande räddningsinsatser kan länsstyrelsen frånta den kommunala räddningstjänsten insatsansvaret.

Länsstyrelsen kan bistå med att sammankalla aktörer till en samverkanskonferens och därefter ta fram en samlad lägesbild för länet. Länsstyrelsen tar initiativ att samordna och inrikta länets aktörer vid en kris. Länsstyrelsen kan förmedla förstärkningsresurser från andra aktörer samt experthjälp.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB

MSB har inget styrande ansvar vid en kris, agerar inte på ”fältet” och kan inte ta över andra myndigheters arbete. När det uppstår omfattande kriser i samhället har MSB ansvaret att ta fram samlade lägesbilder för händelsen för den nationella nivån. Detta uppnås genom att lägesbilder samlas in från berörda länsstyrelser för att sedan förmedla den samlade lägesbilden till regeringskansliet, samt till de förvaltningsmyndigheter som ska hantera den aktuella krisen.

MSB ansvarar för att begära och förmedla internationellt stöd och aktivera det svenska brandhelikoptersystemet. MSB kan även mäkla och fördela resurser inom Sverige vid större händelser. På flera ställen i Sverige finns brandbekämpningsdepåer i MSB:s regi med extra utrustning som kompletterar de lokala räddningstjänsterna. MSB har även RAKEL-terminaler att låna ut.

MSB nås primärt via Länsstyrelsen.

Trafikverket

Trafikverket ansvarar för byggande, drift och underhåll av statliga vägar och järnvägar. Trafikverket arbetar för en grundläggande tillgänglighet i den interregionala kollektiva persontrafiken genom bland annat upphandling av trafik.

Trafikverket har rutiner för att kunna hantera samhällsstörningar och extraordinära händelser. Trafikverket leder och samordnar åtgärder för att hantera allvarliga störningar på myndighetens infrastruktur och har även ansvaret att samordna transportsektorns information till allmänheten.

Livsmedelsverket

Vid sjukdomsutbrott som har sitt ursprung i livsmedel, till exempel Salmonella, ska Livsmedelsverket t.ex. hjälpa till att spåra och stoppa smittad mat. Livsmedelsverket har en tjänsteman i beredskap, vilket innebär att myndigheten ständigt har en person i tjänst för att komma igång så snabbt som möjligt vid en kris.

För att hjälpa kommunerna med dricksvattenförsörjningen vid kris har Livsmedelsverket inrättat en nationell vattenkatastrofgrupp (VAKA). VAKA kan bistå kommunerna vid olyckor med farligt gods och föroreningar i vattentäkter, förorenade ledningsnät och vid vattenbrist. Gruppen kontaktas av VA-chef på UEAB eller stabschef i staben, via SOS Alarm.

Försvarsmakten

Sverige är uppdelat i fyra militärregioner. Vid nationella kriser leds och samordnas insatserna av den staben i den militärregion där krisen skett. Militärregion väst, MRV, omfattar Västra Götalands län, Örebro län och Hallands län. MRVs stab sitter i Skövde.

När samhället drabbas av svåra påfrestningar som naturkatastrofer, omfattande avbrott i el- eller vattenledningsnät eller omfattande olyckor, krävs samarbete mellan myndigheter, kommuner och landsting. Då ska Försvarsmakten kunna vara ett stöd genom att skydda människor, miljön och samhällsfunktioner som exempelvis vägnätet.

Försvarsmakten är skyldig att delta i räddningsinsatser om det finns lämpliga resurser och om deltagandet inte allvarligt hindrar den vanliga verksamheten. Det följer av lagen om skydd mot olyckor. Försvarsmakten kan även lämna stöd till samhället i situationer som inte är kriser. Det kan till exempel gälla transporter av sjuka eller ammunitionsröjning.

Försvarsmakten nås primärt via deras vakthavande befäl i Göteborg. Kontakt sker normalt sett via Länsstyrelsen.

SOS alarm 112

Nödnumret 112 ska användas vid akuta nödsituationer då det är fara för liv, egendom eller miljö.

113 13

113 13 är ett nationellt informationsnummer som infördes i Sverige 2013. Du kan ringa till informationsnumret 113 13 för att lämna eller få information om allvarliga olyckor och kriser. Att förse 113 13 med information vid en händelse ingår i kommunens kommunikationsrutiner.

Viktigt meddelande till allmänheten

Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA) är en varning till allmänheten vid till exempel gasutsläpp, en stor brand eller annan allvarlig olycka. Varnings- och informationssystemet kan också användas för att ge beredskapslarm och flyglarm om landet skulle råka i krig.

SOS-alarm ansvarar för att skicka ett VMA. Ett VMA kan gå ut via Sveriges Radio P4, SMS, notis i SVT-nyheter eller som ljudsignal i tyfoner i de tätorter som har sådana.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Ior Berglund

Tjänsteskrivelse
2020-01-10
DNR KS 4/2020 109

Testamenterad kvarlåtenskap till förmån för Orraholmen

Sammanfattning

Genom testamentet har Herrljunga kommun år 2015 mottagit 560 tkr. Pengarna ska användas *”till stöd/utveckling/utbyggnad av det gula huset med omgivning på Orraholmen, som gagnar de föreningar som använder fastigheten i sin verksamhet*”. Fastigheten på Orraholmen finns inte längre kvar men Orraholmens fritidsområde samt de föreningar som verkar där förvaltas inom tekniska nämndens ansvarsområde, varför kommunstyrelsen 2015-11-16 (KS § 222) beslutade att:

”Ärendet avseende kvarlåtenskap får utveckling av Orraholmen överlämnas till tekniska nämnden får fortsatt beredning och verkställighet”

Kommunen, markägare och föreningar har ännu inte kommit överens om hur pengarna ska användas för att utveckla området Orraholmen. Ett möte mellan kommunens representanter, testamentsexekutor och representanter för föreningen Korpen, vilka verkade i Gula huset innan det brann ned, ägde rum 2019-11-28. Innan ny dialog hålls mellan berörda parter bör framtida förhandlingsmandat klargöras.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2020-01-10
Kommunstyrelsen § 211/2019-12-16
Tekniska nämnden § 51/2016-05-04
Kommunstyrelsen § 222/2015-11-16

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens ordförande Gunnar Andersson och kommundirektör Ior Berglund får i uppdrag att förhandla och teckna överenskommelse/avtal med berörda parter rörande testamenterad kvarlåtenskap.

Ior Berglund
Kommundirektör

Expedieras till:
För kännedom till: Tekniska nämnden

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Ior Berglund

Tjänsteskrivelse
2020-01-10
DNR KS 4/2020 109

Bakgrund

Genom testamentet har Herrljunga kommun år 2015 mottagit 560 tkr. Pengarna ska användas *"till stöd/utveckling/utbyggnad av det gula huset med omgivning på Orraholmen, som gagnar de föreningar som använder fastigheten i sin verksamhet*". Fastigheten på Orraholmen finns inte längre kvar men Orraholmens fritidsområde samt de föreningar som verkar där förvaltas inom tekniska nämndens ansvarsområde, varför kommunstyrelsen 2015-11-16 (KS § 222) beslutade att:

"*Ärendet avseende kvarlåtenskap får utveckling av Orraholmen överlämnas till tekniska nämnden får fortsatt beredning och verkställighet*"

Kommunen, markägare och föreningar har ännu inte kommit överens om hur pengarna ska användas för att utveckla området Orraholmen. Ett möte mellan kommunens representanter, testamentsexekutor och representanter för föreningen Korpen, vilka verkade i Gula huset innan det brann ned, ägde rum 2019-11-28. Innan ny dialog hålls mellan berörda parter bör framtida förhandlingsmandat klargöras.

Ekonomisk bedömning

Ärendet behandlas inom befintlig budgetram och medför ingen negativ ekonomisk påverkan.

KS § 211 DNR KS 199/2014 109

Information om arv för utveckling av Orraholmen

Sammanfattning

Gunnar Andersson (M), kommunstyrelsens ordförande, och Ior Berglund, kommundirektör, informerar kommunstyrelsen om ett möte med Kent Johansson och Kent Hassmer, representanter för Herrljunga motionsidrottsförening Korpen, samt Lage Wikstrand, testamentsexekutor, angående Svea Johanssons testamente.

Syftet med mötet var att få klarhet i hur Svea Johanssons testamente ska tolkas. Testamentet innehåller skrivningar om att en del av arvet ska tillfalla föreningarna som är verksamma på Orraholmen samt gå till upprustning av byggnaden "Gula villan".

Lage Wikstrand ser två alternativ till lösning. Alternativ 1 innebär att den ena hälften av arvet tilldelas Korpen, som hade hyresavtal med kommunen avseende den nu nedbrunna byggnaden "Gula villan", och att den andra hälften går till Herrljunga kommun som då ansvarar för upprustning av fastigheten. Alternativ 2 innebär att Korpen erhåller den ena hälften av arvet och övriga föreningar som är verksamma på Orraholmen får den andra hälften för upprustning av området.

Ett nytt dialogmöte äger rum i januari 2020.

Informationen läggs till handlingarna.

TN § 51 DNR TK 177/2015

Inriktningsbeslut friluftsområdet Orraholmen

Sammanfattning
Friluftsområdet Orraholmen ligger i nära anslutning till Herrljunga tätort. Området rymmer flera föreningsbyggnader samt möjligheter till rekreation i skog och på olika promenadleder/stigar .

Kommunstyrelsen har hänskjutit ett ärende gällande användning av arvsmedel för Orraholmen till Tekniska nämnden. Under beredningen av ärendet framkommer det att det finns behov av att långsiktigt säkerställa goda förbindelser till Orraholmen eftersom den väg som idag används över Kärnekulla inte är långsiktigt användbar.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse daterad 2016-04-25
Kartskiss

Förslag till beslut
Förvaltningens förslag till beslut:

- Förvaltningen ges i uppdrag att utreda förutsättningar för ny vägdragning från Orraholmskrysset till Skogsgatan.
- Förvaltningen ges i uppdrag att iordningsställa vägen mot Stenunga för biltrafik.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Tekniska nämndens beslut
1. Förvaltningen ges i uppdrag att utreda förutsättningar för ny vägdragning från Orraholmskrysset till Skogsgatan.
2. Förvaltningen ges i uppdrag att iordningsställa vägen mot Stenunga för biltrafik.

Expedieras till:
För kännedom till:

KS § 222 DNR KS 199/2014 109

Överlämning av ärende för kvarlåtenskap för utveckling av Orraholmen

Sammanfattning

Herrljunga kommun har mottagit arv i enlighet med testamente efter Svea Johansson, berörande Orraholmen. Beredning i ärendet har pågått utifrån testamentatorns viljeinriktning, kopplat till förvaltningens bedömning om behov av ordningsställande av vägavsnitt inom Orraholmens friluftsområde samt ställplatser för husbilar. Efter dialog med föreningar verksamma inom området och markägare är beredningen ännu ej färdigställd. Friluftsområdet Orraholmen är ett viktigt område för herrljungabor, föreningar och besökare till kommunen. Det är nödvändigt med en uppgradering av området utifrån flera olika perspektiv.
Ärendet återremitterades tidigare till kommunstyrelsens arbetsutskott med uppdrag att genomföra dialog med föreningar inom området samt att ge utskottet mandat att fatta beslut efter genomförd dialog. I dialogen med föreningar inom området har även en behovsinventering genomförts. Föreningarna har tillsammans lämnat en prioriteringslista över nödvändiga åtgärder. Dialog med markägare har genomförts. Eftersom ärendet i större omfattning än vad som först bedömdes nödvändigt berör tekniska nämndens ansvarsområden, bör ärendet överlämnas till tekniska nämnden med förvaltning, för fortsatt beredning och för helhetslösning på nuvarande frågeställningar avseende friluftsområdet Orraholmen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2015-11-09
Kommunstyrelsen § 111/2015-05-25

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:
Ärendet avseende kvarlåtenskap för utveckling av Orraholmen överlämnas till tekniska nämnden för fortsatt beredning och verkställighet.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut

1. Ärendet avseende kvarlåtenskap för utveckling av Orraholmen överlämnas till tekniska nämnden för fortsatt beredning och verkställighet.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSEN
Gunnar Andersson
Jessica Pehrson
Mats Palm

Presidieskrivelse
2020-01-08
DNR KS 230/2018 824

Fråga till teknisk chef angående uppdrag att öka beläggningsgraden i kommunens sporthallar

Sammanfattning

Kommunstyrelsen fattade beslut 2019-08-26 (§ 132) att uppdra åt tekniska nämnden att arbeta för att öka beläggningsgraden i kommunens sporthallar då antalet timmar minskat kraftigt (35 procent). Kommunstyrelsen har full förståelse att uppdraget kan ha missuppfattats. Kommunstyrelsen har tidigare godkänt utredningen om hur ny prissättning påverkar uthyrningen av kommunens fritidsanläggningar. Uthyrda (bokade tider) har ändrats i redovisningen och sker nu på ett mer korrekt sätt (nu per/timme inte som tidigare per/säsong). Kommunstyrelsen ser dock inget hinder i att arbetet fortgår att möjliggöra en än större beläggning av kommunens fritidsanläggningar.

Beslutsunderlag

Presidieskrivelse i ärendet daterad 2020-01-08
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-11-11
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-05-08
Kommunstyrelsen § 132/2019-08-26
Tekniska nämnden § 99/2019-11-28

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen önskar ett förtydligande från teknisk chef vad förvaltningen anser inte vara relevant i uppdraget att arbeta för att öka beläggningsgraden på kommunens fritidsanläggningar.

Gunnar Andersson (M)	Jessica Pehrson (C)	Mats Palm (S)
Ordförande	1:e vice ordförande	2:e vice ordförande

TN § 99

DNR TK 298/2018

Svar på kommunstyrelsens beslut om att öka beläggningsgraden i kommunens sporthallar

Sammanfattning

Kommunstyrelsen fattade beslut den 2019-08-26 att uppdra tekniska nämnden att arbeta för att öka beläggningsgraden då antalet uthyrda timmar minskat kraftigt (ca 3 5%). Uppdraget att öka beläggningsgraden hänvisar till en felaktig siffra. Tjänsteskrivelsen som siffran hänvisar till är tagen ur sitt sammanhang skrivelsen lyder:

> ”Däremot har nyttjandegraden inte minskat bland personer som tillhör politiskt prioriterade grupper, exempelvis barn och unga samt seniorer. Vidare visar utredningen att hyresintäkterna minskat med 6,5 procent år 2018 jämfört med 2017, vilket är en förväntad konsekvens av sänkta avgifter för prioriterade grupper. Antalet uthyrda timmar har minskat kraftigt (cirka 35 procent), och minskningen beror på att bokningarna numera sker per timma istället för per säsong som tidigare var brukligt.”

Utifrån ovanstående anser inte förvaltningen att uppdraget är relevant då beläggningsgraden ej minskat i verkligheten.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-11-11
Tjänsteskrivelse i det ursprungliga ärendet daterad 190508

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut

- Svar på uppdrag om att öka beläggningsgraden i kommunens sporthallar godkänns.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Tekniska nämndens beslut

1. Svar på uppdrag om att öka beläggningsgraden i kommunens sporthallar godkänns.

Expedieras till: Kommunstyrelsen

HERRLJUNGA KOMMUN

TEKNISKA
FÖRVALTNINGEN
Hanna Franzén

Tjänsteskrivelse
2019-11-11
DNR TK xxxxxx

Svar på kommunstyrelsens beslut om att öka beläggningsgraden i kommunens sporthallar

Sammanfattning

Kommunstyrelsen fattade beslut den 2019-08-26 att uppdra tekniska nämnden att arbeta för att öka beläggningsgraden då antalet uthyrda timmar minskat kraftigt (ca 3 5%).
Uppdraget att öka beläggningsgraden hänvisar till en felaktig siffra. Tjänsteskrivelsen som siffran hänvisar till är tagen ur sitt sammanhang skrivelsen lyder:

”Däremot har nyttjandegraden inte minskat bland personer som tillhör politiskt prioriterade grupper, exempelvis barn och unga samt seniorer. Vidare visar utredningen att hyresintäkterna minskat med 6,5 procent år 2018 jämfört med 2017, vilket är en förväntad konsekvens av sänkta avgifter för prioriterade grupper. Antalet uthyrda timmar har minskat kraftigt (cirka 35 procent), och minskningen beror på att bokningarna numera sker per timma istället för per säsong som tidigare var brukligt.”

Utifrån ovanstående anser inte förvaltningen att uppdraget är relevant då beläggningsgraden ej minskat i verkligheten.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 191111
Tjänsteskrivelse i det ursprungliga ärendet daterad 190508.

Förslag till beslut

Svar på uppdrag om att öka beläggningsgraden i kommunens sporthallar godkänns.

Hanna Franzén
Fritidschef

Expedieras till: Kommunstyrelsen
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

TEKNISKA FÖRVALTNINGEN
Hanna Franzén

Tjänsteskrivelse
2019-11-11
DNR TK xxxxx

Bakgrund

I samband med att kommunfullmäktige beslutade om motion om förändring av uthyrningsavgifter av fritidsanläggningar inkommen 2018-12-03 från Bo Naumburg (V) uppdrog kommunfullmäktige åt tekniska nämnden att utreda hur den nya prissättningen påverkar uthyrningen av kommunens fritidsanläggning, både avseende ekonomiskt utfall och ur ett folkhälsoperspektiv. Utredningen skulle återrapporteras till kommunstyrelsens sammanträde senast 2019-04-23. Utredningen om hur ny prissättning påverkar uthyrningen av kommunens fritidsanläggningar behandlades och godkändes av tekniska nämnden 2019-06-05.

Den 2019-08-26 beslutade kommunstyrelsen enligt följande:

1. Utredning daterad 2019-05-08 om hur ny prissättning påverkaruthyrningen av kommunens fritidsanläggningar godkänns.
2. Tekniska nämnden får i uppdrag att arbeta för att öka beläggningsgraden då antalet uthyrda timmar minskat kraftigt (ca 3 5%).

Uppdraget att öka beläggningsgraden hänvisar till en felaktig siffra. Tjänsteskrivelsen som siffran hänvisar till är tagen ur sitt sammanhang skrivelsen lyder:

”Däremot har nyttjandegraden inte minskat bland personer som tillhör politiskt prioriterade grupper, exempelvis barn och unga samt seniorer. Vidare visar utredningen att hyresintäkterna minskat med 6,5 procent år 2018 jämfört med 2017, vilket är en förväntad konsekvens av sänkta avgifter för prioriterade grupper. Antalet uthyrda timmar har minskat kraftigt (cirka 35 procent), och minskningen beror på att bokningarna numera sker per timma istället för per säsong som tidigare var brukligt.”

Exempelvis bokar inte den lokala fotbollsföreningen från september till maj som tidigare utan från mitten av oktober fram tills snön försvinner i mars – april. Föreningarna är även mer noggranna att boka av de tider de inte nyttjar då de enligt det nya systemet inte behöver betala för detta om det görs inom avtalad tid. Konsekvensen blir att statistik över beläggningsgrad från 2018 och framåt är mer rättvisande än tidigare års redovisningar då siffrorna visar hur idrottshallarna används i verkligheten.

Ekonomisk bedömning

Ingen

KS § 132 DNR KS 230/2018 824

Utredning av hur ny prissättning påverkar uthyrningen av kommunens fritidsanläggningar

Sammanfattning
I samband med att kommunfullmäktige beslutade om motion om förändring av uthyrningsavgifter av fritidsanläggningar inkommen 2018-12-03 från Bo Naumburg (V) uppdrog kommunfullmäktige åt tekniska nämnden att utreda hur den nya prissättningen påverkar uthyrningen av kommunens fritidsanläggning, både avseende ekonomiskt utfall och ur ett folkhälsoperspektiv. Utredningen skulle återrapporteras till kommunstyrelsens sammanträde senast 2019-04-23. Utredningen om hur ny prissättning påverkar uthyrningen av kommunens fritidsanläggningar behandlades och godkändes av tekniska nämnden 2019-06-05.

Beslutsunderlag
Presidieskrivelse i ärendet daterad 2019-06-17
Tekniska nämnden § 45/2019-06-05
Tjänsteskrivelse i ärendet 2019-05-08
Uthyrningsstatistik 2015-2018

Förslag till beslut
Tekniska nämndens förslag till beslut:

- Utredning gällande motion om förändring av uthyrningsavgifterna i fritidsanläggningar godkänns.

Kommunstyrelsens presidiums förslag till beslut:

- Utredning gällande motion om förändring av uthyrningsavgifter i fritidsanläggningar godkänns.
- Kommunstyrelsen uppdrar tekniska nämnden att arbeta för att öka beläggningsgraden. Då antalet uthyrda timmar minskat kraftigt (ca 35%).

Elin Alavik (L) bifaller presidiets förslag

Ajournering

Beslutsgång
Ordföranden frågar om presidiet förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut
1. Utredning daterad 2019-05-08 om hur ny prissättning påverkar uthyrningen av kommunens fritidsanläggningar godkänns.
2. Tekniska nämnden får i uppdrag att arbeta för att öka beläggningsgraden då antalet uthyrda timmar minskat kraftigt (ca 35%).

Expedieras till: Tekniska nämnden

HERRLJUNGA KOMMUN

TEKNISKA
FÖRVALTNINGEN
Hanna Franzén

Tjänsteskrivelse
2019-05-08
DNR TK 298/2018 824

Underlag uthyrning över tid

Sammanfattning

Till inkommen och besvarad motion gällande förändring av uthyrningsavgifterna i fritidsanläggningar (KF § 182/20 18-12-03) beslutade Kommunfullmäktige att uppdra tekniska nämnden att utreda hur den nya prissättningen påverkar uthyrningen av kommunens fritidsanläggning, både avseende ekonomiskt utfall och ur ett folkhälsoperspektiv. Utredningen återrapporteras till kommunstyrelsens sammanträde.

Utredning är gjord och redovisas nedan.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 190508
Uthyrning-Excell.

Förslag till beslut

Utredning gällande motion om förändring av uthyrningsavgifterna i fritidsanläggningar godkänns.

Hanna Franzén
Fritidschef

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

TEKNISKA FÖRVALTNINGEN
Hanna Franzén

Tjänsteskrivelse
2019-05-08
DNR TK 298/2018 824

Bakgrund

På uppdrag av Kommunfullmäktige så har en utredning gällande hur förändringen av prissättningen påverkat uthyrningen av kommunens fritidsanläggning, både avseende ekonomiskt utfall och ur ett folkhälsoperspektiv.

Då brister finns i hur antalet timmar redovisats från 2017 och bakåt är bedömningen av de siffror som underlaget visar inte tillförlitliga.

Bedömningen görs därav efter upplevd nyttjandegrad samt i samråd med representanter från verksamhetens handläggare och nyttjare.

Bedömningen är att nyttjandegraden inte har minskat i de politiska prioriterade grupperna, dock har nyttjandefrekvensen hos privatpersoner minskat och då främst i de mindre hallarna (gymnastiksal).

Det ekonomiska utfallet har minskat något från 2017-2018 (6,5%) vilket det bör göra då sänkta taxor till prioriterade grupper minskar intäkterna till kommunen. Antalet uthyrda timmar har minskat kraftigt (ca 35%) men detta finns det en rimlig förklaring till då bokningarna numera sker per timma istället för per säsong som tidigare var brukligt. Konsekvensen blir att vår statistik (beläggningsgrad) från 2018 och framåt är mer sanningsenlig en tidigare års redovisningar.

Bedömningen av kommunens reglerade taxesystem som trädde i kraft 180101 är att den inte har skapat någon negativ effekt för kommunens ekonomi eller för folkhälsan i stort.

Ekonomisk bedömning

Ingen

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSEN
Gunnar Andersson

Ordförandeskrivelse
2020-01-08
DNR KS 15/2019 942

Godkännande av socialnämndens åtgärdsplan för att få budget 2019 i balans

Sammanfattning

Enligt Herrljunga kommuns policy för verksamhets- och ekonomistyrnings principer skall nämnder vidta åtgärder för att få budget i balans. Socialnämnden prognostiserade per 2019-10-31 ett underskott för helåret. Kommunstyrelsen har begärt att socialnämnden inkommer med en åtgärdsplan för att få budget i balans (kommunstyrelsen § 177/2019-11-18).

Socialnämnden fattade 2019-12-17 (§ 122) beslut om en åtgärdsplan för att få budgeten för 2019 i balans. Till åtgärderna hör vakanthållande av enhetschefstjänster och verksamhetschefstjänster, restriktivitet med inköp av exempelvis datorer samt flytt av korttidsboende från Stationsvägen i Ljung till Hagens vård- och omsorgsboende. Informationen om vidtagna åtgärder har skickats till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

Ordförandeskrivelse i ärendet daterad 2020-01-08
Socialnämnden § 122/2019-12-17
Kommunstyrelsen § 177/2019-11-18

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen föreslås godkänna åtgärdsplanen och lägga den till handlingarna.

Gunnar Andersson (M)
Ordförande

SN § 122 DNR SN 7/2019

Åtgärdsplan för att få budget 2019 i balans

Sammanfattning

Enligt Herrljunga kommuns policy för verksamhets- och ekonomistyrningsprinciper ska nämnderna vidta åtgärder för att få en budget i balans. Socialnämnden prognostiserar ett underskott per helår 2019 på 5 700 tkr, inklusive flyktingbufferten, vilket innebär att nämnden behöver ta fram åtgärder för att få budget i balans. Kommunstyrelsen har även begärt att socialnämnden ska redogöra för vilka åtgärder som ska vidtas för att komma inom ram. Följande åtgärder är vidtagna för att minska prognostiserat underskott 2019:

Åtgärd	Summa
Inga inköp av datorer mer än akuta	300 tkr
Avtal med Mini-Maria sluts inte förrän 2020	140 tkr
Vakanthållande av verksamhetschefstjänster och socialchefstjänst	750 tkr
Vakanthållande av enhetschefstjänster	1 100 tkr
Handledning för Vård- och omsorg uteblir under hösten	40 tkr

Följande åtgärder har vidtagits men går inte att prognostisera vad de kan ha inneburit för besparingar:

Åtgärd
Säkerställa att övertid godkänns på förhand enligt gällande regler
Se över schemaplanering genom bemanningsakademin (projekt via personalenheten)
Enheterna är restriktiva avseende inköp och övriga kostnader
Flytt av korttiden från Stationsvägen i Ljung till Hagen.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-11-27
Månadsuppföljning per 2019-10-31
Kommunstyrelsen § 177/2019-11-18

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:

- Informationen om vidtagna åtgärder skickas till kommunstyrelsen och läggs till handlingarna.

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Fortsättning SN § 122

Socialnämndens beslut

1. Informationen om vidtagna åtgärder skickas till kommunstyrelsen och läggs till handlingarna.

Expedieras till: Kommunstyrelsen
För kännedom till:

KS § 177 DNR KS 15/2019 942

Månadsuppföljning per 2019-10-31

Sammanfattning
Ekonomiavdelningen har sammanställt en rapport över budget och prognos för helåret 2019. Prognosen för året pekar mot ett resultat på 10 564 tkr vilket är 1 726 tkr högre än budgeterat. Jämfört med skatteintäkter och generella statsbidrag uppgår prognostiserat resultat till 1,9 %, vilket är nära det finansiella målet om 2 % av skatteintäkter och generella statsbidrag och över det budgeterade målet om 1,6 %. Verksamheterna inklusive gemensamma övergripande kostnader prognostiserar en negativ avvikelse från budget med 2 087 tkr.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-11-12
Rapport månadsuppföljning 2019-10-31

Förslag till beslut
Förvaltningens förslag till beslut:
- Kommunstyrelsen godkänner månadsrapporten och lägger den till handlingarna.

Mats Palm (S) yrkar på ett tillägg i form av att kommunstyrelsen lämnar en begäran om att socialnämnden redogör för vilka åtgärder som ska vidtas för att komma inom ram.

Beslutsgång
Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Ordföranden frågar om Mats Palms (S) förslag tilläggsförslag antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens beslut
1. Månadsrapporten per 2019-10-31 godkänns och läggs till handlingarna.
2. Kommunstyrelsen lämnar en begäran om att socialnämnden redogör för vilka åtgärder som ska vidtas för att komma inom ram.

Expedieras till: Socialnämnden

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS
FÖRVALTNING
Anders Simonsson

Tjänsteskrivelse
2019-12-30
DNR KS 219/2019 942

Yttrande över Konkurrensverkets promemoria med förslag till utvecklad reglering av upphandlingstillsynen

Sammanfattning

Herrljunga kommun har fått en remiss från Regeringskansliet. Kommunen inbjuds att lämna svar på remissen senast 14 februari 2020.

Herrljunga kommun föreslås lämna följande yttrande:

Kommunen ställer sig positiv till att Konkurrensverket kan avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift om myndigheten bedömer att det är ringa fall eller att det finns synnerliga skäl.

Kommunen ser det som fullt rimligt att upphandlingsskadeavgiften höjs till 20 000 000 kronor för att upphandlingar av olika storlek sanktioneras proportionerligt.[1]

Enligt nuvarande lagskrivning ska en ansökan om upphandlingsskadeavgift ha inkommit till förvaltningsrätten senast ett år från det att avtalet slöts. I det nya förslaget föreslås att detta ändras till två år. Kommunen ställer sig negativt till att tidsfristen förändras och menar att ett år är fullt tillräckligt.

I övrigt har kommunen inga synpunkter på förslaget.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-12-30
Förslag till yttrande till Konkurrensverket daterat 2019-12-23
Remissmissiv daterat 2019-10-30
Promemoria med förslag till utvecklad reglering av upphandlingstillsynen daterad 2019-10-30

Förslag till beslut

Förslag till yttrande godkänns och förvaltningen uppdras att skicka det till Konkurrensverket.

Anders Simonsson
Upphandlingsansvarig

Expedieras till: Kokurrensverket: fi.remissvar@regeringskansliet.se
För kännedom till:

[1] Konsekvenserna för Herrljunga kommun av föreslagen höjning av upphandlingsskadeavgiften redovisas under rubriken ”Bakgrund”.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Anders Simonsson

Tjänsteskrivelse
2019-12-30
DNR KS 219/2019 942

Bakgrund

Om det skett en otillåten direktupphandling kan Konkurrensverket ansöka i domstol om att en upphandlande myndighet (kommunen) ska betala en så kallad upphandlingsskadeavgift (böter) som tillfaller staten. Syftet med att ha en upphandlingsskadeavgift är att säkerställa att upphandlingsreglerna efterföljs samt att skattemedlen ska användas på rätt sätt. Upphandlingsskadeavgiften ska helt enkelt få upphandlande myndigheter att inte göra fel.

Enligt den nuvarande skrivningen får upphandlingsskadeavgiften max uppgå till 10 procent av upphandlingens värde eller maximalt 10 000 000 kr. Det innebär att upphandlingar som överstiger 100 000 000 kr, oavsett värde, max kan få en upphandlingsskadeavgift på 10 000 000 kr. Med den nya skrivningen ändras alltså maxbeloppet ändras till 20 000 000 kr. För Herrljungas del berör detta bara upphandlingar som överstiger 100 000 000 kr. Eftersom kommunen är relativt liten så är upphandlingar i den storleken väldigt ovanliga. Vissa byggentreprenader kan komma upp i de summorna, annars inte. Det innebär att ändringen troligtvis och förhoppningsvis aldrig blir aktuellt för kommunen.

HERRLJUNGA KOMMUN

Yttrande
2019-12-23

Regeringskansliet
Avdelningen för offentlig upphandling
fi.remissvar@regeringskansliet.se
Fi2019/02619/OU

Yttrande över Konkurrensverkets promemoria med förslag till utvecklad reglering av upphandlingstillsynen

Herrljunga kommun har fått en remiss från Regeringskansliet. Kommunen inbjuds att lämna svar på remissen senast 14 februari 2020.

I promemorian föreslås att Konkurrensverkets tillsynsverksamhet på upphandlingsområdet regleras tydligare och att det införs utvidgade möjligheter till ingripande i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner och lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Motsvarande bestämmelser föreslås vidare införas även i lagen (2008:962) om valfrihetssystem och lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering. Lagändringarna föreslås träda i kraft den [1 juli 2020]. Promemorian innehåller också ett förslag till ändring i förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket som innebär att verket i sin tillsynsverksamhet ska motverka och uppmärksamma korruption och annat förtroendeskadligt beteende.

Yttrande

Herrljunga kommun lämnar följande yttrande:

Kommunen ställer sig positiv till att Konkurrensverket kan avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift om myndigheten bedömer att det är ringa fall eller att det finns synnerliga skäl.

Kommunen ser det som fullt rimligt att upphandlingsskadeavgiften höjs till 20 000 000 kronor för att upphandlingar av olika storlek sanktioneras proportionerligt.

Enligt nuvarande lagskrivning ska en ansökan om upphandlingsskadeavgift ha inkommit till förvaltningsrätten senast ett år från det att avtalet slöts. I det nya förslaget föreslås att detta ändras till två år. Kommunen ställer sig negativt till att tidsfristen förändras och menar att ett år är fullt tillräckligt.

I övrigt har kommunen inga synpunkter på förslaget.

Anders Simonsson
Upphandlingsansvarig

Besöksadress
HERRLJUNGA KOMMUN
Torget 1 (Box 201)
524 23 HERRLJUNGA

Telefon
0513-170 00
Fax
0513-171 33

E-post
info@admin.herrljunga.se
Internet
www.herrljunga.se

Regeringskansliet

Remiss

2019-10-30
Fi2019/02619/OU

Finansdepartementet
Avdelningen för offentlig förvaltning
Enheten för offentlig upphandling
Departementssekreterare
Sara Rostamian
Tel. 072-5322860

Promemoria med förslag till utvecklad reglering av upphandlingstillsynen

Remissinstanser

Arbetsförmedlingen

Arbetsgivarverket

Degerfors kommun

Domstolsverket

Ekonomistyrningsverket

Enköpings kommun

Falu kommun

Företagarna

Försvarets materielverk

Försvarsmakten

Förvaltningsrätten i Linköping

Förvaltningsrätten i Stockholm

Förvaltningsrätten i Umeå

Förvaltningsrätten i Uppsala

Gotlands kommun

Gävle kommun

Göteborgs kommun

Göteborgs universitet

Haninge kommun

Herrljunga kommun

Härjedalens kommun

Hässleholms kommun

Jämtlands läns landsting

Kammarkollegiet

Kammarrätten i Göteborg

Kiruna kommun

Kommerskollegium

Konkurrensverket

Kungliga tekniska högskolan

Kungsbacka kommun

Landskrona kommun

Linköpings kommun

Lunds kommun

Livsmedelsföretagen

Luftfartsverket

Malmö kommun

Migrationsverket

Myndigheten för digital förvaltning

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Mälardalens högskola

Nacka kommun

Naturvårdsverket

Norrbottens läns landsting

Norrtälje kommun

Osby kommun

Piteå kommun

Post- och telestyrelsen

Regelrådet

Sandvikens kommun

SKL Kommentus inköpscentral AB

Sollefteå kommun

Skåne läns landsting

Statskontoret

Stockholms kommun

Stockholms läns landsting

Stockholms universitet

Strängnäs kommun

Strömsunds kommun

Sundsvalls kommun

Svenskt Näringsliv

Sveriges advokatsamfund

Sveriges Kommuner och Landsting

Sveriges Offentliga Inköpare

Tillväxtverket

Torsby kommun

Trafikverket

Transparency International Sverige

Umeå universitet

Upphandlingsmyndigheten

Verket för innovationssystem

Värmlands läns landsting

Västra Götalands läns landsting

Örebro kommun

Östersunds kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet **senast den 14 februari 2020**. Svaren bör lämnas i bearbetningsbar form (t.ex. Wordformat) per e-post till fi.remissvar@regeringskansliet.se. Ange

diarienummer Fi2019/02619/OU och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i promemorian.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss – hur och varför (SB PM 2003:2, reviderad 2009-05-02). Den kan laddas ner från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Magnus Bengtson
Expeditions- och rättschef

KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

PM
2019-07-01

Sammanfattning

I promemorian föreslås att Konkurrensverkets tillsynsverksamhet på upphandlingsområdet regleras tydligare och att det införs utvidgade möjligheter till ingripande i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner och lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Motsvarande bestämmelser föreslås vidare införas även i lagen (2008:962) om valfrihetssystem och lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering. Lagändringarna föreslås träda i kraft den [1 juli 2020]. Promemorian innehåller också ett förslag till ändring i förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket som innebär att verket i sin tillsynsverksamhet ska motverka och uppmärksamma korruption och annat förtroendeskadligt beteende.

KKV2000, v2.1, 2018-09-07

Adress 103 85 Stockholm
Besöksadress Ringvägen 100
Telefon 08-7001600
Fax 08-245543
konkurrensverket@kkv.se
www.konkurrensverket.se

Sammanfattning **1**

1 Författningsförslag **4**

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling 4

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna 8

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner 12

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet 16

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:962) om valfrihetssystem 20

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering 22

1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket 24

2 Bakgrund **25**

2.1 Allmänt om upphandlingslagarna 25

2.2 Konkurrensverkets upphandlingstillsyn 27

2.3 Gällande rätt – Konkurrensverkets ingripandemöjligheter enligt upphandlingslagstiftningen 28

2.4 Särskilt om upphandlingsskadeavgift 29

2.5 Tidigare överväganden om upphandlingsskadeavgift 32

2.6 Ingripandemöjligheter enligt konkurrenslagen 38

2.7 Förekomst av korruption i konkurrens- och upphandlingsärenden 39

3 Nordisk jämförelse **42**

3.1 Finland 42

3.2 Danmark 43

3.3 Norge 43

4 Överväganden och förslag **44**

4.1 Öka tillsynsmyndighetens möjlighet till ingripande 44

4.2 Förlängd tidsfrist för ansökan om upphandlingsskadeavgift 48

4.3 Upphandlingsskadeavgiftens storlek 52

4.4 Betydelsen av ringa fall respektive skäl för eftergift vid obligatorisk ansökan om upphandlingsskadeavgift 53

4.5 Upphandlingsskadeavgift vid andra överträdelser av upphandlingslagarna? 54

4.6 Vite 54

4.7 Konkurrensverket ska få i uppgift att uppmärksamma och motverka korruption....60

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser....62

6 Konsekvensanalys....63

6.1 Vilka berörs av förslagen?....63

6.2 Vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser medför förslagen?....63

7 Författningskommentar LOU....65

7.1 21 kap. Upphandlingsskadeavgift....65

7.2 22 kap. Tillsyn....66

7.3 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser....68

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	21 kap.
	2 a §
	Upphandlingsskadeavgift enligt 1 § får inte påföras för åtgärder som omfattas av ett föreläggande eller förbud enligt 22 kap. 4 § som har meddelats vid vite enligt denna lag.
	4 §
Upphandlingsskadeavgiften ska uppgå till lägst 10.000 kronor och högst 10.000.000 kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av upphandlingens värde enligt 5 kap. eller 19 kap. 8 §.	Upphandlingsskadeavgiften ska uppgå till lägst 10.000 kronor och högst *20.000.000* kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av upphandlingens värde enligt 5 kap. eller 19 kap. 8 §.
	5 §
Vid fastställande av upphandlingsskadeavgiftens storlek ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är.	
I ringa fall ska någon avgift inte beslutas. Avgiften får efterges, om det finns synnerliga skäl.	
	Tillsynsmyndigheten får besluta om att avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift enligt 1 § 1 och 2 om myndigheten bedömer att det är fråga om ett ringa fall eller att det finns synnerliga skäl enligt andra stycket.
	7 §
När en ansökan om upphandlingsskadeavgift grundas på 1 § 3 och en eller flera leverantörer har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §, får ansökan inte göras förrän fristen har löpt	

ut och samtliga beslut med anledning av överprövningen har fått laga kraft. Ansökan ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom sex månader från den tidpunkt då samtliga beslut med anledning av överprövningen har fått laga kraft.

Om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §, ska ansökan ha kommit in till förvaltningsrätten inom ett år från det att avtalet slöts.

Om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §, ska ansökan ha kommit in till förvaltningsrätten inom *två* år från det att avtalet slöts.

22 kap.

1 §

En myndighet ska utöva tillsyn över upphandling enligt denna lag.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha tillsyn över att denna lag följs.

2 §

Tillsynsmyndigheten får från en upphandlande myndighet eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet inhämta upplysningar som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna inhämtas genom besök hos den upphandlande myndigheten.

Tillsynsmyndigheten får från en upphandlande myndighet eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet *hämta in* upplysningar som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna *hämtas in* genom besök hos den upphandlande myndigheten.

3 §

En upphandlande myndighet är skyldig att tillhandahålla de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn. Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet.

En upphandlande myndighet är skyldig att *lämna* de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn. Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet.

4 §

Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna utöva sin tillsyn enligt denna lag, får myndigheten förelägga en upphandlande myndighet eller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet att lämna uppgifter, visa upp en handling eller lämna över en kopia av handlingen.

Tillsynsmyndigheten får meddela de föreläggganden och förbud som behövs för att denna lag ska följas.

5 §

Tillsynsmyndighetens föreläggande får överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet riktar sig till har sin hemvist. När ett föreläggande överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

5 a §

Föreläggganden och förbud enligt 4 § får inte avse åtgärder som omfattas av en ansökan om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 1 §.

6 §

Tillsynsmyndigheten får bestämma att ett beslut om föreläggande eller förbud enligt denna lag ska gälla omedelbart.

7 §

Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande eller förbud får överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet eller förbudet riktar sig

till har sin hemvist. När ett beslut överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

---

1. Denna lag träder i kraft den [1 juli 2020].
2. Äldre bestämmelser gäller för upphandlingar som påbörjats före ikraftträdandet.

1.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	21 kap.
	2 a §
	Upphandlingsskadeavgift enligt 1 § får inte påföras för åtgärder som omfattas av ett föreläggande eller förbud enligt 22 kap. 5 § som har meddelats vid vite enligt denna lag.
	4 §
Upphandlingsskadeavgiften ska uppgå till lägst 10.000 kronor och högst 10.000.000 kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av upphandlingens värde enligt 5 kap. eller 19 kap. 8 §.	Upphandlingsskadeavgiften ska uppgå till lägst 10.000 kronor och högst *20.000.000* kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av upphandlingens värde enligt 5 kap. eller 19 kap. 8 §.
	5 §
Vid fastställande av upphandlingsskadeavgiftens storlek ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är.	
I ringa fall ska någon avgift inte beslutas. Avgiften får efterges, om det finns synnerliga skäl.	
	Tillsynsmyndigheten får besluta om att avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift enligt 1 § 1 och 2 om myndigheten bedömer att det är fråga om ett ringa fall eller att det finns synnerliga skäl enligt andra stycket.
	7 §
När en ansökan om upphandlingsskadeavgift grundas på 1 § 3 och en eller flera leverantörer har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §, får ansökan inte göras förrän fristen har löpt ut och samtliga beslut med anledning av överprövningen har fått laga kraft.	

Ansökan ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom sex månader från den tidpunkt då samtliga beslut med anledning av överprövningen har fått laga kraft.

Om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §, ska ansökan ha kommit in till förvaltningsrätten inom ett år från det att avtalet slöts.

Om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §, ska ansökan ha kommit in till förvaltningsrätten inom *två* år från det att avtalet slöts.

22 kap.

1 §

En myndighet ska utöva tillsyn över upphandling enligt denna lag.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha tillsyn över att denna lag följs.

2 §

Tillsynsmyndigheten får från en upphandlande enhet eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande enhet inhämta upplysningar som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna inhämtas genom besök hos den upphandlande enheten.

Tillsynsmyndigheten får från en upphandlande enhet eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande enhet *hämta in* upplysningar som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna *hämtas in* genom besök hos den upphandlande enheten.

3 §

En upphandlande enhet är skyldig att tillhandahålla de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn. Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande enhet.

En upphandlande enhet är skyldig att *lämna* de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn. Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande enhet.

4 §

Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna utöva sin tillsyn enligt denna lag, får myndigheten förelägga en upphandlande enhet eller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande enhet att lämna uppgifter, visa upp en handling eller lämna över en kopia av handlingen.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag ska följas.

5 §

Tillsynsmyndighetens föreläggande får överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet riktar sig till har sin hemvist. När ett föreläggande överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

5 a §

Förelägganden och förbud enligt 4 § får inte avse åtgärder som omfattas av en ansökan om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 1 §.

6 §

Tillsynsmyndigheten får bestämma att ett beslut om föreläggande eller förbud enligt denna lag ska gälla omedelbart.

7 §

Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande eller förbud får överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet eller förbudet riktar sig

till har sin hemvist. När ett beslut överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

---

1. Denna lag träder i kraft den [1 juli 2020].
2. Äldre bestämmelser gäller för upphandlingar som påbörjats före ikraftträdandet.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	17 kap.
	2 a §
	Upphandlingsskadeavgift enligt 1 § får inte påföras för åtgärder som omfattas av ett föreläggande eller förbud enligt 22 kap. 5 § som har meddelats vid vite enligt denna lag.
	4 §
Upphandlingsskadeavgiften ska uppgå till lägst 10.000 kronor och högst 10.000.000 kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av koncessionens värde enligt 5 kap.	Upphandlingsskadeavgiften ska uppgå till lägst 10.000 kronor och högst *20.000.000* kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av koncessionens värde enligt 5 kap.
	5 §
Vid fastställande av upphandlingsskadeavgiftens storlek ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är.	
I ringa fall ska någon avgift inte beslutas. Avgiften får efterges, om det finns synnerliga skäl.	
	Tillsynsmyndigheten får besluta om att avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift enligt 1 § 1 och 2 om myndigheten bedömer att det är fråga om ett ringa fall eller att det finns synnerliga skäl enligt andra stycket.
	7 §
När en ansökan om upphandlingsskadeavgift grundas på 1 § 3 och en eller flera leverantörer har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 16 kap. 17 §, får ansökan inte göras förrän fristen har löpt ut och samtliga beslut med anledning av överprövningen har fått laga kraft. Ansökan ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom sex månader från den	

tidpunkt då samtliga beslut med anledning av överprövningen har fått laga kraft.

Om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 16 kap. 17 §, ska ansökan ha kommit in till förvaltningsrätten inom ett år från det att avtalet slöts.

Om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 16 kap. 17 §, ska ansökan ha kommit in till förvaltningsrätten inom *två* år från det att avtalet slöts.

18 kap.

1 §

En myndighet ska utöva tillsyn över upphandling enligt denna lag.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha tillsyn över att denna lag följs.

2 §

Tillsynsmyndigheten får från en upphandlande myndighet eller enhet eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet inhämta upplysningar som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna inhämtas genom besök hos den upphandlande myndigheten eller enheten.

Tillsynsmyndigheten får från en upphandlande myndighet eller enhet eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet *hämta in* upplysningar som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna *hämtas in* genom besök hos den upphandlande myndigheten eller enheten.

3 §

En upphandlande myndighet eller enhet är skyldig att tillhandahålla de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn. Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet.

En upphandlande myndighet eller enhet är skyldig att *lämna* de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn. Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet.

4 §

Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna utöva sin tillsyn enligt denna lag, får myndigheten förelägga en upphandlande myndighet eller enhet eller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet att lämna uppgifter, visa upp en handling eller lämna över en kopia av handlingen.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag ska följas.

5 §

Tillsynsmyndighetens föreläggande får överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet riktar sig till har sin hemvist. När ett föreläggande överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

5 a §

Förelägganden och förbud enligt 4 § får inte avse åtgärder som omfattas av en ansökan om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 1 §.

6 §

Tillsynsmyndigheten får bestämma att ett beslut om föreläggande eller förbud enligt denna lag ska gälla omedelbart.

7 §

Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande eller förbud får överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet eller förbudet riktar sig

till har sin hemvist. När ett beslut överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

---

1. Denna lag träder i kraft den [1 juli 2020].
2. Äldre bestämmelser gäller för upphandlingar som påbörjats före ikraftträdandet.

1.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	17 kap.
	2 a §
	Upphandlingsskadeavgift enligt 1 § får inte påföras för åtgärder som omfattas av ett föreläggande eller förbud enligt 22 kap. 5 § som har meddelats vid vite enligt denna lag.
	4 §
Upphandlingsskadeavgiften ska uppgå till lägst 10.000 kronor och högst 10.000.000 kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av kontraktsvärdet.	Upphandlingsskadeavgiften ska uppgå till lägst 10.000 kronor och högst *20.000.000* kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av kontraktsvärdet.
Beräkningen av kontraktsvärdet ska ske enligt 3 kap. 2 och 3 §§ eller 15 kap. 4 §.	Beräkningen av kontraktsvärdet ska ske enligt 3 kap. 2 och 3 §§ eller 15 kap. 4 §.
	5 §
Vid fastställande av upphandlingsskadeavgiftens storlek ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är.	
I ringa fall ska någon avgift inte beslutas. Avgiften får efterges, om det finns synnerliga skäl.	
	Tillsynsmyndigheten får besluta om att avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift enligt 1 § 1 och 2 om myndigheten bedömer att det är fråga om ett ringa fall eller att det finns synnerliga skäl enligt andra stycket.

7 §

När en ansökan om upphandlingsskadeavgift grundas på 1 § 3 och en eller flera leverantörer har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 16 kap. 17 §, får ansökan inte göras förrän fristen har löpt ut och samtliga beslut med anledning av överprövningen har fått laga kraft. Ansökan ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom sex månader från den tidpunkt då samtliga beslut med anledning av överprövningen har fått laga kraft.

Om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 16 kap. 17 §, ska ansökan ha kommit in till förvaltningsrätten inom ett år från det att avtalet slöts.

Om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 16 kap. 17 §, ska ansökan ha kommit in till förvaltningsrätten inom *två* år från det att avtalet slöts.

18 kap.

1 §

Regeringen meddelar föreskrifter och vilken myndighet som utövar tillsyn över upphandling enligt denna lag.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha tillsyn över att denna lag följs.

2 §

Vid sin tillsyn får myndigheten inhämta alla nödvändiga upplysningar för sin tillsynsverksamhet från upphandlande myndigheter eller enheter eller den som kan antas vara en upphandlande myndighet eller enhet. Upplysningarna ska i första hand inhämtas genom skriftligt förfarande. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna inhämtas genom besök hos den upphandlande myndigheten eller enheten.

Tillsynsmyndigheten får från en upphandlande myndighet eller enhet eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet hämta in upplysningar som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna hämtas in genom besök hos den upphandlande myndigheten eller enheten.

3 §

En upphandlande myndighet eller enhet och den som kan antas vara en upphandlande myndighet eller enhet är skyldig att tillhandahålla de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn.

En upphandlande myndighet eller enhet är skyldig att lämna de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn. Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet.

4 §

Om det behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna utöva sin tillsyn enligt denna lag, får myndigheten förelägga en upphandlande myndighet eller enhet eller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet att lämna uppgift, visa upp en handling eller lämna över en kopia av handlingen.

Ett föreläggande enligt första stycket får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

När ett föreläggande överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart hos allmän förvaltningsdomstol.

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag ska följas.

5 §

Tillsynsmyndighetens föreläggande enligt 4 § får överklagas hos den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet riktar sig till har sin hemvist.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

5 a §

Förelägganden och förbud enligt 4 § får inte avse åtgärder som omfattas av en

ansökan om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 1 §.

6 §

Tillsynsmyndigheten får bestämma att ett beslut om föreläggande eller förbud enligt denna lag ska gälla omedelbart.

7 §

Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande eller förbud får överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet eller förbudet riktar sig till har sin hemvist. När ett beslut överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

---

1. Denna lag träder i kraft den [1 juli 2020].
2. Äldre bestämmelser gäller för upphandlingar som påbörjats före ikraftträdandet.

1.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2008:962) om valfrihetssystem

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
10 kap.	
7 §	
Regeringen utser en myndighet att utöva tillsyn över valfrihetslagarna enligt denna lag.	*Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha tillsyn över att denna lag följs.*
8 §	
Tillsynsmyndigheten får inhämta sådana upplysningar från de upphandlande myndigheterna som är nödvändiga för tillsynen. Upplysningarna ska i första hand inhämtas genom skriftligt förfarande. Om det på grund av materialets omfång, brådska eller annat förhållande är lämpligare, får upplysningarna istället inhämtas genom besök hos den upphandlande myndigheten eller muntligen.	*Tillsynsmyndigheten får från en upphandlande myndighet eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet hämta in upplysningar som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna hämtas in genom besök hos den upphandlande myndigheten.*
9 §	
En upphandlande myndighet är skyldig att tillhandahålla de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn.	*En upphandlande myndighet är skyldig att lämna de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn. Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet.*
	10 §
	Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag ska följas.
	11 §
	Beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

12 §

Tillsynsmyndigheten får bestämma att ett beslut om föreläggande eller förbud enligt denna lag ska gälla omedelbart.

13 §

Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande eller förbud får överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet eller förbudet riktar sig till har sin hemvist. När ett beslut överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

---

1. Denna lag träder i kraft den [1 juli 2020].
2. Äldre bestämmelser gäller för upphandlingar som påbörjats före ikraftträdandet.

1.6 Förslag till lag om ändring i lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
22 §	
Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha tillsyn över att denna lag följs.	*Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha tillsyn över att denna lag följs.*
Tillsynsmyndigheten får inhämta sådana upplysningar som är nödvändiga för tillsynen från en upphandlande myndighet eller från den myndighet som avses i 1 § andra stycket 2. Upplysningarna ska i första hand inhämtas genom skriftligt förfarande. Om det på grund av materialets omfång, brådska eller annat förhållande är lämpligare, får upplysningarna istället inhämtas genom besök hos den upphandlande myndigheten eller den myndighet som avses i 1 § andra stycket 2.	
23 §	
	Tillsynsmyndigheten får från en upphandlande myndighet eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet hämta in upplysningar som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna hämtas in genom besök hos den upphandlande myndigheten.
24 §	
	En upphandlande myndighet är skyldig att lämna de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn.

Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet.

25 §

Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag ska följas.

26 §

Beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

27 §

Tillsynsmyndigheten får bestämma att ett beslut om föreläggande eller förbud enligt denna lag ska gälla omedelbart.

28 §

Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande eller förbud får överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet eller förbudet riktar sig till har sin hemvist. När ett beslut överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

---

1. Denna lag träder i kraft den [1 juli 2020].
2. Äldre bestämmelser gäller för upphandlingar som påbörjats före ikraftträdandet.

1.7 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
Konkurrensverket ska verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer.	Konkurrensverket ska verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer.
	Konkurrensverket ska i sin tillsyn uppmärksamma och motverka korruption och annat förtroendeskadligt agerande.
Konkurrensverket ska se till att de regelverk och rutiner verket disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.	Konkurrensverket ska se till att de regelverk och rutiner verket disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.

---

1. Denna förordning träder i kraft den [1 januari 2020].

2 Bakgrund

2.1 Allmänt om upphandlingslagarna

Offentlig upphandling regleras i lagen (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU). I lagen finns förfaranden m.m. för offentlig upphandling som görs dels av myndigheter, kommuner och landsting, dels av s.k. offentligt styrda organ. Med offentligt styrda organ avses i huvudsak sådana organ som tillgodoser behov i det allmännas intresse som inte är av industriell eller kommersiell karaktär och som till största del finansieras eller kontrolleras av staten, kommuner eller landsting. Genom LOU genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU om samordning av förfarandena vid offentlig upphandling av byggentreprenader, varor och tjänster i svensk rätt.

I lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF) regleras förfaranden m.m. för upphandling som görs dels av upphandlande myndigheter och offentligt styrda organ inom sektorerna vatten, energi, transporter och posttjänster (de s.k. försörjningssektorerna), dels av privata företag som bedriver verksamhet i någon försörjningssektor med stöd av särskild rättighet eller ensamrätt . Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU om samordning av förfarandena vid upphandling inom försörjningssektorerna i svensk rätt.

En särskild lag reglerar upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFS). Även denna lag genomför ett direktiv i svensk rätt, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/81/EG av den 13 juli 2009 om samordning av förfarandena vid tilldelning av vissa kontrakt för byggentreprenader, varor och tjänster av upphandlande myndigheter och enheter på försvars- och säkerhetsområdet och om ändring av direktiven 2004/17/EG och 2004/18/EG (förkortat LUFS-direktivet).

Upphandling av koncessioner regleras i lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner (LUK). Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner i svensk rätt. LUK följer i allt väsentligt samma struktur som LOU och LUF men är mindre detaljerad och mer flexibel.

De fyra upphandlingslagarna innehåller även bestämmelser om rättsmedel i överensstämmelse med de så kallade rättsmedelsdirektiven.[1]

[1] Rådets direktiv 89/665/EEG av den 21 december 1989 om samordning av lagar och andra författningar för prövning av offentlig upphandling av varor och bygg- och anläggningsarbeten rättsmedelsdirektiven och Rådets direktiv 92/13/EEG av den 25 februari 1992 om samordning av lagar och andra författningar om gemenskapsregler om upphandlingsförfaranden tillämpade av företag och verk inom vatten-, energi-, transport- och telekommunikationssektorerna (89/665/EEG och 92/13/EEG), i dess lydelse enligt Europaparlamentet och rådets direktiv 2007/66/EG av den 11 december 2007 om ändring av rådets direktiv 89/665/EEG och 92/13/EEG vad gäller effektivare förfaranden för prövning av offentlig upphandling (ändringsdirektivet).

Upphandlingslagarna kompletteras med bestämmelser i upphandlingsförordningen (2016:1162) som bl.a. innehåller föreskrifter om annonsering av upphandling.

Vid sidan om upphandlingslagstiftningen gäller lagen (2008:962) om valfrihetssystem (LOV) vid införande av så kallade valfrihetssystem inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten. Det finns ytterligare en lag som har sin grund i lagen om valfrihetssystem, lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering.

Utöver nämnda upphandlingslagar omfattas offentliga upphandlingar och upphandlingar i försörjningssektorerna även av de allmänna unionsrättsliga principerna på upphandlingsområdet om likabehandling, icke-diskriminering, ömsesidigt erkännande, proportionalitet och öppenhet. Dessa principer ska iakttas vid offentlig upphandling och upphandling i försörjningssektorerna.[2]

Likabehandling
Principen om likabehandling innebär att alla leverantörer ska behandlas lika. Alla leverantörer måste till exempel få tillgång till samma information samtidigt, så att ingen leverantör får ett övertag. Upphandlaren får exempelvis inte acceptera ett anbud som lämnats in för sent, eftersom samma regler och tidsfrister ska gälla alla. Kravet på likabehandling innebär även ett förbud mot att gynna lokala företag på grund av deras hemvist på bekostnad av anbudsgivare på andra orter.

Icke-diskriminering
Principen om icke-diskriminering innebär ett förbud mot att diskriminera leverantörer på grund av deras nationalitet, som exempelvis medborgarskap, etablerings- eller verksamhetsland. Den upphandlande myndigheten får inte ställa krav som bara svenska företag känner till eller kan klara att uppfylla på grund av sin nationalitet. Det gäller även när den upphandlande myndigheten inte förväntar sig att några utländska leverantörer ska lämna anbud.

Ömsesidigt erkännande
Principen om ömsesidigt erkännande innebär att intyg och certifikat som har utfärdats av en medlemsstats myndigheter ska gälla också i övriga EU- och EES-länder.

Proportionalitet
Proportionalitetsprincipen innebär att kraven och villkoren i upphandlingen ska stå i rimlig proportion till det som upphandlas. De åtgärder som den upphandlande myndigheten genomför får inte gå utöver vad som är nödvändigt för den aktuella upphandlingen.

[2] Se prop. 2006/07:128 del 1 s. 131 f., prop. 2009/10:180 del 1 s. 88 ff. och prop. 2015/16:195 del 1 s. 426 ff.

Öppenhet
Principen om öppenhet (transparens) innebär att upphandlingar ska präglas av öppenhet och förutsebarhet. Uppgifter som gäller upphandlingen får inte hemlighållas, upphandlingen ska annonseras offentligt och de leverantörer som deltagit i anbudsförfarandet ska informeras om resultatet.

Upphandlingarna ska vara offentliga och förfrågningsunderlaget ska vara förutsebart, det vill säga klart och tydligt formulerat och innehålla samtliga krav som ställs. Den öppenhet som ska omgärda en upphandling gör det möjligt att i efterhand kontrollera att den upphandlande myndigheten eller enheten har agerat på ett sätt som är förenligt med bland annat principerna om likabehandling och icke-diskriminering.

2.2 Konkurrensverkets upphandlingstillsyn

Av 22 kap. 1 § LOU följer att en myndighet ska utöva tillsyn över upphandlingen enligt nämnda lag. Upphandlingslagstiftningen innefattar inte någon närmare reglering av ramarna för tillsynen.

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen i Sverige.[3] Upphandlingstillsynen har bedrivits hos Konkurrensverket sedan den 1 september 2007 då Nämnden för offentlig upphandlings (NOU) verksamhet överfördes dit.

I tillsynen över offentlig upphandling utreder och bedömer Konkurrensverket om upphandlande myndigheter och enheter följer regelverken. Vid överträdelser har Konkurrensverket två möjligheter till ingripande, ansökningar om upphandlingsskadeavgift och så kallade tillsynsbeslut. Utöver Konkurrensverkets tillsyn finns andra rättsmedel som leverantörer har möjlighet att tillämpa. I 22 kap. LOU regleras allmänna bestämmelser om Konkurrensverkets tillsyn (se även 22 kap. LUF, 18 kap. LUK och 18 kap. LUFS).

Högsta förvaltningsdomstolen prövade i HFD 2018 ref. 71 frågan om tillsynsbeslut som Konkurrensverket hade meddelat var överklagbara och – om så var fallet – om besluten inneburit ett kompetensöverskridande. I domen angavs bl.a. att Konkurrensverket kan meddela tillsynsbeslut och att dessa kan överklagas i enlighet med 41 § förvaltningslagen (2017:900). I besluten som var föremål för domstolens prövning bedömdes Konkurrensverket ha agerat utanför sin kompetens. Utifrån gällande ingripandemöjligheter bedömdes Konkurrensverket inte ha någon rättslig grund att tvinga en upphandlande myndighet att vidta eller underlåta en viss åtgärd efter en konstaterad regelöverträdelse. Konkurrensverkets beslut undanröjdes därmed.

[3] Se 1 § förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

2.3 Gällande rätt – Konkurrensverkets ingripandemöjligheter enligt upphandlingslagstiftningen

Av lagstiftningen framgår, utöver reglerna om upphandlingsskadeavgift, således endast att en myndighet ska utöva tillsyn över upphandling enligt lagen. De ingripanden som Konkurrensverket meddelat fram till maj 2018 har bestått av tillsynsbeslut och ansökningar om upphandlingsskadeavgift. Under 2017 fattades 28 tillsynsbeslut och 21 beslut om ansökningar om upphandlingsskadeavgift (se rapport 2018:2 Konkurrensverkets upphandlingstillsyn 2017 s. 38 ff.).

Syftet med Konkurrensverkets tillsynsbeslut är att uppmärksamma upphandlande myndigheter på att de har brutit mot upphandlingslagstiftningen. Konkurrensverket utreder särskilt ärenden som innebär att besluten kan vara vägledande även för andra myndigheter än för den som utreds, så att andra myndigheter inte begår samma eller liknande överträdelse. Större delen av Konkurrensverkets tillsynsbeslut har riktats mot upphandlande myndigheter som begått en överträdelse av upphandlingslagstiftningen, dvs. historiskt inträffade överträdelser. Dessa beslut har inte varit handlingsdirigerande i den enskilda upphandlingssituationen utan haft en mer vägledande effekt. Av HFD 2018 ref. 71 framgår att Konkurrensverket, inom sitt uppdrag att utöva tillsyn över upphandlingslagstiftningen, kan meddela tillsynsbeslut efter genomförd granskning av en upphandlande myndighets verksamhet, för att på så vis uppmärksamma myndigheten på eventuella brister som framkommit under utredningen.

Tillsynsbeslut har fattats för alla typer av överträdelser mot regelverken för offentlig upphandling. Besluten omfattar framför allt ärenden där upphandlings-skadeavgift inte är aktuell, exempelvis på grund av att tiden för att ansöka om en sådan har löpt ut. I tillsynen enligt valfrihetslagarna är tillsynsbeslut Konkurrensverkets enda verktyg.

Konkurrensverket har möjlighet att föra talan om upphandlingsskadeavgift i domstol mot myndigheter som genomfört otillåtna direktupphandlingar. En otillåten direktupphandling är ett avtal som en myndighet ingått med en leverantör utan att följa kraven på annonsering i upphandlingslagstiftningen. Avgiften uppgår till mellan 10 000 och 10 miljoner kronor, men högst tio procent av avtalsvärdet.

Konkurrensverket är skyldigt att ansöka om upphandlingsskadeavgift om domstolen har bestämt att inte ogiltigförklara ett avtal trots att det ingåtts genom en otillåten direktupphandling. Det kan domstolen göra om det är nödvändigt för allmänheten att köpet genomförs, exempelvis om domstolen bedömt att det var omöjligt för myndigheten att vara utan varan eller tjänsten under den tid det skulle ta att genomföra en offentlig upphandling. Konkurrensverket är även skyldigt att ansöka om upphandlingsskadeavgift när domstolen fastställt att ett

avtal inte ska förklaras ogiltigt, trots att det slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr.

2.4 Särskilt om upphandlingsskadeavgift

Bestämmelserna om upphandlingsskadeavgift trädde i kraft den 15 juli 2010. Vid införandet av upphandlingsskadeavgift uttalade regeringen att reglerna bör utvärderas efter att ha tillämpats någon tid och erfarenheter kan dras av utfallet. En sådan utvärdering bör innefatta avgiftens storlek och beräkningen av den (prop. 2009/10:180 del 1 s. 184, 190 och 196). Det bedöms nu finnas tillräckliga erfarenheter från tillämpningen av bestämmelserna om upphandlingsskadeavgift för att de ska kunna utvärderas. Skäl talar för att vissa delar av bestämmelserna om upphandlingsskadeavgift behöver ändras. Upphandlingsskadeavgift återfinns i samtliga upphandlingslagar utom LOV. För enkelhetens skull återges nedan endast referenser till LOU.

Upphandlingsskadeavgift när avtal har fått bestå (21 kap. 1 § 1 och 2 LOU)
Enligt 20 kap. 13 § LOU ska allmän förvaltningsdomstol besluta att ett avtal som har slutits mellan en upphandlande myndighet eller enhet och en leverantör är ogiltigt, om avtalet har slutits utan nödvändig annonsering (otillåten direktupphandling). Rätten ska också förklara ett avtal ogiltigt om det har slutits efter en förnyad konkurrensutsättning inom ett ramavtal enligt 7 kap. 7, 8 eller 9 §§ utan att de villkor som framgår av nämnda lagrum eller av det ramavtal som ligger till grund för konkurrensutsättningen har följts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada. Ett avtal ska också förklaras ogiltigt om det har slutits enligt ett dynamiskt inköpssystem utan att de villkor som anges i 8 kap. 10 eller 12 §§ har följts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada.

Vidare ska ett avtal förklaras ogiltigt om det har slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr i 20 kap. 1, 3 eller 8 §§, ett interimistiskt beslut enligt 9 § eller tiodagarsfristen i 10 § eller om det har slutits före en underrättelse om tilldelningsbeslut enligt 12 kap. 12 § första stycket eller 19 kap. 29 § första stycket eller 38 § första stycket. För ogiltighet av avtal som ingåtts i strid med avtalsspärr krävs att någon av de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § eller någon annan bestämmelse i LOU har överträtts och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada (20 kap. 13 § andra stycket LOU). Rätten ska därför besluta att ett ingånget avtal får bestå, trots att förutsättningarna att ogiltigförklara avtalet i övrigt är uppfyllda, om den upphandlande myndigheten eller enheten endast har överträtt någon bestämmelse om avtalsspärr alternativt sådan bestämmelse och annan bestämmelse i upphandlingslagarna, utan att det medfört att en leverantör har lidit eller kan komma att lida skada.

Rätten ska också besluta att avtal får bestå, trots att förutsättningarna att ogiltigförklara avtalet i övrigt är uppfyllda, om det motiveras av tvingande hänsyn till ett allmänintresse (20 kap. 14 § LOU).

Om allmän förvaltningsdomstol i ett lagakraftvunnet avgörande har konstaterat att avtal får bestå enligt ovan, kräver rättsmedelsdirektiven (89/665/EEG och 92/13/EEG), i dess lydelse enligt ändringsdirektivet (2007/66/EG), att en alternativ sanktion påförs den upphandlande myndigheten eller enheten som har ingått det aktuella avtalet. En sådan sanktion ska utgå som ett alternativ till den ogiltighet som annars skulle ha inträtt. Ändringsdirektivets krav på alternativ sanktion har genomförts i svensk rätt genom bestämmelserna om upphandlingsskadeavgift i 21 kap. LOU.

Enligt 21 kap. 1 § 1 och 2 LOU får allmän förvaltningsdomstol besluta att en upphandlande myndighet ska betala upphandlingsskadeavgift om det i ett lagakraftvunnet avgörande har konstaterats att ett avtal får bestå, trots att det har slutits i strid med bestämmelserna om avtalsspärr respektive på grund av tvingande hänsyn till ett allmänintresse. Tillsynsmyndigheten, dvs. Konkurrensverket, har ålagts en skyldighet att ansöka om att en upphandlande myndighet ska betala upphandlingsskadeavgift när ett avtal har fått bestå (21 kap. 2 § första stycket LOU).

Även i det fall det framgår av domskälen i det lagakraftvunna avgörandet att ett avtal får bestå har Konkurrensverket en skyldighet att ansöka om upphandlingsskadeavgift. Det finns inte något krav på att detta ska framgå av domslutet.[4] I mål om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 1 § 1 och 2 LOU ska det inte göras någon överprövning av det underliggande (lagakraftvunna) avgörandet i vilket det konstaterats att avtal har fått bestå.[5]

Upphandlingsskadeavgift vid otillåten direktupphandling (21 kap. 1 § 3 LOU)
Utöver alternativ sanktion till ogiltighet kan upphandlingsskadeavgift även aktualiseras vid otillåtna direktupphandlingar som inte får bestå vid överprövning av giltighet enligt 20 kap. LOU. Efter ansökan från Konkurrensverket får allmän förvaltningsdomstol besluta att en upphandlande myndighet eller enhet ska betala upphandlingsskadeavgift om myndigheten eller enheten har slutit avtal med en leverantör utan nödvändig föregående annonsering. Ansökningar om upphandlingsskadeavgift vid otillåtna direktupphandlingar är fakultativa för tillsynsmyndigheten (21 kap. 1 § 3 och 2 § LOU).

Tidsfrister för ansökan om upphandlingsskadeavgift
Ansökan om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 1 § 1 eller 2 LOU ska ha kommit in till förvaltningsrätten i vars domkrets den upphandlande myndigheten

[4] Se HFD 2014 ref. 49.
[5] Se HFD 2014 ref. 49.

har sin hemvist inom sex månader från den tidpunkt då det avgörande som ansökan grundas på vann laga kraft (21 kap. 6 § LOU).

När en ansökan om upphandlingsskadeavgift avser otillåten direktupphandling enligt 21 kap. 1 § 3 LOU och en eller flera leverantörer har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §, får ansökan inte göras förrän fristen har löpt ut och samtliga beslut med anledning av överprövningen har vunnit laga kraft. Ansökan ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom sex månader från den tidpunkt då samtliga beslut med anledning av överprövningen har vunnit laga kraft (21 kap. 7 § första stycket LOU). Om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §, ska ansökan ha kommit in till förvaltningsrätten inom ett år från det att avtalet slöts (21 kap. 7 § andra stycket LOU).

Avgiftens storlek
Upphandlingsskadeavgiften ska uppgå till lägst 10 000 kronor och högst 10 000 000 kronor. Avgiften får dock inte överstiga tio procent av upphandlingens värde (21 kap. 4 § LOU). Vid fastställande av upphandlingsskadeavgiftens storlek ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är. I ringa fall ska någon upphandlingsskadeavgift inte beslutas. Upphandlingsskadeavgiften får efterges om det föreligger synnerliga skäl (21 kap. 5 § LOU).

Upphandlingsskadeavgiftens storlek ska fastställas utifrån en helhetsbedömning i det enskilda fallet. Värdet av det aktuella kontraktet utgör en av flera avgörande faktorer vid en sådan bedömning. Det högsta avgiftsbeloppet bör reserveras för särskilt graverande fall (HFD 2014 ref. 69).

Som påtalats ska det i mål om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 1 § 1 och 2 LOU inte göras någon överprövning av det underliggande avgörandet i vilket allmän förvaltningsdomstol har fastställt att avtal får bestå.[6] De omständigheter som låg till grund för det underliggande avgörandet kan däremot beaktas vid bedömningen av sanktionsvärdet i målet om upphandlingsskadeavgift (HFD 2017 ref. 45 och mål nr 6525-15). Konkurrensverket kan därför göra gällande försvårande eller förmildrande omständigheter i samband med den tidigare konstaterade överträdelsen, vilka ska inverka höjande respektive sänkande på upphandlingsskadeavgiftens storlek. Vidare kan Konkurrensverket göra gällande att omständigheterna i den underliggande domen medför att upphandlingsskadeavgiften ska sättas ned eller helt efterges. Tillsynsmyndigheten kan också hävda att det är fråga om ett ringa fall och att någon avgift därför inte alls ska utgå. Förekomsten av sådana omständigheter inverkar inte på tillsynsmyndighetens skyldighet att ansöka om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 2 § första stycket LOU.

[6] Se HFD 2014 ref. 49.

Överprövning
I de fall en upphandlande myndighet eller enhet bryter mot upphandlingslag-stiftningen kan leverantörer ansöka hos förvaltningsrätt om att en upphandling ska överprövas. Ansökan ska lämnas in före utgången av avtalsspärren, i regel tio dagar efter tilldelningsbeslutet. Överprövning kan ske av samtliga beslut under upphandlingsprocessen. Leverantörer har också möjlighet att föra talan om ogiltighet av ett avtal som har slutits mellan en upphandlande myndighet och en annan leverantör. Ansökan om ogiltighetsförklaring måste lämnas in till förvaltningsrätten inom sex månader från det att avtalet slöts. Leverantörer kan även föra skadeståndstalan i allmän domstol. Det kan göras i de fall leverantören kan visa att den lidit ekonomisk skada av en upphandlande myndighets eller enhets överträdelse av upphandlingslagstiftningen.

Föreläggande
Konkurrensverket får hämta in upplysningar som är nödvändiga från upphandlande myndigheter och enheter eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna hämtas in genom besök hos den upphandlande myndigheten eller enheten (22 kap. 2 § LOU). Upphandlande myndigheter och enheter är skyldiga att tillhandahålla de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn. Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet (22 kap. 3 § LOU).

Om det behövs för att Konkurrensverket ska kunna utöva sin tillsyn enligt lagarna får verket förelägga upphandlande myndigheter och enheter att lämna uppgifter, visa upp en handling eller lämna över en kopia av en handling. Bestämmelsen omfattar även den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet (22 kap. 4 § LOU). Någon möjlighet att förena sådant föreläggande med vite finns inte.

Konkurrensverkets föreläggande får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Verket blir då motpart i domstolen. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten (22 kap. 5 § LOU).

2.5 Tidigare överväganden om upphandlingsskadeavgift

Departementspromemorian Nya rättsmedel m.m. på upphandlingsområdet
I departementspromemorian Nya rättsmedel m.m. på upphandlingsområdet (Ds 2009:30) lämnades förslag till ändringar i dåvarande LOU och LUF. Ändringarna syftade till att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2007/66/EG av den 11 december 2007 om ändring av rådets direktiv 89/665/EG och 92/13/EEG (ändringsdirektivet). Förslagen innefattade införande av regler om avtalsspärr och ogiltighet av avtal samt en särskild avgift.

Enligt förslaget skulle ett avtal få bestå, trots att det ingåtts i strid med bestämmelserna om avtalsspärr, och någon annan regel i LOU utan att det medfört att en leverantör har lidit eller kan komma att lida skada eller om det föreligger tvingande hänsyn till allmänintresse. I enlighet med ändringsdirektivet föreslogs införandet av en alternativ sanktion till att ogiltigförklara avtal i dessa situationer. Den alternativa sanktionen föreslogs bestå av en särskild avgift som skulle beslutas av allmän förvaltningsdomstol efter ansökan från tillsynsmyndigheten, dvs. Konkurrensverket. I promemorian föreslogs en skyldighet för Konkurrensverket att ansöka om särskild avgift om det i ett lagakraftvunnet avgörande har konstaterats att avtal fått bestå trots att det ingåtts i strid med bestämmelserna om avtalsspärr eller av tvingande hänsyn till allmänintresse.

I promemorian föreslogs att allmän förvaltningsdomstol även skulle kunna besluta om särskild avgift vid otillåten direktupphandling efter ansökan från Konkurrensverket. Sådana ansökningar föreslogs bli fakultativa för tillsynsmyndigheten. Förslaget om särskild avgift vid otillåten direktupphandling ingick inte i de förslag till ändringar i dåvarande upphandlingslagstiftning som syftade till att genomföra ändringsdirektivet i svensk rätt.

I promemorian föreslogs att Konkurrensverket skulle lämna ansökan om särskild avgift till allmän förvaltningsdomstol inom sex månader från den tidpunkt då beslut om att avtal fått bestå har vunnit laga kraft. Vidare föreslogs att Konkurrensverket skulle få ansöka om särskild avgift vid otillåten direktupphandling tidigast efter fristen inom vilken ansökan om överprövning av avtalets giltighet från en leverantör ska ha lämnats in. Om en eller flera leverantörer ansökt om överprövning föreslogs att ansökan om upphandlingsskadeavgift skulle ha kommit in till förvaltningsrätten inom sex månader från det att beslut om överprövning vunnit laga kraft. Förslaget syftade till att undvika parallella processer.

I fråga om otillåtna direktupphandlingar vars giltighet inte blir föremål för ansökan om överprövning från en leverantör bedömdes i promemorian att det många gånger kunde tänkas vara svårare för tillsynsmyndigheten att få vetskap om det aktuella förvärvet och de närmare omständigheterna kring ett sådant. I promemorian föreslogs därför att tillsynsmyndigheten skulle få möjlighet att ansöka om särskild avgift inom två år från den tidpunkt då sådant avtal ingicks.

Den särskilda avgiften föreslogs uppgå till lägst 10 000 kronor och högst 5 000 000 kronor. Avgiften skulle dock inte kunna överstiga tio procent av kontraktsvärdet. Vidare föreslogs att någon avgift inte skulle påföras i sådana sällsynta fall när överträdelsen får anses ringa samt att avgiften skulle kunna efterges vid synnerliga skäl.

Propositionen Nya rättsmedel på upphandlingsområdet
I propositionen Nya rättsmedel på upphandlingsområdet föreslog regeringen att

en särskild avgift, upphandlingsskadeavgift[7], skulle införas som alternativ sanktion till att ogiltigförklara avtal som fått bestå, antingen på grund av tvingande hänsyn till allmänintresse eller trots att de ingåtts i strid med bestämmelserna om avtalsspärr (prop. 2009/10:180 del 1 s. 181 f.). Regeringen föreslog att upphandlingsskadeavgiften skulle beslutas av allmän förvaltningsdomstol efter ansökan från tillsynsmyndigheten, dvs. Konkurrensverket. Konkurrensverket skulle tillskrivas en skyldighet att ansöka om upphandlingsskadeavgift när det i ett lagakraftvunnet avgörande konstaterats att avtal fått bestå.

Regeringen bedömde att ändringsdirektivet kräver att den alternativa sanktionen (upphandlingsskadeavgiften) ska utgå när det i ett lagakraftvunnet avgörande har konstaterats att ett avtal får bestå, trots att rekvisiten för ogiltighet i övrigt är uppfyllda (a. prop. s. 185 f., 189 och 199).

Regeringen föreslog vidare att allmän förvaltningsdomstol även skulle kunna besluta att upphandlande myndigheter och enheter ska betala upphandlingsskadeavgift vid otillåten direktupphandling efter ansökan från Konkurrensverket. Sådan ansökan om upphandlingsskadeavgift föreslogs bli fakultativ för verket.

Enligt regeringen skulle det primära syftet med tillsynsmyndighetens roll vara att tillvarata samhällets intresse av konkurrensutsättning och följaktligen att allmänna medel används ändamålsenligt och kostnadseffektivt. Vid bestämmandet av frister som borde gälla för ansökningar om upphandlingsskadeavgift uttalade regeringen att en avvägning måste göras mellan Konkurrensverkets behov av tillräckligt med tid för att utreda om talan om upphandlingsskadeavgift ska väckas och upphandlande myndigheters och enheters intresse av att endast under en begränsad tid behöva leva i ovisshet om sådan talan kommer att väckas (prop. 2009/10:180 del 1 s. 207 ff.).

Regeringen föreslog att Konkurrensverket skulle ansöka om upphandlingsskadeavgift hos allmän förvaltningsdomstol inom sex månader från den tidpunkt då beslut om att avtal fått bestå har vunnit laga kraft. Regeringen ansåg att sex månader var tillräckligt med tid för verkets utredning under sådana omständigheter. För att underlätta tillsynsmyndighetens arbete gjordes bedömningen att det i förordning bör föreskrivas en skyldighet för domstolarna att skicka in samtliga avgöranden i upphandlingsmål till verket.

När ansökan om upphandlingsskadeavgift grundas på otillåten direktupphandling och en eller flera leverantörer har ansökt om överprövning av avtalets giltighet, föreslogs att ansökan inte får göras förrän samtliga beslut med anledning av överprövningen har vunnit laga kraft. Ansökan ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom sex månader från tidpunkten då samtliga beslut med anledning av överprövningen har vunnit laga kraft. Enligt regeringens

[7] Regeringen frångick alltså promemorians förslag på avgiftens namn, se a. prop. s 184.

bedömning var sex månader från laga kraft tillräckligt med tid för tillsynsmyndighetens utredning.

Regeringen instämde i promemorians bedömning att det många gånger kan antas vara svårare för Konkurrensverket att få kännedom om upphandlande myndigheters och enheters förvärv och de närmare omständigheterna kring detta i de fall ingen leverantör ansöker om överprövning av avtalets giltighet. Enligt regeringens mening fanns det goda grunder för att samma tidsfrist borde gälla för att ge in en ansökan om att en upphandlande myndighet eller enhet ska betala upphandlingsskadeavgift som för att väcka talan om skadestånd, dvs. inom ett år. I fråga om ansökningar om upphandlingsskadeavgift för otillåtna direktupphandlingar, vars giltighet inte blivit föremål för ansökan om överprövning, föreslog regeringen därför att tillsynsmyndigheten skulle lämna sådan inom ett år från det att avtalet slöts (a. prop. s. 206 f.). Enligt regeringen fick ett år anses vara tillräckligt med tid för att verket ska kunna införskaffa tillräckligt med utredning för att ge in ansökan om upphandlingsskadeavgift till domstol (a prop. s. 208 f.).

Regeringen föreslog att upphandlingsskadeavgiften skulle uppgå till lägst 10 000 kronor och högst 10 000 000 kronor. Avgiften skulle inte få överstiga tio procent av kontraktsvärdet.

Enligt regeringen ska upphandlingsskadeavgiften vara avskräckande, effektiv och proportionerlig. Regeringens avsikt var inte att upphandlingar till lägre värden proportionellt ska sanktioneras hårdare än upphandlingar som uppgår till mer betydande värden (prop. 2009/10:180 del 1 s. 195 och 197).

I fråga om beräkning av avgiftens storlek inom nämnda intervall anförde regeringen bl.a. följande (a. prop. s. 197 f.). Beslutande instans har ett betydande utrymme att fastställa avgiftens storlek inom givna beloppsramar. Sanktionen ska vara effektiv, proportionerlig och avskräckande. Ju allvarligare överträdelsen är, desto högre belopp bör avgiften fastställas till. Vid bedömningen av överträdelsens sanktionsvärde bör även vägas in hur klar överträdelsen kan anses vara. Ett oklart rättsläge bör påverka sanktionsvärdet så att överträdelsen anses mindre allvarlig. Otillåtna direktupphandlingar anses vara en av de allvarligaste överträdelserna inom upphandlingsområdet, vilket bör leda till att sanktionsvärdet kan anses vara högt. Som ytterligare exempel på försvårande omständigheter nämns fall när det upphandlade avtalet sträcker sig över lång tid eller avser ett högt värde samt när det är fråga om ett upprepat beteende hos myndigheten. Förmildrande omständigheter kan vara att den upphandlande myndigheten fortsätter att köpa varor eller tjänster från ett avtal som har löpt ut, men där ett nytt avtal inte kan ingås på grund av en pågående överprövningsprocess eller när ett avtal får bestå av tvingande hänsyn till ett allmänintresse.

Även förhållanden hos den upphandlande myndigheten eller enheten bör tillmätas betydelse vid bedömningen av sanktionsvärdet. Det kan exempelvis

vara fråga om upprepat beteende från den upphandlande myndigheten i fråga om att inte iaktta avtalsspärr eller att företa otillåtna direktupphandlingar. Ett sådant upprepat beteende bör ses som en försvårande omständighet. Det förhållande att den upphandlande myndigheten eller enheten på annat sätt har drabbats negativt kan däremot i vissa fall ses som en förmildrande omständighet.

Enligt regeringens bedömning skulle någon avgift inte beslutas i ringa fall. Regeringen anförde att utrymmet för tillämpningen av bestämmelsen skulle vara ytterst begränsat och underströk utgångspunkten att bestämmelsen bör komma till användning endast i sällsynta fall. Regeringen erinrade om att det i de direktivstyrda fallen följer av ändringsdirektivet att det ska finnas en sanktion som är alternativ till ogiltighet, varför utrymmet att anse en överträdelse som ringa och underlåta att påföra en avgift är ytterst begränsat (prop. 2009/10:180 del 1 s. 198).

Regeringen anförde vidare att det ska vara möjligt att efterge avgiften om det finns synnerliga skäl. Möjligheten till eftergift är en ventil som endast är avsedd att tillämpas i undantagsfall. Enligt regeringen föreligger synnerliga skäl för eftergift om det skulle framstå som orimligt eller stötande att en avgift tas ut. Enligt regeringen kräver ändringsdirektivet att det påförs en alternativ sanktion om ett avtal har fått bestå av tvingande hänsyn till ett allmänintresse.[8]

Bestämmelserna om ringa fall och eftergift föreslogs även omfatta upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. § 1 och 2 LOU, dvs. när det i ett lagakraftvunnet avgörande har fastställts att ett avtal får bestå. Allmän förvaltningsdomstol ska därmed ha möjlighet att besluta att någon avgift inte ska utgå i ringa fall respektive efterge avgiften vid synnerliga skäl även när ansökan grundas på att det i ett lagakraftvunnet avgörande har konstaterats att avtal ska bestå. Någon möjlighet för Konkurrensverket att avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 1 § 1 och 2 LOU i de fall myndigheten bedömer att det är fråga om ringa fall eller skäl för eftergift föreslogs inte.

Regeringen uttalade att en utvärdering av reglerna om upphandlingsskadeavgift bör göras när dessa har tillämpats någon tid och erfarenheter kan dras av utfallet. Enligt regeringen borde en sådan utvärdering bland annat innefatta avgiftens storlek och beräkningen av denna (a. prop. s. 184, 190 och 196).

Riksdagen fattade beslut om ändring i upphandlingslagarna i enlighet med propositionen.[9] Den reglering som beslutades har i allt väsentligt förts över till de nu gällande upphandlingslagarna.

Konkurrensverkets skrivelser

År 2012 redovisare Konkurrensverket i skrivelse till regeringen sina erfarenheter

[8] Prop. 2009/10:180 del 1 s. 199.
[9] Bet. 2009/10:FiU22, rskr 2009/10:311.

av bestämmelserna om upphandlingsskadeavgift (Erfarenheter av upphandlingsskadeavgift, dnr 381/2012). Konkurrensverket påtalade att verket skrev av ett stort antal utredningar avseende brott mot annonseringsskyldigheten. En vanlig orsak till sådana avskrivningar var att den upphandlande myndigheten eller enheten hade ingått det aktuella avtalet för mer än ett år sedan, varpå ansökningsfristen hade löpt ut, eller att ärendet inte kunde utredas tillräckligt inom sådan tidsperiod. I en ny skrivelse till regeringen 2013 framhöll Konkurrensverket att den ettåriga ansökningsfristen utgjorde det största tillämpningsproblemet med regelverket (Erfarenheter av upphandlingsskadeavgift t.o.m. september 2013, dnr 532/2013). Enligt Konkurrensverket medförde fristen att många ärenden fick prioriteras bort eller skrivas av efter utredning. Enligt Konkurrensverket hindrade den ettåriga fristen myndigheten från att arbeta på ett mer strukturerat och planerat sätt.

Överprövningsutredningens betänkande Överprövning av upphandlingsmål m.m.
I betänkandet Överprövning av upphandlingsmål m.m. analyserade Överprövningsutredningen fristen för ansökningar om upphandlingsskadeavgift vid otillåtna direktupphandlingar vars giltighet inte blivit föremål för ansökan om överprövning av någon leverantör (SOU 2015:12). Utredningen ansåg att den omständighet att mer än hälften av de ärenden som Konkurrensverket öppnat skrivs av på grund av att ärendet är preskriberat kunde tala för att fristen för ansökan om upphandlingsskadeavgift borde förlängas till två år.

Enligt utredningens mening ska ansökningsfristens längd ge uttryck för en väl avvägd balans mellan upphandlande myndigheters och enheters behov av att inte under en alltför lång tid vara i ovisshet i fråga om påförande av upphandlingsskadeavgift och det allmännas intresse av att tillsynsmyndigheten på ett effektivt sätt kan genomföra sitt uppdrag att bedriva allmänpreventivt arbete för att förhindra otillåtna direktupphandlingar. Enligt utredningens mening bör det därför framkomma skäl som medför att den tidigare bedömningen i fråga om ansökningsfristens längd bör frångås.

Enligt utredningen hade Konkurrensverket i sina skrivelser till regeringen (Erfarenheter av upphandlingsskadeavgift, dnr 381/2012, och Erfarenheter av upphandlingsskadeavgift t.o.m. september 2013, dnr 532/2013) inte närmare redogjort för vilka alternativa möjligheter att lösa frågan om preskriberade direktupphandlingar som verket hade utrett. Enligt utredningen fanns det inte underlag för att utreda om de problem som tillsynsmyndigheten påtalat skulle kunna åtgärdas genom t.ex. omorganisation av verksamheten eller omfördelning av resurser.

Utredningen ansåg därför att de argument som tidigare lagts fram emot en tvåårig tidsfrist väger tyngre än de skäl som Konkurrensverket framfört för en förlängning av tidsfristen. Utredningen föreslog inte någon förändring av fristen för ansökan om upphandlingsskadeavgift vid otillåtna direktupphandlingar.

2.6 Ingripandemöjligheter enligt konkurrenslagen

Vid överträdelser av konkurrenslagen (2008:579), KL, har Konkurrensverket möjlighet att dels ansöka om att domstol ska utdöma en sanktion, dels möjlighet att besluta om vissa sanktioner. De olika sanktionerna som kan aktualiseras är konkurrensskadeavgift, avgiftsföreläggande, åläggande med eller utan vite att upphöra med en överträdelse samt näringsförbud enligt lagen (2014:836) om näringsförbud.

Konkurrensverket har enligt 3 kap. 5 § KL möjlighet att föra talan till Patent- och marknadsdomstolen avseende konkurrensskadeavgift om ett företag bryter mot något av förbuden i konkurrenslagen. Avgiften kan max uppgå till 10 procent av företagets omsättning föregående räkenskapsår enligt 3 kap. 6 § KL och tillfaller staten.

Vid bedömningen av konkurrensskadeavgiftens storlek ska enligt 3 kap. 8 § KL hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är genom att se till överträdelsens art, marknadens omfattning och betydelse samt överträdelsens konkreta eller potentiella påverkan på konkurrensen på marknaden och hur länge den har pågått. Preskriptionstiden för konkurrensskadeavgift är fem år från det att överträdelsen upphört enligt 3 kap. 20 § KL. Se även 3 kap. 12–15 §§ KL för eftergift och nedsättning av konkurrensskadeavgift.

Som alternativ till att ansöka om konkurrensskadeavgift i domstol kan Konkurrensverket under vissa förutsättningar förelägga ett företag att betala en avgift, s.k. avgiftsföreläggande enligt 3 kap. 16 § KL, vilket är ett system som bygger på frivillighet. Företaget har rätt att avstå från att godkänna ett avgifts-föreläggande. För att Konkurrensverket ska få förelägga ett företag att betala ett avgiftsföreläggande ska omständigheterna i det aktuella fallet anses vara klara.

Konkurrensverket kan i Patent- och marknadsdomstolen föra talan om att en person i ett företags ledning, till exempel vd, vice vd eller en styrelseledamot, ska meddelas näringsförbud om de har deltagit i en kartell, 3 kap. 24 § KL och lagen (2014:836) om näringsförbud. Näringsförbud drabbar företagets företrädare, dvs. fysiska personer och är ett komplement till konkurrensskadeavgift i vissa särskilt allvarliga fall av konkurrensbegränsande samarbeten.

Konkurrensverket kan ålägga ett företag som bryter mot något av förbuden i KL att upphöra med överträdelsen, enligt 3 kap. 1–3 §§ KL. Exempelvis kan ett sådant åläggande vara att företaget måste upphöra med att tillämpa ett visst avtal, avtals-villkor och dylikt. Ett åläggande kan förenas med vite.

Konkurrensverket får därtill ålägga företag eller någon annan att lämna vissa uppgifter eller inställa sig till förhör om det behövs för att Konkurrensverket ska kunna fullgöra sina uppgifter, 5 kap. KL. Kommuner och landsting som driver

verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur kan också åläggas att redovisa kostnader och intäkter i verksamheten.

I 1 kap. 5 § KL definieras begreppet företag, med vilket avses en fysisk eller juridisk person som driver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur, dock inte till den del verksamheten består i myndighetsutövning. Verksamhet som varken är av ekonomisk eller kommersiell natur utgör alltså inte ett företag och omfattas inte av sanktionsmöjligheterna i KL. Begreppet ska tolkas vidsträckt, precis som inom EU-rätten. Det spelar ingen roll om verksamheten utövas i offentlig eller privat regi, och verksamheten behöver inte bedrivas med vinstsyfte för att anses vara ett företag.

Staten, kommuner och landsting räknas som företag i den mån de bedriver verksamhet av ekonomisk natur som således inte utgör myndighetsutövning. Inom det kommunala området anses näringsverksamhet utöver den rena affärsverksamheten, också fakultativ verksamhet dvs. verksamhet som kommuner och landsting inte är skyldiga att bedriva enligt lag och förordning utan som bedrivs med stöd av den allmänna kompentensen. Gällande dess obligatoriska uppgifter, såsom sjukvård, skola, räddningstjänst och dylikt anses det utgöra näringsverksamhet när den drivs i konkurrens med andra och i kommersiella former.

Det kan konstateras att Konkurrensverket har möjlighet att ansöka respektive fatta beslut om sanktioner avseende både privata och offentliga organ som ryms inom begreppet företag enligt konkurrenslagstiftningen.

2.7 Förekomst av korruption i konkurrens- och upphandlingsärenden

Konkurrensverkets erfarenheter och arbete

Konkurrensverkets erfarenheter visar att korruption kan förekomma i alla typer av ärenden som Konkurrensverket utreder, inte bara upphandlingar och karteller.

Vad gäller de konkurrensproblem som Konkurrensverket utreder i sin tillsynsverksamhet kan korruption underlätta, eller till och med möjliggöra, ett förfarande som är i strid med konkurrens- eller upphandlingsreglerna. Det kan till exempel vara att ett vänskapsförhållande mellan en budgivare och en inköpare utnyttjas för att anpassa kraven som ställs i en upphandling så att dessa gynnar budgivaren. Korruption kan också användas för att dölja en konkurrens-begränsning till exempel genom påtryckningar mot en upphandlare att inte anmäla ett tecken på en kartell till Konkurrensverket. Korruption kan även vara ett sätt i sig för företag att begränsa konkurrensen, i stället för att tillämpa ett mer ”traditionellt” konkurrensbegränsande förfarande. Ett företag med dominerande ställning kan på olika sätt gynna anställda hos återförsäljare för att påverka dessa att handla exklusivt med det dominerande företaget. Korruption kan vara det enda sättet att skaffa sig konkurrensfördelar som att ett företag får en ensamrätt

(till exempel ett tillstånd från en myndighet) och därigenom får en monopolställning där det annars borde råda fri konkurrens.

I rapporten Korruption som begränsar Konkurrensen (2018:10) har Konkurrensverket redogjort för hur ofta det förekommer tecken på korruption i tillsynsarbetet. Det handlar inte enbart om uppenbara mutbrott där pengar och dyrbara gåvor eller förmåner kan vara inblandade. Det kan också vara fråga om vänskapskorruption, s.k. svågerpolitik och andra jävssituationer. Av de senaste årens ärenden om misstänkta överträdelser av konkurrenslagen uppskattas att cirka 15–20 procent har haft indikationer på korruption. Av upphandlingsärenden uppskattas andelen med tecken på korruption något lägre, mellan 5 och 10 procent. Antalet upphandlingsärenden är dock till numerären betydligt fler.

Konkurrensverket har daglig bevakning av omvärld och media. Uppgifter i media kan innebära att Konkurrensverket initierar ett ärende för att utreda om något brott begåtts mot konkurrens- eller upphandlingsreglerna. Konkurrensverkets prioriteringspolicy, som ligger till grund för bedömningen av vilka ärenden som ska leda till utredning, har uppdaterats. Om det finns tecken på korruption i en misstänkt lagöverträdelse så ska det vägas in i prioriteringen. Konkurrensverket utreder dock inte korruptionen som sådan då detta inte ligger i myndighetens uppdrag. Däremot har Konkurrensverket upparbetade kontakter med rättsvårdande myndigheter såsom Riksenheten mot korruption vid Polismyndigheten.

På grund av den nära korroptionsrisken i de tillsynsärenden som Konkurrensverket utreder arbetar Konkurrensverket även förebyggande genom informationsinsatser och samarbete med aktörer som t.ex. Institutet mot mutor och Statskontoret.

Nationella upphandlingsstrategin och Upphandlingsmyndighetens arbete
Som ett led i arbetet med att utveckla de offentliga upphandlingarna har regeringen tagit fram en nationell upphandlingsstrategi. Den innehåller struktur för hur upphandlande myndigheter och enheter kan arbeta för att utveckla sitt strategiska arbete med offentliga inköp.

Den nationella upphandlingsstrategin riktar sig främst till de statliga myndigheterna. Det är regeringens önskan och avsikt att statliga myndigheter genomför innehållet i strategin. Samtidigt konstateras att kommuner och landsting står för en stor del av de offentliga inköpen i Sverige. Regeringen vill därför verka för att företrädare för kommuner och landsting, samt andra upphandlande myndigheter tar fram styrande dokument med upphandlingsstrategin som grund.

Samtidigt som den nationella upphandlingsstrategin beslutades fick Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att genomföra och följa upp strategin.

Upphandlingsmyndigheten ska verka för att den nationella upphandlingsstrategin får genomslag. Det sker genom att informera och vägleda upphandlande myndigheter att utveckla sitt strategiska arbete med inköp och upphandling. Dessutom har Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att följa upp hur upphandlingsstrategin har påverkat myndigheters inköpsarbete och vilka övriga effekter som kan påvisas med anledning av strategin.

Den nationella upphandlingsstrategin innehåller sju inriktningsmål som syftar till att lyfta det offentliga inköpet till en strategisk nivå. Det första inriktningsmålet, Offentlig upphandling som strategiskt verktyg för en god affär, är det övergripande målet. Övriga sex inriktningsmål är vägarna till det övergripande målet. De beskriver vilka delar som behöver ingå för att det offentliga köpet ska bidra till att utveckla den offentliga verksamheten. Mål fyra handlar om en rättssäker offentlig upphandling. Målet omfattar ett aktivt arbete med att förebygga korruption och jäv i de offentliga inköpen, att agera med öppenhet och kommunikation för att förhindra onödiga rättsprocesser samt att avtalsuppföljningar i högre utsträckning ska bidra till att säker ställa rättssäkerheten.

Den undersökning som Upphandlingsmyndigheten gjorde visade att en mycket stor andel av de upphandlande myndigheterna har tydliggjort i sina styrdokument hur arbetet med att motverka jäv och korruption och jäv i upphandling ska bedrivas. Undersökningen visar dock inte hur väl styrdokumenten efterlevs och vad de innehåller. Upphandlingsmyndigheten har också tagit fram ett stödmaterial om hur korruption i offentlig upphandling kan förebyggas.

3 Nordisk jämförelse

3.1 Finland

Möjligheterna att utöva tillsyn över den offentliga upphandlingen i Finland skiljer sig något från de som återfinns i Sverige. Konkurrens- och konsumentverket (KKV) är tillsynsmyndighet och dess kompetens återfinns bland annat i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016), upphandlingslagen.

Enligt 139 § upphandlingslagen kan var och en som anser att en upphandlande enhet har förfarit i strid med lagen begära att KKV ska vidta åtgärder för att utreda förfarandets lagenlighet. Därefter ska behandlingen av begäran tillämpas i enlighet med vad som står föreskriver om förvaltningsklagan i 8 a kap. förvaltningslagen. Förvaltningsklagan ska som huvudregel anföras skriftligt men får anföras muntligt om den övervakande myndigheten samtycker till det. Vid förvaltningsklagan ska anföraren uppge på vilka grunder denne anser att det aktuella förfarandet varit felaktigt och så långt som möjligt lämna uppgifter om tidpunkten för förfarandet eller underlåtenhet som kritiken gäller enligt 53 a § förvaltningslagen. I avgörandet som gäller förvaltningsklagan kan den övervakande myndigheten uppmärksamma den övervakade på kraven på god förvaltning samt underrätta den övervakade om sin uppfattning om ett lagenligt förfarande, enligt 53 c § förvaltningslagen. Om detta inte räcker kan den övervakade ges en anmärkning eller annan administrativ styrning.

Tillsynsmöjligheterna skiljer sig åt för direktupphandlingar som under- och överstiger EU:s tröskelvärden. Vid olaglig direktupphandling under tröskelvärdena kan KKV förbjuda att ett upphandlingsbeslut verkställs enligt 140 § upphandlingslagen. Vid direktupphandlingar som överstiger tröskelvärdena kan KKV därutöver göra en framställning till marknadsdomstolen om bestämmande av påföljder enligt 154 § upphandlingslagen, såsom att helt eller delvis upphäva ett beslut av en upphandlande enhet, förbjuda den upphandlande enheten att tillämpa en oriktig punkt i ett dokument som gäller upphandlingen eller att annars iaktta ett oriktigt förfarande, ålägga den upphandlande enheten att korrigera sitt oriktiga förfarande, ålägga den upphandlande enheten att betala gottgörelse till en part som skulle ha haft en realistisk möjlighet att erhålla kontraktet om förfarandet varit felfritt, döma ut en ogiltighetspåföljd för den upphandlande enheten, bestämma att den upphandlande enheten ska betala staten en påföljdsavgift, förkorta kontraktsperioden för upphandlingskontraktet eller koncessionen så att den löper ut efter en tid som marknadsdomstolen bestämmer.

Därutöver har Marknadsdomstolen enligt 161 § upphandlingslagen möjlighet att förena ett förbud eller ett åläggande enligt upphandlingslagen med vite enligt viteslagen (1113/1990). Därtill kan underrätter enligt 10 kap. rättegångsbalken besluta om skadestånd enligt 169 § upphandlingslagen.

3.2 Danmark

Danmark har färre sanktionsmöjligheter än vad som är fallet i Sverige. Motsvarande lagen om offentlig upphandling heter Utbudsloven. Den danska tillsynsmyndigheten Konkurrence- og forbrugerstyrelsen (KFST) är både rådgivande myndighet och tillsynsmyndighet för offentlig upphandling i Danmark. Myndighetens beslut är inte juridiskt bindande.

En aktör som vill framföra ett klagomål avseende offentlig upphandling kan göra det på tre sätt. En part kan anmäla klagomålet till KFST, som inte har någon möjlighet att utdöma sanktioner utan endast ger råd och eventuellt anmäla klagomålet till Klagenævnet for Udbud.

Klagenævnet for Udbud är en självständig administrativ styrelse bestående av domare som avgör anmälda klagomål avseende överträdelser av offentliga upphandlingar. Klagenævnet for Udbud kan bland annat besluta om att avsluta upphandlade kontrakt och avbryta den upphandlande myndighetens beslut att tilldela ett kontrakt, utdöma alternativa ekonomiska sanktioner såsom skadestånd om en leverantör har fått ekonomiska förluster.

3.3 Norge

Även i Norge skiljer sig tillsynsmyndighetens möjligheter till sanktioner jämfört med Sverige. Motsvarande lagen om offentlig upphandling i Norge heter Lov om offentlige anskaffelser (LOA). Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA) är den nämnd som hanterar klagomål avseende brott mot LOA. För övriga ärenden kostar det 8 000 NKK att överklaga. Om överträdelsen bedöms vara ett brott mott LOA ska summan återbetalas. Även om klagomålet skulle återkallas kan nämnden fortsätta att behandla ärendet och ålägga en överträdelseavgift för den part som har begått överträdelsen. Klagomål kan göras upp till två år från dagen för kontraktet.

KOFA kan besluta om overtredelsesgebyr, överträdelseavgift, om den har bedömt att en part har agerat avsiktligt eller grovt oaktsamt när den genomfört en otillåten direktupphandling. Överträdelseavgiften kan inte åläggas om parten har offentliggjort en avsiktsförklaring i enlighet med bestämmelserna i förordningarna och tidigast ingått kontraktet efter utgången av tio dagar från dagen efter dagen för tillkännagivandet. Hänsyn ska tas till överträdelsens allvar, storleken på upphandlingen, huruvida kunden tidigare har gjort otillåtna direktupphandlingar samt en förebyggande verkan. Överträdelseavgiften får som högst uppgå till 15 procent av anskaffningsvärdet. Beslutet om överträdelse-avgiften kan inte överklagas och ska betalas två månader efter att beslutet fattats. Preskriptionstiden är två år från avtals ingående.

4 Överväganden och förslag

4.1 Öka tillsynsmyndighetens möjlighet till ingripande

Förslag: Konkurrensverket ska få befogenhet att meddela de förelägganden och förbud som behövs för att upphandlingslagstiftningen ska följas. Förelägganden och förbud ska kunna riktas mot upphandlande myndigheter och enheter.

Konkurrensverket ska kunna bestämma att ett beslut om föreläggande eller förbud ska gälla omedelbart.

En ansökan om upphandlingsskadeavgift ska inte kunna avse en otillåten direktupphandling som redan är föremål för Konkurrensverkets föreläggande eller förbud vid vite. Likaså ska ett föreläggande eller förbud vid vite inte kunna utfärdas avseende en överträdelse av annonseringsskyldigheten som redan är föremål för ansökan om upphandlingsskadeavgift.

Skälen för förslaget

Upphandlingslagstiftningen syftar bland annat till att säkerställa att våra gemensamma skattemedel används på bästa sätt. Genom att följa lagarna bidrar upphandlande myndigheter och enheter till en rättssäker offentlig upphandling och risken för korruption minskar. Som framgått ovan (avsnitt 2.2) är dock regleringen begränsad. Till exempel saknas ramar i lag för tillsynsmyndighetens verksamhet. Möjligheterna för Konkurrensverket att ingripa mot många upphandlingsrättsliga överträdelser är också begränsade, vilket försvårar att syftena med upphandlingslagstiftningen uppnås.

Konkurrensverkets tillsynsverksamhet är i dag begränsad till att antingen ansöka om upphandlingsskadeavgift i de fall skyldigheten att annonsera åsidosatts eller fatta tillsynsbeslut med begränsad handlingsdirigerande effekt. Dessa ingripande-möjligheter mot överträdelser av upphandlingslagstiftningen är inte tillräckliga för att Konkurrensverket ska kunna bidra till en effektiv offentlig upphandling. Konkurrensverkets upphandlingstillsyn behöver därför kompletteras för att uppnå större effektivitet, enhetlighet och tydlighet. Utan sådan komplettering av de rättsliga ramarna för tillsynen finns risk för att den offentliga upphandlingen blir ineffektiv och att syftena med upphandlingslagstiftningen går förlorad.

Konkurrensverkets tillsynsbeslut kan, i avsaknad av lagreglering, beskrivas som att kritik riktas mot tillsynsobjektets agerande. Besluten är begränsade till historiskt inträffade överträdelser av upphandlingslagstiftningen. Tillsynsbesluten har en vägledande effekt och flertalet upphandlande myndigheter och enheter har också rättat sig efter Konkurrensverkets bedömning (se Konkurrensverkets rapportserie 2016:1 Tillsyn har effekt – uppföljning av

Konkurrensverkets upphandlingstillsyn). I vissa fall fortsätter dock överträdelserna.

Som Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade i HFD 2018 ref. 17 saknar Konkurrensverket rättslig grund för att tvinga en upphandlande myndighet att vidta eller underlåta en viss åtgärd efter en konstaterad regelöverträdelse. Frågan övervägdes i samband med att regleringen om upphandlingsskadeavgift infördes. Då uttalade regeringen att det inte fanns något behov av att ge tillsynsmyndigheten möjlighet att förelägga en upphandlande myndighet att upphöra med eller att inte upprepa ett visst beteende (se prop. 2009/10:180 s. 218 f.). Nuvarande ordning medför dock att Konkurrensverket inte kan bedriva en tillräckligt effektiv tillsyn över upphandlingslagstiftningen. Konkurrensverket kan för närvarande inte ingripa med sanktioner i ett flertal situationer. Dessa situationer kan delas in i följande typfall:

- konstaterad överträdelse av upphandlingslagstiftningen som inte rör åsidosättande av annonseringsskyldigheten,

- konstaterad överträdelse av annonseringsskyldigheten då preskriptionsfristen för en ansökan om upphandlingsskadeavgift löpt ut.

Det första typfallet rör överträdelser av upphandlingslagstiftningen som saknar koppling till annonseringsskyldigheten, vilket är en förutsättning för att Konkurrensverket ska kunna ingripa. Det kan exempelvis vara krav som ställts i strid med de upphandlingsrättsliga principerna, olämpligt utformade ramavtal som snedvrider konkurrensen eller avrop som skett i strid med annonserat ramavtal. I dessa fall är Konkurrensverkets befogenheter begränsade till att fatta tillsynsbeslut utan några ytterligare möjligheter till ingripande. De angivna situationerna omfattar ofta stora volymer och värden och påverkar därför marknader på ett negativt sätt. Begränsningen i möjligheten att säkerställa regelefterlevnad motverkar i betydande grad möjligheten att nå en effektiv upphandlingstillsyn, en sund konkurrens och bidra till att motverka korruption. Det kan vidare konstateras att det finns brott mot upphandlingslagstiftningen som varken Konkurrensverket eller leverantörer genom begäran om överprövning kan ingripa mot. Det kan gälla exempelvis brott mot skyldigheten att motivera att ett kontrakt inte ska tilldelas i separata delar eller brott mot dokumentationsplikten (4 kap. 13 § och 19 kap. 30 § LOU). Med nya möjligheter till ingripande kan Konkurrensverket i ökad utsträckning bidra till en mer effektiv offentlig upphandling. En viktig aspekt av tillsynen över upphandlingslagstiftningen är även att bidra till att motverka korruption. Konkurrensverkets möjlighet att ingripa mot t.ex. vinklade upphandlingsdokument, där en på förhand utvald leverantör valts ut som vinnare av en upphandling eller andra brott mot öppenhets- och likabehandlingsprincipen, är därför av central betydelse.

Det andra typfallet avser situationer där överträdelser av annonserings-skyldigheten har konstaterats men där Konkurrensverket inte kan ansöka om en upphandlingsskadeavgift då fristen för att ansöka om en sådan löpt ut eller kommer att löpa ut innan en ansökan kan anhängiggöras i domstol. Det kan exempelvis gälla gamla avtal som ingåtts och som snedvrider konkurrensen på ett betydande sätt. Konkurrensverkets enda möjlighet att uppnå efterlevnad av reglerna kring liknande fall har varit att rikta kritik mot en upphandlande myndighet i ett tillsynsbeslut i förhoppning om en frivillig rättelse. Någon möjlighet att påföra sanktion för eventuellt bristande efterlevnad av beslutet saknas. I dessa fall är det tydligt att Konkurrensverkets befintliga befogenheter inte är tillräckliga för att uppnå en effektiv upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer.

Flertalet tillsynslagar på andra områden innehåller bestämmelser om att en aktör ska rätta en situation som bedöms vara i strid med lagens bestämmelser. Bland annat återfinns sådana bestämmelser i plan och bygglagen (2010:900), arbetsmiljölagen (1977:1160), ellagen (1997:857), skollagen (2010:800), lag (2003:389) om elektronisk kommunikation, lotterilagen (1994:1000) och diskrimineringslagen (2008:567). I dessa lagar har ett antal myndigheter getts möjlighet att genom föreläggande och förbud säkerställa att tillsynsobjekten vidtar en viss åtgärd för att uppnå regelefterlevnad.

För att upphandlingstillsynen ska kunna utövas effektivt är Konkurrensverket med hänsyn till ovanstående i behov av att kunna ingripa mot överträdelser som inte kan sanktioneras genom en ansökan om upphandlingsskadeavgift. Att kunna förelägga ett tillsynsobjekt att företa en viss åtgärd eller meddela förbud som innebär att den som beslutet gäller måste avstå från att utföra en viss åtgärd bedöms som ändamålsenligt för att kunna uppnå syftet med lagstiftningen och bidra till kampen mot korruption. Ett föreläggande att vidta en åtgärd kan aktualiseras när en upphandlande myndighet eller enhet ingått ett tillsvidareavtal utan slutdatum. Under sådana omständigheter skulle ett föreläggande kunna avse att ett slutdatum ska fastställas. Ett förbudsföreläggande skulle exempelvis kunna utfärdas då en upphandlande myndighet eller enhet vid upprepade tillfällen använder sig av otillbörligt styrande kravspecifikationer som i praktiken innebär att endast en viss leverantör eller kategori av leverantörer kan komma ifråga. Ett förbud kan även aktualiseras när en upphandlande myndighet eller enhet tillämpar godtyckliga och oprecisa utvärderingskriterier som inte motsvarar kraven på likabehandling och transparens. Det förekommer också att upphandlande myndigheter och enheter i upphandlingar tillämpar tidigare antagna policy- eller inriktningsbeslut som står i uppenbar strid med upphandlingslagstiftningen.

Mot den angivna bakgrunden görs därför bedömningen att Konkurrensverket ska kunna besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att

upphandlingslagarna ska följas. I syfte att säkerställa regelefterlevnaden bör sådana beslut vid behov kunna förenas med vite (se nedan avsnitt 4.6).

Förelägganden och förbudsbeslut ska alltid vara proportionerliga i förhållande till konstaterade brister. Sådana beslut får inte heller meddelas på sådant sätt att de får oproportionerliga följder. Syftet med tillsynsmyndighetens beslut ska alltid vara att ingripa mot ett beteende som är felaktigt utifrån ett upphandlingsrättsligt perspektiv. Besluten ska således till exempel inte få till verkan att en myndighet eller enhet hindras från att bedriva offentligrättslig verksamhet.

Verkan av ett föreläggande eller förbud är att en upphandlande myndighet eller enhet är skyldig att vidta eller avstå från en viss åtgärd. Tillsynsmyndighetens beslut medför alltså inte att ett felaktigt agerande som ett föreläggande tar sikte på blir ogiltigt eller några andra liknande rättsföljder.

Verkställighet
Huvudregeln inom förvaltningsrätten är att beslut blir verkställbara först när de har vunnit laga kraft. Det kan dock uppstå situationer då tillsynsmyndighetens beslut bör kunna verkställas omedelbart. Myndigheten ska därför kunna bestämma att ett beslut om föreläggande eller förbud ska gälla omedelbart.

Dubbla sanktioner?
I promemorian föreslås att Konkurrensverket ska få möjlighet att förbjuda en upphandlande myndighet eller enhet från att vidta åtgärder som är oförenliga med upphandlingslagstiftningen. Ett sådant förbud ska få förenas med vite. Enligt förslaget skulle Konkurrensverket därmed bland annat kunna förbjuda en upphandlande myndighet eller enhet vid vite att tillämpa ett avtal som ingåtts genom en otillåten direktupphandling. Enligt förslaget skulle Konkurrensverket även fortsättningsvis ha möjlighet att ansöka om upphandlingsskadeavgift avseende en sådan otillåten direktupphandling enligt 21 kap. 1 § 3.

Med hänsyn till bl.a. allmänna rättsgrundsatser om att en överträdelse inte ska kunna leda till dubbla sanktioner, bör en och samma överträdelse av upphandlingslagstiftningen inte kunna föranleda såväl vite som upphandlingsskadeavgift. Konkurrensverket bör därför inte kunna ansöka om upphandlingsskadeavgift avseende en otillåten direktupphandling i de fall verket redan har fattat beslut om förbud eller föreläggande vid vite avseende den otillåtna direktupphandlingen. Likaså bör Konkurrensverket inte kunna fatta beslut om förbud eller föreläggande vid vite avseende en otillåten direktupphandling som redan är föremål för en ansökan om upphandlingsskadeavgift.

Om det under Konkurrensverkets utredning av ett ärende framkommer att en upphandlande myndighet eller enhet har ingått avtal genom en otillåten direktupphandling, och fristen för ansökan om upphandlingsskadeavgift i 21 kap. 7 § ännu inte har löpt ut, ska Konkurrensverket ha möjlighet att avgöra vilken av de

två alternativa tillsynsåtgärderna (förbud eller föreläggande vid vite alternativt ansökan om upphandlingsskadeavgift) som ska användas.

För att undvika dubbla processer bör Konkurrensverket inte fatta beslut avseende tillåtligheten av en viss upphandling eller respektive ingående av ett visst avtal innan tidsfristerna för ansökan om överprövning av upphandlingen (20 kap. 11 och 12 §§) respektive för ansökan om överprövning av avtalets giltighet (20 kap. 17 §) har löpt ut. Någon särskild reglering om det bedöms dock inte vara nödvändig.

4.2 Förlängd tidsfrist för ansökan om upphandlingsskadeavgift

Förslag: Tidsfristen för ansökan om upphandlingsskadeavgift avseende avtal som en upphandlande myndighet har slutit utan föregående annonsering (otillåten direktupphandling), i de fall ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom tillämpliga tidsfrister, ska förlängas till två år.

Skälen för förslaget

Upphandlingslagstiftningens krav på konkurrensutsättning av offentliga kontrakt möjliggör för samtliga leverantörer att lämna anbud och innebär att det anbud accepteras som bäst uppfyller myndighetens eller enhetens behov. Konkurrensutsättningen skapar därigenom förutsättningar för goda affärer och ett effektivt användande av skattemedel.

Iakttagande av annonseringsskyldigheten i LOU är en förutsättning för att den upphandlande myndigheten ska agera i enlighet med principen om öppenhet. Sådan öppenhet utgör en garanti för att det inte förekommer risk för favorisering av anbudsgivare eller annat godtycke från den upphandlande myndighetens sida.[10] De allmänna principerna på upphandlingsområdet säkerställer att beslut om tilldelning av offentliga kontrakt endast baseras på sakliga och objektiva kriterier samt att alla potentiella leverantörer behandlas lika. Genom iakttagande av dessa principer säkerställs därmed att det inte förekommer någon form av korruption eller diskriminering vid upphandlande myndigheters och enheters tilldelning av kontrakt. Den transparens som omgärdar ett annonserat upphandlingsförfarande möjliggör kontroll i efterhand om den upphandlande myndigheten eller enheten har agerat i enlighet med lagstiftningen. Sådan öppenhet ger även allmänheten insyn i hur upphandlande myndigheter använder allmänna medel i sina inköp, vilket kan bidra till att förtroendet för den offentliga upphandlingen stärks.

[10] Mål C-223/16 *Casertana*, punkt 34.

Otillåten direktupphandling innebär att ett kontrakt tilldelas utan den nödvändiga annonsering som upphandlingslagstiftningen kräver. Därigenom åsidosätts principerna om öppenhet och likabehandling. Avsaknaden av annonsering innebär därmed att upphandlingen inte omgärdas av sådan öppenhet som säkerställer insyn i kontraktsföremålet och kriterierna för dess tilldelning.[11] Bristen på likabehandling och öppenhet innebär risk för att den upphandlande myndigheten eller enheten favoriserar en viss leverantör eller tar andra ovidkommande hänsyn vid tilldelning av kontrakt. En otillåten direktupphandling innebär även att den upphandlande myndigheten eller enheten riskerar att utsättas för otillbörlig påverkan från leverantörer. Avsaknaden av nödvändig annonsering enligt upphandlingslagstiftningen medför därmed risk för korruption. Av EU-domstolens praxis följer också att otillåtna direktupphandlingar utgör den allvarligaste överträdelsen av unionsrätten på upphandlingsområdet som en upphandlande myndighet eller enhet kan begå.[12]

Genom att åsidosätta skyldigheten att konkurrensutsätta kontrakt minskar även den upphandlande myndighetens möjligheter att ingå avtal med den bäst lämpade leverantören och enligt det anbud som bäst uppfyller myndighetens behov. Om skyldigheten att konkurrensutsätta kontrakt åsidosätts finns det därför risk för att allmänna medel inte används på det sätt som ger största möjliga nytta för myndigheten och skattebetalarna.

Vidare medför avsaknaden av öppenhet vid otillåten direktupphandling att allmänhetens insyn i den upphandlande myndighetens agerande minskar. Otillåtna direktupphandlingar riskerar därför att ha en skadlig effekt på förtroendet för såväl den aktuella myndighetens inköp som för den offentliga upphandlingen i stort.

Avsaknaden av erforderlig annonsering enligt LOU utesluter i och för sig inte att den upphandlande myndigheten konkurrensutsätter en otillåten direktupp-handling på egen hand, exempelvis genom att begära in anbud från utvalda leverantörer. Sådan formlös konkurrensutsättning kan emellertid aldrig likställas med den öppenhet eller likabehandling av leverantörer som säkerställs vid tillämpning av de förfaranderegler som föreskrivs i upphandlingslagarna. Sådan konkurrensutsättning utesluter nämligen att samtliga potentiella anbudsgivare får information om kontraktet och möjlighet att lämna anbud. Vidare riskerar ett sådant agerande att gynna lokala leverantörer eller leverantörer som tidigare tilldelats kontrakt. Sådana ”egenkonstruerade” konkurrensutsättningar har i praxis inte heller betraktats som förmildrande vid fastställandet av den otillåtna direktupphandlingens sanktionsvärde i mål om upphandlingsskadeavgift.

[11] Se bl.a. mål C-340/02 *Kommissionen mot Frankrike*, punkt 34, mål C-299/08 *Kommissionen mot Frankrike*, punkt 41.
[12] Se bl.a. skäl (13) i direktiv 2007/66.

Bättre förutsättningar att prioritera allvarliga överträdelser
Upphandlingsskadeavgift utgör fortsatt en effektiv sanktion mot otillåtna direktupphandlingar. Nuvarande längd på ansökningsfristen begränsar emellertid Konkurrensverkets möjligheter att välja lämpliga ärenden som kan bli föremål för ansökningar om upphandlingsskadeavgift och är i många fall även för kort för att ett ärende ska kunna utredas tillräckligt inför ansökan. Ansökningsfristen begränsar därmed effektiviteten i tillsynen och begränsar möjligheterna för Konkurrensverket att fullgöra sitt tillsynsuppdrag. Ansökningsfristen behöver därför förlängas.

En förlängning av ansökningsfristen skulle inte nödvändigtvis innebära att Konkurrensverket lämnar in fler ansökningar om upphandlingsskadeavgift. Konkurrensverket skulle däremot kunna prioritera ärenden utifrån de målsättningar som uppställs av lagstiftaren på ett bättre sätt. En förlängd ansökningsfrist skulle möjliggöra för Konkurrensverket att prioritera bland fler potentiella överträdelser. På så vis skulle prioriteringen resultera i ett bättre urval och verket skulle ges stärkta förutsättningar att bedriva tillsyn som kan stävja korruption. Vidare skulle en förlängd ansökningsfrist innebära att fler överträdelser av principiell karaktär skulle kunna prövas i domstol. Tillsynen skulle på så vis bidra till att driva rättsutvecklingen framåt i större utsträckning än i dagsläget. Tillsynen skulle därmed få större genomslag och effektiviteten i den offentliga upphandlingen skulle öka.

En förlängd ansökningsfrist skulle även möjliggöra att andra typer av källor beaktas i de utredningar som leder fram till ansökan om upphandlingsskadeavgift än vad som i dagsläget står till tillsynsmyndighetens förfogande. I sammanhanget bör särskilt revisionsrapporter och årsredovisningar nämnas, vilka offentliggörs en tid efter utgången av aktuellt räkenskapsår. Sådana handlingar uppmärksammar inte sällan överträdelser av upphandlingslagstiftningen, särskilt vid inslag av korruption.

Den nuvarande ansökningsfristen inverkar alltså på vilka direktupphandlingar som Konkurrensverket kan utreda. Med en längre ansökningsfrist skulle verket få större möjlighet att upptäcka och utreda ärenden som är mer komplexa och omfattande och som är av principiellt intresse. På så vis skulle tillsynen få ett större genomslag och Konkurrensverket skulle i än större utsträckning än i dagsläget kunna bidra till att föra rättsutvecklingen framåt.

Behovet av förbättrade förutsättningar att prioritera mellan potentiella ärenden jämte ytterligare tid för att upptäcka och utreda även mer komplicerade överträdelser måste ställas mot upphandlande myndigheters och enheters intresse av att endast under en begränsad tid leva i ovisshet om en talan om upphandlingsskadeavgift kommer att väckas. Det bör framhållas att en upphandlingsskadeavgift är en sanktion som innebär att juridiska personer ställs till svars för brott mot annonseringsskyldigheten. Sanktionsmöjligheten infördes till följd av

bristande efterlevnad av upphandlingslagstiftningen.[13] Den fakultativa användningen av upphandlingsskadeavgift är dessutom begränsad till otillåtna direktupphandlingar, dvs. den överträdelse av unionsrätten som enligt EU-domstolens praxis är den mest allvarliga på upphandlingsområdet och vars allvar regeringen uppmärksammat.[14]

Upphandlande myndigheter och enheter ska även fortsättningsvis få besked i rimlig tid i frågan om talan om upphandlingsskadeavgift kommer att väckas. En förlängd ansökningsfrist är dock nödvändig för att verket ska kunna förmå myndigheter att följa upphandlingslagstiftningen och därigenom bidra till en effektiv offentlig upphandling. Enligt Konkurrensverket är två år en väl avvägd tid mellan tillsynsmyndighetens behov av tid för utredning och upphandlande myndigheters och enheters intresse av att inte under en längre tid sväva i ovisshet om en talan om upphandlingsskadeavgift kommer att väckas.

Erforderlig tid att utreda
Regeringen har tidigare ansett att Konkurrensverket inte behöver längre tid än ett år för att införskaffa tillräckligt med utredning för att ge in en ansökan om upphandlingsskadeavgift till domstolen (prop. 2009/10:180 del 1 s. 209). En sådan period får även fortsättningsvis anses tillräcklig. Den tid som behövs för att införskaffa tillräcklig utredning respektive utforma ansökan om upphandlingsskadeavgift ska emellertid inte blandas samman med den tid som faktiskt står till Konkurrensverkets förfogande att vidta dessa åtgärder. Det är nämligen endast i undantagsfall som Konkurrensverket får vetskap om upphandlande myndigheters och enheters direktupphandlingar i samband med eller kort tid efter ingåendet av det aktuella avtalet. Information om sådana transaktioner når ofta Konkurrensverket en tid efter ingåendet av det aktuella avtalet.

Många av Konkurrensverkets ärenden förutsätter längre skriftväxling innan det är möjligt att bedöma om det föreligger en otillåten direktupphandling. Detta är särskilt vanligt i ärenden av mer komplex karaktär som förutsätter relativt tidskrävande utredningar. En upphandlande myndighet eller enhet behöver också få rimlig tid på sig att besvara de frågor som Konkurrensverket ställer och ta fram sådana uppgifter som verket efterfrågar under sin utredning. Eftersom det ankommer på Konkurrensverket att åberopa samtliga de omständigheter som ligger till grund för en ansökan om upphandlingsskadeavgift samt då myndigheten bär bevisbördan i målet[15] måste den utredning som föregår verkets ansökan vara väl genomarbetad. Det är heller inte lämpligt att tillsynsmyndigheten belastar domstolarna med ärenden som inte är tillräckligt utredda och där det finns en risk för att grundläggande omständigheter behöver utredas ytterligare efter att en ansökan har lämnats in till domstol.

---

[13] Prop. 2009/10:180 del 1 s. 181 f.
[14] Se bl.a. mål C-26/03 *Stadt Halle*, punkt 37 och prop. 2009/10:180 del 1 s. 187.
[15] Se Kammarrätten i Stockholms domar i mål nr 5426-12, 5427-12 respektive 5452-12.

Sammanfattningsvis talar övervägande skäl för att fristen för ansökan om upphandlingsskadeavgift avseende avtal som slutits genom otillåten direktupphandling bör förlängas till två år.

4.3 Upphandlingsskadeavgiftens storlek

Förslag: Högsta belopp som kan utgå i upphandlingsskadeavgift ska höjas från 10 000 000 kronor till 20 000 000 kronor.

Skälen för förslaget: När reglerna om upphandlingsskadeavgift infördes uppmärksammade regeringen att avsikten med beloppsintervallet var att upphandlingar till lägre värden proportionellt inte skulle sanktioneras hårdare än upphandlingar som uppgår till mer betydande värden.[16] Nuvarande ordning, med en begränsning av upphandlingsskadeavgiftens storlek både i andel av kontraktsvärdet (tio procent) och i ett fast belopp (10 000 000 kronor), innebär i sig att upphandlingar av mer betydande värden aldrig proportionellt kan sanktioneras lika hårt som upphandlingar som uppgår till låga värden. Den nuvarande ordningen innebär att upphandlingar till lägre värden proportionellt sanktioneras hårdare än upphandlingar som uppgår till mer betydande belopp i allt för stor utsträckning.

Som exempel på detta kan nämnas att Konkurrensverket har ansökt om avgifter som uppgår till det högsta tillåtna beloppet i kronor (10 000 000), men att yrkandet i de fallen endast har motsvarat tre procent av kontraktsvärdet.

Begränsningen medför att avtal som ingåtts genom otillåtna direktupphandlingar och som uppgår till betydande belopp inte sanktioneras i proportion till överträdelsen. En höjning av det högsta beloppet som kan utgå i upphandlings-skadeavgift från 10 000 000 kronor till 20 000 000 kronor skulle öka effektiviteten i tillsynsarbetet, stärka rättsmedlets preventiva verkan och förstärka proportionaliteten i förhållandet mellan hur otillåtna direktupphandlingar av lägre respektive högre värden sanktioneras.

Även en höjning av det högsta beloppet som kan utgå till 20 000 000 kronor skulle innebära att upphandlingar av betydande värden inte kan sanktioneras proportionerligt i förhållande till upphandlingar av lägre värden.[17] Upphandlingsskadeavgiften skulle dock stå i större proportion i förhållande till upphandlingar som uppgår till lägre värden än vad som är fallet i dagsläget. Upphandlingsskadeavgiftens avskräckande verkan skulle öka och dess effektivitet stärkas.

[16] Prop. 2009/10:180 del 1 s. 195 och 197.
[17] Vilket förblir en konsekvens av att upphandlingsskadeavgiften begränsas till ett fast belopp.

Mot denna bakgrund görs bedömningen att det högsta belopp som kan utgå i upphandlingsskadeavgift bör höjas från 10 000 000 kronor till 20 000 000 kronor.

4.4 Betydelsen av ringa fall respektive skäl för eftergift vid obligatorisk ansökan om upphandlingsskadeavgift

Förslag: Konkurrensverket ska kunna besluta om att avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift när avtal har fått bestå om myndigheten bedömer att det är fråga om ringa fall eller att det finns synnerliga skäl för eftergift.

Skälen för förslaget: Bestämmelsen i 21 kap. 5 § andra stycket LOU om att någon avgift inte ska beslutas i ringa fall respektive får efterges om det finns synnerliga skäl riktar sig till prövningsorganet, det vill säga allmän förvaltningsdomstol. Konkurrensverket är därför skyldigt att ansöka om upphandlingsskadeavgift om avtal har fått bestå enligt 21 kap. 1 § 1 och 2 LOU även om myndigheten efter utredning bedömer att det rör sig om ett ringa fall eller att det finns omständigheter som medger eftergift. Sedan upphandlingsskadeavgiftens införande har Konkurrensverket också ansökt om upphandlingsskadeavgift, trots att myndigheten har ansett att det föreligger ringa fall eller omständigheter som medger eftergift. I dessa mål har domstolarna instämt i Konkurrensverkets bedömning i sanktionsfrågan.[18]

Den nuvarande ordningen är inte tillfredsställande. Tillsynsmyndighetens skyldighet att ansöka om upphandlingsskadeavgift även vid ringa fall och i eftergiftssituationer tar resurser i anspråk hos såväl domstolarna som Konkurrensverket, resurser som hade kunnat användas mer effektivt. Likaså drabbas upphandlande myndigheter och enheter mot vilka en sådan ansökan riktas. Konkurrensverket bör därför få möjlighet att besluta om att avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift om myndigheten bedömer att det är fråga om ringa fall eller om det finns omständigheter som medger eftergift. En sådan ordning är förenlig med ändringsdirektivet och innebär att Konkurrensverket inte längre har någon skyldighet att ansöka om upphandlingsskadeavgift, trots lagakraftvunnen dom om att avtal får bestå, om verkets utredning visar att det rör sig om ringa fall eller en eftergiftssituation.

[18] Se Förvaltningsrätten i Göteborgs domar den 13 juni 2018 i mål nr 4892-18 och den 12 november 2018 i mål nr 6974-18 och 6975-18 samt Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 18 januari 2019 i mål nr 28845-18.

4.5 Upphandlingsskadeavgift vid andra överträdelser av upphandlingslagarna?

Bedömning: Det finns för närvarande inte skäl att utvidga området för upphandlingsskadeavgift.

Skälen för bedömningen: Upphandlingsskadeavgift kan påföras när det i ett lagakraftvunnet avgörande har konstaterats att avtal får bestå trots att det ingåtts i strid med bestämmelserna om avtalsspärr alternativt på grund av tvingande hänsyn till allmänintresse. Vidare kan upphandlingsskadeavgift påföras vid otillåten direktupphandling. Mot bakgrund av de förslag om skärpt lagstiftning som föreslås i denna promemoria görs bedömningen att det för närvarande inte finns skäl att utvidga området för upphandlingsskadeavgift. Med hänsyn till de ändringar som föreslås i bestämmelserna om tillsyn över upphandlingslagarna, bör effekten av ny reglering utvärderas innan en utvidgning av området för sanktionsavgifter övervägs.

4.6 Vite

Förslag: Ett föreläggande om att en upphandlande myndighet eller enhet eller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet eller enhet att lämna uppgifter, visa upp en handling eller lämna över en kopia av handlingen ska kunna förenas med vite.

Konkurrensverket ska ges möjlighet att kunna förena ett föreläggande eller förbud riktat mot en upphandlande myndighet eller enhet att upphöra med eller inte upprepa ett visst beteende med vite.

Skälen för förslaget

Vite är ett hot om att betalningsansvar kan uppstå, om någon inte skulle följa ett föreläggande eller förbud. Vite är alltså avsett att styra någons beteende i ett enskilt fall för framtiden. En fördel med vite är också att det utgår vid överträdelse och bara då. Man uppnår därmed en preventiv effekt på ett kostnadseffektivt sätt. Eftersom ett vitesföreläggande kan riktas mot såväl en juridisk som fysisk person och kan utformas efter vad som i det enskilda fallet är lämpligt, är vite den sanktion som på tillsynsområdet tillämpas i störst utsträckning. Möjligheten att förena förelägganden med ett viteshot återfinns i många lagar. Det är vanligen vid informationsinhämtning under tillsyns-förfarandet och vid beslut om ingripande i form av åtgärdsförelägganden som vitet kan komma att användas. Viten handläggs enligt lagen (1985:206) om viten (viteslagen).

Regler om vitesbeloppets storlek finns i viteslagen. Viten ska enligt viteslagen fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om huvudmannens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt är så stort att det kan antas påverka huvudmannen att följa föreläggandet. En utgångspunkt är således att vitesbeloppet ska fastställas till ett belopp som bedöms få avsedd effekt. Vitesbeloppet kan således sättas högt om den felande har god betalningsförmåga.

Frågor om utdömande av vite prövas enligt 6 § viteslagen av förvaltningsrätten som första instans. Vid överklagande till kammarrätten krävs prövningstillstånd. För att ett vitesföreläggande ska kunna verkställas krävs enligt praxis att föreläggandet är så klart och tydligt formulerat att det inte råder någon tvekan om vad adressaten har att iaktta för att efterkomma det.

Tidigare överväganden
I propositionen Nya rättsmedel på upphandlingsområdet föreslog regeringen att tillsynsmyndigheten skulle ges möjlighet att förelägga dem som är eller kan antas vara upphandlande myndighet eller enhet att lämna uppgift, att visa upp en handling eller att lämna över en kopia av handlingen (prop. 2009/10:180 del 1 s. 215 f.). Vidare föreslogs att ett föreläggande skulle kunna överklagas hos allmän förvaltningsdomstol och att tillsynsmyndigheten skulle vara motpart i domstol. Regeringen föreslog att sådana mål skulle omfattas av systemet med prövnings-tillstånd vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen ansåg inte att det skulle införas en möjlighet att förena ett föreläggande med vite. Regeringen bedömde visserligen att vite i vissa fall skulle kunna bidra till ökad effektivitet i tillsynen över upphandlingslagstiftningen. Utgångspunkten för tillsynsverksamheten är att den kan leda till att myndigheten upptäcker överträdelser av upphandlingslagarna. Vissa överträdelser kan emellertid leda till att tillsynsmyndigheten ansöker om upphandlingsskadeavgift. Ansökan om upphandlingsskadeavgift kan även riktas mot privata aktörer som bedriver verksamhet i någon av försörjningssektorerna med stöd av ensamrätt eller särskild rättighet. Sådana aktörer ingår i den krets som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 6 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR). Vid tillsyn enligt LUF kan de uppgifter som tillsynsmyndigheten begär in antas ha betydelse för bedömningen av om det finns grund för upphandlingsskadeavgift. I de fallen ansåg regeringen, med hänvisning till den så kallade passivitetsrätten, dvs. enskilds rätt att inte tvingas inkomma med uppgifter som kan användas mot honom i en sanktionsprocess om offentligrättslig sanktion, att någon möjlighet att vitessanktionera ett föreläggande inte borde införas. Något hinder mot att tillsynsmyndigheten skulle få förelägga privata aktörer som omfattas av LUF vid vite att komma in med uppgifter i andra frågor än sådana som kan leda till upphandlingsskadeavgift ansågs däremot inte finnas. Regeringen gjorde emellertid bedömningen att det skulle vara förenat med betydande tillämplighets-svårigheter för tillsynsmyndigheten att avgöra i vad mån ett föreläggande gäller

inkommande med uppgifter som inte kan leda till upphandlingsskadeavgift och därmed kan förenas med vite eller i vad mån det är fråga om uppgifter som skulle kunna leda till talan om upphandlingsskadeavgift, varpå ett vitessanktionerat föreläggande inte skulle vara tillåtet. Enligt regeringens bedömning övervägde dessa tillämpningssvårigheter de effektivitetsfördelar som följer av en vitessanktion (a. prop. s. 216 f.).

Regeringen uppmärksammade att frågan om passivitetsrätten för privata aktörer som bedriver verksamhet enligt LUF inte har motsvarande relevans beträffande myndigheter som omfattas av LOU. Regleringen i LOU och LUF bör dock vara enhetlig i detta avseende. Regeringen föreslog därför inte att tillsynsmyndigheten i något fall skulle kunna meddela vitessanktionerade förelägganden. Regeringen avsåg emellertid att följa utvecklingen och återkomma i frågan för det fall det skulle visa sig finnas ett sådant behov (a. prop. s. 217).

I sitt yttrande över lagrådsremissen Nytt regelverk om upphandling uppmärksammade Lagrådet att tillsynsmyndighetens möjligheter att förelägga upphandlande myndigheter och enheter att lämna uppgifter m.m. är tämligen verkningslösa i brist på möjligheten att förena sådant föreläggande med vite. Lagrådet ansåg inte att tidigare förarbetsuttalanden i fråga om hinder mot vitessanktionerade förlägganden mot privata företag som bedriver försörjningsverksamhet enligt LUF (prop. 2009/10:180 del 1 s. 216 f.) var övertygande. Enligt Lagrådet borde frågan om behov av sanktion övervägas på nytt under den fortsatta beredningen.

I propositionen Nytt regelverk om upphandling uttryckte regeringen sin fortsatta avsikt att följa utvecklingen och återkomma i frågan för det fall det skulle visa sig finnas ett behov av vitessanktionerade förelägganden. Regeringen konstaterade att det saknades underlag för att närmare överväga eventuellt behov av sanktionsbestämmelser inom ramen för det aktuella lagstiftningsärendet (prop. 2015/16:195 del 2 s. 862).

Vite vid föreläggande om att lämna uppgifter
Möjligheten att inhämta uppgifter från tillsynsobjekt är ett viktigt redskap vid Konkurrensverkets tillsynsarbete. Inhämtade uppgifter ingår i underlaget för granskningen och senare tillsynsåtgärd. Möjligheten att kräva in uppgifter är således av stor betydelse för att kunna genomföra tillsynen.

Konkurrensverket är i sin tillsynsverksamhet beroende av att kunna få handlingar och upplysningar från offentliga organ. Konkurrensverket har vid upprepade tillfällen haft problem med att upphandlande myndigheter eller enheter inte efterkommit myndighetens begäran om information, detta gäller såväl statliga som kommunala myndigheter och bolag. Det ligger i sakens natur att vissa upphandlande myndigheter och enheter saknar intresse att såväl efterkomma som överklaga osanktionerade förelägganden, särskilt om tillsynsmyndighetens

ansökningsfrist håller på att löpa ut. Möjligheten att förena förelägganden att inkomma med uppgifter med vite skulle öka effektiviteten med förelägganden i upphandlingstillsynen. Konkurrensverket bör därför ges möjlighet att kunna förelägga upphandlande myndigheter eller enheter, eller de som kan antas vara detta, att vid äventyr av vite komma in med sådana uppgifter och handlingar som är nödvändiga för att tillsynen ska kunna bedrivas effektivt.

Enligt ändringsdirektivets beaktandesats 13 samt artikel 1.1 krävs att medlemsstaterna vidtar nödvändiga åtgärder för att garantera att upphandlande myndigheters förfaranden som kan utgöra otillåtna direktupphandlingar kan prövas skyndsamt och effektivt. En möjlighet till vitesföreläggande skulle medföra att EU-rättens krav på Sverige i större utsträckning uppfylls på ett praktiskt, effektivt och proportionerligt sätt.

En sådan möjlighet innebär också att tillsynen över den offentliga upphandlingen motsvarar vad som gäller för Konkurrensverket vid tillämpningen av konkurrenslagstiftningen samt andra myndigheters befogenheter på många olika områden, såsom Socialstyrelsen inom hälso- och sjukvården, Finansinspektionen inom bank-, finans- och försäkringssektorerna och länsstyrelserna på miljöområdet. En möjlighet till att döma ut vite i upphandlingsärenden vid underlåtenhet att komma in med begärda handlingar finns såväl i Finland (80 § lag om offentlig upphandling [2007:348]) som i Danmark (5 och 13 §§ Lov om Klagenævnet for Udbud [lov nr 415 av den 31 maj 2000]).

Det har, som framgått ovan, gjorts gällande att ett föreläggande gentemot vissa privata aktörer som omfattas av LUF vid äventyr av vite i vissa situationer skulle kunna vara tveksamt med hänsyn till skyddet mot självangivelse i EKMR eller rätten till försvar i EU-rätten. Av praxis från Europadomstolen och EU-domstolen följer emellertid att skyldighet med tvång för företag att tillhandahålla skriftlig och muntlig dokumentation är förenligt med skyddet mot självangivelse, så länge företaget därigenom inte tvingas erkänna förekomsten av en lagöverträdelse som det ankommer på tillsynsmyndigheten att bevisa.[19]

En tillsynsmyndighet har följaktligen rätt att vid vite ålägga ett företag att lämna alla nödvändiga upplysningar om faktiska omständigheter som företaget kan ha kännedom om samt överlämna därtill hörande dokumentation som företaget innehar, även om den utlämnade informationen kan användas i ett senare ärende om lagöverträdelse.[20]

---

[19] Se bl.a. EU-domstolens domar i mål C-407/04P *Dalmine mot kommissionen*, mål C-301/04 *kommissionen mot SGL Carbon*, punkt 34, mål C-374/87 *Orkem mot kommissionen* och Europadomstolens dom *Funke mot Frankrike*, dom den 25 februari 1993, punkt 44.

[20] Ibid. Se även Andersson, Torbjörn och Cameron, Iain, *Rättsutlåtande på uppdrag av Konkurrensverket*, s. 12 f samt Bernitz, Ulf, *Förslag till ny lag om uppgiftsskyldighet rörande marknads- och konkurrensförhållanden – en rapport skriven av Ulf Bernitz på uppdrag av Konkurrensverket*, mars 2009, s. 20.

De handlingar som Konkurrensverket har behov av inom ramen för sin tillsyn är sådana som styrker att ett avtal med ekonomiska villkor avseende vara, tjänst eller byggentreprenad ingåtts av en upphandlande myndighet eller enhet samt att detta avtal skulle ha föregåtts av upphandling enligt bestämmelserna i någon av upphandlingslagarna. Det rör sig således om handlingar av bokförings- och avtalskaraktär för att få utrett det faktiska förloppet och de faktiska omständigheterna i ett enskilt ärende. Det är utifrån dessa handlingar som Konkurrensverket kan få utrett om en upphandling, i objektiv mening, har genomförts samt om avtalet ifråga är av ett sådant slag som medger undantag från upphandlingsreglerna. Utan att ha tillgång till handlingar som visar att en upphandlande myndighet eller enhet ingått ett avtal med ekonomiska villkor med en leverantör begränsas Konkurrensverkets förutsättningar att bidra till regelefterlevnad och effektiva offentliga upphandlingar.

Konkurrensverket ser inte något behov av att vitesförelägga upphandlande myndigheter och enheter att inkomma med vare sig förklaringar till valt förfarande, handlingar till styrkande av att ett undantag från reglerna är tillämpligt eller upplysningar i övrigt av subjektiv natur. Ett vitesföreläggande ska således inte ta sikte på handlingar eller upplysningar som tvingar den upphandlande myndigheten att utveckla sin inställning eller på annat sätt riskera att medge eller erkänna en överträdelse.

Det är sammanfattningsvis en grundläggande förutsättning för tillsynsarbetet att uppgifter eller handlingar kan hämtas in från upphandlingsmarknadens aktörer och läggas till grund för olika beslut och – i framtiden – talan i domstol om upphandlingsskadeavgift. För att inte riskera att de nya rättsmedel som föreslås i promemorian blir verkningslösa, anser Konkurrensverket att det är av avgörande vikt att ett föreläggande om att lämna ut handlingar eller uppgifter kan förenas med vite om det i det enskilda fallet finns behov av det.

Vite vid ingripande

För att främja en effektiv offentlig upphandling och för att uppnå en högre grad av regelefterlevnad är tillsynsverktygen i vissa situationer inte tillräckliga. Att enbart sanktionera ett beteende med tillsynsbeslut är inte nog för att få vissa upphandlande myndigheter eller enheter att faktiskt vidta åtgärder för att upphöra med ett visst förfarande som bryter mot regelverket. Dessa situationer är i många fall på grund av ansökningsfristen för upphandlingsskadeavgift inte heller möjliga att ta till domstol.

För ingripande krävs att möjligheten att skriva ett föreläggande eller ett förbud kan kombineras med ett vite. Att en tillsynsmyndighet har sådana större befogenheter kan förväntas inverka positivt på den framtida regelefterlevnaden. Fördelarna med att i lämplig omfattning använda skarpare verktyg har inte minst visat sig under de snart tio år som reglerna om upphandlingsskadeavgift har varit i kraft.

Genom att kunna utfärda förelägganden och förbud i kombination med vite får tillsynsmyndigheten möjlighet att anpassa sina tillsynsåtgärder och kan därigenom på ett effektivt sätt åtgärda situationer som redan inträffat och även motverka att dessa inträffar igen. Vitesförelägganden och vitesförbud skulle utgöra ett verkningsfullt komplement till reglerna om upphandlingsskadeavgift. Förbudsvite är till skillnad från upphandlingsskadeavgift ett framåtsyftande rättsmedel och har en omedelbar handlingsdirigerande effekt i det enskilda fallet, vilket med största sannolikhet även innebär positiva effekter för upphandlingsreglernas efterlevnad i allmänhet.

Ett vitesföreläggande skulle troligen vara effektivt för att komma tillrätta med till exempel tillsvidareavtal utan slutdatum. En annan situation när ett förbudsvite kan aktualiseras är exempelvis när en upphandlande myndighet eller enhet vid upprepade tillfällen använder sig av otillbörligt styrande kravspecifikationer som i praktiken innebär att endast en viss leverantör eller kategori av leverantörer kan komma ifråga eller tillämpar godtyckliga och oprecisa utvärderingskriterier som inte motsvarar kraven på likabehandling och transparens. Det förekommer också att upphandlande myndigheter i upphandlingar tillämpar tidigare antagna policy- eller inriktningsbeslut som står i uppenbar strid med upphandlingslagstiftningen. Vid sådana situationer kan det vara av stor vikt för upphandlingsreglernas efterlevnad och ett reellt genomförande av ändringsdirektivet att Konkurrensverket kan förelägga en upphandlande myndighet eller enhet vid vite att upphöra med eller inte upprepa ett visst beteende.

Vid åläggande som meddelas ett företag att upphöra med överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete respektive mot missbruk av dominerande ställning (2 kap. 1 och 7 §§ KL respektive artikel 101 och 102 i FEUF) finns i dag en möjlighet att förena beslutet med vite enligt 6 kap. 1 § samma lag. Det innebär att staten, kommuner och landsting som bedriver näringsverksamhet kan föreläggas vid vite att upphöra med ett visst beteende. Några principiella skäl mot vitessanktionerade förbud mot staten, kommuner och landsting har alltså inte ansetts föreligga på det marknadsrättsliga området (se prop. 2008/09:231 s. 51 och prop. 202/03:50 s. 167).

Vid införandet av konfliktlösningsregeln i 3 kap. 27 § KL ansågs det inte finnas skäl för en annan ordning i fråga om möjligheten att meddela förbud enligt bestämmelsen. Staten, en kommun eller ett landsting kan därför förbjudas vid vite att tillämpa ett visst förfarande i en säljverksamhet som omfattas av 1 kap. 5 § första stycket samma lag, om detta snedvrider, eller är ägnat att snedvrida, förutsättningarna för en effektiv konkurrens på marknaden, eller hämmar, eller är ägnat att hämma, förekomsten eller utvecklingen av en sådan konkurrens. Vidare kan kommuner och landsting förbjudas vid vite att bedriva en viss säljverksamhet i nämnda fall (3 kap. 27 § och 6 kap. 1 § 2 KL).

En fråga som uppkommer i sammanhanget är lämpligheten av att ett vitesföreläggande riktas mot en offentligrättslig juridisk person. Eftersom upphandlingsverksamhet inte är myndighetsutövning utan mer liknar ett agerande på en marknad, bör upphandlande myndigheters inköp betraktas såsom ett privaträttsligt agerande. Detta gäller även för staten när den köper in varor och tjänster genom till exempel sina myndigheter. Ett vite kommer vidare att betalas ur den upphandlande myndighetens budget och inte statskassan, vilket även det talar för att vite kan vara en lämplig åtgärd. Ett exempel på en reglering där vitesföreläggande kan riktas mot offentligrättsliga juridiska personer är reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet, där Konkurrensverket som tillsynsmyndighet kan kombinera förelägganden med vite.

Att införa en möjlighet till vitesföreläggande kommer skapa en större bredd i de sanktionsmöjligheter som Konkurrensverket har till sitt förfogande.

Det finns inte anledning att göra någon annan bedömning i fråga om möjligheten att vid vite förbjuda staten, en kommun eller ett landsting som är en upphandlande myndighet eller enhet att upphöra med eller inte upprepa ett visst beteende på det upphandlingsrättsliga området. Ett sådant förbud bör därför kunna förenas med vite.

Sammanfattningsvis föreslås därför att tillsynsmyndigheten ska ges möjlighet att förena eventuella förelägganden eller förbud med vite om det finns behov av det.

4.7 Konkurrensverket ska få i uppgift att uppmärksamma och motverka korruption

Förslag: En ny uppgift ska anges i Konkurrensverkets instruktion med innebörd att Konkurrensverket inom ramen för sina tillsynsuppgifter ska uppmärksamma och motverka korruption och annat förtroendeskadligt agerande.

Skälen för förslaget: Korruption kan försämra konkurrensen genom att effektiva företag utestängs. Omvänt kan ökad konkurrens minska möjligheterna och incitamenten för korruption.[21]

Konkurrensverket har, som framgått ovan, i många sammanhang funnit tecken på korruption eller annat förtroendeskadligt beteende i tillsynsverksamheten. Som ett led i det generella ansvaret för att motverka korruption uppmärksammar verket redan i dag misstänkt korruption samt prioriterar ärenden där det finns misstänkta korrupta inslag.

---

[21] Se exempelvis OECD, (2014), *Global Forum on Competition: Fighting corruption and promoting competition, Background note* och *Summary of discussion samt* Transparency International, (2016), *Anti-corruption helpdesk: The linkages between corruption and violation of competition laws.*

I de fall det finns misstanke om överträdelse av konkurrens- eller upphandlingsreglerna, kan det finnas skäl för Konkurrensverket att i sin tillsynsverksamhet ta in och beakta uppgifter som visar på att det faktiskt har förekommit korruption. Detta gäller oavsett om det är fråga om mutbrott eller någon annan form av korruption. Först och främst handlar det om att kunna förstå det sammanhang i vilket en misstänkt överträdelse av konkurrens- eller upphandlingsreglerna har skett. Som beskrivs i avsnitt 2.7 ovan kan korruption på flera olika sätt användas som en del av en sådan misstänkt överträdelse.

Vid utredning av överträdelser av konkurrensreglerna använder Konkurrensverket ekonomiska modeller som utgår från att företag agerar rationellt. I en utredning kan det se ut som att företag agerar på ett sätt som inte passar in i dessa modeller, vilket kan försvåra utredningen. Ett sådant agerande skulle dock kunna förklaras med en underliggande korruption som får en eller flera anställda att agera mot företagets intressen. Företaget har därigenom inte agerat som förväntat, varför förekomsten av korruption kan vara relevant att ta in i bedömningen av ärendet.

I de fall Konkurrensverket ser indikationer på korruption, men det inte finns skäl att misstänka en överträdelse av konkurrens- eller upphandlingsreglerna, är det dock inte Konkurrensverkets uppgift att utreda misstanken vidare. Under sådana omständigheter ska Konkurrensverket i stället bistå andra myndigheter med tips i de fall det finns misstanke om brott eller att företag i övrigt har åsidosatt annan lagstiftning. Ökad kunskap om sambandet mellan korruption och konkurrensbegränsningar är således till nytta både för Konkurrensverkets eget tillsynsarbete och för att stödja andra myndigheter, företag och organisationer i deras arbete mot olika former av korruption.

Konkurrensverkets uppgift är att säkerställa efterlevnaden av konkurrens- och upphandlingsreglerna. Utöver lagtillämpningen ligger det i Konkurrensverkets uppdrag att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet och mot en effektiv offentlig upphandling.[22] Den nationella upphandlingsstrategin omfattar ett aktivt arbete med att förebygga korruption och jäv i de offentliga inköpen. Ökad kontroll och uppföljning motverkar förtroendeskadligt beteende och bidrar till effektivare användning av offentliga medel. Konkurrensverkets verksamhet är väl lämpad att hantera även denna typ av frågor. Sammanfattningsvis finns det därför goda skäl att i just Konkurrensverkets instruktion tydliggöra att Konkurrensverket inom ramen för sina uppgifter ska uppmärksamma och motverka korruption och annat förtroendeskadligt agerande. Förslaget syftar till att stärka samhällets motståndskraft mot korruption utan annan regelreformering. Förenklingsutredningen har också i sitt betänkande Möjligt, tillåtet och tillgängligt (SOU 2018:44) framfört att annan åtgärd än en regelreformering skulle kunna bestå i att

[22] 4 § förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

regeringen i Konkurrensverkets instruktion tydliggör att verkets upphandlingstillsyn ska bidra till att motverka korruption i offentlig upphandling.[23]

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: De föreslagna lagändringarna ska träda i kraft den [1 juli 2020]. Äldre bestämmelser ska gälla för upphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet. Ändringen i Konkurrensverkets instruktion ska träda i kraft den 1 januari 2020.

Skälen för förslaget: De föreslagna författningsändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt, vilket bedöms vara den 1 juli 2020 för lagarna och den 1 januari 2020 för förordningen. Lagändringarna ska enbart gälla upphandlingar som påbörjats efter lagens ikraftträdande. De nya regleringarna kan således inte tillämpas på upphandlingar som påbörjats före ikraftträdandet. Av HFD 2013 ref. 31 framgår att den tidpunkt när en upphandling har påbörjats sammanfaller med tidpunkten för när en upphandlande myndighets beslut kan bli föremål för överprövning. Av EU-domstolens dom Stadt Halle, C-26/03, EU:C:2005:5, framgår att denna tidpunkt inträffar när det stadium har passerats då rent interna överväganden och förberedelser görs inom en myndighet inför en upphandling. Ett upphandlingsförfarande får därmed anses ha påbörjats när den upphandlande myndigheten eller enheten beslutat att inleda ett upphandlingsförfarande och detta beslut kommit till kännedom utåt genom att myndigheten eller enheten tagit någon form av extern kontakt i syfte att anskaffa det som beslutet avser. Detta gäller även avtal som ingåtts genom otillåten direktupphandling, dvs. utan erforderlig annonsering enligt någon av upphandlingslagarna. De föreslagna reglerna omfattar därmed inte otillåtna direktupphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet.

Vid förfaranden i flera steg inträffar påbörjandetidpunkten vid det inledande steget som påbörjar upphandlingen. Vid ramavtal inträffar denna tidpunkt då förfarandet för att ingå ramavtalet inleds. Således kommer äldre bestämmelser att tillämpas på exempelvis förnyade konkurrensutsättningar enligt sådana ramavtal där förfarandet för att ingå ramavtalet påbörjades före ikraftträdandet av de nya lagarna.

[23] SOU 2018:44 s. 254.

6 Konsekvensanalys

6.1 Vilka berörs av förslagen?

Förslagen syftar först och främst till en effektivisering av tillsynen och tydligare ramar för en rättssäker tillsyn. Förslagen utgör underlag till ny lagstiftning och berör därför samtliga parter inom offentlig upphandling i egenskap av upphandlande myndigheter och enheter (statliga myndigheter, kommuner och landsting) eller leverantörer (näringslivet, inkl. den sociala ekonomin) i olika utsträckning. Kommuner[24] samt kommunala bolag står för en mycket stor andel av den offentliga upphandlingen. År 2017 uppgick andelen till 69 procent.[25] Inget av förslagen påverkar den kommunala självstyrelsen i en inskränkande mening. Tvärtom leder förslagen till ökad öppenhet och tydlighet för vilka tillsynsåtgärder som kan komma att påverka verksamheten om regelverken för upphandling inte följs. Förslagen påverkar inte kommuner och landsting, att utifrån sina förutsättningar, genomföra goda affärer inom lagens ramar.

6.2 Vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser medför förslagen?

För staten kan förslagen om föreläggande vid vite och föreläggande om åtgärd och förbudsbeslut eventuellt leda till en utgift. Denna bör dock bli måttlig och främst bestå i att förvaltningsdomstolarna får nya ärendetyper och ett ökat ärendeinflöde i form av vitesansökningar och en eventuell högre överklagande-frekvens av Konkurrensverkets tillsynsbeslut. I dagsläget har endast ett fåtal av Konkurrensverkets tillsynsbeslut överklagats.

Det är dock inte möjligt att göra några exakta beräkningar av hur många ärenden som kan tillkomma och därför inte heller möjligt att beräkna kostnaderna exakt. Konkurrensverket har resurser att fatta cirka 20 beslut i nu aktuella ärenden per år. Utgången av ärendena, föreläggande eller förbud, beror på den enskilda överträdelsen av upphandlingsreglerna och frågans art. Endast en marginell kostnadsökning på grund av ny ärendetyp kan därför uppstå hos förvaltnings-domstolarna. I förslaget ingår dock även att tillsynsmyndigheten ska kunna avstå från att ansöka om obligatorisk upphandlingsskadeavgift där myndigheten bedömer att det är fråga om ett ringa fall eller det finns grund för eftergift, vilket innebär något färre antal mål i förvaltningsrätterna. Detta talar för att kostnaderna för de olika ärendetyperna tar ut varandra. Kostnaden för processen hos tillsynsmyndigheten kommer väsentligen vara densamma eftersom samma utredningsåtgärder kommer att vidtas. Det är endast den avslutande delen med en ansökan och skriftväxling i förvaltningsdomstol som i stället ersätts med ett beslut. För förvaltningsdomstolarna utgör förslaget en kostnadsbesparing då

[24] Av alla upphandlingar som annonserades under 2017 annonserades 47 procent av kommuner. Med kommuner avses även kommunala förbund och kommunala organ, till exempel stadsdelsförvaltningar. Näst flest upphandlingar annonserades av kommunala bolag, som stod för 22 procent av upphandlingarna som annonserades.
[25] Statistik om offentlig upphandling 2018, Konkurrensverkets rapport 2018:9 s. 59.

dessa förväntas få färre obligatoriska upphandlingsskadeavgifter att ta ställning till.

För den upphandlande myndigheten eller enheten skulle förslaget om avstående från ansökan vid ringa fall vara kostnadsbesparande. Detta innebär i praktiken ingen egentlig kostnad om domstolen röjer beslutet. Förutom att eventuellt behöva betala upphandlingsskadeavgift om 10 000 kronor har naturligtvis även myndigheten kostnader för själva domstolsprocessen.

Förslaget om att höja högsta belopp som kan utgå i upphandlingsskadeavgift kan medföra ökade kostnader för enskilda upphandlande myndigheter eller enheter som gjort otillåtna direktupphandlingar.

Förslaget om förlängd ansökningsfrist för ansökan om upphandlingsskadeavgift ger konsekvenser för upphandlande myndigheter och enheter i så måtto att de under en längre tid än i dag behöver leva i ovisshet om sådan talan kommer att väckas. I förlängningen kan det också innebära en kostnad för process och upphandlingsskadeavgift som inte skulle ha kunnat påföras med en kortare ansökningsfrist. Förslaget kan leda till att andra upphandlande myndigheter eller enheter utreds av tillsynsmyndigheten än vad som skulle vara fallet med nuvarande reglering. Antalet upphandlande myndigheter och enheter som utreds eller blir föremål för ansökan om upphandlingsskadeavgift kommer dock att vara väsentligen densamma.

Sammanfattningsvis bedöms förslagen inte leda till kostnadsökningar som inte kan hanteras inom befintliga ramar. På ett mer övergripande plan bedöms förslagen på sikt leda till en mer effektiv offentlig upphandling vilket ökar samhällsnyttan och användandet av offentliga resurser.

7 Författningskommentar LOU

Författningskommentarerna till LUF, LUK, LUFS, lagen om valfrihetssystem och lagen om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering motsvarar i väsentliga delar författningskommentaren till LOU.

7.1 21 kap. Upphandlingsskadeavgift

2 a § Upphandlingsskadeavgift enligt 1 § får inte påföras för åtgärder som omfattas av ett föreläggande eller förbud enligt 22 kap. 5 § som har meddelats vid vite enligt denna lag.

Paragrafen är ny och ger uttryck för principen om att dubbla påföljder inte ska kunna aktualiseras för ett och samma agerande hos den upphandlande myndigheten (principen om ne bis in idem). Om tillsynsmyndigheten har förelagt den upphandlande myndigheten att företa eller avstå från ett agerande vid vite ska upphandlingsskadeavgift således inte kunna påföras myndigheten. Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.

Avgiftens storlek

4 § Upphandlingsskadeavgiften ska uppgå till lägst 10.000 kronor och högst 20.000.000 kronor. Avgiften får inte överstiga tio procent av upphandlingens värde enligt 5 kap. eller 19 kap. 8 §.

Paragrafen anger det lägsta och högsta belopp som upphandlingsskadeavgift kan fastställas till. Bestämmelsen har ändrats så att det högsta belopp som kan utgå i upphandlingsskadeavgift höjs från tio miljoner kronor till tjugo miljoner kronor. Förslaget behandlas i avsnitt 3.3.

5 § Vid fastställande av upphandlingsskadeavgiftens storlek ska särskild hänsyn tas till hur allvarlig överträdelsen är.

I ringa fall ska någon avgift inte beslutas. Avgiften får efterges, om det finns synnerliga skäl.

Tillsynsmyndigheten får besluta om att avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift enligt 1 § 1 och 2 om myndigheten bedömer att det är fråga om ett ringa fall eller att det finns synnerliga skäl enligt andra stycket.

Paragrafen reglerar sanktionsvärdet av en överträdelse vid fastställande av upphandlingsskadeavgift. *Tredje stycket* är nytt och innebär att tillsynsmyndigheten inte har någon skyldighet att ansöka om upphandlingsskadeavgift, trots lagakraftvunnen dom om att avtal får bestå, om myndighetens utredning visar att det rör sig om ringa fall eller en eftergiftssituation. Myndigheten ska då besluta om att avstå från att ansöka om upphandlingsskadeavgift. Förslaget behandlas i avsnitt 4.4.

Tidsfrister för ansökan om avgift

7 § När en ansökan om upphandlingsskadeavgift grundas på 1 § 3 och en eller flera leverantörer har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §, får

ansökan inte göras förrän fristen har löpt ut och samtliga beslut med anledning av överprövningen har fått laga kraft. Ansökan ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom sex månader från den tidpunkt då samtliga beslut med anledning av överprövningen har fått laga kraft.

Om ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §, ska ansökan ha kommit in till förvaltningsrätten inom två år från det att avtalet slöts.

Paragrafen reglerar inom vilken tid tillsynsmyndigheten ska väcka talan om upphandlingsskadeavgift med anledning av otillåten direktupphandling. Bestämmelsen i paragrafens *andra stycke* har ändrats såtillvida att ansökan om upphandlingsskadeavgift ska ha inkommit till förvaltningsrätten inom två år från avtalstidpunkten i de fall ingen leverantör har ansökt om överprövning av avtalets giltighet inom de tidsfrister som anges i 20 kap. 17 §. Ändringen innebär således en förlängning av tidigare frist om ett år. Förslaget behandlas i avsnitt 3.2.

7.2 22 kap. Tillsyn

1 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha tillsyn över att denna lag följs.

Paragrafen har ändrats endast redaktionellt.

2 § Tillsynsmyndigheten får från en upphandlande myndighet eller från den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet hämta in upplysningar som är nödvändiga för tillsynsverksamheten. Om det behövs på grund av brådska, materialets omfång eller något annat förhållande, får upplysningarna hämtas in genom besök hos den upphandlande myndigheten.

Paragrafen har ändrats endast redaktionellt.

3 § En upphandlande myndighet är skyldig att lämna de upplysningar som tillsynsmyndigheten begär för sin tillsyn. Detsamma gäller den som tillsynsmyndigheten bedömer vara en upphandlande myndighet.

Paragrafen har ändrats endast redaktionellt.

4 § Tillsynsmyndigheten får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag ska följas.

Paragrafen reglerar tillsynsmyndighetens möjligheter att meddela förelägganden och förbud. Myndighetens befogenhet utvidgas från att enbart kunna förelägga upphandlande myndighet att lämna uppgifter, visa upp en handling eller lämna över en kopia av handling till att kunna meddela de förelägganden och förbud som behövs för att lagen ska följas. Ett föreläggande syftar till att upphandlande myndighet ska företa en viss åtgärd medan ett förbud innebär att den som beslutet riktar sig till ska avstå från att utföra en viss åtgärd. Förelägganden och förbud ska alltid vara proportionerliga och syfta till att ingripa mot ett beteende som är felaktigt utifrån ett upphandlingsrättsligt perspektiv.

Enligt förslaget kan tillsynsmyndighetens förelägganden och förbud överklagas till allmän förvaltningsdomstol (se 22 kap. 7 §). För att undvika dubbla processer bör förelägganden och förbud inte meddelas under den tid samma fråga kan bli föremål för prövning i allmän förvaltningsdomstol genom ansökan om överprövning av en upphandling eller giltigheten av avtal efter ansökan från en leverantör enligt 20 kap. 4 §. Tillsynsmyndigheten bör därför inte meddela förelägganden eller förbud avseende en upphandling innan tidsfristerna för ansökan om överprövning av upphandlingen i 20 kap. 11 och 12 §§ har löpt ut och ingen leverantör har ansökt om överprövning inom de tidsfrister som anges. Likaså bör tillsynsmyndigheten inte meddela föreläggande eller förbud som rör grunderna för ogiltighet i 20 kap. 13 § innan tidsfristen för ansökan om överprövning av avtals giltighet i 20 kap. 17 § har löpt ut och ingen leverantör har ansökt om överprövning inom de tidsfrister som anges. Därigenom undviks till exempel att tillsynsmyndigheten förbjuder en leverantör att tillämpa ett visst avtal, vars giltighet därefter blir föremål för ansökan om överprövning från en leverantör. Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.

5 § Beslut om föreläggande eller förbud får förenas med vite.

Paragrafen är ny och innebär att tillsynsmyndigheten får förena beslut om föreläggande eller förbud med vite. Förslaget behandlas i avsnitt 3.6.

5 a § Förelägganden och förbud enligt 4 § får inte avse åtgärder som omfattas av ansökan om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 1 §.

Paragrafen är ny och ger uttryck för principen om att dubbla påföljder inte ska kunna aktualiseras för ett och samma agerande hos den upphandlande myndigheten (principen om ne bis in idem). Om tillsynsmyndigheten har ansökt om upphandlingsskadeavgift avseende en viss åtgärd ska myndigheten inte vid vite kunna förelägga den upphandlande myndigheten avseende samma åtgärd. I fråga om otillåten direktupphandling, för vilken ansökan om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 7 § inte har löpt ut, innebär de föreslagna ändringarna att tillsynsmyndigheten ges möjlighet att välja mellan att fatta ett beslut om förbud eller förläggande avseende sådant avtal eller att ansöka om upphandlingsskadeavgift enligt 21 kap. 1 § 3. Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.

6 § Tillsynsmyndigheten får bestämma att ett beslut om föreläggande eller förbud enligt denna lag ska gälla omedelbart.

Paragrafen är ny och ger tillsynsmyndigheten en möjlighet att bestämma att ett beslut om föreläggande eller förbud ska gälla omedelbart. Om myndigheten inte beslutar något om verkställbarheten gäller beslutet först när det vunnit laga kraft. Förslaget behandlas i avsnitt 3.1.

7 § Tillsynsmyndighetens beslut om föreläggande eller förbud får överklagas till den förvaltningsrätt i vars domkrets den som föreläggandet eller förbudet riktar sig till har sin hemvist. När ett beslut överklagas, är tillsynsmyndigheten motpart i domstolen.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen ersätter delvis tidigare bestämmelser om överklagande vid föreläggande att inkomma med uppgifter. Överklagandemöjligheten utvidgas till att även omfatta de beslut om föreläggande eller förbud som tillsynsmyndigheten meddelar.

7.3 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den [1 juli 2020].
2. Äldre bestämmelser gäller för upphandlingar som påbörjats före ikraftträdandet.

Av *första punkten* framgår när de föreslagna bestämmelserna ska träda i kraft. Av *andra punkten* framgår avgränsningen mellan tillämpningen av nuvarande och de nya föreslagna bestämmelserna.

Tidpunkten när en upphandling har påbörjats sammanfaller med tidpunkten för när en upphandlande myndighets beslut kan bli föremål för överprövning (HFD 2013 ref. 31). Detta gäller även upphandlingar som avslutas genom ingående av avtal som utgör en otillåten direktupphandling. De föreslagna reglerna omfattar därmed inte otillåtna direktupphandlingar som har påbörjats före ikraftträdandet. Detta innebär bland annat att äldre bestämmelser ska tillämpas på avtal som ingåtts genom otillåten direktupphandling, vilken har påbörjats före ikraftträdandet, även om avtal ingås efter ikraftträdandet. Förslaget behandlas i avsnitt 5.

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2020-01-02
DNR KS 253/2019 912

Svar på granskning av Herrljunga kommuns investeringsprocess

Sammanfattning

Kommunens revisorer har med stöd av revisionsbyrån Deloitte AB genomfört en granskning av investeringsprocessen i Herrljunga kommun för att bedöma om den är ändamålsenlig och att den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. I samband med granskningen har ett antal iakttagelser och rekommendationer upprättats.

Utifrån Deloittes granskning och de iakttagelser som gjorts i samband med denna har förvaltningen identifierat ett antal förslag till åtgärder för att förbättra kommunens investeringsprocesser. Förslagen presenteras under rubriken ”Förslag till beslut”.

Genom att utveckla och förstärka beslutsprocessen för investeringar tillsammans med tätare och mer stringent uppföljning gentemot kommunstyrelsen genereras en realistisk och ändamålsenlig investeringsvolym samt uppföljning av pågående projekt.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2020-01-02
Rapport Investeringsprocessen från Deloitte daterad november 2019 samt missivskrivelse

Förslag till beslut

1. Förslag till svar på revisionsrapporten godkänns och förvaltningen uppdras att skicka det till revisorerna.
2. Förvaltningen ges i uppdrag att ta fram underlag som:
    - Tydliggör planerings- och beslutsprocessen för investeringsbeslut (från behov till investeringsplan).
    - Förtydligar roller och ansvarsfördelning kopplat till planerings- och beslutsprocessen för investeringsbeslut.
    - Kvalitetssäkrar beslutsunderlag, däribland behovsanalys och investeringsbedömning.
3. Förvaltningen ges i uppdrag att utveckla uppföljningsrapporten till kommunstyrelsen där mer fokus läggs på investeringsuppföljning av de beslutade investeringsprojekten.
4. Statusrapportering avseende investeringar ska ske i samband med de tertialvisa ekonomiska uppföljningarna. Rapporteringen ska innehåll prognos och nuläge samt eventuell annan information som är av relevant karaktär.

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Expedieras till: Kommunrevisorerna

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2020-01-02
DNR KS 253/2019 912

Bakgrund

Kommunens revisorer har med stöd av Deloitte AB genomfört en granskning av investeringsprocessen i Herrljunga för att bedöma om den är ändamålsenlig och att den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. I samband med granskningen har ett antal iakttagelser och rekommendationer upprättats. I detta svar kommenteras Deloittes iakttagelser och rekommendationer.

IAKTTAGELSER

Iakttagelse: Styrdokumenten för investeringsprocessen är svepande i sin karaktär och tydliggör inte vilka beslut som ska tas, av vem och utifrån vilket underlag.
Iakttagelse: Politiker förefaller ha svårt att prioritera investeringar, istället regleras investeringstakten genom att skjuta fram investeringar.
Iakttagelse: Många ombudgeteringar av investeringsbudgeten i stort sett varje år.
Iakttagelse: Kommunstyrelsen har inte krävt åtgärder till följd av den låga genomförandegraden.
Iakttagelse: Genomförandegraden av investeringar är relativt låg (ca 50%). Det är delade meningar kring de tänkbara orsakerna bakom den låga genomförandegraden.
Iakttagelse: Investeringsbudgeten harmonierar inte med investeringsprocessen vilket resulterar många ombudgeteringar med en ”rörig” budget som följd.

Sammanfattande kommentarer till ovanstående iakttagelser:

Det styrdokument som Herrljunga kommun har beslutat skall gälla i investeringsprocessen är policy för verksamhets- och ekonomistyrning. Kopplat till denna policy följer kommunstyrelsen lagen om bokföring och redovisning samt fastställda tidplaner och årshjul för budgetarbetet (vilket också inkluderar investeringsprocessen). Tekniska nämnden, som räknar på investeringsprojekt, använder verktyg för att kunna få fram aktuella siffror genom schabloner (i ingångsskedet) och mer detaljerade kalkyler inför genomförande.

I policyn för verksamhets- och ekonomistyrning framgår hur den övergripande investeringsprocessen skall gå till. Beslut om investeringar sker av fullmäktige i juni för kommande tre år. Uppföljning sker minst sex gånger per år, per februari, april, juli, augusti, oktober och december. Per april genomförs en förstärkt månadsuppföljning där väsentliga konton ses över. Per augusti och december genomförs en mer omfattande uppföljning i ett delårs- och helårsbokslut. I samband med helårsbokslutet får kommunstyrelsen en sammanställning över de investeringsprojekt/och större reinvesteringsprojekt som är beslutade för innevarande år men som av olika anledningar inte kunnat genomföras i tänkt takt. Anledningarna till varför projekten inte genomförts i den tilltänkta takten är olika, initialt kan det bero på förseningar på grund av överklagade upphandlingar, arkeologiska utredningar, etc. Fleråriga projekt budgeteras utifrån förväntat genomförande, vilket kan ge en viss differens gentemot årsbudget. De projekt som är beslutade men inte genomförts fullt ut för innevarande år äskas över till kommande år för genomförande. Begreppet för denna aktivitet kallas för att investeringar ombudgeteras. Under de senaste tre åren har dessa ombudgeteringar varit av betydande storlek och den främsta anledningen är att kommunen genomfört större projekt som sträckt sig över flera år och utbetalningen i

investeringarna är prestationsbunden vilket innebär att de större kostnaderna kommer i senare halvan av genomförandet.

Kommunstyrelsen har i uppföljningarna kunnat konstatera att projektens totala belopp ser ut att hålla budget, men utbetalningarna inte sker under de åren som budgeterats, därav ombudgeteringar över åren.

Ombudgeteringsbelopp de senaste åren (avrundat till mnkr):

2018-2019
Totalt 38 mnkr, framförallt är det Horsby skola/förskola (23 mnkr), EPC-projekt (2 mnkr), reinvesteringar (2 mnkr).

2017-2018
Totalt 35 mnkr, framförallt är det Horsby skola/förskola (10 mnkr, EPC-projekt (9 mnkr) och Hagen etapp 4 (3 mnkr),

2016-2017
Totalt 28 mnkr, framförallt Tillbyggnad Molla skola (12 mnkr), Hagen etapp 4 (8 mnkr), förstudie Hemgården (3 mnkr) och Hagen tak (2 mnkr).

2015-2016
Totalt 11 mnkr, framförallt Molla skola/förskola (7 mnkr) och exploatering södra Horsby etapp 1 (2 mnkr).

Iakttagelse: I dagsläget saknas tydliga krav på vad det underlag som fullmäktige tar beslut på gällande investeringar ska innehålla för att anses tillräckligt. Beslut om stora investeringar tas utifrån undermålig ekonomisk information, ofta baserat på schablon eller referensprojekt.
Kommentar:
I policyn för verksamhets- och ekonomistyrning framgår det inte vilka underlag som ska användas. I Tekniska nämnden där uträkningar sker för projekten finns underlag, vilka inte följer med till beslut i fullmäktige. Kommunstyrelsen rekommenderar att de större projekten i investeringsbudgeten har en medföljande kalkyl i underlagen vilka inte grundar sig på schablonberäkning utan på den faktiskt tilltänkta investeringen inför beslut om investeringsbudget.
Detta kräver att en förstudie för den tilltänkta investeringen genomförs innan beslut om budget tilldelas vilket är en förutsättning om inga ytterligare startbeslut skall tas. Förstudien ägs och finansieras av den äskande nämnden. Tekniska förvaltningen bistår med kalkylarbete och bör ingå i förstudiegruppen.

Iakttagelse: Det finns i dagsläget inga tydliga kriterier för hur investeringar ska prioriteras. Politiker och tjänstemän har olika syn på vad som bör ligga till grund för prioritering.
Kommentar:
I nuvarande budgetmodell tar förvaltningen fram ett förslag som politiken tar över som en del av den övergripande budgetprocessen och gör eventuella prioriteringar och förändringar

utifrån behov av samhällsutveckling och tillväxt. Kommunstyrelsen föreslår att nämnderna blir mer involverade i budgetprocess och ges möjlighet att uttrycka sina olika prioriteringar i en äskandeprocess inför budgetbeslut. Denna äskandeprocess kommer att prövas inför budget 2021-2023.

Iakttagelse: Lokalresursplanens roll och tyngd är omtvistad.
Kommentar:
Lokalresursplanen för 2019-2021 har lagts till handlingarna och någon ny politisk plan är inte under utformning i dagsläget. Däremot kommer lokalresursbehoven att utredas kontinuerligt av förvaltningen för att kunna ta fram utkast till en välgrundad investeringsbudget. Lokalresursbehoven sammanställs inför nämndernas investeringsäskanden.

Iakttagelse: Genomförandefasen och dess operativa projektstruktur fungerar ändamålsenligt men är inte formaliserad och beslutad.
Kommentar:
Kommunstyrelsen rekommenderar Tekniska nämnden att formalisera genomförandefasen och projektstrukturen för att få bättre kontroll och översikt över processen.

Iakttagelse: Det är oklart vad startbeslut fyller för funktion.
Kommentar:
Begäran om startbeslut till fullmäktige av de större investeringsprojekten syftar till att ge fullmäktige insyn i när projekten startar. Då tiden mellan budgetberedning och faktiskt genomförande är relativt lång kan det vara bra att inför start utvärdera om förutsättningarna är de samma vid uppstart som vid budgetbeslutet. I vissa fall kan tidsskillnaden mellan budgetberedning och faktiskt genomförande vara tre år.

Iakttagelse: Trenden visar att självfinansieringsgrad såväl som soliditet sjunker.
Kommentar:
Självfinansieringsgraden sjunker när investeringsvolymen blir högre samtidigt som resultatet ligger på samma nivå som tidigare år (2 %). Under den senaste perioden har investeringsvolymen varit exceptionellt hög samtidigt som resultatet tillsammans med avskrivningarna varit för lågt för att kunna möta upp de stora investeringarna. Effekten blir att soliditeten sjunker.

REKOMMENDATIONER OCH UPPDRAG

Utifrån Deloittes granskning av investeringsprocessen och de iakttagelser som gjorts i samband med denna föreslås kommunstyrelsen ge förvaltningen i uppdrag att ta fram underlag som:

• tydliggör planerings- och beslutsprocessen för investeringsbeslut (från behov till investeringsplan).

• förtydligar roller och ansvarsfördelning kopplat till planerings- och beslutsprocessen för investeringsbeslut.

• kvalitetssäkrar beslutsunderlag, däribland behovsanalys och investeringsbedömning.

Kommunstyrelsen föreslås också ge förvaltningen i uppdrag att utveckla uppföljningsrapporten till kommunstyrelsen där mer fokus läggs på investeringsuppföljning av de beslutade investeringsprojekten. Statusrapportering föreslås ske i samband med de tertialvisa ekonomiska uppföljningarna. Rapporteringen skall innehåll prognos och nuläge samt eventuell annan information som är av relevant karaktär.

Genom att utveckla och förstärka beslutsprocessen för investeringar tillsammans med tätare och mer stringent uppföljning gentemot kommunstyrelsen bör generera en realistisk och ändamålsenlig investeringsvolym samt uppföljning av pågående projekt.

Revisorerna i Herrljunga kommun

04 december 2019

Kommunstyrelsen

Granskning av investeringsprocessen

Kommunens revisorer har med stöd av Deloitte AB genomfört en granskning av investeringsprocessen i Herrljunga för att bedöma om den är ändamålsenlig och att den interna styrningen kontrollen är tillräcklig.

I samband med granskningen har en rapport upprättats. I rapportens sammanfattning finns iakttagelser och rekommendationer. Vår granskning bifogas detta brev.

Vi önskar få del av kommunstyrelsens syn på rapportens rekommendationer senast 2020-02-07.

För kommunens revisorer

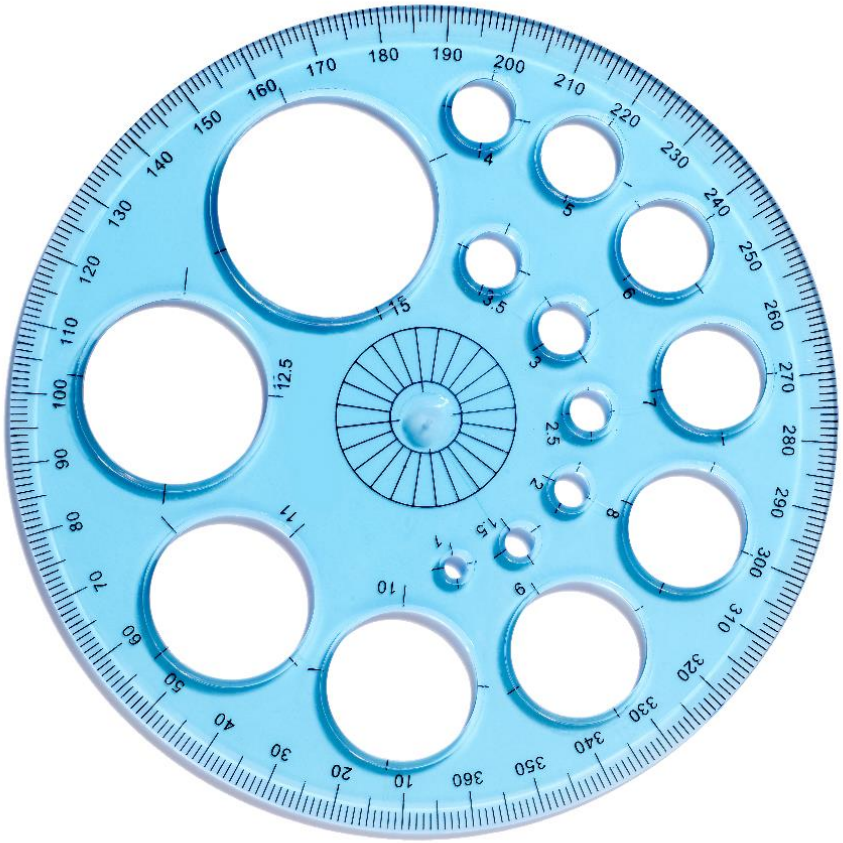
Jonny Gustafsson

Ordförande

Ärende 8

Deloitte.

HERRLJUNGA KOMMUN

Investeringsprocessen

Herrljunga kommun

November 2019 – Torbjörn Bengtsson och Revsul Dedic

Innehåll

Innehåll 1
Sammanfattning 2
1. Inledning 4
2. Granskningsresultat 5
Bilagor 21

Sammanfattning

Deloitte AB har av de förtroendevalda revisorerna i Herrljunga kommun fått uppdraget att genomföra en granskning avseende investeringsprocessen.

Revisionsfråga

Är investeringsprocessen i Herrljunga kommun ändamålsenlig och är den interna styrningen och kontrollen tillräcklig?

Svar på revisionsfråga

Vår sammanfattande bedömning är att den interna styrningen och kontrollen för investeringsprocessen i Herrljunga kommun till viss del är ändamålsenlig.

Iakttagelser

- Styrdokumenten för investeringsprocessen är svepande i sin karaktär och tydliggör inte vilka beslut som ska tas, av vem och utifrån vilket underlag.
- I dagsläget saknas tydliga krav på vad det underlag som fullmäktige tar beslut på gällande investeringar ska innehålla för att anses tillräckligt.
- Beslut om stora investeringar tas uitfrån undermålig ekonomisk information, ofta baserat på schablon eller referensprojekt.
- Det finns i dagsläget inga tydliga kriterier för hur investeringar ska prioriteras. Politiker och tjänstemän har olika syn på vad som bör ligga till grund för prioritering.
- Politiker förefaller ha svårt att prioritera investeringar, istället regleras investeringstakten genom att skjuta fram investeringar.
- Många ombudgeteringar av investeringsbudgeten i stort sett varje år.
- Lokalresursplanens roll och tyngd är omtvistad.
- Genomförandefasen och dess operativa projektstruktur fungerar ändamålsenligt men är inte formaliserad och beslutad.
- Genomförandegraden av investeringar är relativt låg (ca 50%). Det är delade meningar kring de tänkbara orsakerna bakom den låga genomförandegraden.
- Kommunstyrelsen har inte krävt åtgärder till följd av den låga genomförandegraden.
- Investeringsbudgeten harmonierar inte med investeringsprocessen vilket resulterar många ombudgeteringar med en ”rörig” budget som följd.
- Det är oklart vad startbeslut fyller för funktion.
- Trenden visar att självfinansieringsgrad såväl som soliditet sjunker.

Rekommendationer

Planerings- och beslutsprocess

Kommunstyrelsen rekommenderas att

- tydliggöra planerings- och beslutsprocessen för investeringsbeslut (från behov till investeringsplan).
- förtydliga roller och ansvarsfördelning kopplat till planerings- och beslutsprocessen för investeringsbeslut.
- fastställa tydliga och grundade kriterier för investeringsprioriteringar, framförallt beakta i större utsträckning den antagna lokalresursplan.
- kvalitetssäkra beslutsunderlag, bl.a. behovsanalys, investeringsbedömning.

Genomförandeprocess

- förtydliga och dokumentera genomförandeprocessen inkl. roller och ansvar.

- vidta åtgärder för att öka genomförandegraden och säkerställa att investeringar sker enligt ursprungligt beslut.

Uppföljningsprocess

Kommunstyrelsen rekommenderas att tveckla uppföljnings- och utvärderingsprocessen samt återrapporteringen.

Jönköping, den 2019-11-20

DELOITTE AB

Torbjörn Bengtsson
Projektledare

Revsul Dedic
Projektdeltagare

1. Inledning

Bakgrund

Det åligger kommunen att planera verksamheten utifrån de framtida behov och förändringar som sker. Nämnderna ska i detta avseende inom sitt respektive verksamhetsområde tillse att investeringarna planeras och genomförs i enlighet med fastställda beslut. I takt med att gapet mellan behov och tillgängliga resurser ökar ställs ökade krav på prioriteringen av befintliga resurser. De ökade kraven berör kommunens investeringar i hög grad, då prioriteringar av vilka satsningar ska göras är strategiskt viktigt för att möjliggöra kommunens mål för verksamheten.

Kommunerna har årligen en omfattande investeringsvolym till betydande belopp vilket påverkar ekonomi under många år framåt. Således är det viktigt att styrning, redovisning och uppföljning av investeringarna fungerar väl för att säkerställa att rätt prioriteringar görs samt att investeringsprocessen är organiserad på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Investeringsnivån i Herrljunga kommun är hög. Den totala investeringsnivån för 2019 var ursprungligen 100,8 miljoner kronor men efter omfördelningsbeslut är den nu uppe på 140 mnkr. Budgeten för 2019 – 2021 är med en hög ambitionsnivå i investeringar – detta kommer att utmana de finansiella målen vilket innebär att kommunen inte klarar målet att självfinansiera budgeterade investeringsutgifter. Självfinansieringsgraden minskar årligen, från 109 % (2015) till 28,5 % (2018). För hela budgetperioden 2019-2021 beräknas självfinansieringsgraden till 40 procent. Av årsredovisningen 2018 framgår att genomförandegraden uppgick till 58 % (2018).

Revisorerna i Herrljunga kommun har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att genomföra en granskning av investeringsprocessen i Herrljunga kommun.

Syfte och avgränsning

Granskningens syfte är undersöka om den interna styrningen och kontrollen är tillräcklig. Granskningen avser kommunen som helhet med kommunstyrelsen och tekniska nämnden som granskningsobjekt. Granskningen inriktas på större och betydande investeringar.

Revisionsfråga

Är investeringsprocessen i Herrljunga kommun ändamålsenlig och är den interna styrningen och kontrollen tillräcklig?

Underliggande frågeställningar

- Beslutsprocessen är klargjord och ändamålsenlig.
  - Processbeskrivning är dokumenterad och det finns tydliga riktlinjer per beslutsnivå.
  - Roll- och ansvarsfördelning är fastställd och tydlig.
  - Beslut fattas på rätt beslutsnivå och med tillräckliga beslutsunderlag/investeringskalkyler.
  - Kriterier för prioritering av investeringar finns framtagna och investeringar som ska prioriteras och som utgår från politiska mål/beslut är tydliggjorda.

- Genomförandeprocess av beslutade investeringar är klargjord och ändamålsenlig.
  - Processbeskrivningar och riktlinjer på övergripande och per ansvarsnivå finns.
  - Roll- och ansvarsfördelning är fastställd.
- Uppföljningsprocessen är klargjord och ändamålsenlig.
  - Uppföljning och utvärdering av pågående och genomförda investeringar är tillfredställande.
  - Avvikelse mot tidsplanen och överskridande av investeringsbudgen hanteras i enlighet med reglerna.
  - Återrapportering av pågående investeringar och utfall av genomförda investeringar är tillfredställande.
  - Genomförande av investeringar sker i enlighet med ursprungligt beslut/investeringsplan.

Metod och granskningsinriktning

Granskningen har genomförts genom intervjuer samt granskning och analys av interna dokument, riktlinjer, rutiner, policys och statistik. Stickprov av två investeringsprojekt har djupgranskats för att följa händelseförloppet i investeringsprocessen. Vidare har även budgetprocessen för investeringsbudgeten 2019-2021 djupgranskats. Rapporten har faktagranskats av de intervjuade personerna.

- Tf teknisk chef/Projektledare
- Tekniska nämndens ordförande
- Kommunstyrelsens ordförande samt kommunstyrelsens 2:e vice ordförande
- Kommundirektör och ekonomichef
- Fastighetschef

Granskningen har delats in i följande sju faser:

- Planering av intervjuer.
- Samla fakta/underlag genom intervjuer och dokumentgranskning.
- Genomgång, sammanställning och analys av insamlat material. Vid behov komplettering med mer material.
- Framtagning av viktiga iakttagelser och rekommendationer samt svar på revisionsfråga.
- Rapportskrivning inkl. sakavstämning.
- Presentation av granskning till revisorer.
- Godkänd rapport skickas till berörda nämnder & revisorer.

Kvalitetssäkring

Kvalitetssäkring har skett genom Deloittes interna kvalitetssäkringssystem. Rapporten har även kvalitetssäkrats av de intervjuade personerna.

2. Granskningsresultat

Utifrån genomförda intervjuer och granskat material har en övergripande beskrivning av investeringsprocessen gjorts nedan. De iakttagelser som framkommit till följd av intervjuer och dokumentstudier redogörs under den rubrik som ansetts mest lämplig.

Beslutsprocessen är klargjord och ändamålsenlig.

Processbeskrivning för investeringsprojekt och investeringsbudget är dokumenterad och det finns tydliga riktlinjer per beslutsnivå.

Det finns flera olika styrdokument som indirekt eller direkt relaterar till hur kommunen ska hantera sina investeringar.

Herrljunga kommun har framför allt ett styrdokument som *direkt* relaterar till investeringsprocessen. Det är ett flödesschema tillsammans med beskrivning som ska visualisera och tydliggöra investeringsprocessen från det att ett behov identifieras till dess investeringen är slutrapporterad (se bilaga 1).

”Processbeskrivning av investeringsprojekt som rör lokalförändring” som dokumentet kallas är en bilaga till de verksamhets- och ekonomiska styrprinciperna (detta dokument refereras fortsättningsvis till som ”processbeskrivningen”). Här tydliggörs förutom flödesschemat hur investeringar ska definieras i förhållande till drift samt några närmare skrivningar kring beslutsprocessen och ansvarsfördelning.

Det finns förutom i den mall för investeringsbegäran (där förvaltningarna beskriver investeringsbehov inför kommande budgetprocess) samt projektdirektiv inga ytterligare tydliga riktlinjer, mallar, kriterier eller rutiner för andra steg och beslutsnivåer som är direkt kopplade till investeringsprocessen än det som är beskrivet i processbeskrivningen.

Vidare så finns det flera olika styrdokument som ska *beaktas* vid investeringar.

Framförallt har kommunen *finansiella mål* gällande självförsörjningsgrad och soliditet vilka är direkt relaterade till investeringstakten. I kommunens styrprinciper beskrivs att investeringsobjekt under 75 prisbasbelopp ska hanteras inom nämndens investeringsram men att objekt överstigande 75 prisbasbelopp ska beslutas av fullmäktige.

Även om ett sådant investeringsprojekt har godkänts av fullmäktige så behövs enligt intervjuer också ett så kallat *startbeslu*t för att bygget ska få sätta igång. Enligt styrprinciperna så beslutas även det av fullmäktige när det gäller objekt över 75 prisbasbelopp. Dock står det i delegationsordningen att tekniska nämnden har delegation på att sätta igång investeringsprojekt.

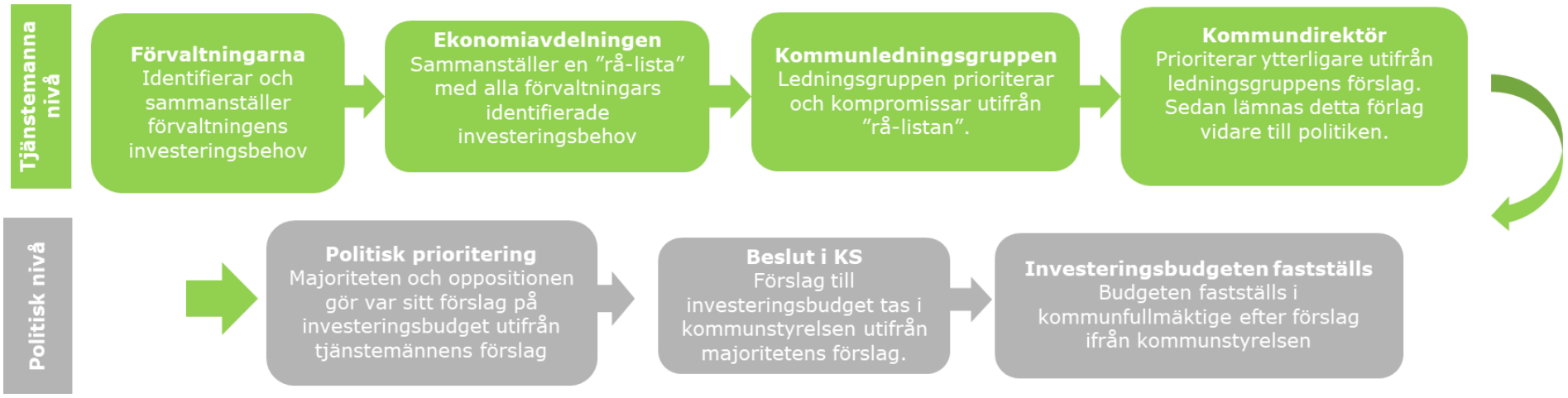
Herrljunga har även en antagen *lokalresursplan*. I intervjuer så beskrivs lokalresursplanens tyngd och roll på olika sätt från tjänstemän och förtroendevalda. Ifrån tjänstemannaorganisationen beskrivs den som ett opolitiskt, faktabaserat dokument som objektivt ska beskriva kommunens nutida och framtida behov gällande lokaler.

Den ska således vara den utgångspunkt som ska ligga till grund för kommande investeringar. I intervju med tekniska nämndens ordförande beskrivs istället lokalresursplanen som oförankrad på politisk nivå då planen kommunicerar politiska strategiska val som inte upplevs objektiva. Det beskrivs av en politiker som om att tjänstemän har styrt över sina befogenheter genom lokalresursplanen. Planen ska revideras och en fullmäktigeberedning har tillsatts.

Vidare beskrivs i kommunstyrelsens relgelemente att beslut om ombyggnation respektive tillbyggnader för verksamhetslokaler vilka fordrar investeringsinsats ska ske i enlighet med av kommunfullmäktige fastställd investeringsbudget och policy för verksamhets- och ekonomistyrning.

I de ekonomiska styrprinciperna beskrivs också planerings- och budgetprocessen övergripande. Hur investeringsbudgeten bereds och prioriteringar görs tydliggörs dock inte i detalj men utifrån intervjuer är vår tolkning att det går till på följande vis:

Hur investeringsbudgeten arbetas fram och beslutas:

Investeringsbudgeten 2019-2021

Som en del av granskningen har budgetprocessen för 2019-2021 analyserats för att få en översiktlig uppfattning om hur och var prioritering av investeringar görs i praktiken.

Vi har jämfört sex olika förslag av budgeten från förvaltningarnas sammanlagda investeringsbegäran fram till beslut i fullmäktige:

Vi noterar att en stor förändring i budgetens omfattning sker mellan sammanställningen och kommunledningens förslag då det förefaller som om mycket lagts till från förvaltningarnas ursprungliga rapporterade investeringsbehov. Vi noterar också att kommundirektörens förslag i större omfattning än övriga förslag omfördelar kostnader så att de skjuts längre fram.

Vidare så skiljer sig den politiska budgeten inte så mycket från tjänstemännens förslag sett till totalen, dock är kostnaderna omfördelade så att en högre andel budgeteras för 2019-2020.

Investeringsbudget i tusentals kronor	2019	2020	2021	Utanför planperiod	Totalt
Sammanställning av förvaltningarnas investeringsbehov/äskanden (ekonomienheten)	68 916	113 450	39 600		**221 966**
Kommunledningsgruppens förslag	101 271	130 275	41 925		**273 471**
Kommundirektörens förslag	85 571	104 675	80 125	31 000	**301 371**
Oppositionens förslag	95 171	110 825	101 975	66 750	**374 721**
Alliansens förslag samt förslag från kommunstyrelsen	100 771	117 675	84 125		**302 571**
Fastställd investeringsbudget i kommunfullmäktige	**100 771**	**117 675**	**84 125**		**302 571**

Roll- och ansvarsfördelning är fastställd och tydlig.

I reglementen och delegationsordningar tydligörs följande ansvarfördelning som är relevant för investeringsprocessen:

Kommunstyrelsen:

- Utöva en tydlig uppsiktsplikt med ansvar för att fastställd vision, mål och riktlinjer följs.
- Ansvara för översiktlig planering av verksamhetslokalsförsörjning.

Tekniska nämnden:

- Har att i samverkan med övriga nämnder ansvar för att samordna den fysiska samhällsplaneringen.
- Ansvarar för kommunala fastigheter och kommunala verksamhetslokaler med effektivt lokaluttnyttande
- Ansvarar för verksamhetslokaler utifrån ägarperspektivet
- Igångsättning av investeringsprojekt

Övriga nämnder:

- Ansvarar för att i samverkan med övriga nämnder medverka i den fysiska samhällsplaneringen.
- Ansvarar för planering av verksamhetslokaler för verksamheter för vilken nämnden är ansvarig.

Kommundirektör:

- Ytterst ansvarig för beredning av samtliga ärenden till kommunstyrelsens presidium och kommunstyrelsens ordförande.

Förvaltningschef:

- Beslut om mindre lokalförändringar/justeringar för verksamhetslokaler, inte underhåll, inom egen budgetram drift, upp till 10 prisbasbelopp (efter samråd med nämnd och samrådet ska dokumenteras)

Teknisk chef:

- Löpande anvisningar gällande byggnadsarbete.
- Besiktningar och efterarbetens samt godkännande av utförda arbeten
- Beställarombud vid entreprenader och konsultuppdrag

Nämnderna har ansvar för sina verksamhetslokaler och har som vi uppfattar det också därmed ansvar för att identififera och driva investeringsprojektet i planeringsfasen. Tjänstepersoner från tekniska förvaltningen beskriver dock att nämnderna och verksamheterna ofta tror att att tekniska förvaltningen har ett större ansvar för planeringsfasen av investeringsprocessen, det ser dock olika ut från nämnd till nämnd.

Styrprinciperna beskriver inte närmare vem som har ansvar i olika faser av beredningen av investeringsbudgeten. Här beskrivs också att för investeringobjekt understigande 75 prisbasbelopp beslutar fullmäktige om en årlig investeringsram. Inom erhållna investeringsramar får styrelse/nämnd disponera anslagen. Detta ska regleras i nämndens delegationsordning. Vi noterar att samtliga nämnder dock inte reglerat ansvaret i sina delegationsordningar.

I intervjuerna framkommer att det är oklarheter gällande mandat framförallt mellan politiker och tjänstemän. Exempelvis är det inte klart vem som har mandat att identifiera investeringsbehov och ta beslut om att äska pengar. I vissa fall så tas ett nämndsbeslut om investeringar men främst förefaller förvaltningarna utan nämndsbeslut identifiera och beskriva investeringsbehov som underlag till investeringsbudgeten. Förvaltningarnas investeringsbehov ska beskrivas i en mall (investeringsbegäran) som skickas ut inför budgetprocessen och som i de allra flesta fall hanteras på tjänstemannanivå. Dessa sammanställs sedan oredigerat av ekonomienheten.

Intervjuade politiker från kommunstyrelsen beskriver att de vill prioritera utifrån den oredigerade listan av förvaltningarnas investeringsbehov, medan intervjuade tjänstemän beskriver att kommunledningsgruppen och kommundirektör bereder investeringsbudgeten, dvs prioriterar och omfördelar innan politikerna tar vid.

Det stöd som finns för startbeslut, alltså den beslutsprocess som måste till för att starta ett investeringsprocess, återfinns enbart i tekniska nämndens delegationsordning.

Bedömning

För investeringsprocessen så är det processbeskrivningen som är den riktade styrning som finns för hur ett investeringsprojekt ska initieras, planeras, utföras och uppföljas.

Vår uppfattning är att detta dokument är för svepande och otydligt för att ge ändamålsenlig vägledning för hur investeringsprocessen **ska** genomföras. Processbeskrivningen beskriver framförallt hur processen *kan* gå till. Processbeskrivningen och styrprinciperna är inte heller fullt ut överrensstämmande med varandra och med delegationsordningarna. Exempelvis står i styrpriciperna att kommunfullmäktige ska godkänna

igångsättningen av projekt (startbeslut), samtidigt som det i tekniska nämndens delegationsordning står att tekniska nämnden har delegation på igångsättning av investeringsprojekt.

Det framgår inte av processbeskrivningen eller andra styrdokument hur de olika stegen i investeringsprocessen ska genomföras, vilka beslut som ska tas och av vem. Det finns i dagsläget inte riktlinjer för varje beslutsnivå.

Den formaliserade mall som finns är investeringsbegäran där förvaltningarna beskriver investeringsbehov som underlag för budgetprocessen. Detta dokument tydliggör dock inte vem det riktar sig till och ska beslutas av.

I processbeskrivningen står att ”*vissa projekt kräver politiska beslut*” och att projekt som av principiell vikt eller kräver investeringsmedel ska beslutas om av nämnd eller styrelse, ändå hanteras investeringsbegäran i praktiken i många fall av förvaltningen utan att förankras i nämndsbeslut.

Begreppet startbeslut förekommer inte i något reglemente eller delegationsordning. Mandat att sätta igång investeringsprojekt återfinns endast i tekniska nämndens delegationsordning. Det framstår som otydligt vad beslutsprocessen med startbeslut grundar sig i och har för funktion.

Otydlighet präglar även processen för framtagande av investeringsbudget. Det är utifrån styrprinciperna oklart hur processen ska genomföras i praktiken och vilket mandat tjänstepersoner har att prioritera och omfördela i förhållande till politikerna.

I styrprinciperna står att tjänstepersoner *”arbetar fram och presenterar förslag”* till investeringsbudget. Vi tolkar den skrivningen som att tjänstepersoner har mandat att genomföra någon bearbetning av den oredigerade sammanställningen av förvaltningarnas investeringsbehov dvs prioritera, stryka och lägga till. Det framkommer inte tydligt i kommundirektörens instruktion vilket mandat hen har i budgetprocessen, utan enbart att kommundirektören är ytterst ansvarig att bereda ärenden. I granskningen av investeringsbudgeten för 2019-2021 så är vår första iakttagelse att budgeten skiljer sig relativt mycket mellan ”stegen”, särskilt på tjänstemannanivå, vilket innebär att tjänstemän ändrar i budgeten i stor omfattning innan politikerna tar vid.

Vidare ser vi att den av kommunfullmäktige antagna budgeten har ett avsevärt högre investeringbelopp för 2019 än kommundirektörens förslag, vilket visar på att politikerna beslutar om högre investeringstakt i närtid än förvaltningen rekommenderar.

Sammanfattningsvis så är den styrning som finns gällande investeringsprocesserna inte ändamålenlig då det är svårt att utläsa vilka beslut som krävs, och vem som ska fatta dessa beslut.

Beslut fattas på rätt beslutsnivå och med tillräckliga beslutsunderlag/investeringskalkyler.

I dagsläget finns inte fastställda tydliga kriterier för vilken information som måste redovisas gällande investeringsprojekten innan beslut. När investeringsprojekt initialt läggs in till investeringsbudgeten gör det genom mallen för investeringsbegäran (Se bilaga 3). Där krävs en redovisning av investeringsavgift samt hur investeringen påverkar driftskostnaderna. Det tydliggörs dock inte närmare hur dessa ska beräknas, exempelvis utifrån schablon per kvadratmeter eller faktiska kostnader. Det står inte hur omfattande det ska göras och vilka underlag som ska ligga till grund för beskrivningen.

I intervjuer framkommer att investeringsbegäran ofta baseras på schabloner. Det identifierade investeringsbehov som rapporteras i investeringsbegäran är inte alltid grundad i en behovsanalys utan kan också fungera som en ”önskelista” från verksamheterna.

Vidare i processen när investeringsprojektet ska planeras görs vanligtvis en förstudie och sedan ett projektdirektiv. Det finns inga kriterier för vad som bör ingå och vilken *ekonomisk information* som krävs för förstudien och projektdirektiven, dvs hur kostnaden ska räknas fram och på vilken nivå för att anses vara tillräckligt underbyggda för beslut. För projektdirektivet finns en mall som ska fyllas i men förstudie ser olika ut beroende på nämnd. Nämnden är fri att utforma direktiven för förstudie men kan få hjälp ifrån tekniska förvaltningen om man vill ha det. I intervju beskriver tekniska nämndens ordförande att han inför årets budget strukit investeringar för över 100 mnkr då investeringsbesluten inte uppfattades tillräckligt förankrade och underbyggda. I andra intervjuer framkommer bilden att den tekniske nämndens ordförande inte strukit investeringer i sin roll som ordförande utan som en del av den politiska majoriteten vilken samlat genomdrev stora förändringar i investeringsbudgeten.

Bedömning

Eftersom processbeskrivningen saknar tydlig information om vilka beslut som ska tas och på vilken nivå är det svårt att uttala sig om beslut tas på rätt nivå. Vår uppfattning är dock att verksamhetsnämndens investeringsbehov i form av investeringsbegäran bör vara förankrad i ett nämndsbeslut för att förhindra att det blir en ”önskelista” ifrån verksamheterna. Den aspekt som sticker ut är att det bör förtydligas när det krävs ett politiskt beslut och inte under investeringsprocessen.

Ifrån intervjuer och dokumentation framkommer att det inte finns förutbestämda kriterier och gemensamma grundläggande krav på underlag för att fatta beslut om investeringar. Vår tolkning är att det är upp till nämnden själv att bestämma vilket underlag som ska tas fram och avgöra om det är tillräckligt. Vi ställer oss frågande till om nämnderna inbördes har denna kompetens. I nästa steg blir det godtyckligt att prioritera och jämföra investeringar som har olika kvalité på underlaget och eventuellt beräknar kostnader på olika sätt.

Den information som framkommit i intervjuer tillsammans med granskade stickprov (se rapportens sista kapitel) indikerar att investeringsprojekt planeras och sätts igång med mycket knapphändig ekonomisk information som inte är beräknad utifrån faktiska kostnader för det specifika objektet utan ifrån översiktliga schabloner eller referensprojekt. Vår uppfattning att detta kan medföra svårigheter i att budgetera för projekt. Risken ökar också att man får information sent vilket leder till att investeringen blir dyrare än vad som var tänkt.

Sammanfattningsvis är vår uppfattning att beslut om investeringar i dagsläget tas utifrån otillräckliga beslutsunderlag.

Kriterier för prioritering av investeringar finns, framtagna och investeringar som ska prioriteras och som utgår från politiska mål/beslut är tydliggjorda.

Lokalresursplanen ska fungera som ett underlag för att samordna och planera investeringarna för perioden 2018-2027. I stickprovsgranskningen av processen med investeringsbudgeten 2019-2021 refereras i vissa fall poster till lokalresursplanen men det framgår inte i exempelvis processbeskrivningen eller styrprinciperna *hur* lokalresursplanen ska användas och *vilken tyngd* den ska tillskrivas vid prioritering. I processbeskrivningen tydliggörs inte hur investeringar ska prioriteras och i på vilka nivå det ska göras.

I intervjuer med tjänstepersoner framkommer att prioritering av investeringsprojekt ibland upplevs som godtyckligt då det verkar som att politiker tillämpar en ”ge-och-ta princip”. Det uppfattas som oförutsägbart när politiker inte tar hänsyn till lokalresursplanen utan prioriterar på annat sätt.

De intervjuade politikerna från kommunstyrelsen beskriver att det finns bra faktabaserat underlag men att hur man prioriterar är ett politiskt ställningstagande. Lokalresursplanen beskriver behovet men hur det ska tillgodoses är istället ett politiskt beslut. Vidare beskrivs i intervjuer med både tjänstepersoner och politiker att politiker har svårt att prioritera bort investeringar då trycket är hårt från medborgarna.

Bedömning

Tjänstepersoner och politiker förefaller ha olika syn på hur objektiv prioriteringen av investeringar bör vara.

Vi kan konstatera att prioritering görs både av tjänstepersoner och politiker men det är inte transparent hur dessa prioriteringar görs och utifrån vilket underlag. Utan tydliga kriterier för prioritering av investeringar riskerar det bli otydligt för medborgarna vad som ligger till grund för besluten. Vår tolkning är att kommunens politiker avstår från att prioritera i investeringsbudgeten och istället reglerar investeringstakten genom att skjuta projekt på framtiden. Vi noterar att många omfördelningsbeslut görs av investeringsbudgeten vilket indikerar att budgeten som styrinstrument inte fungerar fullt ut. De belopp som avsätts i investeringsbudgeten är ofta enbart liten del av vad som faktiskt behövs och budgeteringen är generellt inte synkroniserad med genomförandeprocessen.

Avslutningsvis så är det viktigt att beslut om investeringar är välgrundande och att det är tydligt för medborgarna hur de prioriterats. När, som i kommunens fall, över 100 mnkr av tidigare beslutade investeringar helt plötsligt tas bort är det rimligt att anta att det upplevs otydligt och oförutsägbart för medborgarna. Detta äventyrar i längden legitimiteten och förtroendet för kommunens arbete och för de beslut som fattas.

Sammanfattningsvis saknas transparenta och tydliga kriterier för prioriteringen av investeringar.

Genomförandeprocess av beslutade investeringar är klargjord och ändamålsenlig.

Processbeskrivningar och riktlinjer på övergripande och per ansvarsnivå finns.

För varje investeringsprojekt fastställs ett projektdirektiv där effektmål, projektmål, politiska beslut, ansvar, befogenheter och ekonomiska förutsättningar ska tydliggöras.

I intervjuer framkommer att genomförandeprocessen inte harmonierar med investeringsbudgeten. Beloppen är låsta på vissa år och projektet har inte tillgång till pengarna inan dess vilket medför många omfördelningsbeslut och att processer måste planeras om. Det blir administrativt tungrott.

Vidare beskriver tjänstepersoner att aspekten med startbeslut tar mycket tid och administrativt arbete. Startbeslut är ett beslut från teknisk nämnd eller kommunfullmäktige som medför att projektet får rätt att starta och ta sina redan budgeterade resurser i anspråk. Eftersom startbesluten följer den ordinarie ärendegången kan det ta lång tid att få ett beslut. Tjänstepersoner har också varit med om att en beslutad investering inte blivit beviljad eller enbart delvis beviljad startbesked. De flesta intervjuade politiker har bilden att startbesked aldrig nekas.

En del av de intervjuade politikerna beskriver att de inte till fullo vet vad startbeskeden ska fylla för funktion, men att det troligtvis är för att politikerna ska kunna följa vilka investeringar som i nuläget är i genomförandefasen. Från intervjuer framkommer också information som indikerar att startbeskeden kan användas som en ”investerings-broms”, dvs istället för att prioritera bland investeringar i första läget kan startbeslut användas för att reglera investeringstakten.

Vi noterar att större investeringsprojekt tenderar att delas upp i olika delprojekt i projektering och etapper. Utifrån stickprov och dokumentation så finns fler liknande beslut på samma investeringsobjekt fast för olika delprojekt, såsom startbeslut, projektdirektiv, omfördelningsbeslut mm.

Roll- och ansvarsfördelning är fastställd.

En projektstruktur tillämpas i praktiken vid genomförandefasen, den refereras till i processbeskrivningen men beskrivs inte närmare där. Nedan finns en översikt:

Ytterligare formaliserade generella ansvarsbeskrivningar för varje part i projektstrukturen finns inte i dagsläget men utifrån intervjuer förefaller tekniska förvaltningen som projektledare informellt kommunicera ansvar och roller. Teknisk chef har delegation på löpande anvisningar i byggprojekt samt hantera besiktigande.

Bedömning

Vår uppfattning är att genomförandefasen av investeringsprocessen i praktiken är tydligare strukturerad och ansvarsfördelad än initierings- och planeringsfasen. Även om projektstruktur för genomförandefasen inte är formaliserad och beslutad tyder information från intervjuer och granskning av

stickprov på att den är informellt förankrad och fungerar tillfredställande. Det är tekniska förvaltningen i egenskap av projektledare som sätter upp projektstrukturen och ser till att den följs. Då projektstrukturen inte är konkretiserad för varje ansvarsnivå finns dock en risk att projektstrukturen blir personbunden samt att utgångspunkten för utvärdering och ansvarsutkrävande blir otydlig.

Utifrån den information som framkommit så framstår syftet med startbeslut oklart och som följd även ändamålsenligheten med att tillämpa och genomföra processen. Då investeringsobjektet är beslutat och medel därmed ska finnas tillgängliga redan så innebär startbesluten i praktiken att investeringsprojekt beslutas två gånger. Om investeringsbudgeten är välgrundad och harmonierad med investeringsprocessen så är vår uppfattning att startbesked bör vara en överflödig process. Kommunstyrelsen och kommunfullmäktige skulle kunna få information om investeringsläget utan att det sker genom beslut.

Hur investeringsprocessen harmonierar med budgetprocessen kommer beskrivas närmare i avsnittet *”Genomförande av investeringar sker i enlighet med urspringligt beslut/investeringsplan.”*

I dagsläget framstår det som oklart om ett investeringsobjekt ska ses som ett sammanhållet projekt eller om olika delar av processen såsom projektering och etapper är separata delprojekt. Utifrån de stickprov som granskas så verkar projektering och varje etapp behandlas som ett separat projekt och ärende. Då det inte framgår från styrdokument är vår uppfattning att det är svårt att följa ett investeringsprojekt som helhet då det finns flera initieringsbeslut, startbeslut och projekteringsdirektiv för samma investeringobjekt. Vår uppfattning är att detta bör förtydligas.

I planeringsfasen beskrevs att beställande nämnd var ansvarig att driva projektet. I genomförandefasen och uppföljningsfasen framstår detta dock som mer otydligt då budgeten för det aktuella projektet oftast ligger på tekniska nämnden.

Sammanfattningsvis så finns inte processbeskrivningar på varje beslutsnivå i genomförandefasen, dock fungerar det i praktiken på ett ändamålsenligt sätt.

Uppföljningsprocessen är klargjord och ändamålsenlig.

Uppföljning och utvärdering av pågående och genomförda investeringar är tillfredställande.

På projektnivå så används ett IT-stöd i form av ett projekthotell för att följa upp och fungera som kommunikativ plattform med parter i projektstrukturen. Ekonomin följs upp i ekonomiprogrammet RainDance. Detta upplevs dock som något opålitligt då fakturor släpar efter och inte syns i realtid, därför har projektledaren också en skuggsammanställning i Excel där alla kostnader bokförs direkt. Ifrån intervjuer framkommer att den operativa uppföljningen av investeringsprojekt föjs upp mycket noggrant och att det finns bra rutiner.

Gällande återrapporting av investeringar till politiken så ser det olika ut. I processbeskrivningen står det att projekt ska rapporteras till nämnd när det är avslutat. Det tydliggörs inte om det är till beställande nämnd eller om det är till tekniska nämnden som är genomförande och oftast innehar budgeten. Uppföljningen kan ske på olika sätt men ska belysas utifrån ekonomi och måluppfyllelse. För större projekt ska delrapportering ske för tidsplan, ekonomi och måluppfyllelse. I styrprinciperna står att prognos för helår för investeringarna ska redovisas månatligt till kommunstyrelsen.

Av intervjuer framkommer att tekniska nämnden får rapportering månadsvis som en stående punkt på deras sammanträden.

Tjänstepersoner beskriver att kommunstyrelsen får uppföljningar som en del av månadsrapporten, dock inte på enskilda investeringsprojekt utan per nämnd. I intervjuer nämner politiker att det inte rapporterats tillräckligt och att de önskar mer uppföljning på investeringar. Det har därför varit svårt att ha uppsikt över investeringarna.

I intervju med tekniska förvaltningen framkommer att beställande nämnd brukar kalla 2-3 gånger per projekt för att få uppföljning. Men generellt så tänker nämnder att ”om de inte hör något så är det bra”.

Vid avvikelser så säger styrprinciperna att nämnden ska anmäla till fullmäktige om projektanslag kommer att bli otillräckligt eller att betydande tidsmässiga förskjutningar i projektets genomförande befaras. Anmälan ska åtföljas av redovisning av de omständigheter som finns samt innehålla förslag till åtgärder. I intervjuer framkommer en samstämmig bild att investeringsprojekt sällan drar över budget.

Bedömning

Den dagliga operativa uppföljningen av investeringprojekt bedöms fungera ändamålsenligt, även om IT-stöd inte förefaller fungera optimalt.

Processbeskrivningen beskriver framförallt hur återrapporteringen till nämnd *kan* se ut och tydliggör inte till vilken nämnd, vad som faktiskt krävs, hur rapporteringen ska ske och vilka intervaller som är lämpliga. Vår uppfattning är att detta bör förtydligas. Vi noterar att i mallen för projektdirektiv så ingår inte återrapportering som ett område. Eftersom projektdirektivet ska reglera projektet förefaller det som rimligt att återrapporteringen konkretiseras där.

Uppföljningen till kommunstyrelsen är enligt styrprinciperna månatligt enbart för att presentera helårprognos. Någon uppföljning på enskilda investeringsprojekt görs inte förutom om det avviker. Kommunstyrelsen bör tillse att man får tillräckligt med information för att kunna utföra sitt tillsynsuppdrag.

I planeringsfasen beskrevs att beställande nämnd var ansvarig att driva projektet. I genomförandefasen och vid uppföljning framstår detta dock som mer otydligt då budgeten för det aktuella projektet oftast ligger på tekniska nämnden. Det är oklart till vilken nämnd uppföljningen ska riktas och även vilken nämnd som är ansvarig för att signalera till kommunfullmäktige om investeringsprojektet avviker på något sätt.

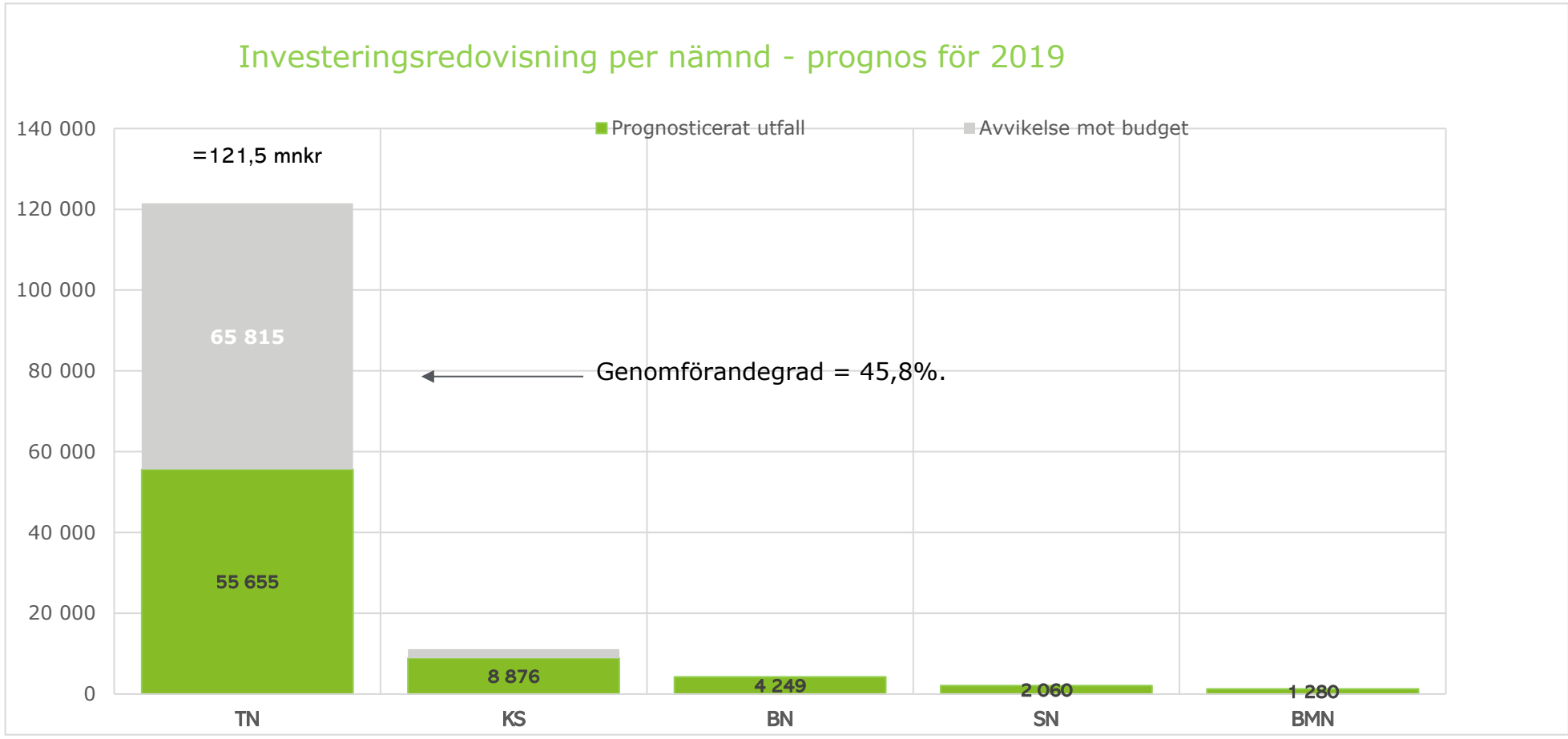
Vår uppfattning är att den politiska uppföljningen av investeringsprojekt inte är ändamålsenligt klargjord.

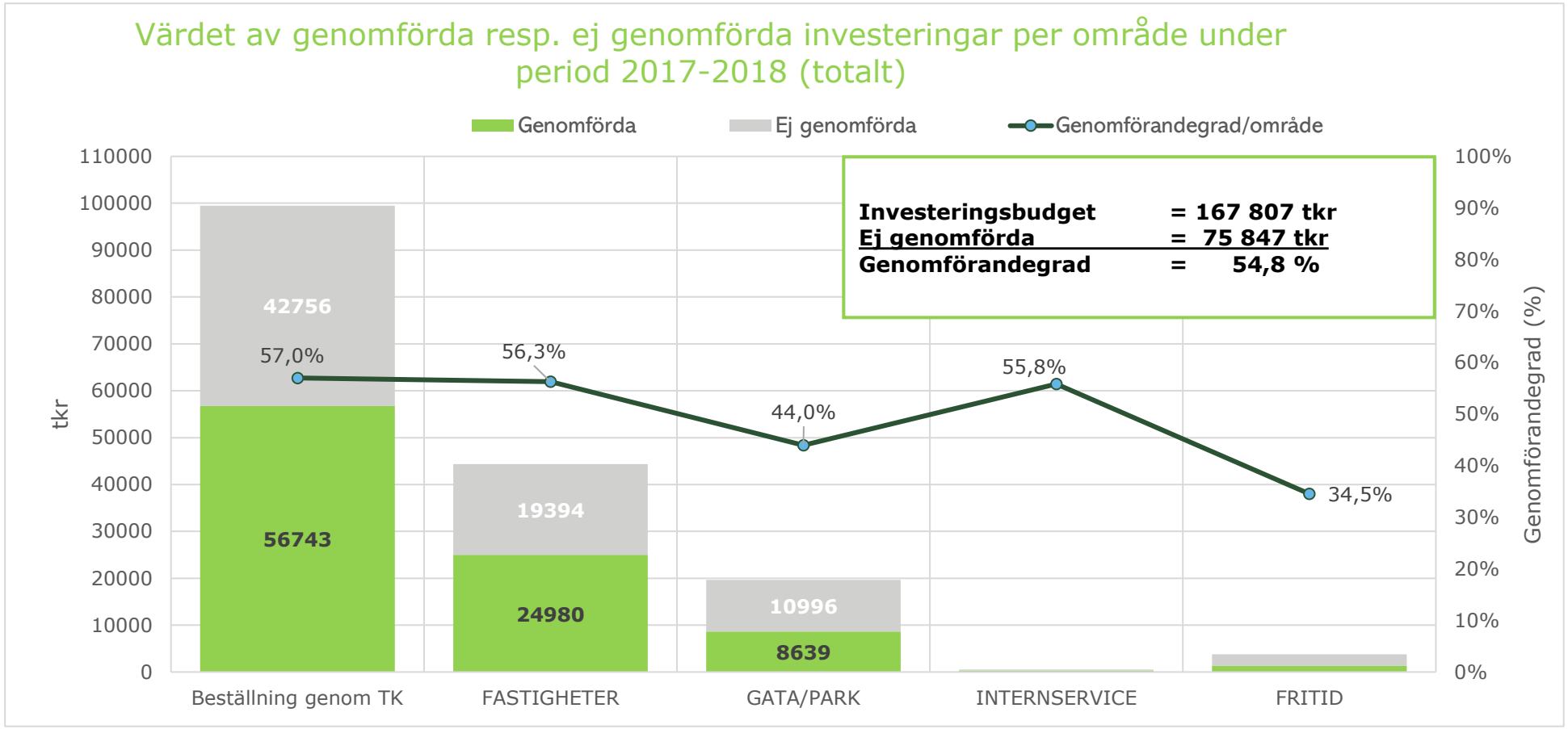
Genomförande av investeringar sker i enlighet med ursprungligt beslut/investeringsplan.

Av delårsrapporten 2019-08-31 framgpr att årsbudgeten inklusive ombudgeteringar för investeringarna uppgår till 140,2 mnkr och prognosen för 2019 pekar på att utfallet hamnar på 62,1 mnkr, resten överförs till nästa år. Det innebär en genomförandegrad på 44 % och medför att beslutade investeringar om 78 mnkr inte kommer att genomföras. Många investeringsprojekt är uppstartade men redovisar fortfarande låga investeringsutgifter. På nästkommande sidor visas grafer på prognoserad (uppskattad) genomförandegraden i förhållande till nämnd och områden.

Flera olika förklaringar till den låga genomförandegraden framkommer i intervjuer. Tjänstemän från kommunledningen beskriver att medel finns till investeringar med att tekniska förvaltningen inte varit dimensionerade till att mäkta med att genomföra i samma takt. Konsekvensen blir att projekt skjuts fram och att tekniska nämnden i praktiken kan välja att prioritera bland investeringarna. Det är inte nödvändigtvis så att tekniska nämndens prioritering ligger i linje med de övriga nämndernas prioritering. En annan förklaring är att andra omständigheter såsom logistik, väder och tillgänglighet till andra lokaler påverkat och försenat byggnation. Politikerna beskriver dock att den låga genomförandegraden inte har med tekniska förvaltningens leveranskapacitet utan att man har beviljat för mycket investeringar som det inte finns ekonomiska förutsättningar att genomföra.

I intervjuer beskrivs att kommunstyrelsen inte agerat och krävt åtgärder till följd av den låga genomförandegraden utan accepterat tekniska nämndens förklaringar.

Investeringsredovisning per nämnd - prognos för 2019
Prognosticerat utfall
Avvikelse mot budget
140 000
120 000
100 000
80 000
60 000
40 000
20 000
0
=121,5 mnkr
65 815
55 655
Genomförandegrad = 45,8%.
8 876
4 249
2 060
1 280
TN
KS
BN
SN
BMN

Ytterligare en aspekt på genomförande är huruvida investeringsprocessen harmonierar med investeringsbudgeten, dvs hur träffsäker investeringsbudgeten är.

Nedan beskrivs en sammanställning av hur de 5 största investeringsprojekten har förhållt sig till budget mellan 2015-2018. Se Bilaga 5.

Sammanställning 5 större investerings-projekt (2015-2018)	År	Initial budget	Tilläggsbudget/ ombudgetering	Total budget	Faktisk utfall	Avvikelse mot investeringsbudget Tkr	Avvikelse mot investeringsbudget %	Självfinansierings-grad	Soliditet
	2015	2800	4000	6800	157	-6643	-98%	109%	74%
	2016	30510	-4000	26510	9347	-17163	-65%	106%	70%
	2017	15000	350	15350	25108	9758	64%	91%	72%
	2018	36100	1025	37125	27210	-9915	-27%	29%	70%
	S:a	**84410**	**1375**	**85785**	**61822**	**-23963**	**-28%**		

Investeringstakten påverkar direkt två av de finansiella målen, soliditet och självfinansieringsgrad. Grafen visar att soliditeten prognosticeras till att nära halveras för 2019 jämfört med 2018. Vi noterar att målet för soliditeten också halverats inför 2019. Det är dock inte endast på grund av investeringar som soliditet minskat utan Herrljunga kommunen har valt att införa en ansvarsförbindelse för pensionsskuld i balansräkningen, så kallad fullfondsmodell, vilket påverkar soliditeten negativt 2019 och framåt.

Samtidigt så förbättras självfinansieringsgraden jämfört med förra året men utifrån den senaste femårsperioden uppnås målet inte, se bilaga 2. Utifrån detta drar vi slutsatsen att kommunen delvis hanterat sina investeringar utifrån beslutade finansiella mål men vi noterar att trenden på lång sikt är negativ för både självfinansieringsgraden och soliditeten.

Bedömning

Vi konstaterar att genomförandegraden är relativt låg i förhållande till beslutade investeringar. Det finns olika och på många sätt motstridiga förklaringar till varför genomförandegraden ser ut som den gör, vilket är intressant. Huvudförklaringarna är antingen begränsad kapacitet hos tekniska förvaltningen eller att det är ett sätt för politiker att reglera investeringstakten utan att behöva prioritera bort investeringar i ett initialt beslut. Vi kan inte bedöma vad som är korrekt men vi kan konstatera att genomförandetakten är mycket låg, enbart runt hälften av beslutade investeringar genomförs, och investeringsmedel omfördelas i hög utsträckning. Detta indikerar att styrningen av investeringar inte är fullt fungerande.

Eftersom investeringsbudgeten inte följs och inte harmonierar med investeringsprocessen förlorar den också i detta fall sin funktion som styrinstrument. I intervjuer beskrivs att den låga genomförandegraden har lett till att tekniska nämnden har varit den instans som i praktiken bestämt vad som ska prioriteras, vilket är problematiskt då tekniska nämnden inte har detta mandat.

Genomförandegraden har över tid varit låg utan att kommunstyrelsen har agerat. Vår uppfattning är att kommunstyrelsen har underlåtit sin uppsiktsplikt genom att inte agera när investeringar inte har genomförts som beslutat. Kommunen klarar ett av de två finansiella målen som är direkt relaterade till investeringstakten, det beror dock på att ambitionsnivån för soliditeten har sänkts avsevärt.

Den negativa trenden är viktig att beakta vid framtida investeringsbeslut då den indikerar att kommunen i dagsläget investerar mer än vad som över tid är förenligt med de finansiella målen.

Sammanfattningsvis har genomförandet av beslutade investeringar inte följt plan.

Hur fungerar investeringsprocessen i praktiken?

Stickprov för hur investeringsprocessen genomförs i praktiken gällande budget 2019-2021 samt två investeringsprojekt

Som en del av granskningen har vi analyserat två olika investeringsprojekt för att undersöka hur och om de har genomförts utifrån processbeskrivningen (Se bilaga 1).

Investeringsprojekten är socialnämndens ombyggnad av demenscentum Hagen samt barn- och utbildningsnämndens nybyggnation av Horsby förskola/skolas.

Bedömningen av projektens följsamhet med beslutad processbeskrivning görs utifrån det underlag som Deloitte fått till sig angående de två projekten. Vi har begärt att få all information om investeringsprojekten.

Hagens demenscentrum
Investeringsprojektet för att förverkliga demenscentrumet är fortfarande i planeringsfasen. Utifrån dokumentationen är det oklart om processen hittils har genomförts i enlighet med beslutad processbeskrivning. Följande avvikelser och frågetecken har identifierats:

- Kommunfullmäktige har inte gett tekniska förvaltningen i uppdrag att påbörja projektet, det gjorde socialnämnden.
- Startbesked söktes också från tekniska nämnden inte kommunfullmäktige, detta kan dock bero på att projekteringen inte har ansetts vara del av det faktiska projektet utan enbart planering.
- Vi noterar att inget av socialnämndens beslut har fastställt en kostnadsram för projektet.
- Inga faktiska beräkningar på kostnaderna har gjorts förutom utifrån schablon och referensprojekt. Dessa beräknas bli 80-100 mnkr eller 20 000 kr/kvm. Den budget som faktiskt finns avsatt är 10 mnkr, alltså runt en tiondel av estimerad kostnad. Socialnämndens direktiv och förstudien fokuserade framförallt på lagstiftning kring lokalerna och vad man ville ha för funktioner i lokalerna.
- Det finns både ett projektdirektiv och ett projekteringsdirektiv. Projekteringsdirektiv återfinns inte som ett steg i processbeskrivningen.
- Vi noterar också att det inte finns beskrivet vilken infomation som rapporterades kring projektet i investeringbegäran. Det är oklart vad de i nuläget budgeterade resurserna på 10 mnkr är baserade på för kalkyl och information.

Sammanfattningsvis konstaterar vi att den ekonomiska information och budget som hittills har presenterats för projektet är mycket vag och oprecis. Spannet för var totalkostnaden kan stanna på är 20 mnkr (80-100 mnkr). Detta rimmar illa med de medel som faktiskt finns avsatta (10 mnkr).

I bilaga 3 beskrivs processflödet för Hagens demenscentrum.

Nybyggnation av Horsby förskola/skolan (etapp 1)
Under många år har investeringsprojektet diskuteras då brist på förskoleplatser och klassrum hade hanteras med temporära lokaler.

Genom en utredning fastslogs att det skulle vara mer ekonomiskt fördelaktigt att bygga nytt än hyra moduler. Denna beräkning har dock inte delgivits oss. Projektet har delats upp i 4 etapper varav första etappen nu är färdig och överlämnad till verksamheten. Granskningen avser dokumentation relaterat till etapp 1. Följande avvikelser och iaktagelser har framkommit vid granskningen:

- Det är oklart från dokumentationen hur behovet initierats och analyserats då diskussioner har pågått under längre tid.
- När fullmäktige ger initierar processen med tilläggsanslag i april 2016 är det oklart vad de 33 mnkr som är avsatta avser.

- Förstudien för projektet som refereras till förefaller inte vara ett sammanhållet dokument utan verkar innefatta många olika utredningar, planer mm som föregått beslutet. Framförallt innehåller dokument som refereras till som förstudie visualiseringar och möten med verksamheterna. Inga ekonomiska beräkningar har återfunnits som en del av förstudien.
- Summan som hela projektet beräknas kosta, 140 mnkr, återkommer ständigt i dokumentationen men det framkommer inte var denna summa kommer ifrån och hur den har beräknats. Vad ingår i totalsumman respektive delsummorna?
- Det verkar finnas oklarhet vad som anses vara ett startbeslut och vem som kan ge det. Här har bildningsnämnden, KF och bygg- och miljönämnden (för bygglovet) alla gett startbesked. Enligt styrdokument är det enbart KF som beviljar det för stort projekt. Det blir otydligt när starbeskedet för bygglovet också refereras till som startbeslut.
- Enligt projektdirektiv skulle etapp 1 varit färdigt hösten 2018. Det överlämnades till verksamheten i juni 2019. Upphandlingsprocessen försenades med ungefär sex månader pga av överprövning.
- Enligt den ekonomiska sammanställningen har etapp 1 hållt sig inom de ekonomiska ramarna.
- Utifrån dokumentation förefaller projektstrukturen ha fungerat. Styrgruppsmöten, referensgruppsmöten och byggmöten har genomförts och dokumenterats.
- Under genomförandetiden finns ingen information som visar hur eller om projektet följts upp av beställande nämnd, utförande nämnd, kommunstyrelsen eller fullmäktige.
- Det finns ingen information som visar hur projektet utvärderats.

I bilaga 4 beskrivs processflödet för Nybyggnation av Horsby förskola/skolan (etapp 1).

Samnafattningsvis så har de båda investeringsprojekten varit svåra att följa då händelser investeringsprojekten inte gått att härleda till specifika beslut. Det är ofta långa processer som har haft olika skepnader och det är inte alltid lätt att se var processen börjat.

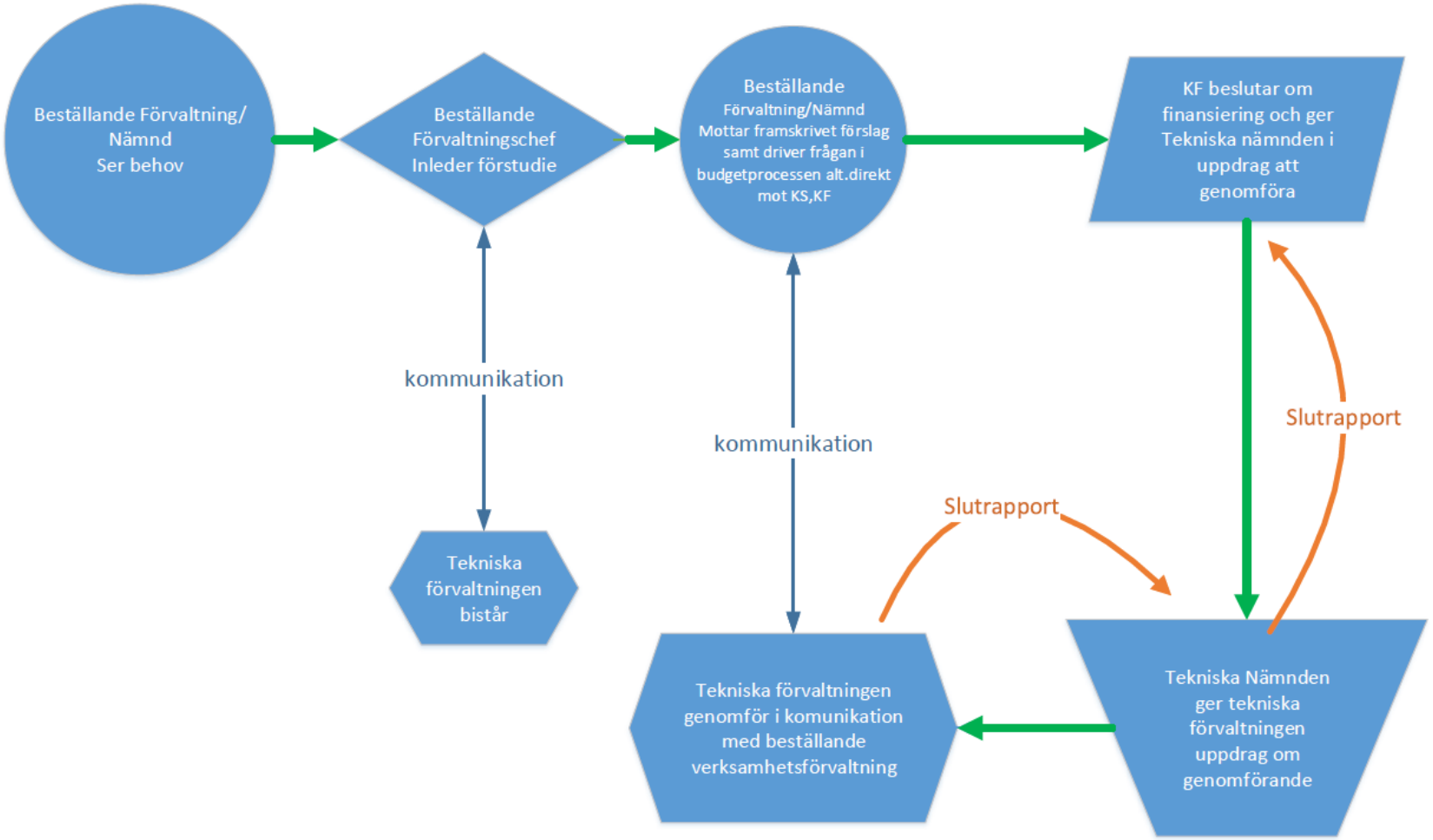
Då projekten delas upp på olika sätt i etapper och sedan vidare i olika faser så förekommer samma typ av beslut flera gånger i ett projekt.

Processbeskrivningen för investeringsprojekt är vag så det är svårt att avgöra huruvida de två granskade stickproven följt den men vår uppfattning är att de huvudsakligen inte har följt processbeskrivningen.

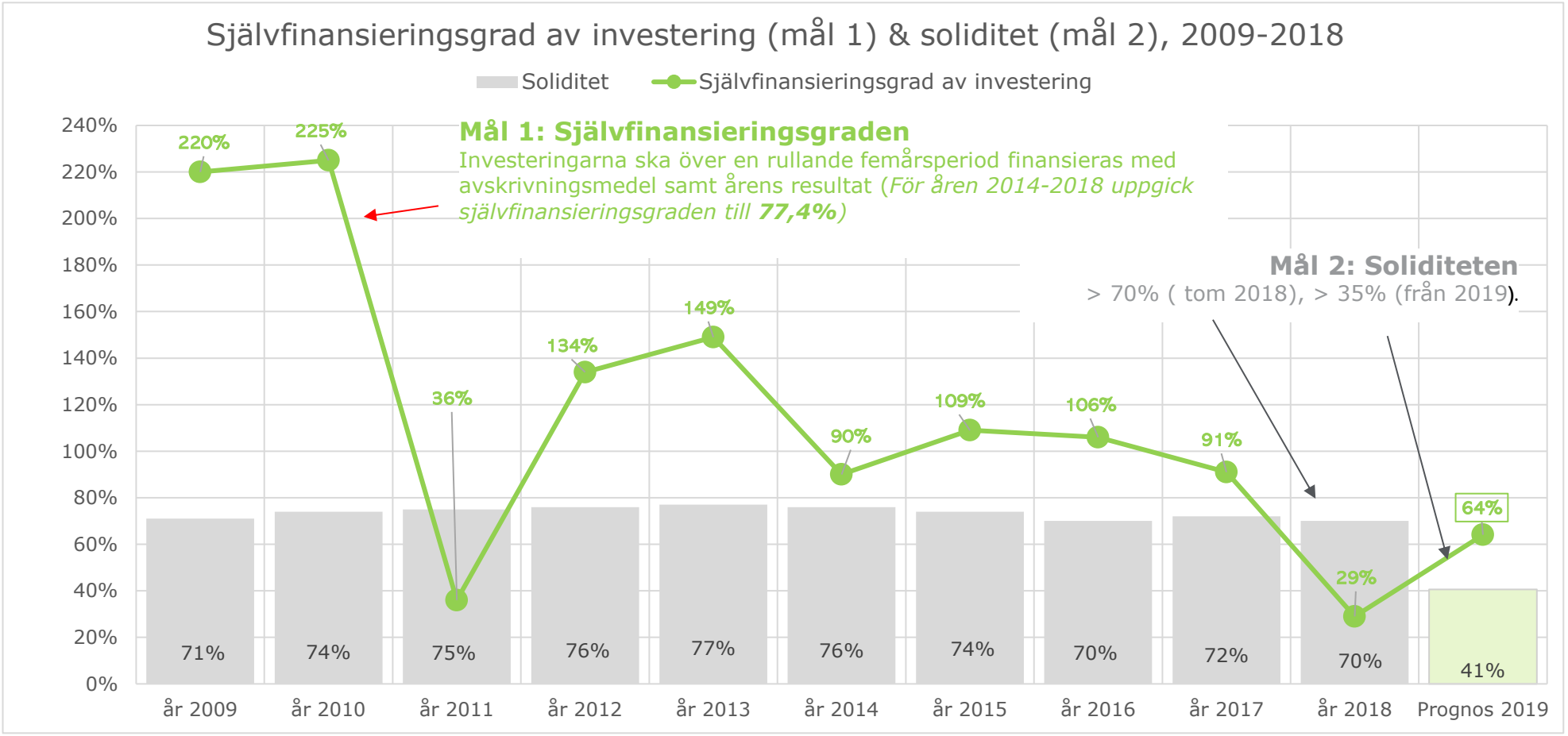
Flera olika nämnder har tagit beslut om startbeslut, exempelvis.

Bilagor

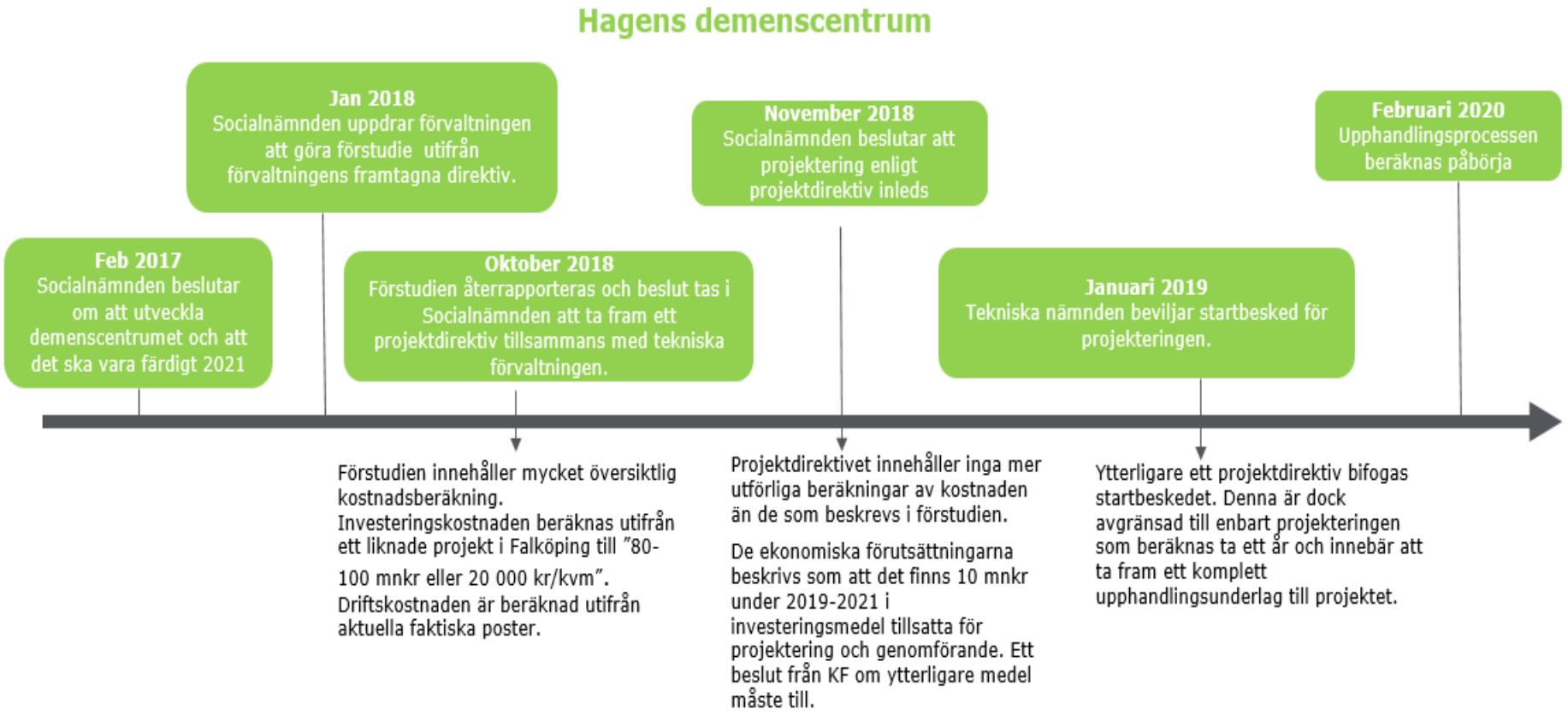
Bilaga 1 – Beslutat flödesschema för investeringsprocessen

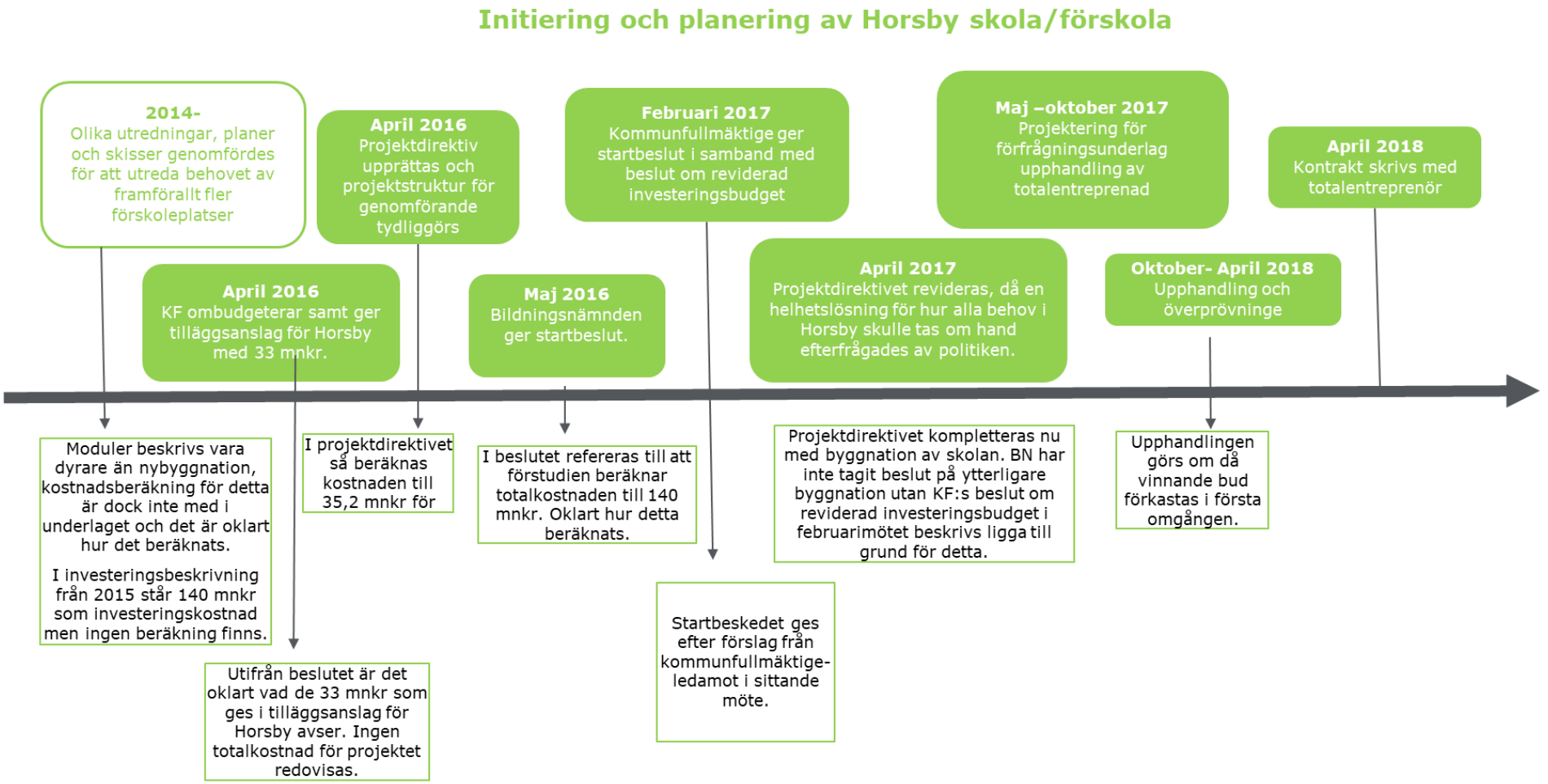
Bilaga 2: Självfinansieringsgrad av investering (mål 1) & soliditet

Bilaga 3: processflödet för Hagens demenscentrum visuellt

Bilaga 4: Processflödet för Nybyggnation av Horsby förskola/skolan (etapp 1)

Bilaga 5: Sammanställning 5 största investeringar, 2015-2018, tekniska nämnden

PROJEKT 1						Avvikelse mot investeringsbudget		Självfinansierings-	
	år	Initial budget	Tilläggsbudget	Total budget	Faktisk utfall	Tkr	%	grad	Soliditet
Horsby skola/förskola	2015	200	0	200	94	-106	-53%	109%	74%
	2016	2950		2950	402	-2548	-86%	106%	70%
	2017	13000	0	13000	2822	-10178	-78%	91%	72%
	2018	35100		35100	22469	-12631	-36%	29%	70%
	S:a	**51250**	**0**	**51250**	**25787**	**-25463**	**-50%**		

PROJEKT 2	år	Budget	Tillägg	Total budget	Utfall	Avvikele mot budget	Avvikele (%)	Självfinansiering	Soliditet
Tillbyggnad Mollaskola	2015	2600	4000	6600	63	-6537		109%	74%
	2016	13400		13400	8945	-4455	-33%	106%	70%
	2017	0		0	14097	14097	#DIV/0!	91%	72%
	2018	0		0	765	765	#DIV/0!	29%	70%
	S:a	**16000**	**4000**	**20000**	**23870**	**3870**	**19%**		

PROJEKT 3	ÅR	Budget	Tillägg	Total budget	Utfall	Avvikele mot budget	Avvikele (%)	Självfinansiering	Soliditet
Ombyggnad hemgården	2015								
	2016	2650		2650		-2650	-100%		
	2017	2000	0	2000	3028	1028	51%	91%	72%
	2018	0		0	67	67	#DIV/0!	29%	70%
	S:a	**4650**	**0**	**4650**	**3095**	**-1555**	**-33%**		

PROJEKT 4	ÅR	Budget	Tillägg	Total budget	Utfall	Avvikele mot budget	Avvikele (%)	Självfinansiering	Soliditet
Hagen - Etapp 4	2015								
	2016	11510	-4000	7510	0	-7510	-100%	106%	70%
	2017	0		0	4843	4843	#DIV/0!	91%	72%
	2018	0		0	1863	1863	#DIV/0!	29%	70%
	S:a	11510	-4000	7510	6706	-804	**-11%**		

PROJEKT 5	ÅR	Budget	Tillägg	Total budget	Utfall	Avvikele mot budget	Avvikele (%)	Självfinansiering	Soliditet
Förskolan LYCKAN	2015								
	2016								
	2017	0	350	350	318	-32	-9%	91%	72%
	2018	1000	1025	2025	2046	21	1%	29%	70%
	S:a	**1000**	**1375**	**2375**	**2364**	**-11**	**0%**		

Deloitte.

Deloitte refers to one or more of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, a UK private company limited by guarantee (“DTTL”), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as “Deloitte Global”) does not provide services to clients. Please see www.deloitte.com/about for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte provides audit, consulting, financial advisory, risk management, tax and related services to public and private clients spanning multiple industries. Deloitte serves four out of five Fortune Global 500® companies through a globally connected network of member firms in more than 150 countries bringing world-class capabilities, insights, and high-quality service to address clients’ most complex business challenges. To learn more about how Deloitte’s approximately 225,000 professionals make an impact that matters, please connect with us on LinkedIn or Twitter.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms, or their related entities (collectively, the “Deloitte network”) is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.

© 2019 Deloitte AB

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Linda Rudenwall

Tjänsteskrivelse
2019-12-30
DNR KS 252/2019 942

Budget och verksamhetsplan 2020 för Boråsregionen - Sjuhärads kommunalförbund

Sammanfattning

Direktionen för Boråsregionen - Sjuhärads kommunalförbund beslutade den 6 december 2019 att för egen del anta budget och verksamhetsplan för 2020 samt översända densamma till medlemskommunerna för godkännande.

Medlemsavgiften för år 2020 är beslutad till 78 kr per invånare (cirka 740 tkr per år), varav 41 kronor för finansiering av basverksamhet och 37 kronor är för finansiering av tillväxtmedel. Medlemsavgiften är oförändrat mot föregående år.

Ytterligare finansieras gemensamma verksamheter med följande:

- Business Region med 6 kr per invånare (cirka 57 tkr per år)
- Gemensamma dataskyddsombud med en fast summa om 129 tkr per kommun samt en rörlig del per invånare (cirka 205 tkr per år)
- Närvårdssamverkan genom att medlemskommunerna står för 50 procent av de totala kostnaderna, vilka fördelas ut per invånare (cirka 48 tkr per år).

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-12-30
Följebrev från Boråsregionen
Boråsregionenens budget- och verksamhetsplan 2020 - protokollsutdrag (Boråsregionens direktion § 109/2019-12-06)
Boråsregionenens budget- och verksamhetsplan 2020

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen förslag till kommunfullmäktige:
Budget- och verksamhetsplan 2020 för Boråsregionen - Sjuhärads kommunalförbund antas.

Linda Rudenwall
Ekonomichef

Expedieras till: Boråsregionen
För kännedom till:

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

2019-12-17

Medlemskommunerna Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Budget och verksamhetsplan 2020

Direktionen för Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund beslutade den 6 december 2019 att för egen del anta Budget och verksamhetsplan för 2020 samt att översända densamma till medlemskommunerna för godkännande.

Medlemskommunernas beslut meddelas Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund senast 2020-03-27 på

info@borasregionen.se

alternativt

Linda Bergholtz
Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund
Skaraborgsvägen 1A
506 30 Borås

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

Linda Bergholtz
Administrativ chef

Bilagor:

1. Protokollsutdrag 2019-12-06
2. Budget och verksamhetsplan 2020

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

PROTOKOLLSUTDRAG
Sammanträdesdag 2019-12-06

§ 109 **Budget och verksamhetsplan 2020**

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund bildades 1999 och är ett politiskt styrt samverkansorgan för kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda. Varbergs kommun är adjungerad till förbundet enligt särskilt avtal. Verksamheten grundar sig på den förbundsordning som beslutats av medlemskommunerna. I förbundet ingår även Business Region Borås, Dataskyddsombud, Medarbetarcentrum, Navet science center samt Närvårdskontoret som koordinerar Närvårdssamverkan Södra Älvsborg.

Enligt förbundsordningen ska Direktionens förslag till budget och verksamhetsplan översändas till förbundsmedlemmarna för godkännande.

Direktionen beslutar

att för egen del anta budget och verksamhetsplan för 2020 samt översända densamma till medlemskommunerna för godkännande

att Plan och budget för Närvårdssamverkan 2020 antas under förutsättning att den beslutats av Delregionalt politiskt samråd

Vid protokollet
Linda Bergholtz
Administrativ chef

Justerat av

Malin Carlsson
Ordförande

Bengt Hilmersson

Justeringen tillkännagiven den 16 december 2019

Rätt utdraget betygar: Linda Bergholtz

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Budget och verksamhetsplan 2020

Antagen av Direktionen 2019-12-06

Innehåll

1 Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund 3
1.1 Organisation och verksamhetsidé 3
1.2 Verksamhetsområden 3
1.3 Delägarskap 3
2 Budget och finansiering 4
2.1 God ekonomisk hushållning 4
2.1.1 Finansiella mål 4
2.2 Förbundets samlade verksamhet 4
2.3 Basverksamhet 4
2.4 Tillväxtmedel och projekt 5
2.5 Business Region Borås 5
2.6 Dataskyddsombud 5
2.7 Medarbetarcentrum 6
2.8 Navet science center 6
2.9 Närvårdssamverkan Södra Älvsborg 6
3 Mål och styrande dokument 7
3.1 Prioriterade områden ur ett flerårsperspektiv 7
3.2 Fokusområden 7
3.3 Mål 2020 7
3.3.1 Skapa möjligheter till företagande och företagsutveckling 8
3.3.2 Säkerställa nödvändig kunskap och kompetens 8
3.3.3 Säkerställa möjligheterna till samverkan för invånarna 8
3.3.4 Miljöinsatserna ska skapa en hållbar framtid 8
3.3.5 Boråsregionen ska synas och sticka ut för att skapa intresse och framtidsmöjligheter 9
3.3.6 Verka för en väl fungerande infrastruktur och kollektivtrafik 9
3.3.7 Utveckla samverkan för en god och effektiv vård och omsorg 9
4 Dataskyddsombud 10
4.1 Uppdrag och syfte 10
4.2 Mål 2020 10
5 Medarbetarcentrum 11
5.1 Uppdrag och syfte 11
5.2 Mål 2020 11
6 Navet science center 12
6.1 Uppdrag, vision och verksamhetsidé 12
6.2 Mål 2020 12
6.2.1 Skapa möjligheter till företagande och företagsutveckling 12
6.2.2 Säkerställa nödvändig kunskap och kompetens 12
6.2.3 Miljöinsatserna ska skapa en hållbar framtid 14
6.2.4 Boråsregionen ska synas och sticka ut för att skapa intresse och framtidsmöjligheter 14
7 Närvårdssamverkan Södra Älvsborg 15
7.1 Uppdrag, syfte och målbild 15
7.2 Målindikatorer 2020 15

1 Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund

1.1 Organisation och verksamhetsidé

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund bildades 1999 och är ett politiskt styrt samverkansorgan för kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda. Varbergs kommun är adjungerad till förbundet enligt särskilt avtal. Verksamheten grundar sig på den förbundsordning som beslutats av medlemskommunerna.

I förbundet ingår även Business Region Borås, Dataskyddsombud, Medarbetarcentrum, Navet science center samt Närvårdskontoret som koordinerar Närvårdssamverkan Södra Älvsborg.

Förbundet leds av en *Direktion* där medlemskommunerna företräds av politiskt tillsatta ledamöter.
Dessutom adjungeras de partier som inom förbundsområdet eller i enskild kommun uppnått en viss röststyrka och som inte annars är företrädda.

De två beredningsgrupperna *Hållbar regional utveckling Sjuhärad (BH7)* och *Välfärd och Kompetens* arbetar med strategiska frågor, bereder ärenden till Direktionen och företräder kommunalförbundet inom sina verksamhetsområden.

Det finns även en politisk styrgrupp för Navet science center och ett delregionalt politiskt samråd för Närvårdssamverkan bestående av representanter från medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen.

Förbundet utser Boråsregionen representanter i regionala beredningar samt nominerar deltagare till styrelsen för VästKom, Beredningen för hållbar utveckling Västra Götaland (BHU), det politiska samrådsorganet SRO samt ägarrepresentanter till delägda bolag.

Sammanfattningsvis ska förbundet
- Stärka Boråsregionen som attraktiv och konkurrenskraftig tillväxtregion
- Stödja kommunerna i deras samverkan och omvärldsbevakning
- Samverka med nationella organ, Västra Götalandsregionen samt andra myndigheter och organisationer på regional nivå

1.2 Verksamhetsområden

Förbundets verksamhet handlar till stor del om att biträda medlemskommuner och förtroendevalda i regionalt och delregionalt förhandlingsarbete, utredningar och utvecklingsarbete. Arbetet är indelat i två områden kopplat till de politiska beredningarna.

I ansvarsområdet *Hållbar regional utveckling Sjuhärad (BH7)* ingår områdena infrastruktur, samhällsbyggnad, kollektivtrafik, tillväxt, kultur, verksamhetsutveckling med stöd av IT, miljö, besöksnäring samt näringsliv.

I *välfärdsområdet* ingår äldreomsorg, funktionshinder, socialpsykiatri, hälso- och sjukvård samt individ- och familjeomsorg. Inom området *kompetens* ingår alla skolformer, men inriktningen är gymnasie- och vuxenutbildning som i sin tur har fokus på dagens och framtidens arbetsmarknads- och kompetensförsörjning i Boråsregionen.

Förbundskansliet bistår de politiska organen och är kontakt gentemot kommunala förvaltningar och andra myndigheter och organisationer. Utöver basorganisationen finns temporära resurs- och kompetensförstärkningar.

Förbundets verksamhet bygger på samverkan. I syfte att tillvarata och fånga upp utveckling inom verksamhetsområdena deltar förbundet i tjänstemannagrupper på delregional, regional och nationell nivå.

1.3 Delägarskap

Sjuhärads kommunalförbund är delägare i bolaget Gryning Vård AB; ett gemensamt bolag för de offentliga sociala institutionerna – hem för vård och boende. Förbundet är också delägare i Mediapoolen AB - ett bolag för den gemensamma läromedelsförsörjningen i Västra Götaland, exklusive Göteborgsregionen. Till detta finns även VästKom, en sammanslutning av de delregionala kommunalförbunden i Västra Götaland, som på regional nivå ska företräda och samordna kommunernas intressen.

2 Budget och finansiering

2.1 God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen 11 kap §1 ska kommuner, kommunalförbund och regioner ha god ekonomisk hushållning. Förbundet ska bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt för att skapa förutsättningar för god ekonomisk hushållning enligt följande och riktlinjer:

1. Förbundet ska hantera beslutade budgetmedel rationellt och effektivt så att de gör mesta möjliga nytta för Boråsregionen och medlemskommunerna
   - Förbundets verksamheter, insatser och kostnader ska kontinuerligt utvärderas och omprövas
   - Förbundet ansvarar för att en god intern kontroll upprätthålls utifrån Direktionens reglemente, riktlinjer och beslut
2. Förbundets tillgångar och skulder ska förvaltas på ett betryggande sätt
3. Direktionens budgetbeslut är överordnat verksamheten och vid målkonflikter är det ekonomin som ytterst sätter gränsen för det totala verksamhetsutrymmet

2.1.1 Finansiella mål

Kommunallagen anger att kommunernas ekonomi ska vara i balans. Intäkterna ska överstiga kostnaderna och det så kallade balanskravet utgör en miniminivå för det ekonomiska resultatet. Förbundets finansiella mål 2020 är

1. Förbundets kostnader ska inte överstiga intäkterna
2. Förbundet ska uppvisa ett eget kapital om lägst 4 mnkr

2.2 Förbundets samlade verksamhet

Förbundet bedriver basverksamhet och delregionala projekt samt fördelar tillväxtmedel enligt avtal med Västra Götalandsregionen. I förbundet ingår även Business Region Borås, Dataskyddsombud, Medarbetarcentrum, Navet science center och Närvårdskontoret. Dessa verksamheter finansieras och nyttjas olika av medlemskommunerna. Närvårdskontoret finansieras av både medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen.

	2020 Inkl tillväxtmedel VGR	2019 Exkl tillväxtmedel VGR
INTÄKTER	**80 193 252**	**73 378 934**
KOSTNADER		
Personal	27 897 206	28 191 333
Övriga kostnader	9 182 716	15 956 381
Tjänster	43 083 890	29 200 576
SUMMA KOSTNADER	**80 163 812**	**73 348 290**
RESULTAT	**29 440**	**30 644**

2.3 Basverksamhet

Medlemsavgiften för 2020 är 78 kronor/invånare, varav 41 kronor för finansiering av basverksamhet och 37 kronor för finansiering av tillväxtmedel. Medlemsavgiften för Varbergs kommun är 11 kronor/invånare.

	2020	2019 Inkl tillväxtmedel och Dso
INTÄKTER	**13 636 070**	**47 642 985**
KOSTNADER		
Personal	10 802 023	11 350 959
Övriga kostnader	1 516 393	9 535 683
Tjänster	1 317 654	26 756 343
SUMMA KOSTNADER	**13 636 070**	**47 642 985**
RESULTAT	**0**	**0**

2.4 Tillväxtmedel och projekt

Anslag för tilldelning av tillväxtmedel är 17 500 tkr varav medlemskommunerna bidrar med 8 000 tkr och Västra Götalandsregionen med resterande belopp. Utöver tillväxtmedel erhålls projektmedel från andra externa parter. Pågående interna projekt omsätter ca 20 000 tkr.

	2020
INTÄKTER	38 715 156
KOSTNADER	38 715 156
RESULTAT	0

2.5 Business Region Borås

Verksamheten finansieras av medlemskommunerna med 6 kronor/invånare.

	2020	2019
INTÄKTER	1 352 190	1 342 104
KOSTNADER		
Personal	521 245	680 855
Övriga kostnader	322 452	207 885
Tjänster	508 493	453 364
SUMMA KOSTNADER	1 352 190	1 342 104
RESULTAT	0	0

2.6 Dataskyddsombud

Medverkande kommuner är Bollebygd, Borås, Herrljunga, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda. Medverkar gör också flera av kommunernas majoritetsägda bolag, Södra Älvsborgs Räddningsförbund och Sjuhärads Samordningsförbund. Verksamheten finansieras genom en fast avgift om 129 tkr per deltagande kommun samt en rörlig del baserad på antal invånare.

	2020
INTÄKTER	2 409 312
KOSTNADER	
Personal	1 730 963
Övriga kostnader	144 408
Tjänster	533 941
SUMMA KOSTNADER	2 409 312
RESULTAT	0

2.7 Medarbetarcentrum

Borås, Mark, Svenljunga och Tranemo kommuner har avtal med Medarbetarcentrum. Avgiften räknas enligt beslut upp med 2,5 % årligen. Verksamheten får utöver intäkt enligt avtal även intäkter för sålda tjänster till avtalskommuner och övriga.

	2020	2019
INTÄKTER	2 900 000	3 060 000
KOSTNADER		
Personal	2 394 705	2 578 664
Övriga kostnader	144 462	147 928
Tjänster	360 833	333 408
SUMMA KOSTNADER	2 900 000	3 060 000
RESULTAT	0	0

2.8 Navet science center

Avtalskommuner är Borås, Mark, Svenljunga och Tranemo. Avgiften räknas enligt beslut upp med 2,5 % årligen. Verksamheten får utöver intäkt enligt avtal även intäkter från Skolverket, Västra Götalandsregionen och för sålda tjänster till avtalskommuner och övriga. Utöver den fasta finansieringen kan olika former av projektmedel komma att sökas för att finansiera projekt.

	2020	2019
INTÄKTER	18 899 830	19 070 163
KOSTNADER		
Personal	10 803 679	12 014 519
Övriga kostnader	6 914 093	5 895 000
Tjänster	1 152 618	1 130 000
SUMMA KOSTNADER	18 870 390	19 039 519
RESULTAT	29 440	30 644

2.9 Närvårdssamverkan Södra Älvsborg

I Närvårdssamverkan medverkar samtliga medlemskommuner, Södra hälso- och sjukvårdsnämnden och Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund, som samordnar kommunernas arbete.

Regionens parter står för 50 % av kostnaderna och kommunerna för resterande 50 %. Kommunernas kostnader fördelas utifrån invånarantal. Utöver den fasta finansieringen kan olika former av projektmedel komma att sökas för att finansiera gemensamma utvecklingsprojekt.

	2020	2019
INTÄKTER	2 280 694	2 263 682
KOSTNADER		
Personal	1 644 591	1 566 336
Övriga kostnader	140 908	169 885
Tjänster	495 195	527 461
SUMMA KOSTNADER	2 280 694	2 263 682
RESULTAT	0	0

3 Mål och styrande dokument

Förbundets övergripande strategiska mål är **Att aktivt arbeta för att Sjuhärad/Boråsregionen ska vara ett bra område att bo, arbeta och leva i.**

Verksamheten arbetar mot målet genom att *Med tydligt och långsiktigt Sjuhäradsperspektiv skapa gränsöverskridande möten för att främja samverkan, innovation och nytänkande.*

Utifrån Västra Götaland 2020 – strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland (VG2020) har en delregional strategi för tillväxt och utveckling i Boråsregionen tagits fram. Strategin beskriver de tillväxtområden som särskilt prioriteras under 2014–2020. De utvalda fokusområdena är verktyg för att styra mot Västra Götalands gemensamma vision om *Det goda livet.* Inom kulturområdet anger Boråsregionens kulturplan 2020-2023 mål och inriktning.

3.1 Prioriterade områden ur ett flerårsperspektiv

2020-2021 sker en satsning på att ta fram en gemensam struktur- och framtidsbild inom Boråsregionen samt specifika satsningar inom områdena besöksnäring, miljöstrategisk samverkan, kompetensförsörjning och infrastruktur.

3.2 Fokusområden

De prioriterade frågorna i den delregionala tillväxt- och utvecklingsstrategin utgör förbundets fokusområden. För att täcka in all verksamhet inom förbundet har ytterligare två fokusområden gällande infrastruktur och social välfärd formulerats.

- Skapa möjligheter till företagande och företagsutveckling
- Säkerställa nödvändig kunskap och kompetens
- Säkerställa möjligheterna till samverkan för invånarna
- Miljöinsatserna ska skapa en hållbar framtid
- Boråsregionen ska synas och sticka ut för att skapa intresse och framtidsmöjligheter
- Verka för en väl fungerande infrastruktur och kollektivtrafik
- Utveckla samverkan för en god och effektiv vård och omsorg

3.3 Mål 2020

Utifrån fokusområdena har mål formulerats som beskriver hur basverksamheten, de interna projekten samt Business Region Borås ska bidra till måluppfyllelsen.

Syftet med de tillväxtmedel som fördelas är att bidra till regional utveckling genom att främja gränsöverskridande samverkansprojekt inom flera av fokusområdena. Fördelning av tillväxtmedel sker utifrån en modell där projektbeskrivningar tagits fram baserade på de behov som finns i regionens näringsliv. Organisationer skickar därefter in en ansökan där de beskriver hur de ska lösa de utpekade behoven. Medel kan även sökas inom områdena kultur och miljö och samtliga projekt ska i förlängningen bidra till måluppfyllelsen av de delregionala planerna.

Mål	Mätetal	Verksamhet
Främja gränsöverskridande samverkansprojekt inom tillväxt, miljö och kultur	Medverkan i processen RUS 2021–2030, effektutvärdering av beviljade projekt och förstudier	Tillväxtmedel

3.3.1 Skapa möjligheter till företagande och företagsutveckling

Mål	Mätetal	Verksamhet
Företagsklimatet i Boråsregionens kommuner ska förbättras	SKL:s insiktsmätning	Näringsliv/BRB
Investerare ska lockas till Boråsregionen	Minst fem investeringsförfrågningar via Business Sweden	Näringsliv/BRB
Arbetsgivare i Boråsregionen ska ha goda möjligheter att rekrytera rätt kompetens	Måldokument kompetensförsörjnings-arbete framtaget, Praktikplatsen.se samt Kompetensmäkleri används av deltagande kommuner	Kompetens
Fler företag ska startas upp och växa genom synliggörande av besöksnäringen i Boråsregionen	Ökat antal exportmogna företag enligt Turistrådets klassificering ”Sverige, Norden, Världen-företag”	Destination Boråsregionen *UtbildningsBoost*

3.3.2 Säkerställa nödvändig kunskap och kompetens

Mål	Mätetal	Verksamhet
Arbetsgivare i Boråsregionen ska ha goda möjligheter att rekrytera rätt kompetens	Modell för validering av formell och reell kompetens prövas	Kompetens *Kompetensslussen*
Kommunernas socialtjänst samt vård och omsorg ska stödjas i att arbeta evidensbaserat och innovativt	90 % upplever att utbildning arrangeras utifrån behov och efterfrågan 90 % upplever att förbundet bidrar till att sprida omvärldsinformation	Välfärd
Förbundet ska bidra till god kunskapsutveckling genom samordning av samt deltagande i nationella, regionala och delregionala nätverk	90 % upplever att förbundet bidrar till att sprida omvärldsinformation	Samtliga verksamheter

3.3.3 Säkerställa möjligheterna till samverkan för invånarna

Mål	Mätetal	Verksamhet
En gemensam struktur- och framtidsbild ska vara vägledande för Boråsregionens utveckling	Beslutad struktur- och framtidsbild	Samhällsplanering
Kommunerna ska stödjas i arbetet med verksamhetsutveckling med stöd av IT	Antal genomförda aktiviteter i eHandlingsplanen	eKontoret
Förbundet ska verka för god samverkan och erfarenhetsutbyte mellan kommunerna i Boråsregionen	Minst 90 % av kommunerna är i hög eller mycket hög grad nöjda med förbundets nätverk	Samtliga verksamheter
Förbundet ska stödja god samverkan mellan kommuner, region och stat	Minst 90 % av kommunerna upplever att förbundet i hög eller mycket hög grad bidrar till att kommunerna kan påverka frågor på regional och nationell nivå	Samtliga verksamheter

3.3.4 Miljöinsatserna ska skapa en hållbar framtid

Mål	Mätetal	Verksamhet
Förbundet ska arbeta för Hållbar utveckling i Sjuhärad	Förslag till organisationsstruktur och hållbarhetsstrategi framtagen	Miljöstrategisk samverkan
Förbundet ska driva på utvecklingen inom förebyggande av avfall och en hållbar avfallshantering i Boråsregionen	Förslag till Regional avfallsplan framtagen	Regional avfallsplan

3.3.5 Boråsregionen ska synas och sticka ut för att skapa intresse och framtidsmöjligheter

Mål	Mätetal	Verksamhet
Förbundet ska främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i regionen	Minst fyra kulturutvecklingsprojekt, två förstudier, två nya samverkansprojekt samt en temadag	Kultur
Boråsregionens position ur ett besöksnäringsperspektiv ska stärkas	Strategi för samverkan inom turism och besöksnäring framtagen, förslag till besöksnäringsstrategi för Boråsregionen framtagen, gemensam modell för att arrangera internationella idrottsevenemang framtagen	Destination Boråsregionen

3.3.6 Verka för en väl fungerande infrastruktur och kollektivtrafik

Mål	Mätetal	Verksamhet
Förbundet ska representera och bevaka kommunernas intressen i länsövergripande utredningar, förhandlingar och arbetsgrupper	Bedriva aktivt påverkansarbete, vara en aktiv part i det delregionala kollektivtrafikrådet, ta initiativ till att samordna remissvar, delta i arbetet med aktuella åtgärdsvalsstudier	Infrastruktur
Förbundet ska bevaka och agera i planering och genomförande av de objekt i Boråsregionen som finns upptagna i de nationella och regionala infrastrukturplanerna	Utgöra en aktiv part för Boråsregionen i kontakten med myndigheter som Trafikverket och Västra Götalandsregionen, minst 90 % av kommunerna upplever att förbundet i hög eller mycket hög grad bidrar till att kommunerna kan påverka frågor på regional och nationell nivå	Infrastruktur

3.3.7 Utveckla samverkan för en god och effektiv vård och omsorg

Mål	Mätetal	Verksamhet
Förbundet ska stödja kommunerna att identifiera verksamhetsområden där de kan samverka och på så sätt erbjuda invånarna likvärdiga insatser	Minst 90 % av kommunerna upplever att förbundet i hög eller mycket hög grad utgör ett stöd för kommunerna att identifiera områden för samverkan	Välfärd
Förbundet ska stödja kommunerna i samordning av statliga satsningar och initiativ inom socialtjänst och vård och omsorg	Minst 90 % av kommunerna upplever att den information som förmedlas är adekvat för verksamhetsområdet i hög eller mycket hög grad	Välfärd
Förbundet ska stödja Boråsregionens kommuner att påverka regionala och nationella frågor som rör god och effektiv vård och omsorg	Minst 90 % av kommunerna upplever att förbundet i hög eller mycket hög grad utgör ett stöd för ett fungerande vårdsamverkansarbete	Välfärd

4 Dataskyddsombud

4.1 Uppdrag och syfte

Dataskyddsverksamheten inom Boråsregionen är en samverkan som syftar till att effektivt ge medlems-kommunerna kunskap och erfarenhet i dataskyddsfrågor. Medlemmarna i Boråsregionen ska känna att de har bra tillgänglighet till dataskyddsombuden och därmed känna trygghet gällande hur den personliga integriteten hanteras inom den egna organisationens olika verksamheter. Med verksamhet avses exempelvis förvaltningar, kluster av förvaltningar, avdelningar, sektorer, sektioner, kommunalförbund, kommunala bolag och nätverk. Personuppgiftsansvarig (PUA) är alltid respektive nämnd eller styrelse.

Samverkansformens övergripande målsättning är att ge medlemskommunerna möjlighet att skaffa sig kontroll över de vitala delarna i dataskyddsförordningen och ge dem verktyg att motverka och minska antalet incidenter; vars konsekvenser kan ge dålig publicitet vilket kan skada både varumärket och minska kommunens anseende hos allmänheten.

Dataskyddsombuden erbjuder sin kompetens och ger service åt verksamheterna, dess personal samt kommunmedlemmar genom rådgivning, information, utredningar och utbildningsinsatser. I de fall det behövs, ges också stöd och hjälp i att bedöma hur personuppgiftsincidenter ska hanteras.

4.2 Mål 2020

Det övergripande målet är att **Säkerställa ett gott skydd av den personliga integriteten**

Mål	Mätetal
Granska • Tillhandahålla ett konkret verktyg som skapar möjlighet till ökad efterlevnad av Dataskyddsförordningen • Tillhandahålla ett strategiskt verktyg som skapar möjlighet till ökad efterlevnad av Dataskyddsförordningen	• Alla verksamheter (~80) ska under året ha genomfört minst en granskningsomgång • Alla verksamheter/kluster (~20) ska under året ha genomfört minst en genomgång med Mognadsmatrisen
Kunskap • Tillhandahålla experttjänst i frågor som rör den personliga integriteten • Tillhandahålla möjlighet att låta DSO bidra i det interna arbetet med kulturfrågor som rör den personliga integriteten • Bidra till kompetenshöjning i de kommunala verksamheterna	• DSO ska stötta verksamheterna med råd i enkla (45) och mer komplexa (15) frågor och utredningar • DSO ska besöka nätverk och personalträffar/APT (30) för att informera om dataskydd och stärka medvetenheten kring integritetsfrågor • På uppdrag arrangera utbildningar för att höja kompetensen om dataskydd (4 utbildningsaktiviteter) samt publicera ca 4 nyhetsbrev
Ombudsmannaskap • Tillhandahålla expert- och bedömningshjälp vid personuppgiftsincidenter • Tillhandahålla en kontaktpunkt inom ramen för DSO-rollen	• DSO ska stötta arbetet vid alla misstänkta och bekräftade personuppgiftsincidenter (10) • DSO ska finnas tillhands för alla registrerade personer, medarbetare, verksamheter och tillsynsmyndigheten som önskar hjälp med ärenden, information med mera. Alla ärenden ska vara återkopplade till frågeställaren inom 5 arbetsdagar
Externt nätverk • Boråsregionen ska fortlöpande ses som en självklar partner när det gäller dataskyddsombud	• DSO ska organisera och kontinuerligt inhämta värdefulla nyheter och kunskaper genom omvärldsbevakning (45), deltagande i relevanta nätverk (6) och utbildningar (6)
Planera • Skapa än mer relevant innehåll till de kommunala verksamheterna	• Genom årlig utvärdering av gångna periodens verksamhet bättre möta efterfrågade aktiviteter och skapa relevant verksamhetsplan och budget

5 Medarbetarcentrum

5.1 Uppdrag och syfte

Medarbetarcentrums syfte är att stödja och utveckla anställda i de samverkande kommunerna Borås, Mark, Svenljunga och Tranemo. Syftet är att arbeta hälsofrämjande, förhindra inlåsning och aktivt verka för en lönsam personalrörlighet. Genom Medarbetarcentrum erbjuds ledarskapsutbildningar och grupputveckling samt individuellt stöd i roll och yrkeskarriär. Medarbetarcentrum tar tillvara medarbetarnas kompetens, arbetar för välmående arbetsgrupper, hälsa, trivsel och prestation såväl för chefer som för medarbetare. Medarbetarcentrum inspirerar medarbetare som vill ha och behöver en positiv *Kraft till förändring*.

5.2 Mål 2020

De övergripande målen är att arbeta för lönsam personalrörlighet samt att stödja och stärka chefer och arbetsgrupper för att öka hälsa, trivsel och prestation och på det viset bidra till att medlemskommunerna är attraktiva arbetsgivare.

Mål	**Mätetal**
• Marknadsföra Medarbetarcentrums verksamhet för ett ökat användande • Bidra till personalrörlighet genom jobbmatchning • Tillhandahålla ett attraktivt utbud av tjänster utifrån kommunernas behov • Bidra till att nödvändig kunskap och kompetens finns hos cheferna i medlemskommunerna, exempelvis genom ledarskapsprogrammet • Vara ett stöd och verktyg för arbetsgivarna i arbetet med organisatorisk och social arbetsmiljö för att bidra till ökad hälsa hos medarbetarna, högre prestationer i grupper och för ökad attraktivitet hos medlemskommunerna • Vara ett stöd för de kommuner som fokuserar på tillitsbaserat ledarskap	• Regelbundna aktiviteter för att marknadsföra Medarbetarcentrums tjänster och hur de kan användas på ett lönsamt sätt • Ha full tillgänglighet för att utföra basverksamheten med reflekterande samtal och jobbmatchning • Regelbunden kontakt med kommunernas personalenheter för att anpassa utbudet efter kommunernas behov • Genomföra grupputvecklingsinsatser på uppdrag av medlemskommunerna • Genomföra och utveckla ledarskapsprogrammet • Tillföra kunskap och erfarenhetsutbyte genom omvärldsbevakning, nätverk och kompetensutvecklingsinsatser • En årlig dialogträff med HR-personal/chefer • En årlig dialogträff med fackliga representanter • Kontinuerligt inhämta feedback för att utveckla tjänsterna, både på individ- och gruppnivå • Vara ett stöd för chefer och personalenheter i medlemskommunerna • Fyra styrgruppsmöten

6 Navet science center

6.1 Uppdrag, vision och verksamhetsidé

Navet ska vara med och utveckla Sjuhäradsbygden till en attraktiv och konkurrenskraftig region med hög utbildningsnivå samt en befolkning med stort intresse för teknik, naturvetenskap och matematik.

Visionen är att *Navet är en självklar samarbetspartner för uppfyllandet av Agenda 2030.* Mission är att *öka lusten till lärande hos alla* och strategin att vara en lärande organisation som ständigt söker nya metoder och samarbetspartners.

Navets verksamhetsidé är att på vetenskaplig grund, med entreprenöriellt lärande, interkulturell dialog och hållbar utveckling skapa teman, utbildningar, program, interaktiva utställningar och experiment. Kunskaper sätts i ett sammanhang och får fler att engagera sig och vilja ha mer kunskaper inom naturvetenskap, teknik och matematik.

6.2 Mål 2020

Navet följer förbundets övergripande fokusområden. Långsiktiga mål och mål 2020 beslutas av styrgruppen. Till varje mål 2020 finns aktiviteter. Under 2020-22 är fokus på Agenda 2030 och de globala målen såväl lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Att få skolor, organisationer och allmänhet engagerade i vår framtid är den övergripande stora utmaningen.

6.2.1 Skapa möjligheter till företagande och företagsutveckling

Långsiktigt mål	**Mål 2020**
Stimulera ökat entreprenörskap genom att verka för att använda och utveckla de entreprenöriella kompetenserna	• Tillsammans med ett Science center skriva en ansökan om att ta fram ett nytt entreprenöriellt tema med Agenda 2030 fokus • Utvärdera minst två teman utifrån med avseende på entreprenöriella kompetenserna • Genomföra ett tekniktema tillsammans med teknikföretag för åk 8 för minst 10 klasser • Utveckla en ungdomsaktivitet på sommaren, med minst 30 ungdomar • Genomföra ett två veckors ämnesövergripande tema för gymnasiet åk 1 för Sven Eriksson gymnasiet i samverkan med företag för minst 100 elever • Handleda minst tre UF-företag inom Agenda 2030 • Upparbeta företagskontakter

6.2.2 Säkerställa nödvändig kunskap och kompetens

Långsiktigt mål	**Mål 2020**
Alla elever i grundskolan ska ha god tillgång till material och undervisning i naturvetenskap, teknik och matematik	• Ta fram utlåningsmaterial som täcker delar av Lgr F till 6 i NO, Tk och matematik • Minst 20 000 elever på Navet-teman • Minst 1 000 elever på teman i matematik • Minst 500 elever i teman om programmering • Minst 500 elever på teman med fokus på Agenda 2030 och de globala målen • Minst tre nya teman tas fram under året • En satsning på ett strukturerat program för uteverksamhet för elever åk 1 till 6 genomförs • Nytt astronomitema • Minst två utvärderingar av skolprojekt • Minst 200 pedagoger på utbildning inom naturvetenskap och teknik • Minst 500 pedagoger på utbildning i matematik • Minst 800 pedagoger utbildas i programmering och digitala verktyg • Minst 800 lärutbildningsdagar i grupprocesser • Totalt minst 3 000 lärutbildningsdagar genomförs

Verka för att fler unga fullföljer sina studier	• Navet upparbetar kontakter i två utsatta områden i Borås för att kunna få kontakt med föräldrar och barn • Utarbetar en projektplan för interkulturell dialog. Navet tar fram två utbildningar i interkulturell dialog • Navet deltar i minst fem öppna aktiviteter i utsatta områden i Borås • Navet genomför minst tre utbildningar för vuxna i interkulturell dialog • Navet möter minst 100 personer från SFI • Nytt drogförebyggande tema tas fram och genomförs i ett utsatt område • Fortsatt utvecklingsarbete inom interkulturell dialog och entreprenöriellt lärande med minst två utbildningar för personalen • Minst fyra skolor får utbildning och processhandledning (PIF, Processutveckling i fokus) ca 75 lärare • En ansökan om fortsatta projektmedel till PIF skrivs • Utveckla VVV-plattformen för kommunikation med användare • Navet definierar nyckelfunktioner för rum för lärande med hjälp av elever på gymnasiesärskolan
Navet ingår som en del i utvecklingsarbetet av skolan i avtalskommunerna	• Årliga möten med ledningsgrupp i avtalskommunerna • Minst två möten med utvecklingsledarna i avtalskommunerna • Analys av måluppfyllelsen i avtalskommuner görs och diskuteras med respektive kommun • Analyserar, uppföljning av statistik kring fullföljda studier och måluppfyllelse, minst två seminarier i personalen • Navet utreder idén på filialer i våra avtalskommuner
Navet är en arena för teknik och vårdyrken	• Navet samverkar i minst två mässor där vård och teknikjobb exponeras för ungdomar • Navet genomför tekniktema med minst 400 elever • Navet genomför läsårstemat Drömstaden för minst 300 elever
Navet bidrar till ökad digital kompetens	• Navet arbetar strukturerat med minst en kommun med kompetensutveckling i digital kompetens, minst 100 pedagoger i en långsiktig satsning • Under 2020 förbereds för en digital maker space för allmänheten i samarbete med Science park
Navet stimulerar intresse och ökar allmänbildningsnivån hos allmänheten	• Navet genomför minst fem publika aktiviteter lokalt regionalt • Minst tio föreläsningar på Navet med allmänheten som målgrupp • Synas i minst fem lokala medier • Navet tar fram en kommunikationsplan • Arbeta internt med begreppet vetenskapligt kapital • Intern grupprocessutbildning genomförs, minst fyra tillfällen med extern processledare

6.2.3 Miljöinsatserna ska skapa en hållbar framtid

Långsiktigt mål	Mål 2020
Navet stimulerar intresse och ökar kunskapsnivån om Agenda 2030	• Navet utvecklar ett område/utställning kring Agenda 2030 som är en öppen arena för alla • Projektet Passion for climate genomförs tillsammans med organisationen Twisted feet program för minst 10 klasser • En ny utställning i astronomi fokus *Jorden och det kosmiska kretsloppet* öppnas • Navet analyserar den egna verksamheten utifrån de Globala målen • Navet utformar avslutande aktiviteter i projektet Utveckla landsbygden • Under 2020-2021 är huvudfokus unga 15 till 25 år. Arenan är en innovation hub tillsammans med Borås Stad och Science park • Temat Drömstaden genomförs med minst tio klasser • Temat Drömstaden för åk 5 utvecklas vidare och sprids till ytterligare minst en kommun • Utbildningsdag med tjänstemän i minst tre kommuner på tema Agenda 2030 • Utbildningar för politiker Borås och i Da Nang Vietnam

6.2.4 Boråsregionen ska synas och sticka ut för att skapa intresse och framtidsmöjligheter

Långsiktigt mål	Mål 2020
Navet ska verka nationellt och internationellt	• Navet genomför en turné med Kemidraken Berta till sju SC i Sverige • Minst fyra föreställningar inom projektet Nord plus genomförs • Navet håller i minst två sessions på ECSITE, The European network of Science centres and museums • Navet deltar med en session på NSCF, Nordiska science center förbundet • Navet deltar i utveckling av SSCF, Svenska Science centerföreningen genom att deltaga i minst två möten • Söker efter finansiering av en plattform för kommunikation med VR-teknik

7 Närvårdssamverkan Södra Älvsborg

7.1 Uppdrag, syfte och målbild

När en person behöver vård- och omsorgsinsatser från både kommun och region är Närvårdssamverkans uppdrag att samverka för att ge bästa möjliga vård, stöd och omsorg. Närvårdssamverkan Södra Älvsborg omfattas av kommunal hälso- och sjukvård, socialtjänst, förskola, skola och elevhälsa i medlemskommunerna samt primärvård, specialistvård, habilitering och tandvård i Södra Älvsborg.

Närvårdskontoret koordinerar Närvårdssamverkan Södra Älvsborg och återfinns organisatoriskt inom kommunalförbundet. Verksamheten styrs av det delregionala politiska samrådet för Närvårdssamverkan bestående av representanter från medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen samt av en styrgrupp bestående av tjänstemän. Det politiska samrådet har beslutat om Inriktningsdokumentet för Närvårdssamverkan Södra Älvsborg 2019–2022 som tydliggör verksamhetens inriktning och styrning samt Plan och budget 2020 där nedanstående målindikatorer återfinns.

Närvårdssamverkans uppdrag och syfte är att
- Skapa förtroende vårdgivarna emellan
- Skapa bättre och effektivare samarbeten via möten
- Skapa en jämlik vård
- Göra skillnad och skapa mervärde för invånarna
- Sprida inspiration och glädje för samverkan

Den gemensamma målbild som vuxit fram utifrån ovanstående syfte är; *Med tillit, där vårdgivarna arbetar tillsammans kring invånarnas behov, bygger Närvårdssamverkan Södra Älvsborg en samverkan som skapar mervärde och trygghet i vårdövergångarna*.

Närvårdssamverkan Södra Älvsborgs värdegrund baseras på ett gemensamt delregionalt förhållningssätt samt på Hälso- och sjukvårdsavtalets värdegrund.

7.2 Målindikatorer 2020

För att uppnå ovanstående målbild ska följande målindikatorer uppfyllas;

- Antal svarsdagar på avvikelser över beslutad tidsperiod ska vara max 5 %
- Antal återinskrivningar inom 30 dagar ska vara max 15 % på årsbasis
- Andel listade individer 75 år och äldre där fördjupad läkemedelsgenomgång genomförts de senaste 12 månaderna ska öka med 5 % på årsbasis (enligt Munin)
- Antal upprättade Samordnade Individuella Planer i SAMSA ska vara som lägst 145 st på årsbasis

Ovanstående målindikatorer följs upp via resultat och statistik som Närvårdskontoret tillhandahåller. Resultaten återförs till Delregionalt politiskt samråd och till Styrgrupp närvård flera gånger per år.

HERRLJUNGA KOMMUN

SOCIALFÖRVALTNINGEN
Johanna Larsson

Tjänsteskrivelse
2020-01-10
DNR KS 62/2019 902

Svar på motion om identifierade behov av nyrekrytering

Sammanfattning

Följande motion inkom 2019-02-20 från Mats Palm (S) och Anette Rundström (S):
'' Herrljunga kommun är i sig själv kommunens största arbetsgivare. Vårt identifierade behov av nyrekrytering inom flera verksamhetsområden är för de överskådliga kommande åren i det närmaste omättligt.
Trender inom utbildningsområdet, och attityder till arbetsmarknaden, stödjer inte vårt behov av nyrekrytering. Vi brottas dagligen med såväl "fasta" vakanser, som vakanser inom våra grupper av nödvändiga vikarier.

Detta problem delar vi med i det närmaste alla kommuner i Sverige. Ett sätt att öppna dörrar för att få en inblick i våra verksamheter är i samverkan med Arbetsförmedlingen. Stöd därifrån finns att få, om vi som kommun ställer upp med handledning inom våra bristyrken. Inskrivna på arbetsförmedlingen kan då beredas ett års praktik hos oss inom våra olika verksamheter, samtidigt som personen på t.ex. KomVux läser upp nödvändiga betyg.

I en väl fungerande verksamhet genererar då detta både en ung arbetssökande med nya kunskaper och referenser till sitt CV, eller en ung person som hittat vägar och möjligheter in i våra verksamheter.
När handledning och introduktion fungerar väl, ökar möjligheten att den introducerade hittar inblick i och intresse för att ta anställning inom vår organisation.
Vårdyrkena kommer att efterfråga ett mycket stort antal nyrekryteringar och detta kan vara en väg väl värd att pröva.
(https://www.vgregion.se/jobba-i-vgr/ung-i-arbetslivet/Introduktion-i-arbetslivet/tidigare-viamedarbetare-berattar/)

Vi yrkar att:
Herrljunga kommun utreder möjligheterna att i samverkan med andra aktörer få igång en lokal motsvarighet till VG-regionens ViA ett Herrljunga introduktion i Arbetslivet.''

Arbetsmarknadsenheten anser att det är positivt att det inkommit en motion om arbetsmarknad. Arbetsmarknadsenheten samarbetar idag med bildningsnämnden, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan för att få ut personer som står utanför arbetsmarknaden i arbete. Det finns många olika modeller, förutom ViA, för att få ut personer i arbete. Förvaltningen föreslår därför att motionen beviljas och att arbetsmarknadsenheten får i uppdrag att utreda möjligheterna att i samverkan med andra aktörer öka möjligheterna för att få ut personer i arbete. Utredningen bör dock inte begränsas till enbart ViA utan en större omvärldsbevakning ska göras och omfatta flera modeller.

HERRLJUNGA KOMMUN

SOCIALFÖRVALTNINGEN
Johanna Larsson

Tjänsteskrivelse
2020-01-10
DNR KS 62/2019 902

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2020-01-10
Motion inkommen 2019-02-20

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige föreslås bevilja motionen med tillägget att utredningen ska innehålla flera olika arbetsmarknadsmodeller för att få ut personer i arbete, inte enbart inriktat mot alternativet ViA.

Johanna Larsson
Tf. enhetschef Sysselsättning

Expedieras till: Kommunfullmäktige
För kännedom till:

KF § 53 DNR KS 62/2019

Motion om identifierade behov av nyrekrytering

Följande motion inkom 2019-02-20 från Mats Palm (S) och Anette Rundström (S);

'' Herrljunga kommun är i sig själv kommunens största arbetsgivare.
Vårt identifierade behov av nyrekrytering inom flera verksamhetsområden är för dem överskådliga kommande åren i det närmaste omättligt.
Trender inom utbildningsområdet, och attityder till arbetsmarknaden, stödjer inte vårt behov av nyrekrytering. Vi brottas dagligen med såväl "fasta" vakanser, som vakanser inom våra grupper av nödvändiga vikarier.

Detta problem delar vi med i det närmaste alla kommuner i Sverige. Ett sätt att öppna dörrar för att få en inblick i våra verksamheter är i samverkan med Arbetsförmedlingen. Stöd därifrån finns att få, om vi som kommun ställer upp med handledning inom våra bristyrken. Inskrivna på arbetsförmedlingen kan då beredas ett års praktik hos oss inom våra olika verksamheter, samtidigt som personen på t. ex. KomVux läser upp nödvändiga betyg.

I en väl fungerande verksamhet genererar då detta både en ung arbetssökande med nya kunskaper och referenser till sitt CV, eller en ung person som hittat vägar och möjligheter in i våra verksamheter.
När handledning och introduktion fungerar väl, ökar möjligheten att den introducerade hittar inblick i och intresse för att ta anställning inom vår organisation.
Vårdyrkena kommer att efterfråga ett mycket stort antal nyrekryteringar och detta kan vara en väg väl värd att pröva.
(https://www.vgregion.se/jobba-i-vgr/ung-i-arbetslivet/Introduktion-i-arbetslivet/tidigare-viamedarbetare-berattar/)

Vi yrkar att:
Herrljunga kommun utreder möjligheterna att i samverkan med andra aktörer få igång en lokal motsvarighet till VG-regionens ViA ett Herrljunga introduktion i Arbetslivet''

Beslutsgång
I kommunfullmäktige frågar ordföranden om motionen överlämnas till kommunstyrelsen för beredning och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT
1. Ärendet överlämnas till kommunstyrelsen för beredning.

KS 62/2019 Ärende 10

Motion.

2019-02-20

Herrljunga kommun är i sig själv kommunens största arbetsgivare.
Vårt identifierade behov av nyrekrytering inom flera verksamhetsområden är för de överskådliga kommande åren i det närmaste omättligt.
Trender inom utbildningsområdet, och attityder till arbetsmarknaden, stödjer inte vårt behov av nyrekrytering. Vi brottas dagligen med såväl "fasta" vakanser, som vakanser inom våra grupper av nödvändiga vikarier.
Detta problem delar vi med i det närmaste alla kommuner i Sverige.
Ett sätt att öppna dörrar för att få en inblick i våra verksamheter är i samverkan med Arbetsförmedlingen. Stöd därifrån finns att få, om vi som kommun ställer upp med handledning inom våra bristyrken.
Inskrivna på arbetsförmedlingen kan då beredas ett års praktik hos oss inom våra olika verksamheter, samtidigt som personen på t.ex. KomVux läser upp nödvändiga betyg.
I en väl fungerande verksamhet genererar då detta både en ung arbetssökande med nya kunskaper och referenser till sitt CV, eller en ung person som hittat vägar och möjligheter in i våra verksamheter.
När handledning och introduktion fungerar väl, ökar möjligheten att den introducerade hittar inblick i och intresse för att ta anställning inom vår organisation.
Vårdyrkena kommer att efterfråga ett mycket stort antal nyrekryteringar och detta kan vara en väg väl värd att pröva.
(https://www.vgregion.se/jobba-i-vgr/ung-i-arbetslivet/Introduktion-i-arbetslivet/tidigare-via-medarbetare-berattar/)

Vi yrkar att:

Herrljunga kommun utreder möjligheterna att i samverkan med andra aktörer få igång en lokal motsvarighet till VG-regionens ViA ett Herrljunga introduktion i Arbetslivet.

Mats Palm (S)

Anette Rundström (S)

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Fam Sundquist
Malin Bülling

Tjänsteskrivelse
2020-01-13
DNR KS 247/2019 610

Filmning och direktsändning av kommunfullmäktiges sammanträden 2020

Sammanfattning

Kommunfullmäktige i Herrljunga kommun har sedan 2014 spelat in sina fullmäktigemöten som sedan läggs upp på kommunens digitala plattformar för allmänheten. 2019 beslutade kommunfullmäktige att livesända kommunfullmäktiges sammanträden från Youtube och ett nytt avtal för direktsändningen tecknades med befintlig leverantör för 2019.

För att kunna fortsätta direktsändning av fullmäktiges sammanträden för 2020 behöver ett nytt avtal tecknas. Från och med den 23 september ska tidsberoende media (video med mera) uppfylla krav i *Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service* . Därför behöver Herrljunga kommun ta hänsyn till den nya lagen och de krav som ställs på publicering av video till allmänheten. Det här innebär bland annat att inspelningen måste textas och syntolkas inom 14 dagar från det den läggs upp på webben.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2020-01-13
Kommunfullmäktige § 7/2019-02-12

Förslag till beslut

- Avtal med nuvarande leverantör förlängs för 2020 i samma omfattning som det gjorts i 2019.
- Kommunstyrelsen ges i uppdrag att undersöka vilka möjligheter och tillvägagångsätt som finns för att uppfylla lagkraven som ryms inom budgetramen.

Fam Sundquist
Nämndsamordnare

Malin Bülling
Kommunikatör

Expedieras till: Kommunfullmäktige, upphandlingsenheten
För kännedom till:

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Fam Sundquist
Malin Bülling

Tjänsteskrivelse
2020-01-13
DNR KS 247/2019 610

Bakgrund

Efter en inkommen motion i 2013 beslutade kommunfullmäktige att införa webbsändning av kommunfullmäktiges sammanträden. Den 26 maj 2014 fastställdes bland annat leverantör och webbsändningens utformning. Kommunfullmäktige har sedan 2014 spelat in sina fullmäktigemöten som sedan läggs upp på kommunens digitala plattformar för allmänheten. Den 12 februari 2019 beslutade kommunfullmäktige att införa direktsändning av kommunfullmäktiges sammanträden via webb-tv. Det finns utsedda ansvarig utgivare och ställföreträdande utgivare. Ett avtal för direktsändning av fullmäktiges sammanträden tecknades med samma leverantör för 2019 och ett nytt avtal behöver tecknas för 2020.

Den 1 januari 2019 trädde en ny lag i kraft, lagen om tillgänglighet till digital offentlig service som ställer nya krav på vissa områden, bland annat tillgängliggörande av myndigheternas webbplatser och publicering av video med mera. Den 23 september 2020 träder de nya kraven om att befintliga webbplatser samt tidsberoende media ska bli tillgänglighetsanpassade. Lagen säger bland annat att vi ska uppfylla WCAG-kriterier (Web Content Accessibility Guidelines) på nivå A och AA, vilket är grundnivå. Det här innebär till exempel att vi ska texta inspelad rörlig media samt syntolka eller erbjud alternativ till videoinspelningar. Inspelningen måste textas och syntolkas inom 14 dagar från det den läggs upp på webben.

För att kunna fortsätta direktsändning av fullmäktiges sammanträden under 2020 bör ett nytt avtal tecknas med nuvarande leverantör i samma omfattning som gjorts i 2019. Kommunen behöver också utreda kring omfattning av lagkraven och ta fram kostnadskalkyl för nytillkomna tjänster som krävs för att uppfylla kraven.

Ekonomisk bedömning

När kommunstyrelsen fattade beslut om utformningen av webbsändning av kommunfullmäktiges sammanträden (kommunstyrelsen § 88/2014-05-26) avsattes driftmedel om 35 000 kr årligen. Kostnaden ökade till totalt 37 800 kr per år, när direktsändningen infördes i 2019. Om nytt avtal tecknas i samma omfattning som föregående år tillkommer ingen extra kostnad för 2020.

Juridisk bedömning

Direktsändning av kommunfullmäktiges sammanträden är i lagens mening att betrakta som radioprogram och regleras därmed av yttrandefrihetsgrundlag (1991:1469). För att kunna uppfylla kraven har sändningen samt ansvarig utgivare och ställföreträdande utgivare anmälts till Myndigheten för press, radio och tv.

Digital service ska vidare uppfylla kraven i lagen att vara:

- möjlig att uppfatta
- hanterbar
- begriplig
- robust

Motivering av förslag till beslut

HERRLJUNGA KOMMUN

KOMMUNSTYRELSENS FÖRVALTNING
Fam Sundquist
Malin Bülling

Tjänsteskrivelse
2020-01-13
DNR KS 247/2019 610

För att efterleva ett politiskt beslut behöver ett nytt avtal tecknas för direktsändning av kommunfullmäktiges sammanträden för 2020. Kommunen behöver också uppfylla de ställda lagkraven enligt det nya webbdirektivet. För att politiken ska ha ett bra underlag för att kunna prioritera och fatta rätt beslut i frågan, krävs en mer utförlig utredning och redovisning av kostnadskalkyl.

KF § 7
KS § 207

DNR KS 151/2018

Direktsändning av kommunfullmäktiges sammanträden via webb-tv

Sammanfattning

Sedan september 2014 spelas kommunfullmäktiges sammanträden in och läggs upp i efterhand på kommunens hemsida. Herrljunga kommun köper tjänsten av en video- och ljudproduktionsleverantör till en årlig kostnad på cirka 29 tkr. I samband med godkännandet av Demokratiberedning 2016-2017:s slutrapport beslutade kommunfullmäktige att låta kommunstyrelsen utreda frågan om direktsändning av fullmäktiges sammanträden (KF § 82/2017-09-05). Förvaltningen har undersökt ett antal möjliga lösningar, varav en är att utvidga nuvarande leverantörs uppdrag till att även omfatta direktsändning. Detta skulle innebära en kostnadsökning på cirka 9 tkr per år.

Eftersom direktsändningar via webb-tv betraktas som radioprogram enligt yttrandefrihetsgrundlagen behöver kommunen anmäla sin sändningsverksamhet samt ansvarig utgivare och ställföreträdande utgivare till Myndigheten för press, radio och tv. Den som bedriver verksamheten, i detta fall kommunfullmäktige, ansvarar för att utse ansvarig utgivare.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2018-07-12
Kommunfullmäktige § 82/2017-09-05

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till beslut:
Att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta:

1. Att direktsändning av kommunfullmäktiges sammanträden via webb-tv införs så snart sändningen och ansvarig utgivare och ställföreträdande utgivare anmälts.
2. Att nuvarande leverantör av inspelningar av fullmäktiges sammanträden får i uppdrag att även ansvara för direktsändning till en ökad kostnad på cirka 9 tkr per år. Kostnaden belastar kostnadsställe 1000 (kommunfullmäktige).
3. Att ordförande Andreas Johansson (M) utses till ansvarig utgivare för sändningar av kommunfullmäktiges sammanträden på Herrljunga kommuns hemsida.
4. Att förste vice ordförande Ronnie Rexwall (KV) utses till ersättare till ansvarig utgivare efter Andreas Johansson (M).
5. Att andra vice ordförande Björn Wilhelmsson (S) utses till ersättare till ansvarig utgivare efter Andreas Johansson (M).

Elin Hegg (MP), Björn Wilhelmsson (S), Andreas Molin (C) och Jan-Olof Brorsson (L) bifaller förvaltningens förslag.

Fortsättning KF § 7
Fortsättning KS § 207

Beslutsgång

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Kommunstyrelsens förslag till fullmäktige

1. Att direktsändning av kommunfullmäktiges sammanträden via webb-tv införs så snart sändningen och ansvarig utgivare och ställföreträdande utgivare anmälts.
2. Att nuvarande leverantör av inspelningar av fullmäktiges sammanträden får i uppdrag att även ansvara för direktsändning till en ökad kostnad på cirka 9 tkr per år. Kostnaden belastar kostnadsställe 1000 (kommunfullmäktige).
3. Att ordförande Andreas Johansson (M) utses till ansvarig utgivare för sändningar av kommunfullmäktiges sammanträden på Herrljunga kommuns hemsida.
4. Att förste vice ordförande Ronnie Rexwall (KV) utses till ersättare till ansvarig utgivare efter Andreas Johansson (M).
5. Att andra vice ordförande Björn Wilhelmsson (S) utses till ersättare till ansvarig utgivare efter Andreas Johansson (M).

I kommunfullmäktige frågar ordföranden om kommunstyrelsens förslag till beslut antas och finner att så sker.

KOMMUNFULLMÄKTIGES BESLUT

1. Direktsändning av kommunfullmäktiges sammanträden via webb-tv införs så snart sändningen och ansvarig utgivare och ställföreträdande utgivare anmälts.
2. Nuvarande leverantör av inspelningar av fullmäktiges sammanträden får i uppdrag att även ansvara för direktsändning till en ökad kostnad på cirka 9 tkr per år. Kostnaden belastar kostnadsställe 1000 (kommunfullmäktige).
3. Ordförande Andreas Johansson (M) utses till ansvarig utgivare för sändningar av kommunfullmäktiges sammanträden på Herrljunga kommuns hemsida.
4. Förste vice ordförande Ronnie Rexwall (KV) utses till ersättare till ansvarig utgivare efter Andreas Johansson (M).
5. Andra vice ordförande Björn Wilhelmsson (S) utses till ersättare till ansvarig utgivare efter Andreas Johansson (M).

Expedieras till: Myndigheten för press, radio och tv
För kännedom till: Ekonomikontoret

TN § 100 DNR TK 154/2019

Svar på medborgarförslag om att lyfta ut Orraholmens område ur kommunens skogsbruksplaner

Sammanfattning
Det inkom medborgarförslag från Kurt Brorsson den 2019-04-08 om att lyfta ut Orraholmens område ur kommunens skogsbruksplan. Kommunfullmäktige beslutade 2019-05-14 att skicka medborgarförslaget till tekniska nämnden för beredning.

Fastigheten Orraholmen 1:1 omfattar ca. 47 ha, varav ca 17 ha åker/betesmark, ca 25 ha skogsmark samt ca 6 ha övrig mark/vatten. Fastigheten ingår som en del i den skogsbruksplan, över Herrljunga kommuns skogsinnehav, som togs fram 2016, och gäller för åren 2017-2027.

Förvaltningen har utrett de ekonomiska konsekvenserna av att lyfta ur fastigheten Orraholmen 1:1 ur kommunens skogsbruksplan. Ekonomisk bedömning är gjord i samarbete med skogsinspektor på Södra.

Beslutsunderlag
Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-11-04
Kommunfullmäktige 91/2019-05-14
Beskrivning av avdelning 143-162 i skogsbruksplan
Kartbilaga från skogsbruksplan.
Volym och värdeberäkning.

Förslag till beslut
Förvaltningens förslag till beslut
- Kommunfullmäktige förslås avslå medborgarförslaget.

Beslutsgång
Henri Andreasson (C) bifaller förvaltningens förslag till beslut

Ordföranden frågar om förvaltningens förslag till beslut antas och finner att så sker.

Tekniska nämndens förslag till kommunfullmäktige
1. Medborgarförslaget avslås.

Protokollsanteckning
Jan Bengtsson (S) önskar att blandskogen ska bevaras, inga kalhyggen och ingen plantering av granskog på fastigheten Orraholmen.

Expedieras till: Kommunfullmäktige

HERRLJUNGA KOMMUN

TEKNISKA FÖRVALTNINGEN
Claes-Håkan Elvesten

Tjänsteskrivelse
2019-11-04
DNR TK 154/2019 831

Medborgarförslag om att lyfta ut Orraholmens område ur kommunens skogsbruksplaner

Sammanfattning

2019-04-08 inkom medborgarförslag från Kurt Brorsson om att lyfta ut Orraholmens område ur kommunens skogsbruksplan.

KF beslutade 2019-05-14 att skicka medborgarförslaget till TN för beredning.

Fastigheten Orraholmen 1:1 omfattar ca. 47 ha, varav ca 17 ha åker/betesmark, ca 25 ha skogsmark samt ca 6 ha övrig mark/vatten.
Fastigheten ingår som en del i den skogsbruksplan, över Herrljunga kommuns skogsinnehav, som togs fram 2016, och gäller för åren 2017-2027.

Förvaltningen har utrett de ekonomiska konsekvenserna av att lyfta ur fastigheten Orraholmen 1:1 ur kommunens skogsbruksplan.

Ekonomisk bedömning är gjord i samarbete med skogsinspektor på Södra.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse i ärendet daterad 2019-11-04
KF §91, 2019-05-14.
Beskrivning av avdelning 143-162 i skogsbruksplan.
Kartbilaga från skogsbruksplan.
Volym och värdeberäkning.

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag:
Medborgarförslaget avslås.

Claes-Håkan Elvesten
Gata- och parkchef

Expedieras till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet
För kännedom till: Namn namn, titel, organisatoriskt tillhörighet

HERRLJUNGA KOMMUN

TEKNISKA FÖRVALTNINGEN
Claes-Håkan Elvesten

Tjänsteskrivelse
2019-11-04
DNR TK 154/2019 831

Bakgrund

2019-04-08 inkom medborgarförslag från Kurt Brorsson om att lyfta ut Orraholmens område ur kommunens skogsbruksplan.

I kommunens skogsbruksplan för 2017-2027 ingår fastigheten Orraholmen 1:1.
Där ingår områdesavdelningarna nummer 143-162.

Avverkningsbart virkesinnehåll genom föryngringsavverkning för Herrljunga kommuns totala skogsinnehav uppgick under planperioden till 8.904m3sk, varav 6.038m3sk finns på fastigheten Orraholmen.
Under 2017-2019 har ca 3.000m3sk föryngringsavverkats, varav inget uttag gjorts på Orraholmen.

Förklaring till respektive avdelning enligt bilaga.

I skogsbruksplan föreslåsföljande åtgärder per avdelning:
143: 1.3 ha, Bete. Ingen åtgärd.
144: 0.3 ha, Hagmarksskog Ingen åtgärd.
145: 0.1 ha, Vatten.
146: 0.6 ha, Hagmarksskog Ingen åtgärd.
147: 0.9 ha, Hagmarksskog Ingen åtgärd.
148: 1.5 ha, Stor del bete. Föryngringsavverkning. skärm lämnas. Planerat uttag ca 60%
149: 0.2 ha, Underväxtröjning, förberedande före gallring.
150: 1.2 ha, Selektivhuggning, fröträd lämnas. Planerat uttag ca 80%
151: 4.3 ha, Selektivhuggning, gallring med hänsyn till friluftsliv. Planerat uttag ca 25%
152: 1.1 ha, ingen åtgärd.
153: 4.0 ha, Selektivhuggning, föryngringsavverkning. , fröträd lämnas, mycket död ved, hänsyn till friluftsliv. Planerat uttag ca 70%
154: 1.3 ha, ingen åtgärd.
155: 1.0 ha, Selektivhuggning, föryngringsavverkning, fröträd lämnas, hänsyn till friluftsliv. Planerat uttag ca 70%
156: 0.3 ha, Föryngringsavverkning , markberedning, plantering. Planerat uttag ca 90%
157: 1.3 ha, Naturvårdshuggning
158: 0.9 ha, Gallring-röjning.
159: 0.3 ha, Gallring.
160: 7.9 ha, Selektivhuggning, föryngringsavverkning, fröträd lämnas, hänsyn till friluftsliv och friluftsled. Planerat uttag ca 60%
161: 6.2 ha, Bete. Ingen åtgärd
162: 1.9 ha, Sjö.

Natura 2000-området påverkas ej av planerade skogsbruksåtgärder enl. skogsbruksplan.

HERRLJUNGA KOMMUN

TEKNISKA
FÖRVALTNINGEN
Claes-Håkan Elvesten

Tjänsteskrivelse
2019-11-04
DNR TK 154/2019 831

Ekonomisk bedömning

Värde på, under planperioden, genom föryngringsavverkning, avverkningsbar volym på fastigheten Orraholmen (6.038m3sk) uppskattas till ett nettovärde på ca 1,1 msek.

Motivering av förslag till beslut

Om Orraholmens virkesinnehåll ej blir tillgängligt för föryngringsavverkning medför det att det årliga nettot från skogsavverkning (ca 300tkr) ej blir möjlig, då enbart gallringar kvarstår, som ej kan beräknas ge något nettoöverskott under resterande år av planperioden

Avdelningsbeskrivning

Skifte: 0

Avd nr	Areal ha (-) [Skikt]	Ålder ar	Hkl Skikt	SI	Virkesförråd m3sk ha	Virkesförråd m3sk avd	Mål-klass	Trädslag TGLÄC	Med diam cm	Beskrivning	Atgärd Alternativ	A n g	Uttag inkl tillväxt %	Uttag inkl tillväxt m3sk	Löpande tillväxt m3sk per ha
142	0,3	11	R2	G34	10	3	PG	17200	0,0		Röjning	18-21	25		3,5
	(-0,1)														
143	13									Bete					
144	0,3	60	S3	B20	165	51	NS,s	00X00	22,0	Hagmarksskog	Ingen åtgärd				4,1
										Kantzon med Nossan					
	(-0)									Natura2000					
145	0,1									Vatten					
146	0,6	90	S3	B20	150	93	NS,b	00550	44,0	Hagmarksskog	Ingen åtgärd				2,5
										Luckigt ojämnt					
147	0,9	70	S3	B20	100	87	NS,b	20800	28,0	Hagmarksskog	Ingen åtgärd				2,4
										Luckigt					
										Huvträd björk					
										Delvis fuktig					
148	1,5	90	S2	B22	285	432	PG	33310	35,0	Stora delen använd som bete	Föryngringsavv, skärm lämnas	16-21	60	268	4,9
										Olikåldrigt					
										Delvis grova löv					
										Gynna/spara löv					

Avdelningsbeskrivning

Skifte: 0

Avd nr	Areal ha (-) [Skikt]	Ålder år	Hkl Skikt	SI	Virkesförråd m3sk ha	Virkesförråd m3sk avd	Mål-klass	Trädslag TGLÄC	Med diam cm	Beskrivning	Åtgärd Alternativ	Ang	Uttag inkl tillväxt %	Uttag inkl tillväxt m3sk	Löpande tillväxt m3sk per ha
149	0,2	25	G1	B24	100	21	PG	01900	11,0		Underväxtröjning före gallring (Förberedande)	16-17			7,7
											Gallring	**18-21**	**25**	**6**	
150	**1,2**	**90**	**S3**	**G30**	**340**	**424**	**PG**	**46000**	**38,0**	**Mycket ojämnt**	**Selektivhuggning**	**16-26**	**20**	**93**	**6,2**
										Olikåldrigt (80-110)	Föryngringsavv, fröträd lämnas (Alternativ)	16-21	80	352	
										Varier förråd					

Avdelningsbeskrivning

Skifte: 0

Avd nr	Areal ha (-) [Skikt]	Ålder ar	Hkl Skikt	SI	Virkesförråd m3sk ha	Virkesförråd m3sk avd	Mål-klass	Trädslag TGLÄC	Med diam cm	Beskrivning	Atgärd Alternativ	A n g	Uttag inkl tillväxt %	Uttag inkl tillväxt m3sk	Löpande tillväxt m3sk per ha
151	4,3	105	S3	T26	200	851	PG	X0000	40,0	Mestadels tvåskiktat	Selektivhuggning	16-26	10	90	2,5
										Ojämnt					
	(-0,1)									Häns friluftliv					
										Något olikåldrig i båda skikten					
151	[4,3]	35	Undervä xt	T26	60	255	PG	33400	16,0	Mestadels tvåskiktat	Gallring	18-21	20	53	1,5
										Ojämnt					
	(-0,1)									Häns friluftliv					
										Något olikåldrig i båda skikten					
152	1,1									Övrig landareal					
153	4	110	S3	T25	310	1 249	PG	63100	38,0	Delvis mycket underväxt	Selektivhuggning	16-26	15	200	4,3
										Död ved	Föryngringsavv, fröträd lämnas (Alternativ)	16-26	65	868	
	(-0,1)									Varier förråd					
										Häns friluftliv					
154	1,3									Övrig landareal					
155	1	120	S3	T25	280	274	PG	90100	39,0	Kantz m bete och föreningsstugan	Selektivhuggning	16-16	15	41	3,6
										Fomminne - Terrassering	Föryngringsavv, fröträd lämnas (Alternativ)	16-26	60	174	
	(-0)									Häns friluftliv					

Avdelningsbeskrivning

Skifte: 0

Avd nr	Areal ha (-) [Skikt]	Ålder ar	Hkl Skikt	SI	Virkesförråd m3sk ha	Virkesförråd m3sk avd	Mål-klass	Trädslag TGLÄC	Med diam cm	Beskrivning	Åtgärd Alternativ	År	Uttag inkl tillväxt %	Uttag inkl tillväxt m3sk	Löpande tillväxt m3sk per ha
156	0,3	70	S2	G29	315	104	PG	27100	30,0		Föryngringsavverkning	22-26	90	114	8,3
											Markberedning (Följd)	22-26			
											Plantering (Följd)	22-26			
157	1,3	45	G2	B19	105	140	K ,s	02800	17,0	Nedl jordbruksm	Naturvärdshuggning	22-26	25	47	4,6
										Olikåldrigt					
	(-0)									Luckigt, ojämnt					
										Gammal dike					
										Framtida lövdominans					
158	0,9	15	R2	B22	10	9	PG	10900	0,0	Igenväxningsmark	Gallring-Röjning	22-26	25	6	2,4
										Fd inäga					
	(-0)									Luckigt till glest					
										Olikåldrigt					
										Huvudträd björk					
159	0,3	28	G1	B26	100	34	PG	00X00	16,0	Fd inäga	Gallring	22-26	25	13	6,3
160	7,9	110	S3	T29	325	2 572	PG	82000	20,0	Delvis mycket underväxt	Selektivhuggning	16-26	10	267	5,6
										Delvis med yngre gran som andra skikt	Föryngringsavv, fröträd lämnas (Alternativ)	16-26	65	1 803	
	(-0,3)									Varier förråd					
										Häns friluftliv					
										Fritidsled					

Avdelningsbeskrivning

Skifte: 0

Avd nr	Areal ha (-) [Skikt]	Ålder år	Hkl Skikt	SI	Virkesförråd m3sk ha	Virkesförråd m3sk avd	Mål-klass	Trädslag TGLÄC	Med diam cm	Beskrivning	Atgärd Alternativ	A n g	Uttag inkl tillväxt %	Uttag inkl tillväxt m3sk	Löpande tillväxt m3sk per ha
161	6,2									Bete					
162	1,9									Sjö					
163	0,6	60	G2	T26	170	108	PG	70300	28,0		Sista gallring	22-26	20	27	5,3
	(-0)														
164	0,3	55	G2	B22	200	63	PG	00X00	25,0	Huvudträd björk	Gallring	16-17	15	10	4,8
										Olikåldrigt					
										Gallring på södra delen					
										Hugga bort inväxande gran					
										Framtida lövdominans					
165	0,5									Övrig landareal					
166	1,4	65	S1	T28	210	294	PG	52300	31,0	Mest blockigt	Ingen åtgärd				5,6
										Luckigt, ojämnt					
										Delvis mycket underväxt					
167	0,1									Vatten					
168	2,2	55	S2	G34	340	737	PG	0X000	29,0		Föryngringsavverkning	22-26	100	941	11,7
											Markberedning (Följd)	22-26			
											Plantering (Följd)	22-26			

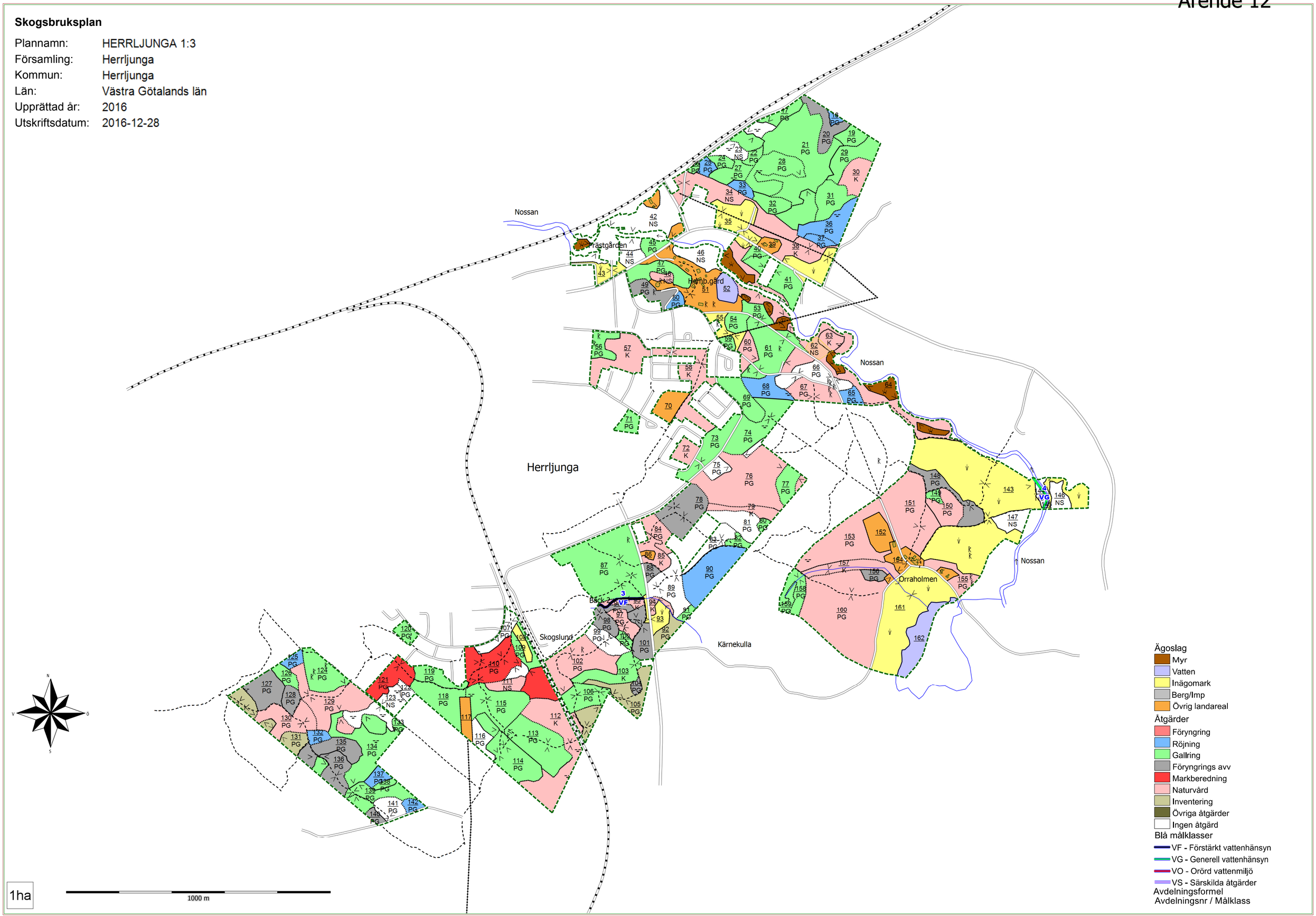
Län: Västra Götalands län Kommun: Herrljunga Församling: Herrljunga 2017-08-10

Fastighet: HERRLJUNGA 1:3

SÖDRA

Skogsbruksplan

Plannamn: HERRLJUNGA 1:3
Församling: Herrljunga
Kommun: Herrljunga
Län: Västra Götalands län
Upprättad år: 2016
Utskriftsdatum: 2016-12-28

Beräkning gjord av Jerker Hellstadius
Skogsinspektor Södra

Herrljunga kommun
Orraholmen

Avd	ha	TGL	volym m3sk	Uttag	uttag m3fub	Kommentar
148	1,5	3331	432	60%	210	Löv lämnas
150	1,2	460	424	80%	271	Frötall lämnas
151	4,3	x00	863	25%	173	Selektiv huggning?
153	4,1	631	1267	70%	710	Frötall lämnas
155	1	901	285	70%	160	Frötall lämnas
156	0,3	271	104	90%	75	
160	8,2	820	2663	70%	1491	Frötall lämnas
Summa	20,6		6038		3090	

Ungefärligt netto/m3fub 350kr/m3

Totalt nettovärde 1081500 1,1 miljoner

Denna beräkning bygger
på att man gör uttag och
liknande utifrån ovanstående
tabell. Det går att göra göra
både mer och mindre uttag
beroende på hur man vill
sköta det.
Nettot är en uppskattning,
erfarenheten säger att volymer
brukar vara underskattade
i skbp så det kan vara mer volym.
Samtidigt så är 350kr/m3fub
i dagens läge ingen överdrift
utan snarare lågt beräknat.
Ev. efterlikvider, GROT mm är inte
heller med räknat utan det
kommer uppe på.

Protokoll från södra hälso- och sjukvårdsnämnden, 2019-11-26

§ 162

Verksamhetsplan 2020 för samverkan och samfinansiering av lokalt folkhälsoarbete i Herrljunga kommun

Diarienummer HSNS 2016-00043

Beslut

1. Södra hälso- och sjukvårdsnämnden godkänner Herrljunga kommuns verksamhetsplan för samverkan och samfinansiering av lokalt folkhälsoarbete 2020.
2. Södra hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar att finansieringen sker inom ramen för nämndens folkhälsobudget.

Sammanfattning av ärendet

Kommunen ska enligt samverkansavtal avseende lokalt folkhälsoarbete årligen ta fram en verksamhetsplan för det gemensamma folkhälsoarbetet med budget, mål, planerade insatser samt hur dessa ska följas upp. Avdelning folkhälsa bedömer att verksamhetsplanen stämmer överens med intentionen i folkhälsoavtalen och föreslår nämnden att godkänna verksamhetsplanen.

Herrljunga kommuns folkhälsoarbete utgår från Utvecklingsplan Växtkraft 10 000, folkhälsomål och prioriterat område. Kommunens inriktningsmål är att Herrljunga kommun har en välkomnande Vi-känsla. Det prioriterade målet är att ”Förbättra förutsättningarna för mötesplatser i Herrljunga kommun”. Målindikatorer är öka antalet besökare på familjecentralen, öka antalet besökare på fritidsgården samt antalet folkhälsoaktiviteter som kommunen är delaktig i.

Prioriterade områden inom folkhälsoarbetet är barn och unga, trygghetsskapande arbete samt jämställdhet.

För att få in folkhälsoperspektivet i kommunens ordinarie verksamhet ska de exempelvis få in detta i den kommande visionsplanen 2035. För att främja utvecklingen och förutsättningarna för en jämlik hälsa ska Herrljunga ha fokus äldre och inom det stödja hälsofrämjande insatser och mötesplatser samt arbeta med HBTQ-lärandeprojekt. Alla verksamheter och nämnder ska arbeta med jämställdhet i syfte att säkerställa en säker och jämlik service till alla invånare samt att genusperspektiv ska prägla alla beslut.

Exempel på insatser är tandhälsa för 3-6 åringar, arbeta med materialet ”En förälder blir till”, erbjuda särskilt föräldrastöd inom familjecentralens verksamhet,

Protokoll från södra hälso- och sjukvårdsnämnden, 2019-11-26

samverkansforum för ge varandra lägesuppdatering för att förebygga att barn och unga inte ska hamna i riskzon för droger och kriminalitet, öka kunskapen om HBTQ-personers situation för att främja målgruppens rättigheter och möjligheter, lärandeprojekt seniorsäkerhet och samverkan med civilsamhället med fokus på prova på -aktiviteter för äldre.

Beslutsunderlag

- Tjänsteutlåtande daterat 2019-10-30

Skickas till

- Herrljunga kommun, herrljunga.kommun@admin.herrljunga.se
- Herrljunga kommun, folkhälsostrateg Viveca Lundahl, viveca.lundahl@admin.herrljunga.se, för kännedom.

SJUHÄRADS SAMORDNINGSFÖRBUND

Kommunerna Bollebygd | Borås | Herrljunga | Mark | Svenljunga | Tranemo | Ulricehamn | Vårgårda och

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN Försäkringskassan ARBETSFÖRMEDLINGEN SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

ANSLAG/BEVIS

Protokollet från styrelsen för Sjuhärads samordningsförbunds möte är justerat. Justeringen tillkännages genom anslag på medlemskommunernas anslagstavlor samt på Västra Götalandsregionens anslagstavla.

Sammanträdesdatum:	2019-12-06
Justeringsdatum:	2019-12-13
Anslaget sätts upp:	2019-12-17
Anslaget tas ned:	2020-01-10

Protokollet finns tillgängligt på
www.sjusam.se
Originalprotokollet förvaras hos Sjuhärads samordningsförbund, Bryggaregata 8, Borås.

Sjuhärads Samordningsförbund

Anna Fagefors
Förbundschef

anna.fagefors@sjusam.se

Organ **Förbundsstyrelsen för Sjuhärads Samordningsförbund**
Tid **Fredag den 6/12, kl 08.00-10.00**
Plats Förbundets kanslilokaler, Bryggaregatan 8, Borås

Beslutande
Cecilia Andersson (C), Västra Götalandsregionen
Jonas Ryhr, Arbetsförmedlingen
Lars-Åke Johansson (S), Borås Stad
Sofia Sandänger, Försäkringskassan

Ersättare
Eva Larsson (C), Herrljunga kommun
Gunilla Blomgren (L), Tranemo kommun
Ingamaj Wallertz Olsson (M), Vårgårda kommun
Kerstin Göss-Lindh (S), Svenljunga kommun
Leif Sternfeld (C), Marks kommun
Patrik Karlsson (KD), Bollebygds kommun

Övriga
Anna Fagefors, Förbundschef
Pernilla Knutsson, Projektledare, Biträdande förbundschef

Omfattning
§§ 58-64

Sekreterare Anna Fagefors

Ordförande Cecilia Andersson

Justerare Sofia Sandänger

§§	Ärenden	Beslut
58	**Mötet öppnas, godkännande av dagordning** Frukost serveras inför och i samband med mötet.	Dagordningen godkänns.
59	**Val av justerare**	Sofia Sandänger justerar
60	**Föregående protokoll, den 13/11 2019** Föregående protokoll är anslaget: www.sjusam.se Föregående mötesprotokoll gås kortfattat igenom.	Protokollet godkänns och läggs till handlingarna.
61	**Ekonomi och Verksamhetsplan** Genomgång av ekonomisk sammanställning och prognos. Många kostnader (även avtalade) återstår innan årsslut så resultatrapportens överskott kommer att balanseras till ett nollresultat vid årsskiftet. Genomgång av medfinansieringsformer och resultat för projekt där ESF bidrar i finansiering. Budgetrevideringar i verksamhetsplan föreligger då det nationella SKL-ägda projektet Moves är beviljat och förutsättningar för Gröna Vägen Framåt ändras. Formellt besked inväntas om att 9 032 000 anslås som statens anslag för Sjuhärad 2020.	Verksamhetsplan inklusive budget fastställs, med reservation för att formellt beslut om statens anslag ännu inte inkommit.
62	**Fråga om Plusjobb** Vid föregående möte efterfrågades fortsatt dialog om Danmarks modell för ”Plusjobb” (Att i en övergångsperiod få både lön och bidrag) som presenterades vid projekt Puls studieresa till Köpenhamn. Sverige har en liknande, men kanske mindre omfattande variant kallad ”jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet”	*Kommunernas* styrelse-ledamöter uppmanas att till nästkommande möte återkomma med information om och hur jobbstimulans inom ekonomiskt bistånd nyttjas i respektive kommun. *Samtliga ledamöter* uppmanas att delta i Pulsprojektets workshop 6/3 2020
63	**Styrelsens årsmötesplan 2020** Styrelsemöte 5 februari kl 13-16, Nationell konferens den 24-25 mars, i Halmstad Ägarsamråd 27 mars förmiddag, (lunch inkluderas) Styrelsemöte 27 mars eftermiddag Styrelsemöte 2 juni kl 9-12 Styrelsemöte 17 september 13-16 Samordningsförbundets dag 24 november på fm, Styrelsemöte 24 november em, (lunch inkluderas) Styrelsemöte med frukost 11 december kl 8-10	Styrelsen beslutar om mötesdagar enligt förslag: 5/2 em 27/3 heldag 2/6 fm 17/9 em 24/11 heldag 11/12 morgon (tillkommer ev. konferenser)
64	**Övriga frågor, mötet avslutas**	Mötet avslutas.

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

ANSLAG

Protokollet från Direktionen för Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund är justerat. Justeringen tillkännages genom anslag på kommunalförbundets digitala anslagstavla på www.borasregionen.se

Sammanträdesdatum:	2019-12-06
Justeringsdatum:	2019-12-16
Anslaget sätts upp:	2019-12-16
Anslaget avpubliceras:	2020-01-07

Protokollet finns tillgängligt på www.borasregionen.se

Originalprotokollet förvaras på Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund, Skaraborgsvägen 1 A, Borås.

Boråsregionen Sjuhärads Kommunalförbund

Linda Bergholtz
Administrativ chef

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Direktionsprotokoll 2019-12-06

Plats och tid	Borås kl 9.00 – 11.30
Omfattning	§§ 104-121
Beslutande	Malin Carlsson (S) Ordförande Bengt Hilmersson (C) Lisa Dahlberg (S) Michael Plogell (FR) Annette Carlson (M) §§ 104-116 Stefan Carlsson (S) Tony Hansen (S) Roland Karlsson (C)
Ersättare	Lars-Erik Olsson (S) Niklas Arvidsson (KD) Mats Palm (S) Tomas Johansson (M) Johan Björkman (M) Lennart Haglund (C) Wiktor Öberg (M)
Adjungerade	Christofer Bergenblock (C) Jana Nilsson (S) Anna Svalander (L) Jan-Olof Sundh (V) Mikael Levander (NU) Crister Spets (SD)
Övriga	Magnus Haggren, Förbundsdirektör Linda Bergholtz, Administrativ chef Karin Björklind, Regionutvecklare §§ 104-111 Pontus Gunnäs, Västra Götalandsregionen § 107 Jan Petersson, Borås Stad § 107 Elin Berg, Marks kommun § 107 Lars Carlsson, Bollebygds kommun § 107 Magnus Nilsson, kommundirektör Svenljunga

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Direktionsprotokoll 2019-12-06

Sekreterare ……
Linda Bergholtz

Ordförande……
Malin Carlsson

Justerare……..
Bengt Hilmersson

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Direktionsprotokoll 2019-12-06

§ 104 Fastställande av dagordning

Direktionen beslutar
att fastställa dagordningen

§ 105 Val av justerare
Bengt Hilmersson (C) utses att jämte ordförande justera dagens protokoll

§ 106 Föregående protokoll
Föregående protokoll från 2019-11-08 läggs till handlingarna

§ 107 Projekt järnväg Göteborg-Borås
Pontus Gunnäs, Västra Götalandsregionen, ger en nulägesbild av projektet järnväg Göteborg-Borås samt tidsplanen för det fortsatta arbetet.

Direktionen beslutar
att ta informationen till dagens protokoll

§ 108 Internkontrollplan 2020
Enligt kommunallagen 6 kap § 6 ska den interna kontrollen vara tillräcklig och verksamheten ska bedrivas på ett tillfredsställande sätt. Förbundet har utifrån beslutad modell genomfört risk- och väsentlighetsanalys för att identifiera riskerna som kan leda till att förbundet inte lyckas uppfylla Direktionens mål, lagar och regler, beslut av styrgrupp och politiskt samråd samt finansiell rapportering.

Utifrån analysen har förslag till Internkontrollplan tagits fram. Internkontrollplanen innehåller även ett antal övriga kontrollpunkter för att säkerställa att verksamheten bedrivs på ett tillfredsställande sätt.

Direktionen beslutar
att fastställa Internkontrollplan 2020

§ 109 Budget och verksamhetsplan 2020
Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund bildades 1999 och är ett politiskt styrt samverkansorgan för kommunerna Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda. Varbergs kommun är adjungerad till förbundet enligt särskilt avtal. Verksamheten grundar sig på den förbundsordning som beslutats av medlemskommunerna. I förbundet ingår även Business Region Borås, Dataskyddsombud, Medarbetarcentrum, Navet science center samt Närvårdskontoret som koordinerar Närvårdssamverkan Södra Älvsborg.

Enligt förbundsordningen ska Direktionens förslag till budget och verksamhetsplan översändas till förbundsmedlemmarna för godkännande.

Direktionen beslutar
att för egen del anta budget och verksamhetsplan för 2020 samt översända densamma till medlemskommunerna för godkännande

att Plan och budget för Närvårdssamverkan 2020 antas under förutsättning att den beslutats av Delregionalt politiskt samråd

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Direktionsprotokoll 2019-12-06

§ 110 eHandlingsplan 2020-2022

eKontoret på Boråsregionen har sedan 2015 bedrivit sitt arbete utifrån en eHandlingsplan som beslutats av Direktionen. Nuvarande eHandlingsplan gäller under perioden 2017-2019.

Boråsregionens eKontor har tagit fram förslag till ny eHandlingsplan för perioden 2020-2022. Den nya planen har föregåtts av ett omfattande förankringsarbete där eKontoret har besökt samtliga kommunledningar för att inhämta synpunkter och önskemål. eKontoret har även inhämtat synpunkter och önskemål från de tjänstemän som deltar i de nätverk som ingår eKontoret. De inkomna förslagen har bearbetats tillsammans med nätverksrepresentanter och sedan presenterats för eLedningsrådet som företräder samtliga kommunchefer och agerar styrgrupp för eKontoret.

Den nya eHandlingsplanen föreslås adressera de fem områdena eArkiv, Informationssäkerhet, Digital kompetens, Digitala verktyg samt eHälsa, vilket omfattar merparten av de önskemål som framkommit. Då flera punkter i planen är omfattande i sin utformning kommer eLedningsrådet att styra inriktningen per punkt och år, så att eKontoret fokuserar på de mest angelägna frågorna vid rätt tillfälle.

Direktionen beslutar

att anta den föreslagna eHandlingsplanen 2020-2022

§ 111 Yttrande ÅVS 156

Trafikverket har skickat ut remiss om ÅVS 156 till berörda kommuner och kommunalförbund. Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund har i sin tur skickat ut remissen till samtliga medlemskommuner och har efter remisstiden sammanställt ett gemensamt svar.

Kommunalförbundets synpunkter

Väg 156 är viktig ur ett delregionalt perspektiv eftersom den knyter samman både kommuner, delregioner och kommunikationer över länsgränser. Den är också en viktig förutsättning för att arbetsmarknadsregionerna (LA) Göteborg och Borås på sikt ska utgöra en gemensam arbetsmarknadsregion.

Prioriterade åtgärder:

- Relationen mellan Göteborg och Kinna resecentrum är utpekad på alla nivåer; kommunalt, delregionalt, regionalt och nationellt som ett viktigt kollektivtrafikstråk och ska jämföras med en tågsträcka, sträckan genom tätorterna Skene och Kinna som ligger utanför utredningens område och behöver också utredas
- Behovet av omkörningsfält och vänstersvängfält utmed sträckan mellan Väg 40 – Skene behöver utredas vidare och prioritas
- Förbifarten utanför Skene tätort är viktig ur ett delregionalt perspektiv både genom förbättrad framkomlighet men också som en viktig trafiksäkerhetsåtgärd
- Den föreslagna åtgärden med planskild korsning mellan väg 156 och Viskadalsbanan i Skene tätort ger oönskade effekter både under byggtiden och som färdigställd
- Resecentrum i Kinna är i behov av åtgärder
- Väg 156 mellan väg 41 och väg 27 går igenom flera mindre orter och här behövs trafiksäkerhetshöjande åtgärder
- Hela sträckan mellan Tranemo och Länsgränsen mot Jönköping län behöver utredas vidare

- Trots att åtgärden att se över skyltad hastighet inte bedöms som ”lönsam” är den viktig för hur väg 156 upplevs
- En ny vägkoppling mellan Stora Övattnet och Landvetter flygplats inom Härryda kommun behöver utredas för framförallt kollektivtrafik.

Direktionen beslutar

att presidiet får i uppdrag att godkänna ändrad formulering gällande förbifart utanför Skene och den planskilda järnvägskorsningen i Skene tätort

att efter redaktionella ändringar översända föreslaget yttrande som eget yttrande i ärendet

§ 112 Omdisponering av medel från avslutade tillväxtprojekt

Under perioden 2013–2016 har flera tillväxtprojekt genomförts som bidragit till att främja regional utveckling och tillväxt i Boråsregionen samt utvecklat gränsöverskridande samverkan mellan kommuner, region och en rad olika organisationer. Av dessa tillväxtprojekt har några inte utnyttjat sitt tilldelade bidrag fullt ut vilket genererat ett restbelopp.

De överskjutande medlen föreslås användas till att delfinansiera en regional utvecklingskonferens för Boråsregionens medlemskommuner om ekonomiska utmaningar och regional samverkan som ligger i linje med Västra Götaland 2020 Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014 - 2020 samt Boråsregionens tillväxtstrategi för samma period. Den regionala konferensen är ett led i arbetet med att ta fram en framtids- och strukturbild för Boråsregionen som stödjer hållbar utveckling i Västra Götaland.

Direktionen beslutar

att 200 000 kr från avslutade slutrapporterade delregionala tillväxtprojekt får användas för att delfinansiera en regional utvecklingskonferens för Boråsregionens kommuner om ekonomiska utmaningar och regional samverkan

§ 113 Ny regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021 – 2030 Pilotprojekt för införandet i Boråsregionens medlemskommuner

Det gemensamma arbetet med att ta fram nästa regionala utvecklingsstrategi (RUS) för Västra Götaland pågår. Den nya strategin avser perioden 2021 – 2030 och syftet med strategin är att peka ut i vilken riktning Västra Götaland ska utvecklas fram till 2030. Den regionala utvecklingsstrategin är en övergripande strategi för det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet.

Vid halvtidsutvärderingen av strategin VG2020 rekommenderade utredarna att den direkta dialogen mellan kommunerna och regionen behöver stärkas. Boråsregionen vill därför initiera en process som stärker det regionala utvecklingsarbetet kommande programperiod i nära dialog med kommunerna. För att skapa en stark kommunal förankring och ett engagemang som resulterar i en hållbar regional utveckling och ett väl förankrat genomförande av strategin vill Boråsregionen genomföra ett pilotprojekt tillsammans med medlemskommunerna. Med pilotprojektet ska införandet av den nya regionala utvecklingsstrategin samordnas med Boråsregionens arbete med en regional struktur- och framtidsbild. Pilotprojektet föreslås finansieras med förstudiemedel.

Direktionen beslutar

att fördela 250 000 kr av 2019 års förstudiemedel för att genomföra ett pilotprojekt för införandet av den nya regionala utvecklingsstrategin 2021 – 2030 i aktiv samverkan med Boråsregionens medlemskommuner

§ 114 Utträde Navet science center

2019-06-27 inkom en ansökan från Ulricehamns kommun angående utträde ur Navet science center, vilken följdes upp av ett politiskt beslut om utträde som inkom 2019-11-06. Enligt avtalet är uppsägningstiden två år räknat från årsskiftet efter uppsägningen. Efter överläggningar mellan Navet science center och Ulricehamns kommun upphör avtalet redan 2019-12-31.

Direktionen beslutar

att avtalet mellan Navet science center och Ulricehamns kommun avslutas 2019-12-31

att Wiktor Öberg (M) entledigas från sitt uppdrag som ledamot i styrgruppen för Navet science center från och med 2020-01-01

§ 115 Fyllnadsval Stiftelsen Espira

Då regionutvecklingschef Joakim Svärdström avslutat sin anställning på Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund ska fyllnadsval genomföras gällande representant i styrelsen för Stiftelsen Espira. Valberedningen föreslår Linda Bergholtz, administrativ chef.

Direktionen beslutar

enligt valberedningens förslag

§ 116 Yttrande Länsgemensamt inriktningsdokument för organiserat integrerat arbete mellan Västra Götalands kommuner och Västra Götalandsregionen för personer med psykisk ohälsa, missbruk och beroende

Inom ramen för den länsgemensamma Handlingsplan psykisk hälsa 2018–2020 har förslag till gemensamt inriktningsdokument för organiserat integrerat arbete för personer med psykisk ohälsa, missbruk och beroende tagits fram av en arbetsgrupp med företrädare från Västra Götalands kommuner och Västra Götalandsregionen (VGR) samt brukarföreträdare. Dokumentet riktar sig till ledningsfunktioner inom VGR och kommuner i Västra Götaland med syfte att underlätta utveckling och kvalitetssäkring för organiserat integrerat arbete då den enskilde individen har behov av samtidiga insatser från de båda huvudmännen. Dokumentet skall vara ett stöd vid uppbyggnad eller utveckling av avtalsbunden samverkan mellan parterna.

Boråsregionen Sjuhärads kommunalförbund lämnar ett gemensamt yttrande för medlemskommunernas räkning, omfattande Bollebygd, Borås, Herrljunga, Mark, Svenljunga, Tranemo, Ulricehamn och Vårgårda. Följande kommuner har svarat på remissen: Mark, Ulricehamn, Svenljunga, Vårgårda och Borås.

Samtliga av de svarande kommunerna tillstyrker inriktningsdokument för organiserat integrerat arbete och ser fram mot en länsgemensam samordning för att säkra utveckling av jämlik vård och stöd.

Direktionen beslutar

att översända föreslaget yttrande som eget yttrande i ärendet

Boråsregionen
Sjuhärads kommunalförbund

Direktionsprotokoll 2019-12-06

§ 117 **Förbundsdirektör informerar**

Förbundsdirektör Magnus Haggren informerar om Baltic Link och förslaget att kommunalförbundet ska delta som adjungerad på ett möte för att därefter ta fram ett underlag gällande eventuellt medlemskap.

Direktionen beslutar

att ta informationen till dagens protokoll

§ 118 **Återkoppling från VästKoms styrelse och BHU**

Direktionen delges information från de senaste mötena med BHU och VästKoms styrelse.

Direktionen beslutar

att ta informationen till dagens protokoll

§ 119 **Anmälningsärenden**

Följande delegationsbeslut anmäls till Direktionen

Datum	Beslut	Delegat
1905-1911	1. Sju avtal mellan Medarbetacentrum och Borås Stad	Verksamhetschef MC
1906-1909	2. Två avtal mellan Medarbetacentrum och Marks kommun	Verksamhetschef MC
190901	3. Avtal mellan Medarbetarcentrum och Tranemo	Verksamhetschef MC
191001	4. Avtal mellan Medarbetarcentrum och Svenljunga kommun	Verksamhetschef MC
191028	5. Tjänsteköp Borås Stad angående BRB	Förbundsdirektör
191108	6. Tillägg till anställningsavtal förbundsdirektör	Vice ordförande
191120	7. Avsiktsförklaring om medverkan i ESF-projektet: Vi	Förbundsdirektör
191121	8. Anställning administratör	Administrativ chef
191029	9. Beslut förstudiemedel Framtidens Textil och modebransch i Sjuhärad	Ordförande BH7
191029	10. Beslut förstudiemedel Hållbar konsumtion Re:textile	
191029	11. Beslut förstudiemedel Hållbarhetsförståelse modekonsumtion för framtidens konsumenter	Ordförande BH7
191029	12. Beslut förstudiemedel Larsagårdens odlingar – arbetsintegrerat socialt företag	Ordförande BH7
191029	13. Beslut förstudiemedel Textilhistoria – kulturarv – förläggargårdar	Ordförande BH7

Direktionen beslutar

att godkänna redovisningen av delegationsbeslut

§ 120 **Övriga frågor**

Bengt Hilmersson (C) informerar om att det pågår förhandling mellan VästKom och Västra Götalandsregionen gällande Framtidens vårdinformationsmiljö. Information kommer till kommunerna inom kort.

§ 121 **Nästa sammanträde äger rum den 28 februari 2020 kl 9.00-12.00**

VARA KOMMUN

§ 98

Dnr KS 2019/131

Aktualitetsprövning av Översiktsplan

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att översiktsplan för Vara kommun kan anses vara aktuell

Sammanfattning av ärendet

Gällande översiktsplan antogs 2013-05-27. Översiktsplanen ska tas upp för aktualitetsprövning i Kommunfullmäktige minst en gång varje mandatperiod.

Aktualitetsprövningen ska göras utifrån plan- och bygglagens krav i 3 kap. 5 §, som anger vad som ska framgå av översiktsplanen. För att kunna bedöma aktualiteten behövs ett underlag som visar hur den nuvarande översiktsplanen tillämpas och om det tillkommit nya förutsättningar och anspråk.

Kommunfullmäktiges ställningstagande begränsas till i vilken utsträckning planens intentioner fortfarande är aktuella – med hänsyn till nya förutsättningar, lagstiftning, politisk inriktning med mera. Själva text- och kartinnehållet i översiktsplanen kan inte ändras genom beslutet. Till skillnad från en *revidering* av översiktsplanen så begränsar sig en *aktualisering* av densamma till att bifalla översiktsplanens intentioner. Ett aktualiseringsbeslut innebär därför inget reviderat innehåll, utan anger endast att översiktsplanens övergripande syfte och tillämpning alltjämt är att anse som aktuell.

Beslutsunderlag

- Aktualitetsprövning - Vara kommuns översiktsplan, mandatperioden 2018-2022, h:kort 2019.1594
- Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse för Vara kommun, h:kort 2019.1595

Beslutet ska skickas till

- Stadsarkitekt
- Näringslivschef

Meddelande 5

Vi, styrelsen för Mollaryds islandshästförening, protesterar med detta brev mot att Borgstena Bergtäkt/Fristads express ska få expandera den i folkmun kallade ”grusgropen” utanför Borgstena.

Vi anser att en expandering av nuvarande område som Borgstena Bergtäkt/Fristads express har, kommer att få flera negativa effekter på den närliggande miljön, för de boende och djuren i området, för ridverksamheten, men också för besökare som kommer till området för att vandra, plocka svamp och få njuta av tystnaden.

Vi vill särskilt lyfta fram några saker:

- En expandering innebär att säkerheten på Stålarps marker och ridverksamhet kommer att försämras ännu mer. Redan idag förekommer stenkast i samband med sprängningar. Sprängningar som inte alltid föregås av en ljudsignal. I samband med sprängningarna kastas stenar flera hundra meter in på Stålarps marker och riskerar att träffa både människor och gårdens djur. Människor och djur som är helt oskyddade. Med att Borgstena Bergtäckt/Fristads express expanderar ”grusgropen” kommer de komma allt närmare Stålarps marker och ridverksamheten och därmed ökar också säkerhetsriskerna. Vem tar ansvaret om något händer?
  Ytterligare en säkerhetsrisk är att hästarna blir rädda och stressade av sprängningarna. Hästarna har inte möjlighet att ta skydd någonstans. Att hantera hästar, men också andra djur som är stressade kan innebära en fara. Vem tar ansvaret om något händer?

- En expandering innebär att flera för ridskoleverksamheten viktiga ridvägar försvinner. Det skapar begränsningar för verksamheten som vi ser kan vara ogynnsamma.

- På gården finns utöver ridskolan och turridningsverksamheten med Stålarps hästar även ett stort antal inackorderade hästar och medryttare som rör sig i området dagligen.

- En expandering innebär ytterligare buller i området vilket har negativ effekt på flera sätt. Området är ett av Herrljungas tysta områden. Många besökare åker från större städer för att komma hit för den vackra naturen och tystnaden. Stålarps ridverksamhet har idag ca 100 besökare i veckan. Vi tror att expanderingen kommer att innebära att fridfullheten i området försvinner.

  Vidare så påverkar buller och ljud lektionsundervisningen på ridskolan. Stålarps ridverksamhet har samarbete med Andrea Buki som bedriver ridterapi på gården. Ridterapin riktar sig till personer med psykisk ohälsa, smärtproblematik, stress- och utmattningssjukdomar samt olika funktionsvariationer så som autism. Det är för personerna i terapin oerhört viktigt, om inte avgörande, att de får vara i en lugn och trygg miljö utan störande ljud.

Vi ber er att inte godkänna Borgstena Bergtäkt/Fristads express önskan om att expandera vid ”grusgropen” i Borgstena.

Med detta brev bifogar vi en namninsamling.

// Styrelsen för Mollaryds islandshästförening genom:

Rebecca Albert, Mikaela Johansson, Eva Martinsson, Ellinor Martinsson – Badh och Agneta Zetterdahl.

Meddelande 6

Postlista RS 86/2019

Från: Sveriges Kommuner och Regioner <no-reply@skr.se>
Till: <herrljunga.kommun@admin.herrljunga.se>
Datum: 2019-12-17 13:53
Ärende: Avtal om musikanvändning i kommunal verksamhet 2016–2021 | Viktig information från SKR, cirkulär 19:62

Mottagare:
Kommunchefer
Ekonomichefer
Kommunjurister
Förvaltningschefer: skola, omsorg, kultur och fritid

Sammanfattning:
Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Stim har enats om ett normalavtal för musikanvändning i kommunal verksamhet 2016-2021. Kommuner tecknar egna kommunavtal med Stim utifrån normalavtalet för att få rätt att använda musikaliska verk som Stim licensierar inom kommunal skola, omsorg och musik på jobbet. Kommunavtal som tecknas med Stim förlängs automatiskt förutsatt att ingen part säger upp avtalet. Stim kommer att kontakta alla kommuner för tecknande av avtal. Annan musikanvändning som inte omfattas av normalavtalet regleras med Stim.

SKR rekommenderar berörda kommuner att teckna avtal med Stim om ersättning enligt bifogat normalavtal och i övrigt tillse att de har en heltäckande licens.

https://skr.se/5.519467da16f10ae26281f093.html?utm_source=notifiering&utm_medium=email&utm_campaign=cirkular

---
Så hanterar SKR dina personuppgifter:
Den nya dataskyddsförordningen (GDPR) innebär bland annat ett större skydd för dina personuppgifter och rätten att radera eller begränsa andras tillgång till din data. Vi på SKR eftersträvar en hög nivå av dataskydd för de personuppgifter som behandlas hos SKR, i enlighet med den nya lagen.
Mer information:
https://skr.se/dataskydd-skr

Du har valt att prenumerera på information från SKR:s webbplats. Vill du ändra dina inställningar klickar du här:

https://skr.se/hanterapren
—

Sveriges Kommuner och Regioner

UPPGIFTER FÖR CIRKULÄRDATABASEN

Cirkulärnr:	19:62
Diarienr:	19/01700
Handläggare:	Hampus Allerstrand Louise Andersson
Ämnesord:	Ekonomi; Juridik; Skola; Äldreomsorg; Kultur och fritid
Avdelning:	Tillväxt och samhällsbyggnad
Sektion/Enhet:	Lokal och regional utveckling
Extern medverkan:	
Datum:	2019-12-17
Mottagare:	Kommunchefer Ekonomichefer Kommunjurister Förvaltningschefer: skola, omsorg, kultur och fritid
Rubrik:	Avtal om musikanvändning i kommunal verksamhet 2016-2021
Ersätter:	Svenska Kommunförbundets cirkulär 1994:112 med senaste förändringen 2012-03-19
Bilagor:	Normalavtal om musikanvändning i kommunal verksamhet

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Stim har enats om ett normalavtal för musikanvändning i kommunal verksamhet 2016-2021. Kommuner tecknar egna kommunavtal med Stim utifrån normalavtalet för att få rätt att använda musikaliska verk som Stim licensierar inom kommunal skola, omsorg och musik på jobbet. Kommunavtal som tecknas med Stim förlängs automatiskt förutsatt att ingen part säger upp avtalet. Stim kommer att kontakta alla kommuner för tecknande av avtal. Annan musikanvändning som inte omfattas av normalavtalet regleras med Stim.

SKR rekommenderar berörda kommuner att teckna avtal med Stim om ersättning enligt bifogat normalavtal och i övrigt tillse att de har en heltäckande licens.

Licenser och tariffer

Tidigare normalavtal baserades delvis på ett öresbelopp beräknat på kommunens befolkning. Stim har av olika skäl drivit frågan om ett förändrat avtal där kommunens musikanvändning licensieras för olika verksamhetsområden. Det nya normalavtalet omfattar tre kommunlicenser som gäller för skola, omsorg och musik på jobbet. Förhandlingarna mellan SKR och Stim har pågått under en längre tid, vilket gör att normalavtalet har retroaktiv verkan 2016-2019. Det nya normalavtalet bedöms öka kommunernas kostnader för musikanvändning något jämfört med tidigare normalavtal. Kostnadsökningen bedöms dock generellt sett bli lägre än vad som skulle blivit fallet om varje kommun förhandlat med Stim var för sig. De framförhandlade tarifferna har också en enklare utformning än de som Stim tidigare har föreslagit kommunerna.

Musik i kommunal omsorg

Licensen ”Musik i kommunal omsorg” ger kommuner rätt att använda inspelad bakgrundsmusik, DJ och livemusik i allmänna utrymmen, enskilda rum, flerbäddsrum, sällskapsrum, serveringslokaler, rehabiliterings- och träningslokaler eller liknande inom kommunal omsorg. Med kommunal omsorg avses exempelvis äldreboenden, korttidsboenden, ungdomsboenden, trygghetsboenden, serviceboenden, dagcenter samt flyktingförläggningar. Licensen omfattar även musik i servering i omsorgsverksamhet. Vad gäller livespelningar är licensen begränsad till entréfria musiktillfällen med max 300 besökare. Licensen omfattar därtill musik på jobbet för anställda inom kommunal omsorg, det vill säga musik i exempelvis personalrum, på personalfester och dylikt.

Beräkningsparametern är antalet sängplatser inom *äldreomsorgen* i kommunal regi och priset för år 2016-2019 är 65 kronor per sängplats.

Musik i kommunal skola

Licensen ”Musik i kommunal skola” ger kommunala grund- och gymnasieskolor (inklusive musikgymnasium och skolor med musikklasser), fritidshem, fritidsgårdar och öppna förskolor rätt att använda inspelad bakgrundsmusik och DJ i allmänna utrymmen. Licensen ger även rätt att spela musik vid diskotekstillfällen som inte arrangeras av kommersiell aktör eller med kommersiellt syfte. SKR och Stim är i denna del överens om att en skolklass som anordnar diskotek med entréavgift inte ska anses vara en kommersiell aktör eller ha ett kommersiellt syfte. Licensen omfattar entréfria livespelningar med max 300 besökare inom grund- och gymnasieskolor (inklusive musikgymnasium och skolor med musikklasser), fritidshem, förskolor och öppna förskolor. Dock inte livespelningar på fritidsgårdar. Vad gäller sedvanliga skolavslutningar finns inget tak för antalet besökare. Licensen omfattar även musik på

jobbet för anställda i de verksamheter som berörs av licensen, det vill säga musik i exempelvis personalrum, på personalfester och dylikt.

Beräkningsparametern är antalet *öppna förskolor, grundskolor och gymnasieskolor* i kommunal regi och priset för 2016-2019 är 770 kronor per skola.

Förskolor behöver inte ha licens för användning av bakgrundsmusik.

Musik på jobbet, övrig personal

När det gäller musik som används av anställda som inte arbetar på arbetsplatser som omfattas av ovanstående licenser, betalar kommunen en avgift beroende av antalet anställda. Enligt den schablon som framgår av normalavtalet ska kommuner betala för 50 procent av de anställda som ej arbetar inom skola eller omsorg. Tariffen varierar beroende på antalet anställda. Se bilaga A till normalavtalet.

Uppräkning av tariffer

Tarifferna för kommunernas musikanvändning räknas från och med 2020 upp på följande sätt.

Tarifferna för år 2020 räknas upp enligt följande formel:

Prisnivå 2016 x 1,025

Tarifferna för år 2021 räknas upp enligt följande formel:

Prisnivå 2016 x 1,045 x KPI2021

KPI2021 avser KPI juli 2020 / KPI juli 2019.

Från och med 2022 justeras tarifferna i enlighet med KPI med juli som basmånad.

Så tecknas nya kommunavtal

Kommuner tecknar egna kommunavtal med Stim utifrån normalavtalet. Kommunavtal som tecknas med Stim förlängs automatiskt förutsatt att ingen part säger upp avtalet.

Ett kommunavtal ger kommunen rätt att mot ersättning använda musik i verksamhet i egen regi inom de områden som anges i normalavtalet. Eventuell annan musikanvändning i kommunal regi behöver regleras med Stim.

Stim kommer att ta kontakt med respektive kommun för tecknande av kommunavtal. Arbetet påbörjas omgående, men det kan dröja innan alla kommuner har kontaktats. Det finns olika kommunavtal beroende på kommunens tidigare avtalssituation:

- För de kommuner som varit avtalslösa perioden 2016-2019 gäller ett avtal som reglerar licens och avgift för denna period och framåt. Se bilaga B1 i normalavtalet.

- För de kommuner som haft ett avtal baserat på öresbelopp till årsskiftet 2018/2019 gäller ett särskilt avtal som reglerar licens och avgift för 2019 och framåt. Se bilaga B2 i normalavtalet.

- Några kommuner har ingått egna avtal med Stim under 2016 och har således ett licensavtal för perioden 2016-2019. SKR och Stim har enats om att den prissättning som framgår av det nya normalavtalet även ska tillämpas för de avtal som kommuner tecknat med Stim under 2016. Det innebär att kommuner som har betalat ersättningar som är högre än de i det nya normalavtalet kommer att krediteras vid framtida fakturering. Se bilaga B3 i normalavtalet.

- Även de kommuner som hade ett avtal baserat på öresbelopp fram till år 2018 och ingick avtal med Stim för 2019 har rätt har rätt till kreditering av överskjutande del av betald licensavgift. I detta fall från och med den 1 januari 2019. Se bilaga B4 i normalavtalet.

Bilagor

Normalavtal för kommuners musikanvändning i kommunal skola, omsorg och musik på jobbet

SLUT UPPGIFTER FÖR CIRKULÄRDATABASEN

Sveriges Kommuner och Regioner

2019-12-09

CIRKULÄR xx

Tillväxt och samhällsbyggnad
Hampus Allerstrand
Louise Andersson

Kommunchefer
Ekonomichefer
Förvaltningschefer: skola, omsorg, kultur och fritid

Sveriges Kommuner och Regioner
Tillväxt och samhällsbyggnad

Namnförtydligande

Namnförtydligande 2

Bilagor:
x
x

Sveriges Kommuner och Regioner
info@skr.se, www.skr.se
Post: 118 82 Stockholm *Besök:* Hornsgatan 20
Tfn: 08-452 70 00 *Org nr:* 222000-0315

HERRLJUNGA KOMMUN

2019-12-02

Protokoll nr 77
Styrelsesammanträde Nossan Förvaltningsaktiebolag

Närvarande:

Styrelse:	Anders Andersson, Lena Bertilsson, Gunnar Ingvarsson Ordförande: Gunnar Ingvarsson
Tjm:	Linda Rudenwall (VD)
Inbjudna:	Förtroendevalda revisorer; Jonny Gustavsson, Ann Welander och Göte Olsson
Plats:	Herrljunga kommunhus, A-salen - Nossan
Tid:	2019-12-02 kl. 10-12

1. **Styrelsesammanträdets öppnande**
   Mötet förklarades öppnat av ordförande.

2. **Godkänna dagordning**
   Beslut: Dagordningen godkändes.

3. **Att jämte ordförande utse två justerare av dagens protokoll**
   Beslut: Anders Andersson och Lena Bertilsson valdes att justera dagens protokoll.

4. **Dialog med förtroendevalda revisorer**
   Alla presenterade sig. Ordföranden redogjorde för vad styrelsen arbetat med under året. Frågor ställdes och diskuterades kring organisation och verksamhet.

5. **Genomgång av Nossans resultat samt fastställande av inriktning koncernbidrag 2019**
   VDn går igenom Nossans resultat för perioden samt prognosen för helåret. Resultatet för perioden fram till och med oktober månad visar att Nossan gör ett underskott med ca 622 tkr. Prognosen visar att ett koncernbidrag om totalt 1 035 tkr behövs för att nå ett skattemässigt resultat om 0 kr enligt prognos.

   Beslut: Styrelsen godkänner den ekonomiska redovisningen samt beslutar att:
   - Herrljungabostäder AB preliminärt ska betala ett koncernbidrag om 200 tkr och
   - Herrljunga Elektriska AB preliminärt ska betala ett koncernbidrag om 835 tkr
   till Nossan Förvaltningsaktiebolag avseende verksamhetsåret 2019.

6. **Information om tidplan för årsbokslut**
   VD går igenom det tidplanen för årsbokslutet.

   Beslut: Styrelsen lägger informationen till handlingarna.

7. **Beslut om ägarrepresentanter till bolagsstämmor i koncernen**
   Herrljungabostäder har sin bolagsstämma den 26/3 kl 16:30 i Herbos lokaler och koncernen

Herrljunga Elektriska har sina bolagsstämmor den 18/3 kl 17:30 troligtvis i Elektriskas lokaler.

Beslut: Nossan Förvaltningsaktiebolag utser ägarrepresentanter till bolagsstämmor enligt följande:

Herrljunga Elektriska AB:	Anders Andersson
Herrljunga Vatten AB:	Anders Andersson
Herrljunga Elkraft AB:	Anders Andersson
Herrljungabostäder AB:	Lena Bertilsson

8. **Låneportfölj Nossankoncernen**
   VD går igenom aktuell låneportfölj.

   Beslut: Styrelsen lägger informationen till handlingarna.

9. **Budget 2020 Nossan förvaltningsaktiebolag**

   Beslut: Styrelsen godkänner budget 2020 för Nossan förvaltningsaktiebolag.

10. **Övriga frågor**
    Inga övriga frågor.

11. **Avslut**
    Ordförande avslutar mötet

Vid protokollet

Linda Rudenwall

Gunnar Ingvarsson	Anders Andersson	Lena Bertilsson
Styrelseordförande	Styrelseledamot	Styrelseledamot

Nossan Förvaltningsaktiebolag
556637-5746

RESULTATRÄKNING

	Budget 2019	Utfall okt	Prognos 2019	Utfall fg år 2018
Nettoomsättning	0	0	0	0
Företagsförsäkringar	-25 000	-21 199	-22 000	-20 722
Styrelsearvoden	-100 000	-59 820	-90 000	-169 152
Revisionsarvoden	-120 000	3 393	-130 000	-134 925
Konsultarvoden	0	-9 000	-11 000	0
Administrativa kostnader	0	0	0	
Övriga förvaltningskostnader	-600 000	-401 700	-602 000	-609 187
Rörelseresultat	**-845 000**	**-488 326**	**-855 000**	**-933 986**
Finansiella poster:				
Utdelning andelar dotterbolag	0	0	0	0
Lämnade koncernbidrag	0	0	0	0
Koncernbidrag	*1 035 000*	*0*	*1 035 000*	*1 037 000*
Resultat från fsg andelar företag		0		*1 901 724*
Övriga ränteintäkter	40 000	58 173	70 000	103 175
Räntekostnader och liknande resultatposter	-230 000	-192 408	-250 000	-205 786
Summa finansiella poster	**845 000**	**-134 235**	**855 000**	**2 836 113**
Resultat efter finansiella poster	**0**	**-622 561**	**0**	**5 672 226**
Skatt på årets resultat	0	-	-	-6 735
ÅRETS RESULTAT	**0**	**-622 561**	**0**	**1 895 392**

Produkttyp	Affärsreferens	Aktuellt lånebelopp	Startdatum	Slutdatum	Låntagare	Affärsdatum	Räntetyp	Räntesats
Lån	KI_106925	10 000 000,00	2019-01-22	2024-10-02	HERRLJUNGA VATTEN	2019-01-14	Fast	0,9100%
Lån	KI_61142	10 000 000,00	2013-01-25	2020-01-03	HERRLJUNGA VATTEN	2013-01-15	Fast	2,7800%
Lån	KI_93075	10 000 000,00	2017-11-13	2023-02-22	HERRLJUNGA VATTEN	2017-11-01	Fast	0,9000%
		30 000 000,00						
Lån	KI_112918	9 757 275,00	2019-09-06	2024-10-02	HERRLJUNGABOSTÄD	2019-06-17	Fast	0,3400%
Tillsvidarelån	KI_75545	10 848 025,00	2015-08-28		HERRLJUNGABOSTÄD	2015-06-03	Rörlig	
Lån	KI_78045	27 600 000,00	2015-12-10	2020-10-21	HERRLJUNGABOSTÄD	2015-12-03	Fast	0,6100%
Lån	KI_80624	14 385 910,00	2016-06-15	2020-12-01	HERRLJUNGABOSTÄD	2016-06-08	Fast	0,7000%
Lån	KI_93851	23 160 000,00	2017-12-18	2022-06-01	HERRLJUNGABOSTÄD	2017-11-27	Fast	0,6300%
Lån	KI_93852	19 833 500,00	2017-12-18	2021-09-15	HERRLJUNGABOSTÄD	2017-11-27	Fast	0,4500%
Lån	KI_95033	26 950 000,00	2018-01-22	2023-02-22	HERRLJUNGABOSTÄD	2018-01-16	Fast	0,9900%
Lån	KI_99063	11 137 525,00	2018-06-01	2021-06-01	HERRLJUNGABOSTÄD	2018-05-17	Fast	0,3400%
		143 672 235,00						
Lån	KI_110234	15 000 000,00	2019-04-23	2023-11-13	NOSSAN FÖRVALTNIN	2019-04-01	Fast	0,5700%
Tillsvidarelån	KI_38917	7 500 000,00	2009-07-21		NOSSAN FÖRVALTNIN	2009-07-01	Rörlig	
Tillsvidarelån	KI_75165	10 000 000,00	2015-05-28		NOSSAN FÖRVALTNIN	2015-05-04	Rörlig	
Lån	KI_78774	20 000 000,00	2016-02-15	2020-01-22	NOSSAN FÖRVALTNIN	2016-02-05	Fast	0,6700%
Lån	KI_93050	7 150 000,00	2017-11-16	2021-09-15	NOSSAN FÖRVALTNIN	2017-10-31	Rörlig	
		59 650 000,00						
	Totalt lånebelopp	**233 322 235,00**						

Nossan Förvaltningsaktiebolag
556637-5746

RESULTATRÄKNING

	Budget 2017	Budget 2018	Budget 2019	Budget 2020
Nettoomsättning	0	0	0	0
Företagsförsäkringar	-25 000	-25 000	-25 000	-15 000
Styrelsearvoden	-70 000	-100 000	-100 000	-100 000
Revisionsarvoden	-55 000	-100 000	-120 000	-55 000
Redovisningstjänster	-15 000	0	0	-10 000
Administrativa kostnader		0	0	0
Övriga förvaltningskostnader	-500 000	-600 000	-600 000	-600 000
Rörelseresultat	**-665 000**	**-825 000**	**-845 000**	**-780 000**
Finansiella poster:				
Övriga ränteintäkter	37 000	40 000	40 000	60 000
Räntekostnader och liknande resultatposter	-300 000	-250 000	-230 000	-250 000
Resultat efter finansiella poster	**-928 000**	**-1 035 000**	**-1 035 000**	**-970 000**
Bokslutsdispositioner				
Koncernbidrag	930 000	1 035 000	1 035 000	970 000
Skatt på årets resultat				
ÅRETS RESULTAT	**2 000**	**0**	**0**	**0**

Närvarande:

Ordinarie: Claes Unosson, Erik Alavik, Niklas Arvidsson, Bo Fransson, Fredrik Johansson, Linda Johansson, Ann-Mari Olsson, Johan Martinsson.

Tjg. suppleant:

Övriga: Leif Fogel, Robert Holmén, Anders Mannikoff samt del av tiden för Håkan Persson och Patrik Håkansson.

Mötet hölls hemma hos Johan med Håkan och Patrik som inbjudna för att berätta om verksamheten El-/energiteknik.

§ 665 Mötets öppnande

Ordföranden öppnade mötet.

§ 666 Val av sekreterare och protokollsjusterare

Till sekreterare valdes Anders Mannikoff, till protokollsjusterare valdes Fredrik Johansson.

§ 667 Föregående mötesprotokoll

Föregående protokoll gicks igenom utan kommentarer och lades till handlingarna.

§ 668 Rapportering från verksamheterna

Håkan och Patrik berättade om verksamheten inom El-/energiteknik. Redovisningen behandlade tjänsteutbudet, personalsammansättningen, samverkan med gymnasieskolan, kompetensförsörjning, befintliga och nya kundkategorier, teknikutvecklingen samt den förestående förändringen av chefskapet där Patrik tar över efter Håkan till sommaren 2020.

VD rapporterade kortfattat om övriga verksamheter enligt följande:

Elnät har förlagt en ny högspänningskabel genom naturreservatet mellan Torp och Mollungen. Den nya kabeln säkrar upp förbindelsen och används tills vidare parallellt med den gamla kabeln som börja bli utsliten. Ny kabel är också förlagd till Nedergårdens industriområde (PC Sågen m fl) och kommer då att ersätta dagens luftledning.

Stadsnät är inom kort klara med fiberutbyggnaden i området runt Alingsåsvägen. Förhandlingar är inledda med Telia om fortsatta tjänsteleveranser.

Fjärrvärmen färdigställer en reservvärmelösning för nätet i Ljung. Lösningen består av att befintliga oljepannor i Gäsenegården kopplas på nätet. Personal som ingår i beredskapsgruppen behöver senast under 2020 genomgå utbildning för att bli personcertifierade som pannskötare.

Övrigt och allmänt: Resultatet efter finansiella poster är vid utgången av oktober 3 Mkr att jämföra mot 3,8 Mkr för samma period förra året. Skillnaden motsvaras av en lägre fakturering av fiberanslutningar hittills i år (ca 700 kkr). Prognosen för helåret är ett resultat på ca 6 Mkr.

Etapp ett av om- och tillbyggnaden av kontoret pågår och följer tidplan.

FJ AM

§ 669 Verksamhetsplan och budget

VD redovisade förslag till verksamhetsplan och budget för 2020. Efter granskning beslutade styrelsen att anta förslagen, se bilaga 1 Verksamhetsplan och bilaga 2 Budget HEAB 2020.

§ 670 Ändring av elnätsavgifter

VD redovisade förslag om att höja elnätsavgifterna med igenomsnitt 2,5 %. Höjningen är delvis en anpassning till Vattenfalls höjning av regionnätsavgiften, delvis en anpassning till ökade kostnader för det egna nätet. Förslaget omfattar även en höjning av nätnyttoersättningen så att elproducenter får högre ersättning för produktion under höglasttid. Höjningen av nätnyttoersättningen är helt en anpassning till Vattenfalls höjning av regionnätsavgiften. Efter granskning beslutade styrelsen att anta förslaget.

§ 671 Ändring av fjärrvärmepriser

VD redovisade förslag om att lämna fjärrvärmepriserna i Herrljunga och Mörlanda oförändrade (prisjustering kommer dock ske inom befintliga avtal genom ändringar i träbränsleindex, preliminärt ökar priserna med ca 6 % från mars 2020).

Fjärrvärmepriset i Ljung förslås vara oförändrat under 2020, bortsett avtalad indexuppräkning. Där sker prisjustering varje år i augusti med utgångspunkt från pelletsindex.

Efter granskning beslutade styrelsen att anta förslaget.

§ 672 Avtal med kommunikationsoperatör (KO) i HEABs fibernät

VD rapporterade att befintligt avtal med KO löper ut vid årsskiftet 2019/2020 och nytt avtal är under förhandling. Villkoren i förslaget avtal är likartade villkoren i nuvarande avtal och bedöms kunna bli acceptabla efter viss ytterligare förhandling. VD föreslog därför styrelsen att ge mandat till ordförande och VD att teckna nytt avtal med KO för perioden 2020-2028.

Styrelsen beslutade att ge ordförande Claes Unosson och VD Anders Mannikoff uppdraget att slutföra förhandlingen samt mandat att teckna avtal om KO-tjänster för perioden 2020-2028.

§ 673 Informationspunkter

a) RISE genomförde under perioden 30 oktober till 1 november sin årliga revision av verksamhetssystemet enligt kraven i ISO 9001, ISO 14001 och AFS 2002:1 (kvalitet, miljö och arbetsmiljö). Revisionen resulterade i fyra mindre anmärkningar och fem förbättringsmöjligheter. Det generella omdömet var positivt.

FJ & AM

§ 674 Övriga frågor

a) Följande preliminära mötesdatum bestämdes för 2020: 26 februari, 18 mars (konstituerande möte), 27 maj, 23 september och 25 november.

b) Nya ägardirektiv för bolagen inom Nossankoncernen är under beredning hos ägaren. Ägardirektiven bedöms vara klara och kunna presenteras under inledningen av 2020.

§ 675 Mötets avslutning

Ordföranden tackade Johan Martinsson för arrangemanget och avslutade mötet.

Herrljunga 2019-12-03

Anders Mannikoff

Justeras:

Claes Unosson

Fredrik Johansson

HERRLJUNGA ELEKTRISKA AB

Giltig från 2019-11-20 | Utfärdad av Anders Mannikoff | Sidan 1 (1)

Dokument id **Verksamhetsplan 2020** | Utgåva A

Elnät

- Genomföra åtgärder enligt eldistributionsplan.
- Nybyggnad Ölltorps industriområde samt S Horsby etapp 2 och Hagen bostadsområden.
- Inledande byten till nästa generations elmätare.
- Högspänningsombyggnad med färdigställande och mindre kompletteringar av tidigare samförlagda ledningar.
- Underhåll enligt plan (röjning, besiktning, åtgärder).
- Beredskap, driftåtgärder och löpande nätarbeten.
- Dokumentation och säkerhetsberäkningar.
- Investeringsram: 4,0 Mkr.

Fjärrvärme

- Genomföra åtgärder enligt mål och handlingsplan.
- Anslutning av nya kunder till befintligt nät.
- Revision av fjärrvärmeavtal.
- Underhåll, drift och beredskap.
- Skötsel av panncentraler.
- Investeringsram: 0,5 Mkr.

El- och energiteknik

- Genomföra åtgärder enligt mål och handlingsplan.
- Upprätthålla och utveckla kundservice med hög kvalitet och kompetens.
- Arbeta med entreprenad, samarbetsavtal och löpande service.
- Öka andelen arbete kopplat till förnybar energi och energieffektivisering.
- Medverka i utbildning för elektriker tillsammans med Kunskapskällan.
- Omsättningsmål 2020: 35 Mkr.

Stadsnät

- Genomföra åtgärder enligt mål och handlingsplan.
- Driva och utveckla fibernätsaffären i Herrljunga kommun.
- Samverkan med fiberföreningar och teleoperatörer.
- Uthyrning av fiberkapacitet.
- Komplettering av fiberstamnät i kommunen.
- Utbyggnad av fibernät i Fåglavik (i mån av intresse).
- Utbyggnad av trådlös LPWAN för täckning i Herrljunga tätort.
- Investeringsram: 1,5 Mkr.

Vatten och Avlopp (Herrljunga Vatten AB)

- Genomföra åtgärder enligt mål och handlingsplan.
- Nybyggnad av filteranläggning till Altorps vattentäkt (total invest. ca 16 Mkr varav ca 5 Mkr tagna under 2019).
- Skötsel av drift och beredskap för våra anläggningar.
- Underhållsåtgärder och investeringar i anläggningar och ledningsnät.
- Fortsatt arbete med vattenskyddsområden.
- Vattenmätarrevision.
- Investeringsram: 14,5 Mkr *)

  *) siffran är osäker då kommunen planerar utbyggnad av nya bostadsområden S Horsby, etapp 2 samt Hagen. Genomförs dessa under 2020 kan betydande belopp tillkomma, belopp som å andra sidan kvittas tämligen omgående genom fakturering av anslutningsavgifter mot kommunen.

Koncerngemensamt

- Reservkraftaggregat till kontoret (invest. ca 250 kkr)
- Renovering/ombyggnad kontoret, etapp 2-3 (invest. ca 2,5 Mkr)
- Investeringsram: 2,75 Mkr

FJ AM

Utfall 2018 Prognos 2019 Budget 2020

	Utfall 1801-1812	*Prognos 1901-1912*	*Budget 2001-2012*
RÖRELSENS INTÄKTER			
Summa rörelsens intäkter	94 326 643	99 488 017	100 068 484
RÖRELSENS KOSTNADER			
Summa material och varor	-39 981 186	-43 886 928	-43 737 694
Summa övriga externa kostnader	-10 603 271	-9 990 785	-9 875 858
Summa personalkostnader	-30 421 282	-32 118 559	-32 859 697
Summa avskrivningar/nedskrivningar	-7 244 943	-7 494 943	-7 894 943
RÖRELSERESULTAT	6 075 961	5 996 802	5 700 292
Summa resultat från finansiella investeringar	28 813	9 156	9 156
RES EFTER FINANSIELLA POSTER	6 104 774	6 005 958	5 709 448

HERRLJUNGA VATTEN AB

Giltig från 2019-12-03 | Utfärdad av Anders Mannikoff | Sidan 1 (2)

Dokument id **Styrelseprotokoll 2019-12-03** | Protokoll nr: **5-19**

Närvarande:

Ordinarie: Claes Unosson, Erik Alavik, Niklas Arvidsson, Bo Fransson, Fredrik Johansson, Linda Johansson, Ann-Mari Olsson, Johan Martinsson.

Tjg. suppleant:

Övriga: Leif Fogel, Robert Holmén och Anders Mannikoff.

Mötet hölls hemma hos Johan Martinsson.

§ 461 Mötets öppnande

Ordföranden öppnade mötet.

§ 462 Val av sekreterare och protokollsjusterare

Till sekreterare valdes Anders Mannikoff, till protokollsjusterare valdes Fredrik Johansson.

§ 463 Föregående mötesprotokoll

Föregående protokoll gicks igenom utan kommentarer och lades till handlingarna.

§ 464 Rapportering från verksamheten

VD rapporterade kortfattat från verksamheten enligt följande:

Ölanda vattenverk har genomgått ett antal förbättringar för att säkra vattentillförseln under perioden då Altorps vattenverk är under ombyggnad. Vid Altorps vattenverk har diverse mark- och ledningsarbeten inletts som förberedelse inför byggnation av en ny filterbyggnad. Provtagning med avseende på etylenglykol pågår ännu för Annelunds vattentäkt. Inga nya påslag har konstaterats.

Styrelsen väckte frågan om hur länge provtagningar för etylenglykol ska fortgå i Annelund. VD fick i uppdrag att undersöka saken med kommunens miljöskyddskontor där provtagningsplanen fastställts.

Hittills under 2019 har fem vattenläckor inträffat i egna nät och tre läckor inträffat hos abonnenter.

Resultatet efter finansiella poster är vid utgången av oktober 260 kkr att jämföra mot 800 kkr för samma period förra året. Skillnaden ges delvis av att anslutningsintäkter (600 kkr) räknats in i föregående års resultat, intäkter som vid årsslutet sedan aktiverats i en avskrivningsplan. Prognosen för helåret är ett resultat på ca 100 kkr.

§ 465 Verksamhetsplan och budget

VD redovisade förslag till verksamhetsplan och budget för 2020. Efter granskning beslutade styrelsen att anta förslagen, se bilaga 1 Verksamhetsplan och bilaga 2 Budget HEVAB 2020.

§ 466 Förnyelse av lån hos Kommuninvest

VD redogjorde om förutsättningarna för förnyelse av lån nr 61142 hos Kommuninvest. Lånet är 10 Mkr och förfaller i januari 2020.

Styrelsen beslutade att förnya detta lån hos Kommuninvest.

Styrelsen beslutade att ge ordförande Claes Unosson och VD Anders Mannikoff i uppdrag att efter bästa förmåga förhandla lånevillkor samt mandat att underteckna lånehandlingar.

FJ AM

§ 467 Upphandling av filterbyggnad för Altorps vattenverk

VD redovisade en budgetkalkyl framställd av konsult för den samlade investeringen i processutrustning och tillhörande filterbyggnad till Altorps vattenverk. Upphandlingen genomförs i två steg där första delen som berör processutrustningen redan genomförts. I ett andra steg genomförs nu upphandlingar av en filterbyggnad som anpassats till processutrustningen. Arbetet har blivit utdraget genom fördröjningar i behandlingen av vattendom hos Mark- och miljödomstolen.

VD föreslog styrelsen att ge mandat till ordförande och VD att teckna återstående avtal för att, inom budgetkalkyl och beslutad investeringsram om 16 Mkr (varav processutrustning ca 7,4 Mkr och filterbyggnad mm ca 8,6 Mkr), kunna genomföra återstående upphandlingssteg.

Styrelsen beslutade, efter några kommentarer till budgetkalkylen, att ge ordförande Claes Unosson och VD Anders Mannikoff uppdraget att slutföra upphandlingen samt mandat att teckna återstående avtal inom beslutad investeringsram.

§ 468 Övriga frågor

a) Grundvattennivåerna i Herrljunga är fortsatt under det normala för årstiden men är under återhämtning och förväntas snart ha nått normala nivåer.
b) Belastningen från industriutsläpp skapar fortsatt allvarliga problem i Herrljunga avloppsreningsverk, även om problemen för tillfället varit något mindre än under våren. Sannolikt varierar problemen i omfattning som funktion av produktionen hos den aktuella industrin. Den aktuella industrin genomför nu olika åtgärder i syfte att reducera eller helt eliminera sina utsläpp. Situationen hålls fortsatt under intensiv bevakning och risken för åtalsanmälan för miljöbrott kan inte uteslutas när reningsresultaten för 2019 räknats samman. Bevakning sker även beträffande industriutsläpp till avloppsreningsverket i Annelund. Där har åtgärder i aktuell industri lett till klara förbättringar. Annelunds reningsverk har fungerat bra och det är för stunden inga problem att hålla reningsprocessen inom sina gränsvärden.

§ 459 Övriga frågor

Inga övriga frågor.

§ 460 Mötets avslutning

Ordföranden tackade Johan Martinsson för arrangemanget och avslutade mötet.

Herrljunga 2019-12-03

Anders Mannikoff

Justeras:

Claes Unosson

Fredrik Johansson

HERRLJUNGA ELEKTRISKA AB

Giltig från 2019-11-20 | Utfärdad av Anders Mannikoff | Sidan 1 (1)

Dokument id **Verksamhetsplan 2020** | Utgåva A

Elnät

- Genomföra åtgärder enligt eldistributionsplan.
- Nybyggnad Ölltorps industriområde samt S Horsby etapp 2 och Hagen bostadsområden.
- Inledande byten till nästa generations elmätare.
- Högspänningsombyggnad med färdigställande och mindre kompletteringar av tidigare samförlagda ledningar.
- Underhåll enligt plan (röjning, besiktning, åtgärder).
- Beredskap, driftåtgärder och löpande nätarbeten.
- Dokumentation och säkerhetsberäkningar.
- Investeringsram: 4,0 Mkr.

Fjärrvärme

- Genomföra åtgärder enligt mål och handlingsplan.
- Anslutning av nya kunder till befintligt nät.
- Revision av fjärrvärmeavtal.
- Underhåll, drift och beredskap.
- Skötsel av panncentraler.
- Investeringsram: 0,5 Mkr.

El- och energiteknik

- Genomföra åtgärder enligt mål och handlingsplan.
- Upprätthålla och utveckla kundservice med hög kvalitet och kompetens.
- Arbeta med entreprenad, samarbetsavtal och löpande service.
- Öka andelen arbete kopplat till förnybar energi och energieffektivisering.
- Medverka i utbildning för elektriker tillsammans med Kunskapskällan.
- Omsättningsmål 2020: 35 Mkr.

Stadsnät

- Genomföra åtgärder enligt mål och handlingsplan.
- Driva och utveckla fibernätsaffären i Herrljunga kommun.
- Samverkan med fiberföreningar och teleoperatörer.
- Uthyrning av fiberkapacitet.
- Komplettering av fiberstamnät i kommunen.
- Utbyggnad av fibernät i Fåglavik (i mån av intresse).
- Utbyggnad av trådlös LPWAN för täckning i Herrljunga tätort.
- Investeringsram: 1,5 Mkr.

Vatten och Avlopp (Herrljunga Vatten AB)

- Genomföra åtgärder enligt mål och handlingsplan.
- Nybyggnad av filteranläggning till Altorps vattentäkt (total invest. ca 16 Mkr varav ca 5 Mkr tagna under 2019).
- Skötsel av drift och beredskap för våra anläggningar.
- Underhållsåtgärder och investeringar i anläggningar och ledningsnät.
- Fortsatt arbete med vattenskyddsområden.
- Vattenmätarrevision.
- Investeringsram: 14,5 Mkr *)

  *) siffran är osäker då kommunen planerar utbyggnad av nya bostadsområden S Horsby, etapp 2 samt Hagen. Genomförs dessa under 2020 kan betydande belopp tillkomma, belopp som å andra sidan kvittas tämligen omgående genom fakturering av anslutningsavgifter mot kommunen.

Koncerngemensamt

- Reservkraftaggregat till kontoret (invest. ca 250 kkr)
- Renovering/ombyggnad kontoret, etapp 2-3 (invest. ca 2,5 Mkr)
- Investeringsram: 2,75 Mkr

FJ AM

Utfall 2018 Prognos 2019 Budget 2020

	Utfall 1801-1812	*Prognos 1901-1912*	*Budget 2001-2012*
RÖRELSENS INTÄKTER			
Summa rörelsens intäkter	**13 948 371**	**14 491 628**	**15 003 318**
RÖRELSENS KOSTNADER			
Summa material och varor	**0**	**0**	**0**
Summa övriga externa kostnader	**-11 933 827**	**-11 714 319**	**-12 042 192**
Summa personalkostnader	**0**	**0**	**0**
Summa avskrivningar/nedskrivningar	**-2 211 945**	**-2 232 881**	**-2 252 881**
RÖRELSERESULTAT	**326 599**	**544 429**	**708 245**
Summa resultat från finansiella investeringar	**-386 005**	**-449 484**	**-354 484**
RES EFTER FINANSIELLA POSTER	**-59 406**	**94 944**	**353 761**